

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Journal of Education, Silpakorn University

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1,2 (มิถุนายน 2557 - มีนาคม 2558) Vol. 12 No. 1,2 (June 2014 - March 2015) ISSN 1686-3089

ผู้จัดพิมพ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ประพนธ์ เรืองณรงค์
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อัฉรา วงศ์โสธร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ กรณีกิจ
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวคนธ์ สุดสวาท
รองศาสตราจารย์ลิขิต กาญจนารักษ์

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.กานดา พุ่มพุ่ม

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริมา จิตต์จรัส ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาธิต จันทร์วินิจ
อาจารย์วัชร จันทราช อาจารย์ ดร.อภิมาศ มากุ้ย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วัฒนอมศักดิ์ อาจารย์กัญยรัตน์ สอาดเย็น
อาจารย์ ดร.ชลธิชา ห้อมพุ่ม อาจารย์ ดร.เพ็ญพนา พ่วงแพ
อาจารย์ ดร.ดวงหทัย ไชยยะวงศ์ อาจารย์ศศิณัฐ สรรคนรานุรักษ์
อาจารย์กมลรัตน์ หนูสวี่ อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธ์
อาจารย์ ดร.พีรเทพ รุ่งคุณากร

เลขานุการกองบรรณาธิการ

นางนิตยา จิตรคำ

ผู้ช่วยเลขานุการกองบรรณาธิการ

นางสาวชยปภา ศรีสุทัศน์ นายสุเมธา ปานพริ้ง
นางสาวเกวณีน รัชนิดากุล นางสาวอารีรัตน์ สายทอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการของคณาจารย์และนักวิชาการทางการศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีละ 2 ฉบับ (มิถุนายน - ตุลาคม และ พฤศจิกายน - มีนาคม)

กำหนดเผยแพร่

ข้อมูลการติดต่อ

บรรณาธิการ วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำนักงานเลขานุการ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
โทร. 0-3425-5095 โทรสาร 0-3425-5796 E-mail : edu.jourana.sul@gmail.com

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์เพชรเกษม จังหวัดนครปฐม

แบบปก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณทรรศน์ บุญมี

การสมัครเป็นสมาชิก

โปรดยื่นความจำนงได้ตามแบบใบสมัครสมาชิกในหน้าสุดท้ายของวารสาร พร้อมส่ง

เงินสดหรือธนาคัติ ปณ.สนามจันทร์ ส่งจ่ายในนาม นางนิตยา จิตรคำ สำนักงาน
เลขานุการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
ค่าบำรุงสมาชิก ปีละ 150 บาท (รวมค่าส่ง) (2 เล่มต่อปี) จำหน่ายเล่มละ 85 บาท

การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ โปรดดูรายละเอียดการเตรียมต้นฉบับในหน้าก่อนหน้าสุดท้ายของวารสาร
การลงโฆษณาได้ที่ นางนิตยา จิตรคำ

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
73000 โทร. 0-3425-5095 โทรสาร 0-3425-5796

- บทความทุกเรื่องได้รับการพิจารณา (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ
- บทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ในวารสาร ถือเป็นความคิดเห็นของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกบทความเพื่อการศึกษาแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

สารสาร	
ศึกษาศาสตร์	
สารบัญ	
บทกวีกลายศิลป์	
Journal of Education, Silpakorn University	
พ.ศ. ๒๕๖๓, ๓ (๒) (ตุลาคม ๒๕๖๓) - ปีที่ ๒๕๖๓	
ISSN 1785-1014 (print) ISSN 2537-3314 (online)	
บทกวีกลายศิลป์	6
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	18
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	30
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	39
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	49
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	65
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	83
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	93
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	103
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	124
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	133
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	150
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	164
บทกวีกลายศิลป์ (๒๕๖๓) ๒๕๖๓	178

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 1 และ ฉบับที่ 2 ของปีที่ 12 ซึ่งด้วยความจำเป็นหลายประการส่งผลให้ต้องออกฉบับที่ 2 ฉบับไว้ด้วยกัน แต่อย่างไรก็ตามวารสารศึกษาศาสตร์ฉบับนี้ได้ทำหน้าที่อย่างเคร่งครัดในการรวบรวมบทความวิจัยและบทความวิชาการที่มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ อันเป็นคุณประโยชน์ด้านการศึกษาในทุกระดับ ซึ่งในฉบับนี้ได้นำเสนอบทความจำนวน 13 บทความ เป็นบทความวิจัยจำนวน 9 บทความวิชาการ จำนวน 4 (บทความจากนักวิชาการภายนอกจำนวน 5 บทความ จากคณะศึกษาศาสตร์จำนวน 8 บทความ)

จากคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาคือการพัฒนาที่ยั่งยืน”

การศึกษามุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของคนให้เกิดความรู้ ทักษะ มุมมอง และค่านิยมซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาที่ยั่งยืน และเนื่องจากสภาวะการดำรงชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันมีความซับซ้อน กระบวนการเรียนรู้จึงต้องมีหลายมิติเพื่อต่อยอดความรู้ ทักษะ ความคิด มุมมอง และค่านิยม บทความวิจัยและบทความวิชาการที่ปรากฏในวารสารศึกษาศาสตร์ฉบับนี้จึงประกอบด้วยความรู้หลากหลาย ทั้งด้านรูปแบบการจัดการศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ด้านการศึกษา

กองบรรณาธิการในนามคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ส่งบทความอันเป็นประโยชน์ยิ่งมาเผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ และทางกองบรรณาธิการยินดีต้อนรับบทความวิจัยและบทความวิชาการอื่น ๆ ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อการลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง นักวิจัย นักวิชาการ ครู อาจารย์ นักศึกษา สามารถนำเสนองานมายังกองบรรณาธิการ ซึ่งเราจะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะควบคุมคุณภาพของผลงานอย่างมีมาตรฐานเพื่อการศึกษารองของประเทศไทยได้พัฒนาอย่างยั่งยืนและก้าวสู่ระดับสากลต่อไป

สำหรับท่านที่สนใจสามารถส่งผลงานผ่านทาง E-mail: edu.jouranalsu@gmail.com และติดตามอ่านวารสารผ่านเว็บไซต์ของคณะศึกษาศาสตร์ได้ทาง www.educ.su.ac.th ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สะดวกและสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร : บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความทางวิชาการ

ผู้สูงอายุกับเหตุผลในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และสิ่งที่ต้องการเรียนรู้

สุธีรา บัวทอง, สุทธิพงษ์ สภาพัตต์ และ ศิริณา จิตต์จรัส

Ageing Related to Reason Method and Needs of Learning

Sirina Jitcharat Sutipong Sapaapat and Suitheera Buathong..... 6

แนวคิดและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์

Concepts and Management Techniques of Adult Learning

Nantawat Pattaragorranan..... 18

การบูรณาการรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการพัฒนาจิตพิสัยสำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบัน

เอกนถน บางท่าไม้

The Integrating Methods in the Affective Domain for a Current Teaching and Learning

Ekarnin Bangthamai..... 30

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ และ ศศิณัฐ์ สรรคบุรานุรักษ์

Differentiated Instruction

Atiyot Sankaburanurak and Sasinat Sankaburanurak..... 39

บทความวิจัย

ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนมนโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิด

เศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อจริยธรรมในวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

กมล โพธิเย็น

The Effects of Using Model of Concept Learning for Development Ethics by Sufficiency Economy for

Ethics in Professional Teacher of the Student in Faculty of Education, Silpakorn University

Kamol Phoyen..... 49

ประเมินผลและถอดบทเรียนโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง

นรินทร์ สังข์รักษา เฉลียว บุรีภักดี และสุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์

Coaching and Mentoring Evaluation and Drawing a Lesson Learnt from One Program of Teacher

Development through Processing of Coaching and Mentoring System

Nanin Sungrugsa Chalio Buripakid and Sumalee Phongtiyaphaibun..... 65

ผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง <i>ณัฐกร สงคราม</i>	
Effects of Using Hybrid Problem-Based Learning Upon Learning Achievement of Undergraduate Students, Faculty of Agricultural Technology, King mongkut's Institute of Technology Ladkrabang <i>Nutthakorn Songkram</i>	81
การศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 <i>สุชาติ หินมะลิ</i>	
A Study on the Use of Language Learning Strategies by the First-Year and Third-Year Students at Chiang Mai University <i>Suchart Hinmali</i>	95
การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ <i>พรรณภาทร ปลั่งศรีเจริญสุข และ คีรีบุญ จงวุฒิวาศย์</i>	
The Development of Lifelong Learning Activities Model with Community Participation on Museum and Local Learning Resources to Promote the Creative Learning <i>Panpat Plungsricharoensuk and Kiriibon Jongwutiwes</i>	106
การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาบอลเลย์บอล บาสเกตบอล แอนด์บอล และวู้ดบอล สำหรับประเทศไทย <i>นพพร จันทรรนำฐ คุณันต์วี พิธพรชัย นภสร นีละไพจิตร และ นรินทรา จันทสร</i>	
Professional Standard Development of Sport Coaches in Volleyball, Basketball, Handball and Woodball for Thailand <i>Nopporn Chantararnamchoo, Kunat Pithapomchaikul, Napasom Neelapaijit and Narinthra Jontason</i>	124
แอปพลิเคชันการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตก <i>พรทรัพย์ พรสวัสดิ์ วรรณภา พนิตสุภาภมล จุรีย์ เจริญธีรบูรณ์ และจงจันทน์ มหาดเล็ก</i>	
Senior Tourism Application in Western Thailand <i>Pomsarp Pomsawad, Wannapa Panitsupakamon, Juree Charoenteeraboon and Jongjan Mahadlek</i>	134

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ ประกอบการสอนภาษาไทย” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ปิยณัฐ์ สุนทรประเสริฐ Research and Development of Training Workshop Curriculum on “Creative Media Production used in Teaching Thai Language” for First-Year Undergraduate Students in Thai Language Program Humanities and Social Sciences Faculty, Muban Chombueng Rajabhat University	150
การศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา ตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท เกศินี ครุณาสวัสดิ์ A Study of Characteristics of Social Studies Lecturers Based on The Demand of Master’s Degree Students Gaysinee Krunasawat	164
บทปริทัศน์หนังสือ การบูรณาการองค์ความคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิมเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา: เป้าหมาย โอกาสและความท้าทาย อมสิน จตุพร และ อมรรัตน์ วัฒนาวร Integrating Aboriginal Perspectives into the School Curriculum: Purposes, Possibilities, and Challenges Omsin Jatuporn and Amonrat Wattanatorn	173
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)	181
แนะนำผู้เขียน	182

ผู้สูงอายุกับเหตุผลในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และสิ่งที่ต้องการเรียนรู้

Ageing Related to Reason Method and Needs of Learning

นาวาอากาศโทหญิงสุธีรา บัวทอง*

สุทธิพงษ์ สภาพัตต์*

ศิริณา จิตต์จรัส**

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประชากรโลกมีอัตราผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจัดเป็นกลุ่มประชากรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 จึงถือเป็นวาระสำคัญที่ควรดำเนินการศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงสภาพและความต้องการของผู้สูงอายุในสังคมโลก เนื่องจากกระบวนการทางการศึกษาตลอดชีวิตเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี สามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากผู้อื่น และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สามารถประกอบอาชีพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวหรือชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างไปจากทัศนคติในด้านลบของสังคมในอดีตที่กล่าวหาว่าผู้สูงอายุขาดความแข็งแรงและเป็นภาระต่อสังคมจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการปรับเปลี่ยน

การศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการด้านความรู้มี 2 ด้าน ดังนี้ 1. Crystallized Intelligences (5 องค์ประกอบ) และ Fluid Intelligences (4 องค์ประกอบ) รวมทั้งสิ้น 9 องค์ประกอบ ผลการศึกษาพบว่ามนุษย์มีการเสื่อมถอยหรือคงอยู่แตกต่างกันตามอายุขัยและปัจจัยภายนอก ดังนั้นนักการศึกษาจึงควรมีองค์ความรู้และเหตุผลว่าผู้สูงอายุยังคงมีความต้องการด้านการเรียนรู้เช่น สมรรถภาพทางกาย การรับรู้ การจำ การตอบสนองความสามารถด้านการรับสัมผัสผ่านประสาทสัมผัส ทัศนคติ การปรับตัวขวัญและกำลังใจ ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้สูงอายุอันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน และสังคมในอนาคต

* นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Current world ageing population have been increasing continually that mean they are influential citizen in overall social changes such as economic, political and socio-cultural aspects. Gerontology in twenty-first century was held to be significant agenda that should contemplate for allowing knowledge and understanding about elderly social surrounding in global contexts because lifelong learning process is the key success factor in ageing capability formulation. The potential ageing population could be lived without assistance by themselves. Furthermore, they can devise learning activities under safe environment and they must have an appropriate working life including community development participation

All these issues are different form negative antecedent attitude of social paradigm shift that said venerable people are feeble and social encumbrance must be transformed rapidly.

Learning process elements was duplex as following 1) crystallized intelligences (5components) and fluid intelligences (4 components) total 9 components. Cogitative study results shown that human has differently deterioration and persistence according to life age and external factors. Therefore, all educators ought to have both knowledge and reasonability about aging learning passion such as physical fitness, perception, memorability, attitude, motivation and elderly learning manipulation. It would be utilizable for strengthen life and mental quality of elderly people that would accomplish social development in the future.

บทนำ

โครงสร้างประชากรโลกเปลี่ยนสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว อาทิเช่น มีการประเมินว่าในปี 2020 ประชากรของประเทศสหรัฐอเมริการ้อยละ 20 จะมีอายุ 65 ปีหรือมากกว่า หรือประชากรของฮ่องกงร้อยละ 24 จะมีอายุมากกว่า 65 ปี ในปี 2025 (Bartlett และ Phillips, 1995 หน้า 257-265) โดยมีการอธิบายปรากฏการณ์นี้ว่ามีสี่สันว่าเป็น สีนามิสเงิน (silver tsunami) และในสหรัฐอเมริกาเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “Graying America” ผู้สูงอายุสร้างผลกระทบในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ดังนั้นการทำความเข้าใจและการเสริมสร้างผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่สำคัญในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด องค์การอนามัยโลก (WHO, 2002: <http://www.who.int/hpr/ageing/ActiveAgeingPolicyFrame.pdf>) ได้มีการเสนอรูปแบบการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านสุขภาพการมีส่วนร่วม และความปลอดภัย

ออสเตรเลียได้สำรวจผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (active aging) และตัวชี้วัดมาตรฐานผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Department for Community Development, Government of Western Australia, 2006: http://www.community.wa.gov.au/DFC/Communities/Seniors/Publications/Active_Ageing_Benchmark_Indicators.htm) กำหนดนิยามของการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (active aging) ที่สอดคล้องกันดังนี้ มีสุขภาพดี สามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจากผู้อื่น มีจิตใจแจ่มใส มีกิจกรรมการเรียนรู้ อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีงานทำ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวหรือชุมชน ในสหรัฐอเมริกาผู้สูงอายุนิยามการประสบความสำเร็จของผู้สูงอายุในหลายมิติ ได้แก่ ร่างกาย การทำงาน จิตใจ และสังคม (Phelan, Anderson, LaCroix, และ Larson, 2004

หน้า 211-216) ซึ่งการพิจารณาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหลายมิติจะมีคุณภาพมากกว่าการพิจารณาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างเช่น John Dewey กล่าวไว้มีใจความพอสรุปได้ว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงเริ่มต้นหลังจากการเรียนรู้ในโรงเรียน และไม่มีเหตุผลที่จะต้องหยุดก่อนตาย หรือแนวคิดของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี ที่กล่าวว่ามนุษย์เรียนรู้ตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนถึงเชิงตะกอน ซึ่งการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่ในวัยเยาว์ หรือผู้ใหญ่ทำงาน เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เหตุผลได้ไม่ยาก แต่เหตุผลของการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ อาจยังไม่มีความชัดเจนนักในสังคมไทย จากการศึกษาเหตุผลที่ผู้สูงอายุยังต้องการเรียนรู้พบเหตุผลสำคัญก็คือ 1) ต้องการมีสุขภาพดี 2) ต้องการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาการช่วยเหลือ 3) ต้องการพัฒนานตนเองเพื่อให้สามารถทำงานได้ 4) สามารถได้เป็นในสิ่งที่ตนเองมีศักยภาพที่จะเป็นได้ 5) สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวหรือชุมชน 6) ต้องการความบันเทิงและสันทนาการ 7) รับรู้การ

เปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 8) ต้องการพัฒนาสติปัญญาลดการสูญเสียความจำ 9) สามารถจัดการกับปัญหาและรับผิดชอบต่อตนเอง 10) เพื่อบริหารจัดการจิตใจกระตุ้นจิตใจ 11) เพื่อตอบแทนสังคม และ 12) ต้องดูแลพ่อแม่ หรือคู่วิตที่ชราภาพ
ความเชื่อเดิมที่ว่าผู้สูงอายุขาดความแข็งแรงและความมีชีวิตชีวาได้เปลี่ยนไปผู้สูงอายุในปัจจุบันแข็งแรงและมีศักยภาพ โดยจะเห็นว่าพวกเขายังออกกำลัง เดินทางท่องเที่ยว มีบทบาททางสังคม การเมืองและสนุกกับการเรียนรู้ ผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 จะมีสุขภาพที่ดียิ่งขึ้น มีการศึกษาที่สูงขึ้น และมีความมั่นคงทางการเงิน ผู้สูงอายุน่าจะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องแม้ในวัยเกษียณ ดังนั้นจึงมีความต้องการโปรแกรมการศึกษาและบริการที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น นักวิจัยด้านการศึกษาของผู้สูงอายุเห็นพ้องกันว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงก็จะต้องการศึกษาและการเรียนรู้มากขึ้นด้วย (Cross, 1992 อ้างถึงใน Arsenault และ Anderson, 1998 หน้า 30)

เมื่อพิจารณากระบวนการด้านความรู้ของผู้สูงอายุ ได้มีการศึกษา โดย Horn และ Hoffer (1992 หน้า 44-99) อธิบายองค์ประกอบของกระบวนการด้านความรู้ทั้ง 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมา (คงอยู่)	}	crystalized intelligences
2. ความสามารถในการแสวงหา ความรู้ (คงอยู่)		
3. ความสามารถในการมองเห็น (คงอยู่)		
4. ความสามารถในการฟัง (คงอยู่)		
5. ความสามารถเชิงปริมาณ (คงอยู่)		
6. ความสามารถในการใช้เหตุผล (สูญเสียไป)	}	fluid intelligences
7. ความเร็วในการรับรู้ (สูญเสียไป)		
8. ความเร็วในการเรียนรู้ (สูญเสียไป)		
9. ความเร็วในการตัดสินใจ (สูญเสียไป)		

ระดับความสามารถในแต่ละด้านจะไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งกระบวนการนี้มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ความสามารถที่ลดลงอย่างรวดเร็วในวัยผู้ใหญ่จะเรียกว่า การสูญเสียไป และความสามารถที่ลดลงอย่างช้าๆ ตั้งแต่วัยยี่สิบต้นๆ คือ Fluid Intelligences ได้แก่ ข้อที่ 6, 7, 8, และ 9 ซึ่งไม่สามารถกลับมาเป็นเหมือนเดิมได้เนื่องจากสมองถูกทำลาย ความสามารถที่ค่อยๆ ลดลงและเปลี่ยนแปลงน้อยในวัยผู้ใหญ่จะเรียกว่า คงอยู่ ความสามารถในข้อ 3 และข้อ 4 (Crystallized Intelligences) จะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งอายุ 40 ปี จากนั้นจะค่อยๆ ลดลง ความสามารถในข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 5 (Crystallized Intelligences) จะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งอายุ 60 ปี ก่อนที่จะเสื่อมไป ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจะเพิ่มขึ้นตามอายุเนื่องจากบางคนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหลังจากจบการเรียนรู้ในระบบ เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นจะไม่มี ความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องความสามารถในการให้เหตุผลความเชื่อมโยงของความสามารถในข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 8 มีผลต่อการสูญเสียความสามารถในการรับรู้ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน แต่จะได้สิ่งที่มาชดเชยก็คือความระมัดระวัง และสามารถฝึกฝนการให้เหตุผลให้ดีขึ้น ซึ่งความสามารถที่สูญเสียไปเป็นผลจากการสูญเสียการทำหน้าที่ของสมองอันเนื่องมาจากการดำเนินชีวิตตัวอย่าง เช่นการบริโภคแอลกอฮอล์และสารเสพติด

การวิจัยในปัจจุบันเน้นที่การทดสอบทางจิตประสาท (Neuropsychological) ซึ่งครอบคลุมความรู้หลายด้านที่เชื่อมโยงไปตามวัย รวมถึงความเร็วในการคิดและตัดสินใจ ความจำและการตัดสินใจ ปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดความต้องการในการศึกษา เพื่อลดการสูญเสียความทรงจำของผู้สูงอายุที่เรียนในระดับอุดมศึกษา พบว่าผู้สูงอายุที่เรียนในระดับอุดมศึกษาจะไม่ค่อยสูญเสียความทรงจำด้านภาษาและความจำระยะยาว ในการวัดที่ควบคุมตัวแปร ได้แก่ สิ่งรบกวนความไม่คงที่ พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะ

สูญเสียความสามารถในการฟังเสียงและความหมาย (การรับรู้และการประมวลผล) ความเร็วในการคิดและตัดสินใจ อย่างรวดเร็ว

การศึกษาระยะยาว(longitudinal study) ที่ซีแอทเทิล (Willis และ Schaie, 2006 หน้า 131-151) พบว่าความสามารถในการเรียนรู้ลดลงเล็กน้อยในช่วงอายุ 60-67 ปี ทั้งความรู้แบบ fluid และ crystalized แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ Third Age (60-80 ปี) จะเพิ่มขึ้นคล้ายกับวัยกลางคนในสภาพที่สังคมและจิตประสาทเป็นปกติ Valenzuela (2009หน้า 119-130) อภิปรายถึงการปรับเปลี่ยนจิตใจและเสนอแนวคิดที่ขัดแย้งกับที่กล่าวมาว่า มีการพัฒนาเซลล์สมองในทุกช่วงอายุ (ถึงแม้จะไม่สามารถ วัดได้) Valenzuela กล่าวว่า การเรียนรู้จะทำให้มีการสร้างเซลล์ประสาทขึ้นทดแทนส่วนที่ถูกทำลายไป

งานวิจัยจำนวนมากด้านการเรียนรู้ของผู้สูงอายุมักจะเกี่ยวข้องกับอุปสรรคและการเรียนรู้ที่ลดลง อันเนื่องมาจากความเสื่อมของร่างกายและจิตใจ ความชราที่มีผลด้านลบต่อการเรียนรู้ Salthouse (1985 หน้า 68-87) Discroll และคณะ (2003หน้า 1344) อธิบายถึงแรงจูงใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการเรียนรู้ และความจำ รายงานการทดสอบความรู้เพื่อประเมินความเร็วในการประมวลข้อมูล ความจำระยะสั้น ในการเรียนรู้ของบุคคลที่มีอายุระหว่าง 17 ถึง 86 ปี พบสิ่งที่ลดลงตามวัย ซึ่งมีอยู่ 3 ด้าน (Kirsic, Allen, Dobson, Shannon, และ Binder, 1996หน้า 658-670) ได้แก่ ระบบการประมวลข้อมูล การรับรู้ การเรียนรู้และความจำ และการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของผู้สูงอายุได้สร้างภาพด้านลบให้แก่ผู้สูงอายุว่า เป็นผู้ที่อยู่ในวัยเสื่อม (มีแต่ขาด) ไม่สามารถพัฒนาได้ เป็นผู้ที่ล้าสมัย ไม่มีใครสนใจ ร่างกายอ่อนแอ ป่วยต้องให้บริการและสนับสนุน (Kerschner และ Pegues, 1998, หน้า 1446) ภาพเหล่านี้มุ่งไปที่ความป่วยไข้ที่เกิดจากความชราซึ่งมี

ผลต่อร่างกายและสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งความเสื่อมถอยเหล่านี้ควรจะนำมาพิจารณาเพื่อจัดการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 75 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความจำเป็นที่จะมองในด้านบวกเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้สูงอายุสามารถจะเรียนรู้ได้และประโยชน์ของการเรียนรู้ต่อผู้สูงอายุ

มีคำถามว่าผู้สูงอายุยังสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้หรือไม่ พบว่าผู้สูงอายุสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ที่น่าสนใจจากความเชี่ยวชาญในสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน เมื่ออายุมากขึ้นการประมวลข้อมูลจะลดลงช้าลง และมีประสิทธิภาพน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุยังคงมีการเรียนรู้ การมองเห็นและการได้ยินยังคงดีอยู่จนกระทั่งอายุ 60 ปี ถ้าให้เวลาและมีแรงจูงใจที่เพียงพอผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้เท่ากับผู้มีอายุน้อยกว่า โดยการฝึกแบบพิเศษผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติงานได้ดีเท่ากับผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รับการฝึก (Charness, 1992 หน้า 437-456) ในการทดสอบความฉลาด การฝึกที่มีประโยชน์ช่วยลดความเสื่อมด้านการเรียนรู้ของผู้สูงอายุตลอด 7 ปี ของการทดสอบ และความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละคนจะเพิ่มขึ้นตามอายุ (Rabbit, Diggle, Holland, และ McInnes, 2004 หน้า 84-97)

Charness (อ้างแล้ว) กล่าวถึงการที่ผู้สูงอายุขาดความเร็วในการประมวลข้อมูล และความจำระยะสั้นด้วยการตัดสินใจและพิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยความรอบคอบมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้ในวัยเยาว์และวัยผู้ใหญ่ จะส่งผลถึงความสามารถในการเรียนรู้และสร้างทักษะใหม่ๆ ในวัยสูงอายุ โดยเฉพาะกับเรื่องที่เคยเรียนรู้มาก่อน

จากกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับสมรรถภาพของการรับรู้ การจำ และการตอบสนองนำมาสู่การพิจารณาวิธีการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุจะสามารถเรียนรู้ได้ในสถานการณ์ดังต่อไปนี้ 1) การเข้าร่วมในกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ หรือการเรียนรู้ที่มีความหมาย และ

2) การคิดอย่างใคร่ครวญ (reflection) จากประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การอ่าน การสนทนา ดูรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา หรือการท่องเที่ยว การเรียนรู้ในระบบ โดยเฉพาะคนทำงานในระดับวิชาชีพ หรือกึ่งวิชาชีพ และเมื่อศึกษาเรื่องที่ต้องการเรียนรู้มีดังนี้

1) การเดินทาง 2) สุขภาพ 3) ความปลอดภัย 4) การให้เทคโนโลยี 5) การประกอบอาชีพ และ 6) ธรรมชาติในศาสนาที่ตนนับถือ

สิ่งสำคัญในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ก็คือปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ จากการศึกษาได้พบปัจจัยดังนี้ 1) การอาศัยในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 2) ความรู้และประสบการณ์ 3) แรงจูงใจและความเชื่อมั่น 4) เพศ: ผู้สูงอายุเพศหญิงมีกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าเพศชาย 5) สุขภาพกายที่ดี 6) ระดับการศึกษา: ผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษาสูงจะต้องการศึกษามากกว่าผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำกว่า 7) การมีสุขภาพจิตและอารมณ์ที่ดี 8) การอยู่ในบริเวณที่สะดวกต่อการเรียนรู้ 9) ยังไม่เกษียณ 10) มีรายได้ดี 11) สภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสม 12) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน 13) อิทธิพลขององค์กรและสภาพสังคม 14) ทักษะด้านการเมืองและ 15) ความคิดเรื่องทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ Glass (2013 หน้า 123-128) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงด้านสมรรถภาพทางกาย
2. การเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการรับสัมผัส
3. การเปลี่ยนแปลงด้านความเร็วและจังหวะ
4. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
5. ความสามารถในการเรียนรู้และการทำงานของผู้สูงอายุ
6. การเปลี่ยนแปลงด้านความจำ
7. การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการปรับตัวและขวัญกำลังใจ

ซึ่งจะได้เสนอพร้อมกับแนวการปฏิบัติที่สอดคล้องดังต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงด้านสมรรถภาพทางกาย

การเสื่อมของร่างกายตามอายุชั้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน มีความแตกต่างทั้งในตัวเองและระหว่างบุคคล ผู้สูงอายุในวัยเดียวกันอาจมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล การเปลี่ยนแปลงของสมรรถภาพทางกายที่จะกล่าวต่อไปเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่

1. ขนาดของกล้ามเนื้อลดลงตามวัย กล้ามเนื้อจะมีความสมบูรณ์ของขนาดและความแข็งแรงมากที่สุดในช่วงวัย 20-30 ปี หลังจากนั้นขนาดและความแข็งแรงจะลดลง ความเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อของผู้สูงอายุทำให้ความแข็งแรงและความทนทานลดลง

2. ความยืดหยุ่นลดลงซึ่งเกิดกับผู้สูงอายุทุกคน ซึ่งความยืดหยุ่นที่ลดลงนี้มีสาเหตุมาจากการไม่ค่อยได้ใช้งานมากกว่าความเสื่อมตามอายุชั้

3. ผู้สูงอายุทั่วไปจะช้าลง อ่อนแอมากขึ้น และเห็น้อย่างกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งบางส่วนมีสาเหตุมาจากผู้สูงอายุแต่ละคนเกิดความเสื่อมของร่างกายในอัตราที่ต่างกัน การทำงานที่ช้าลงของระบบใดระบบหนึ่งมักจะขัดขวางและลดการทำงานของระบบอื่นลงด้วย

4. พลังสำรองของผู้สูงอายุจะลดถอยลง ซึ่งพลังสำรองนี้จะถูกใช้เมื่อร่างกายเจ็บป่วย มีความเศร้าหรือความผิดหวัง หรือเมื่อเกิดความเครียดหรือความกดดัน

5. การสูบฉีดโลหิตของเส้นเลือดหัวใจลดลงร้อยละ 30 ความสามารถในการส่งเลือดไปสู่เนื้อเยื่อในช่วงอายุระหว่าง 30-70 ปี ความเสื่อมของระบบนี้เป็นผลของการเปลี่ยนแปลงของหัวใจและเส้นเลือดหัวใจ กล้ามเนื้อหัวใจจะอ่อนแอลงและอัตราการเต้นสูงสุดของหัวใจจะลดลง เส้นเลือดขาดความยืดหยุ่น

และตีบลงจึงไปเพิ่มความต้านทานการไหลของเลือด

6. เนื้อเยื่อปอดส่งออกซิเจนให้เส้นเลือดหัวใจน้อยลง ปอดมีความยืดหยุ่นน้อยลงทำให้ความสามารถในการทำหน้าที่ลดลงและปริมาณอากาศที่ปอดเก็บไว้ได้ลดลง บริเวณพื้นผิวของปอดลดลงร้อยละ 25-30 ระหว่างช่วงอายุ 30-70 ปี เป็นผลให้ออกซิเจนในกระแสเลือดลดลง เมื่อออกกำลังกายจึงเห็น้อย่าง

7. มวลกระดูกลดลงเป็นปัญหาสำคัญของผู้หญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และผู้ชายที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป ผู้ชายที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปสูญเสียมวลกระดูกประมาณร้อยละ 0.4 ต่อปี ผู้หญิงเริ่มสูญเสียมวลกระดูกประมาณร้อยละ 1-2 ต่อปี ตั้งแต่อายุ 35 ปีเป็นต้นไป และเพิ่มการสูญเสียเป็นร้อยละ 4-5 ต่อปีทันทีหลังจากหมดประจำเดือน ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเกิดการแตกหักของกระดูกสะโพก ข้อมือ และกระดูกสันหลัง และสูญเสียความแข็งแรงของโครงกระดูกทั้งร่างกาย เห็นได้ชัดเจนว่าความสามารถในการรับน้ำหนักและการพยุงของกล้ามเนื้อเป็นสิ่งจำเป็นต่อการรักษากระดูกให้อยู่ในสภาพดี ซึ่งการออกกำลังกายทำให้กระดูกแข็งแรง

8. ข้อต่อค่อยๆ เสื่อมลงและสูญเสียความยืดหยุ่นโดยเฉพาะข้อต่อที่รับแรง เช่น เข่า สะโพก และกระดูกสันหลัง

9. ผิวหนังแห้งทำให้ระคายความร้อนด้วยการหลังเหงื่อทำได้ไม่ดี การควบคุมอุณหภูมิของร่างกายมีประสิทธิภาพลดลงจึงทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถทนอยู่ในที่มีอุณหภูมิที่ร้อนหรือหนาวจัด

10. ผู้สูงอายุจะกลั้บปีสภาวะไม่ค่อยได้จึงต้องเข้าห้องน้ำบ่อยขึ้น

การเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการรับสัมผัส

การเปลี่ยนแปลงการมองเห็น

1. ผู้สูงอายุมีความยากลำบากที่จะมองเห็นได้อย่างชัดเจนเหมือนตอนที่ยังมีอายุน้อยมาก เลนส์

ตาขาดความยืดหยุ่นและกล้ามเนื้อที่ควบคุมรูปร่างของเลนส์ตาอ่อนแอลง ทำให้การมองสิ่งที่อยู่ไกลระยะที่จะมองได้ชัดเจนจะเลื่อนเข้ามาใกล้ยิ่งขึ้น การมองสิ่งที่อยู่ใกล้ระยะที่มองได้ชัดเจนจะเลื่อนออกไปไกลขึ้น

2. เลนส์ตาจะค่อยๆ เปลี่ยนจากสีขาวใสเป็นสีเหลือง ซึ่งมีผลต่อความไวในการรับรู้สี ผู้สูงอายุจะรับรู้สีด้านบนของสเปกตรัม เช่น สีเหลือง สีส้ม และสีแดง ได้ง่ายกว่าสีที่อยู่ด้านล่างของสเปกตรัม เช่น สีม่วง สีฟ้า และสีเขียว

3. สายตาของผู้สูงอายุจะปรับความสว่างได้ช้าลง ทำให้ผู้สูงอายุใช้เวลานานขึ้นในการปรับสายตากับบริเวณที่มีความสว่างของแสงแตกต่างกันมากอย่างเช่นในโรงภาพยนตร์

4. สายตาของผู้สูงอายุมองเห็นในที่มืดได้น้อยได้ไม่ดี ยิ่งมีอายุมากขึ้นก็จะมองเห็นในที่มืดได้น้อยได้ชัดเจนน้อยลง จะเห็นได้ชัดเจนว่าเมื่อมีอายุ 80 ปีจะต้องการแสงสว่างเพื่อจะสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนมากกว่าเมื่ออายุ 20 ปี ถึงสามเท่าตัว

5. ผู้สูงอายุต้องมองแบบเพ่งจึงจะเห็นได้อย่างชัดเจน

6. ผู้สูงอายุจะสูญเสียการรับรู้ด้านความลึก

7. เรตินาจะสูญเสียเซลล์รูปแท่ง (Rod Cells) และมีรูมาตาเล็กกลวง ทำให้พื้นที่การมองเห็นลดลง ซึ่งผู้สูงอายุอาจไม่รับรู้สิ่งที่อยู่นอกพื้นที่การมองเห็น

การเปลี่ยนแปลงการได้ยิน

1. ผู้สูงอายุจะตอบสนองต่อเสียงที่มีความถี่สูงน้อยลงโดยเฉพาะเพศชาย

2. ผู้สูงอายุมีความลำบากในการได้ยินเนื่องจากความผิดปกติที่ได้ยินเสียงแหลมดังอยู่ในหูตลอดเวลา

3. ความบกพร่องในการได้ยินทำให้การติดต่อกับผู้อื่นและสังคมของผู้สูงอายุเปลี่ยนไป ผู้สูงอายุมักรำคาญตนเองที่ฟังผู้อื่นไม่ค่อยได้ยิน จึงแยกตัวไม่ต้องการพบปะพูดคุยกับใคร ไม่ต้องการ

เข้าเรียนและขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ การได้ยินไม่ชัดเจนมีความสัมพันธ์กับการคิดและเชาวน์ปัญญา

4. ในที่มีเสียงจอแจผู้สูงอายุจะแยกเสียงที่ต้องการฟังได้ยาก

การเปลี่ยนแปลงด้านความเร็วและจังหวะ

1. ผู้สูงอายุมีการกระทำที่ช้าลง เป็นผลจากระบบประสาทส่วนกลางของผู้สูงอายุที่เสื่อมพร้อมกับร่างกาย ผู้สูงอายุต้องใช้เวลามากขึ้นในการประมวลข้อมูล และใช้เวลาเตรียมตัวเพื่อตอบสนองมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

2. ยิ่งงานมีความซับซ้อนมากขึ้นเท่าใด ผู้สูงอายุยิ่งต้องการเวลาในการทำงานมากขึ้นเท่านั้น

3. ผู้สูงอายุจะตัดสินใจอย่างระมัดระวัง โดยจะรวบรวมข้อมูลก่อนตัดสินใจมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ผู้สูงอายุมีความมุ่งมั่นที่จะตอบสนองอย่างถูกต้องทำให้การทำงานของผู้สูงอายุช้าลง

4. ผู้สูงอายุจะตอบสนองเร็วขึ้นถ้าเป็นสิ่งที่คุ้นเคย

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

1. มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้การตอบสนองของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างระมัดระวังและไม่ยอมเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตอบสนอง แต่แต่ละคนจะตอบสนองต่อสถานการณ์และสิ่งไว้ในรูปแบบของตน

2. จากการศึกษาหลายด้านพบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุตัดสินใจอย่างระมัดระวัง ได้แก่ การไม่ชอบความไม่แน่นอน โดยมีความคาดหวังสูงและกลัวความล้มเหลวซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ความท้อถอยเนื่องจากสมรรถภาพที่เสื่อมลงและความคาดหวังว่าผู้สูงอายุต้องความสามารถ การไม่กล้าเสี่ยงถ้ายังไม่แน่ใจในคำตอบ สถานะการเงินที่จำกัด การเดินทาง โอกาสในการเรียนรู้ และความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมปัจจุบัน ทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิม ความสนใจและค่านิยม บางครั้งผู้สูงอายุต้องการแน่ใจว่าสิ่งที่ทำไปถูกต้อง

ก่อนที่จะตัดสินใจตอบสนอง ความแน่นอนทำให้
ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจว่าตนเองทำในสิ่งที่ถูกต้อง

ความสามารถในการเรียนรู้และการทำงานของ ผู้สูงอายุ

1. ความสามารถของผู้สูงอายุไม่ได้เสื่อม
ลงพร้อมกันทุกด้าน แม้ในผู้สูงอายุวัยเดียวกันก็จะ
เกิดความเสื่อมไม่พร้อมกัน
2. ความเสื่อมของผู้สูงอายุมักพบในผู้ที่มี
ปัญหาสุขภาพอย่างรุนแรง อย่างเช่นโรคหลอดเลือด
หัวใจ หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่บั่นทอนสุขภาพมีความ
สัมพันธ์โดยตรงกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ถ้าความ
สามารถในการเรียนรู้หยุดลงก็แสดงให้เห็นว่าใกล้จะ
ถึงวาระสุดท้ายของชีวิต
3. นักวิชาการบางคนคิดว่าระดับการ
ศึกษาของผู้สูงอายุมีผลต่อความสามารถในการควบคุม
จิตใจตนเอง มากกว่าการเพิ่มขึ้นของอายุ
4. ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและได้รับการ
ศึกษาดีจะมีความเปลี่ยนแปลงความสามารถด้าน
เชาวน์ปัญญาน้อย
5. ความฉลาดและความสามารถในการ
เรียนรู้ของผู้สูงอายุแต่ละคนมีความแตกต่างอย่าง
มากซึ่งผู้สูงอายุหลายคนมีความฉลาดและความ
สามารถในการเรียนรู้สูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า
6. การศึกษาและวัฒนธรรมของคนแต่ละ
ช่วงอายุส่งผลให้มีความสามารถที่แตกต่างกัน
7. แรงจูงใจมีผลต่อความสามารถในการ
เรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะไม่สนใจการเรียนรู้ที่
ไม่ตรงกับความต้องการ หรือไม่มีความสำคัญต่อตนเอง
8. ผู้สูงอายุจะตอบสนองต่อการกระตุ้นใน
การเรียนรู้มากกว่าผู้เยาว์ แต่ถ้ากระตุ้นมากเกินไป
กลับทำให้ความสามารถในการเรียนรู้ลดลง

การเปลี่ยนแปลงด้านความจำ

1. จากการวิจัยกระบวนการจำประกอบ
ขึ้นจากการเก็บความจำ ความจำจากการรับรู้ (sensory

memory-SeM) หรือความจำระยะสั้นมาก (very
short-term memory) ความจำระยะแรก (primary
memory-PM)หรือความจำระยะสั้น (short-term
memory) ความจำระยะที่สอง (secondary memory)
หรือความจำระยะยาว (long-term memory) และ
ความจำระยะที่สาม (tertiary memory)หรือความ
ทรงจำ (remote memory) ในขั้นแรกข้อมูลจะถูกรับรู้
การเสื่อมของการรับรู้จะทำให้ความจำจากการรับรู้
เสื่อมตามไปด้วย ซึ่งเป็นไปตามอายุที่เพิ่มขึ้นแต่จะ
เกิดขึ้นอย่างช้าๆ ความจำระยะแรกเป็นความสามารถที่
จำกัด ข้อมูลจะอยู่ในใจเฉพาะขณะที่ใช้งานเท่านั้น
ซึ่งเป็นกระบวนการที่ยังคงอยู่ ยกเว้นเวลาในการตอบ
สนองที่แตกต่าง การมีอายุที่เพิ่มขึ้นไม่มีผลต่อความ
จำระยะแรก แต่อายุที่เพิ่มขึ้นอาจมีผลหรือไม่มีผลต่อ
ความจำระยะที่สาม แต่ปรากฏว่าผู้สูงอายุสูญเสีย
ความทรงจำบ้างบางส่วน

2. ความแตกต่างในการค้นหาข้อมูลจาก
ความจำระยะสั้น ผู้สูงอายุมีปัญหาในการค้นหาข้อมูล
จากความจำระยะสั้นมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า แต่
ถ้ามีการเรียนรู้ที่เหมาะสมผู้สูงอายุสามารถใช้และ
พัฒนาความจำ การเพิ่มความคงทนในสิ่งที่เรียนรู้จะ
ทำได้ด้วยการสอนกระบวนการค้นหาข้อมูลที่เหมาะสม

3. ระหว่างผู้ที่มีอายุน้อยกับผู้สูงอายุมี
ความแตกต่างอย่างชัดเจนในการเรียกคืนความจำ
โดยไม่มีตัวช่วย (free recall) และแทบจะไม่มี
ความแตกต่างในการเรียกคืนความจำโดยการใช้ตัวช่วย
(cue recall) ในการค้นหาข้อมูลจะพบว่าผู้สูงอายุจะ
สูญเสียความคงทนในการจำน้อยกว่า

4. ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้เหมือนกับ
บุคคลในวัยอื่นถ้ามีการปรับระดับความก้าวหน้าของ
การเรียนรู้ให้เหมาะสม มีการฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอ
และผู้สูงอายุได้เรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
ประสบการณ์เดิม

5. ความจำระยะยาวของผู้สูงอายุไม่
แตกต่างกับบุคคลในวัยอื่น ซึ่งความจำระยะยาวของ

ผู้สูงอายุจะไม่สูญเสียไปแม้ว่าจะไม่ได้ใช้ การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการปรับตัว และขวัญกำลังใจ

1. ผู้สูงอายุมีบุคลิกภาพที่คงที่ การเปลี่ยนแปลงทางพยาธิสภาพ อย่างเช่น ความเจ็บป่วยจิตประสาทแปรปรวนอย่างรุนแรง อาจทำให้บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงได้

2. ผู้สูงอายุมีความเปลี่ยนแปลงและความเสื่อม อย่างเช่น การออกจากงาน สูญเสียรายได้ เพื่อนหรือคู่สมรสเสียชีวิต สูญเสียความสามารถทางร่างกาย ความเหงา สุขภาพไม่ปกติ ผู้สูงอายุอาจปรับตัวรับสภาพเหล่านี้ได้หรือไม่ได้ ผู้สูงอายุควรใช้ประสบการณ์ในอดีตเพื่อจัดการปัญหาเหล่านี้ ด้วยการรับรู้ตัวตน สร้างมิตรภาพกับผู้อื่นและมีจริยธรรมในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอสำหรับนักการศึกษา

จากความเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุนำมาเป็นข้อมูลแก่นักการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ได้ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การนั่งและลุกทำได้สะดวก อุณหภูมิของห้องเรียนอยู่ในระดับกำลังสบาย ถ้าผู้สูงอายุรู้สึกหนาวหรือร้อนเกินไปควรแนะนำการแต่งกายที่เหมาะสม

2. ไม่ควรจัดให้ผู้สูงอายุเรียนอย่างต่อเนื่องยาวนาน ควรมีเวลาพัก และมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุได้เหยียดแข้งเหยียดขา เคลื่อนไหว ยืดเหยียดข้อต่อและกล้ามเนื้อ หรือเข้าห้องน้ำ ซึ่งการพักจะลดความเหนื่อยล้าในการเรียน

3. การจัดกิจกรรมจะต้องพิจารณาถึงศักยภาพทางกายของผู้สูงอายุ ต้องคำนึงถึงความแข็งแรงของร่างกายและความเปราะบางกระดูก การสอนและการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุไม่ควรให้มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว

4. สำหรับผู้สูงอายุที่ซับซ้อนมา ควรจัดเตรียมที่จอดรถใกล้ๆ ห้องเรียน หรือถ้าเป็นไปได้ควรมีรถรับ-ส่งผู้มีปัญหาการเคลื่อนไหว ถ้าไม่มีลิฟท์ควรจัดห้องเรียนของผู้สูงอายุไว้ที่ชั้นที่ 1

5. จัดสถานที่เรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอสำหรับผู้สูงอายุไม่ต้องเพ่งสายตา

6. จัดให้ผู้สูงอายุได้นั่งใกล้ลำโพงและสื่อโสตทัศนฯ รวมทั้งควรใช้ระบบเสียงที่เหมาะสม

7. ควรจัดที่นั่งเป็นรูปวงกลมหรือครึ่งวงกลมเพื่อผู้สูงอายุจะสามารถอ่านริมฝีปากและสังเกตเห็นสีหน้าท่าทางของผู้บรรยาย

8. ภาพที่ฉายหรือเอกสารประกอบการบรรยายควรเน้นสีแดง สีส้ม และสีเหลือง ถ้าใช้สีฟ้า สีเขียว หรือสีม่วง ควรใช้บนพื้นที่มีสีตัดกันอย่างชัดเจน ไม่ควรใช้กับพื้นที่มีสีใกล้เคียงหรือกลมกลืนกัน

9. เมื่อปิดไฟในห้องเพื่อเริ่มนำเสนอสื่อ ควรใช้เวลาแก่ผู้สูงอายุเพื่อปรับสายตาใช้ชินกับความมืด

10. ควรปิดประตูห้องถ้ามีเสียงรบกวนเลือกห้องที่สงบห่างจากถนนที่มีการจราจรคับคั่งและไม่มีเสียงฮัมรบกวนจากไฟแสงสว่างหรือเครื่องปรับอากาศ

11. ผู้บรรยายควรหันหน้าไปทางผู้ฟัง ไม่ควรหันหลังให้ผู้ฟังหรือเคี้ยวหมากฝรั่งหรือปิดปากขณะพูดเพื่อที่ผู้สูงอายุจะสามารถอ่านริมฝีปากหรือดูสีหน้าท่าทางของผู้พูดประกอบการฟังได้

12. ผู้บรรยายควรพูดให้ชัดและช้า โดยเฉพาะผู้หญิงควรพยายามพูดด้วยโทนเสียงต่ำ

13. เมื่อจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มควรแยกเป็นกลุ่มย่อยให้มากที่สุด เพื่อที่ผู้เรียนแต่ละคนจะได้ช่วยกันฟัง

14. สื่อและเอกสารประกอบการบรรยายควรมีขนาดใหญ่และมีสีสันตัดกันเห็นได้ชัดเจน และควรเว้นบรรทัดตัวอักษร

15. ผู้บรรยายไม่ควรเขียนหนังสือหวัดบนกระดานหรือแผ่นพลิก

16. ควรจัดการเรียนรู้แบบจำกัดเวลาให้น้อยที่สุด ไม่ควรทดสอบแบบจับเวลา ควรให้ผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะ

17. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุควบคุมความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้สูงอายุสามารถจะปรับการเรียนรู้อตามศักยภาพของตน

18. ผู้บรรยายควรทวนคำถามที่ผู้สูงอายุถาม และรอหลังจากถามคำถาม ควรรอการตอบสนองหรือการตอบคำถามสักระยะหนึ่ง เพื่อให้เวลาแก่ผู้สูงอายุได้มีเวลาฟัง ทำความเข้าใจคำถาม ค้นหาคำตอบ คิดทบทวนอย่างรอบคอบเพื่อให้แน่ใจ และตอบคำถาม

19. ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องการการเรียนรู้ที่มีรูปแบบและตารางเวลาที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเรียนที่เหมาะสม

20. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมโดยให้ผู้สูงอายุพาเพื่อนหรือครอบครัวมาได้ในช่วงต้นของการเรียน การอยู่กับคนคุ้นเคยจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกปลอดภัย

21. ถ้าเป็นไปได้ควรวางแผนให้มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเหมาะสมกับความสามารถของผู้สูงอายุ

22. ควรทำภารกิจการเรียนรู้ให้ง่าย โดยการกระจายภารกิจใหญ่ออกเป็นลำดับของภารกิจย่อย

23. ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความสำเร็จเมื่อเริ่มต้นเรียนรู้ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและมุ่งหวังความสำเร็จด้วยการปฏิบัติงานที่ดี

24. นักการศึกษาต้องทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณเองมีประโยชน์ต่อสังคม และมีเป้าหมายในการมีชีวิต ควรทำให้ผู้สูงอายุถึงคุณค่าและคุณค่าของตนเอง ด้วยการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้สูงอายุสนใจ เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุตอบแทนสังคมต่อไป

25. กิจกรรมการเรียนรู้ควรจัดให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจมีการแนะนำให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องระหว่างการเรียนรู้กับประสบการณ์ที่มีอยู่ อันเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย

26. การค้นคว้าวิธีสอน อย่างเช่น การเรียนรู้โดยการค้นพบ ผู้เรียนจะพยายามค้นหาวิธีการของตนเองเพื่อใช้แก้ปัญหา ซึ่งการเรียนรู้โดยการค้นพบไม่ควรจำกัดเวลาในการเรียนรู้

27. ควรเลือกผู้สอนที่เป็นผู้สูงอายุด้วยกัน เพื่อลดความกดดัน

28. มีการใช้ตัวช่วยเพื่อให้ผู้สูงอายุเรียกคืนความจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้สูงอายุพัฒนาเครื่องมือช่วยจำสำหรับการเรียนรู้เรื่องยากๆ

29. การมีเวลาเพื่อทบทวนความรู้ใหม่จะช่วยในกระบวนการค้นหาข้อมูลในภายหลัง

30. เอกสารการเรียนรู้ควรได้รับการจัดเตรียมอย่างดี เช่น การจัดหมวดหมู่ สรุปย่อ จัดทำโครงร่าง อ้างอิง และแนวสืบค้น

31. ให้โอกาสผู้สูงอายุได้พัฒนาสิ่งที่สนใจหรือความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความรู้สึกดีต่อตนเองโดยเฉพาะกับผู้ที่เผชิญกับความสูญเสียสิ่งสำคัญในชีวิต

32. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกายสติปัญญา อารมณ์ จิตวิญญาณ และพัฒนาความสัมพันธ์ต่อสังคม

33. ช่วยให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ว่าความคิดเห็น ความต้องการ และความคิดของพวกเขามีความสำคัญ

34. จัดการเรียนรู้เพื่อช่วยผู้สูงอายุให้รู้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะต้องเกิดขึ้น และเตรียมการกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต

จากที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับสังคมผู้สูงอายุนิยามการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ความเชื่อที่ได้รับการพิสูจน์แล้วในปัจจุบันว่าผู้สูงอายุยังคงสามารถและจำเป็นต้องเรียนรู้ เหตุผลและความจำเป็นในการ

เรียนรู้กระบวนการด้านความรู้ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับร่างกายและจิตใจที่เปลี่ยนแปลง สภาพการณ์และปัจจัยที่จะทำให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ได้ รวมทั้งสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการเรียนรู้เพื่อจะมีชีวิตที่ดี สิ่งเหล่านี้ได้มีการศึกษาอย่างกว้างขวางและยาวนานในนานาประเทศ ซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ไม่มีประเทศใดในโลกที่ไม่เผชิญกับภาวะสังคมผู้สูงอายุ ในปัจจุบันสังคมไทยก็ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้มีความจำเป็นในการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในสาขาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ และจากองค์ความรู้ที่มากมายนี้เป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งในการนำมาปฏิบัติเพื่อทดสอบความถูกต้องเหมาะสมของหลักการ หรือทฤษฎี ในบริบทของสังคมไทยซึ่งมีลักษณะเฉพาะไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ หรือวัฒนธรรมการเรียนรู้ แนวทางดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่ง การประยุกต์ใช้หลักการและทฤษฎีในบริบทที่แตกต่างออกไปก็ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือยืนยันความน่าเชื่อถือของหลักการและทฤษฎีนั้นให้มั่นคงยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ศิริณา จิตต์จรัส และคณะ(2556). การจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะในหมู่บ้านคลองโยง ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม (ทุนคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร)

Ardelt, M. (2000). "Intellectual versus wisdom-related knowledge: The case for a different kind of learning in the later years of life." *Educational Gerontology*. 26, 771-789.

Arsenault, N., & Anderson, G. (1998). "New learning horizons for older adults". *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*. 69(3), 27-31.

Bartlett, H. P., & Phillips, D. R. (1995). "Aging trends in Hong Kong". *Journal of Cross-Cultural Gerontology*. 10(3), 257-265.

Boulton-Lewis, G. (1997). *Information processing, memory, age and adult learning*. In P. Sutherland (Ed.), *Adult learning: A reader*. London: Kogan Page.

Butler, R. N. (2002). "The study of productive aging". *The Journals of Gerontology: Series B: Psychological Sciences as Sciences*, 57(6), S323.

Charness, N. (1992). *Age and expertise: Responding to Talland's challenge*. In I. W. Poon, D. C. Rubin, & B. A. Wilson (Eds.), *Everyday cognition in adulthood and later life*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Dench, S., & Regan, J. (2000). *Learning in later life: Motivation and impact*. Nottingham, UK: DfEE.

Department for Community Development, Government of Western Australia. (2006). *Western Australia's seniors active ageing benchmark indicators: An initiative of generations together - the Western Australian active ageing strategy*. Retrieved March 4, 2008, from http://www.community.wa.gov.au/DFC/Communities/Seniors/Publications/Active_Ageing_Benchmark_Indicators.htm

Driscoll, I., Hamilton, D. A., Petropoulos, H., Yeo, R. A., Brooks, W. M., Baumgartner, R. N., et al. (2003). *The aging hippocampus : Cognitive, biochemical and structural findings*. *Cerebral Cortex*, 13(12), 1344.

- Glendenning, F. (1997). "Why educational gerontology is not yet established as a field of study". *Education and Ageing*. 12, 82–91.
- Grodsky, T., & Gilbert, G. C. (1998). "Seniors travel the information superhighway". *Parks and Recreation Arlington*. 33(6), 70–74.
- Glass, Conrad J. Jr.(2013). *Religion and ageing and the role of education*. In Ronald H. Sherron and D. Barry Lumsden (Eds), *Introduction to Educational Gerontology: Series in Death, Dying, and Bereavement*. 3rd edition, New York, Taylor & Francis.
- Horn, J. L., & Hofer, S.M. (1992). *Major abilities and development in the adult period*. In R. J. Sternberg & C. A. Berg (Eds.), *Intellectual development*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Kerschner, H., & Pegues, J. M. (1998). "Productive aging: A quality of life agenda". *Journal of the American Dietetic Association*. 98(12), 1445–1448.
- Kirasic, K. C., Allen, G. L., Dobson, S.H., Shannon, H., & Binder, K. S. (1996). "Aging, cognitive resources and declarative learning". *Psychology and Aging*. 11(4), 658–670.
- Phelan, E. A., Anderson, L. A., LaCroix, A. Z., & Larson, E. B. (2004). "Older adults' views of successful aging—how do they compare with researchers' definitions?" *Journal of the American Geriatrics Society*. 52(2), 211–216.
- Pincas, A. (2007). "How do mature learners learn?" *Quality in ageing*. 8s(4), 28–32.
- Purdie, N., & Boulton-Lewis, G. (2001). "The learning needs of older adults". *Educational Gerontology*. 29, 129–149.
- Rabbit, D., Diggle, P., Holland, F., & McInnes, L. (2004). "Practice and drop-out effects during a 17-year longitudinal study of cognitive aging". *The Journals of Gerontology: Series B of Psychological Sciences and Social Sciences*. 59(2), 84–97.
- Salthouse, T. A. (2006). "Mental exercise and mental aging: Evaluating the validity of the "use it or lose it" hypothesis". *Perspectives on Psychological Science*. 1, 68–87.
- Valenzuela, M. J. (2009). *It's never too late to change your mind: The Latest Medical Thinking on What You Can Do to Avoid Dementia*. Sydney, Australia: ABC Books.
- Willis, S. L., & Schaie, K. W. (2006). "A coconstructionist view of the third age: The case of cognition". *Annual Review of Gerontology and Geriatrics*. 26, 131–151.
- World Health Organisation (WHO). (2002). *Active ageing: A policy framework*. Retrieved April 18, 2005, from <http://www.who.int/hpr/ageing/ActiveAgeingPolicyFrame.pdf>

แนวคิดและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ Concepts and Management Techniques of Adult Learning

นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์*

บทคัดย่อ

การเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญของการปรับตัวและการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ตั้งแต่เกิดจนถึงอายุขัย การเรียนรู้เป็นการสะสมข้อเท็จจริง (Facts) และแนวคิด (Ideas) ทั้งที่ได้รับจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา และนำมาเพิ่มเติมตลอดชีวิตของบุคคล การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา (Mental) หรือกระบวนการทางร่างกาย (Physical) ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีความผันแปรและพลวัต (Dynamic) ต่อการเรียนรู้ในการทำงานและสามารถดำเนินไปโดยตลอดชีวิต ทั้งนี้เพราะสติปัญญาของมนุษย์เราจะไม่หยุดนิ่ง แต่ว่าจะเคลื่อนไหวและแปรเปลี่ยน (พัฒนาการ) ไปตลอดช่วงชีวิต โดยอาจขึ้นอยู่กับภารกิจที่ปฏิบัติของบุคคลนั้น ผู้ปฏิบัติงานในการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นคณาจารย์ หรือนักฝึกอบรม ควรจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาถึงหลักการ แนวคิด ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และเทคนิควิธีที่เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

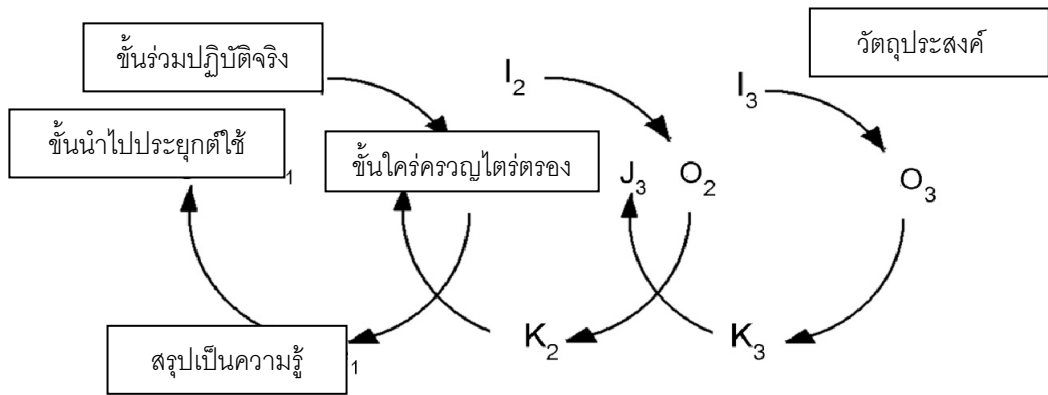
Learning is an essential part of adaptation and life in society. From birth to end of life learning is a compilation of facts (Facts) and concept (Ideas), both of which have been learning in school and find additional sources throughout a person's life. Learning is a process of mental (Mental) or physical processes (Physical) leading to behavioral changes. A variable and dynamic (Dynamic) to learn to work and be carried away by life. Because of man's wisdom, we will not rest. But the move and change (development) throughout the life span. It may depend the performance of the individual missions. Practitioners in the management of adult learning. Whether the faculty or training, Learning should be based on the principles of adult learning concepts. And techniques appropriate to the nature of adult learning.

* อาจารย์ ดร.ประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการ มีทั้งการกระทำ และตอบสนองร่วมกัน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน (Continuous Process) เป็นวงจรของการเรียนรู้ กล่าวคือ มีความต้องการ(Needing or Wanting) ในการเรียนรู้ การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ (Information Gathering) การทดสอบและผลสะท้อน (Testing and Feedback) และการประยุกต์และปฏิกิริยาตอบสนอง (Reflection and Applying) มีที่มาจากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ของดิวิตซ์ ที่กล่าวว่ารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจาะระในเหตุผลและการบูรณาการระหว่างประสบการณ์กับความคิดรวบยอด การสังเกตและการปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดความคิด และความคิดนั้นก่อให้เกิดแรงกระตุ้นในการเรียนรู้ต่อไป ความเชื่อของดิวิตซ์เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริงการเรียนรู้จากประสบการณ์เกิดขึ้นเมื่อคนได้เข้าไป

เกี่ยวข้องกับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง แล้วสามารถมองย้อนกลับไปเพื่อประเมินผลและตัดสินใจว่าจะไรที่มีประโยชน์หรือมีความสำคัญที่จะเป็นบทเรียน รวมถึงการใช้ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของดิวิตซ์ประกอบด้วยกระบวนการที่เป็นวงจรหมุนวนเป็นวงจรลูกโซ่ไปอย่างต่อเนื่อง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นร่วมปฏิบัติจริง (Impulse) ซึ่งเป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดหรือแรงบันดาลใจขั้นใคร่ครวญไตร่ตรอง (Observation) ที่ส่งผลให้เกิดการสรุปเป็นความรู้ (knowledge) และขั้นนำไปประยุกต์ใช้ (Judgment) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำหลักการหรือความรู้ที่สรุปได้มาใช้วินิจฉัยสถานการณ์ใหม่ ซึ่งผลของการประยุกต์ใช้เป็นประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นที่นำไปสู่การเริ่มต้นวงจรของการเรียนรู้ในสถานการณ์ใหม่ต่อไปดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามแนวคิดของจอห์น ดิวิตซ์ (Dewey's Model of Experiential Learning) Kolb.(1984: 23). Experiential Learning.

การนำกระบวนการเรียนรู้นี้มาจัดการเรียนรู้แก่ผู้ใหญ่ให้มีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ซึ่งแตกต่างจากลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ของ มัลคัม โนลส์ (Andragogy Theory of Malcolm Knowles) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่แตกต่างจาก

การเรียนรู้ของเด็ก เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าเด็ก ดังนั้นการเรียนการสอนต้องยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่นั้นคือต้องรู้หลักการศึกษ ผู้ใหญ่ ซึ่งโนลส์ (Knowles, 1980) เรียกวิชาการศึกษาผู้ใหญ่นี้ว่า แอนดราโกยี (Andragogy) (อรทัย ศักดิ์สูง, 2552 : ออนไลน์) ประกอบด้วย

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self-concept) ผู้ใหญ่จะมีลักษณะที่เติบโตทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีวุฒิภาวะสูง มโนทัศน์ต่อตนเองจะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการขึ้นนำตนเอง (Self directedness) เพิ่มขึ้น เป็นตัวของตัวเองบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ตามหลักการข้อนี้ ประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนร่วมกันการนำประสบการณ์การเรียนรู้ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะมากขึ้นมีประสบการณ์ อย่างกว้างขวางที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรอันมีค่าของการเรียนรู้ผู้ใหญ่สะสมประสบการณ์เพิ่มขึ้นเป็นการขยายฐานที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ประกอบด้วยความสำคัญของการนำประสบการณ์มาเป็นเทคนิคในการเรียน การสอนความสำคัญของการนำประสบการณ์ไปปฏิบัติ และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ จึงควรเป็นแนวที่ใช้ประโยชน์จากประสบการณ์เดิม

3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียนเมื่อรู้สึว่าสิ่งนั้น “จำเป็น” ต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของตน ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการเสริมสร้างความพร้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ประกอบด้วย เวลาสำหรับการเรียนรู้และการจัดกลุ่มผู้เรียน

4. ความมุ่งหมาย หรือแนวทางการเรียนรู้ (Orientation to learning) ผู้ใหญ่จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มุ่งนำความรู้ไปใช้ทันที

ทฤษฎี แอนดราโกจี (Andragogy) ของ มัลคอล์ม โนลส์ เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้ใหญ่กล่าวคือ ผู้ใหญ่ จะเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่และได้รับการจูงใจให้อยากเรียน มองเห็น

ความสำคัญของเรื่องที่จะเรียน ซึ่งสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์ที่เขาจัดการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับปัญหาที่ผู้เรียนพบจริงในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้เรียนจะรู้วิธีแก้ปัญหา ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ดี(ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ. 2550: 66)โนลส์ได้เสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ประกอบด้วยกระบวนการเป็นลำดับขั้น ดังนี้ (สุวัณณ์ วัฒนวงศ์. 2544: 95)

1. การสร้างบรรยากาศเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนได้แก่ การจัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ อำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์แก่ผู้สนใจ และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง

2. การจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อการวางแผน การเรียนรู้ร่วมกันโดยควรจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมคิด ร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่จุดเริ่มต้น ใช้เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม การเสริมสร้างสัมพันธภาพ ภายในกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน โดยการประเมินสมรรถนะที่พึงประสงค์ซึ่งมีความสำคัญ จำเป็น และยังขาดอยู่ในระยะนั้น จะเป็นการทำให้ผู้เรียนยอมรับและตระหนักถึงความต้องการนั้นได้

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนกำหนดและตัดสินใจทิศทางของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนมีหน้าที่เพียงแค่อำนวยความสะดวก เสนอแนะ และร่วมวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นวิธีการทางจิตวิทยา ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและจะต้องระบุประเภทของพฤติกรรม รวมถึงเนื้อหาและขอบข่ายพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วย

5. การจัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการนำหลักการสอนผู้ใหญ่มาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง การจัดระเบียบของเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ การเสนอแนะ กระบวนการและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน

6. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับ การเลือกใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึง การใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นอย่างไร เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละ หน่วยการเรียนรู้ ในกระบวนการนี้ผู้สอนจึงมีบทบาท เป็นทั้งนักเทคนิค และผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะ แนะนำเนื้อหา และสื่อประกอบการเรียนรู้เมื่อผู้เรียน มีความต้องการ และเป็นผู้ที่คอยเชื่อมโยงความรู้ ระหว่างหน่วยการเรียนรู้อีกด้วย

7. การประเมินผลผู้เรียน มีความมุ่งหมาย เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่ มีอะไรเป็นปัญหา อุปสรรค การประเมินผลผู้เรียน ที่ทำการเปรียบเทียบระดับ ความสามารถก่อนและหลังกิจกรรมทำให้ทราบ ความก้าวหน้าของผู้เรียนได้รับและสามารถบอกถึง ประสิทธิภาพของผู้สอนด้วย

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีลักษณะดังนี้ (สุทวารดี ตีอิทธิพร.2546 : 11-12)

- 1) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีถ้าหากเขามี ส่วนร่วมอย่างจริงจัง การจัดให้มีส่วนร่วม มีความ รับผิดชอบจะช่วยให้ก้าวหน้าในการเรียนมากยิ่งขึ้น
- 2) จัดอุปกรณ์การสอนที่ช่วยให้สามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันจริง ๆ จะทำให้เรียนได้ดีกว่า การใช้อุปกรณ์ที่ไม่มีสัมพันธกับชีวิตจริง
- 3) จะรับความรู้ใหม่ ๆ ได้เร็วกว่า ถ้าความ คิดนั้นสอดคล้องกับความเชื่อเก่า ๆ ที่เขามีอยู่
- 4) การจัดการเรียนรู้ต้องศึกษาพื้นฐาน และความ ต้องการของผู้เรียน เพื่อจะได้นำไปเป็น แนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ เพราะจะ ช่วยสร้างความอบอุ่นและความมั่นใจให้ก่อนที่จะ เริ่มต้นเรียน
- 5) จะต้องสร้างความสำเร็จในบทเรียนขึ้น ต้นให้แก่ผู้เรียนที่มีพื้นฐานการศึกษาน้อย ก่อนที่จะ เริ่มเรียนบทเรียนใหม่ต่อไป
- 6) การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่มี

วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุข มีความเคารพ ยึดมั่น ศรัทธาในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เข้าใจตนเอง ชุมชน มี กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการแก้ปัญหา สามารถ นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต พัฒนาอาชีพ ตลอดจน มีความสามารถในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ควรมีบทบาทเป็นผู้อำนวย ความสะดวก เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ และแนะแนว ทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ คิดเป็น มีเหตุผล สามารถ แก้ปัญหา โดยนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และทำให้สามารถ ตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้ การจัดการเรียนรู้นั้นจึงจะเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ให้ได้ผลดีนั้น ศุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ได้เสนอข้อควรพิจารณาดังนี้

1. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับแรง จูงใจในการเรียน (Motivation to learn) นั่นคือ บุคคล จะเรียนรู้ได้ดีถ้าหากมีความสนใจในการเรียนสิ่งนั้น ๆ
2. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Learning Environment) ต้องมีความสะดวกสบาย เหมาะสม ตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียน (Trust and Respect)
3. ควรคำนึงถึงความต้องการในการเรียน ของแต่ละบุคคล และรูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Style) ที่มีความหลากหลาย
4. ต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและประสบการณ์ (Experience) อันมีคุณค่า
5. ควรได้พิจารณาถึงการดูแลและให้ความสำคัญกับเนื้อหาและกิจกรรม (Learning Content and Activities) ในการเรียนรู้
6. ให้ ความ สำคัญ เกี่ยวกับ ปัญหา ที่สอดคล้องกับความจริง (Realistic Problem) และ นำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา

7. ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสติปัญญา และทางด้านร่างกาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

8. ควรให้มีเวลาอย่างพอเพียงในการเรียนรู้ โดยเฉพาะ การเรียนรู้ข้อมูลใหม่ ๆ การฝึกทักษะใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

9. ให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดี หรือ การนำความรู้ไปประยุกต์ได้

10. ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพหรือสมรรถภาพในการเรียนรู้ จนกระทั่งเขาได้มองเห็นถึงความก้าวหน้าที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ (ซูซัน สมิททิลโกร.2554: 183-188, สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2547ก: 33-36, สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2547ข: 108-109, สมคิด บางโม . 2551: 93) ได้แก่

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการระดมสมอง (Brainstorming Method) หมายถึง กระบวนการที่ให้ผู้เรียนทุกคน ได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้มากที่สุด โดยเสนอได้อย่างเสรี ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นที่เสนอมา มีการบันทึกความคิดเห็นทั้งหมดไว้ หลังจากนั้น อาจจัดให้มีการอภิปราย ทบทวนความคิดเห็นทั้งหมด จัดเป็นหมวดหมู่หรือประเภทและตัดสินใจวิธีการที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ การจัดการเรียนรู้โดยการระดมสมองมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีแนวคิดใหม่ แนวคิดที่กว้างขวาง และสามารถนำแนวคิดเหล่านั้น ไปสู่การตัดสินใจ หรือการแก้ปัญหา องค์ประกอบที่สำคัญของการระดมสมอง ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี การจดบันทึกข้อคิดเห็นทั้งหมด การจัดหมวดหมู่หรือประเภทของความคิดและการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีไปใช้แก้ปัญหา

2. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้จัดกิจกรรม

การเรียนรู้จัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 4-8 คน ให้ผู้เรียนในกลุ่มมีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยน ข้อมูลความคิดเห็น ประสบการณ์ในประเด็นหรือปัญหาที่กำหนด และสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มย่อยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือระดมความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง

2) เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

3) เพื่อฝึกการค้นคว้าหาความรู้ ข้อมูล ข้อเท็จจริงมาเพื่ออภิปรายให้ผู้อื่นรับทราบ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ประเด็นที่จะอภิปราย มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียน มีการนำข้อสรุปของกลุ่มมาใช้ในการสรุปบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบอภิปรายกลุ่มย่อย บทบาทหน้าที่ของผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับรูปแบบของการอภิปรายกลุ่ม คือ การวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่พิจารณาประเด็นการอภิปราย วัตถุประสงค์ของบทเรียน กำหนดรูปแบบการอภิปรายและแบ่งกลุ่มผู้เรียน ช่วยให้การอภิปรายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คอยชี้แนะให้คำปรึกษา นอกจากนี้ ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังสามารถมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ดีความ สรุปความคิดเห็นของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรุปสาระสำคัญได้อย่างชัดเจน ตลอดจนดำเนินการประเมินผลเกี่ยวกับข้อดีที่ส่งเสริม และข้อจำกัดที่ควรแก้ไขประเด็นที่ใช้ในการอภิปราย ต้องกำหนดให้ตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะหัวข้อที่จะนำมาอภิปราย ได้แก่ ประเด็นหรือหัวข้อที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ในหลากหลายมิติ ประเด็นหรือหัวข้อที่เป็นเหตุผล เพื่อให้ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลแสดงเหตุผลสัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดใน

เชิงประจักษ์ ประเด็นปัญหาที่เป็นค่านิยม วัฒนธรรม หรือคุณค่าทางสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นตามทัศนะของตน

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ กรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นเรื่องจริงหรือสมมุติ ขึ้นจากความจริง โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดการเรียนรู้แบบนี้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ หรือเสริมสร้างความรู้ให้กว้างขวางขึ้น การจัดการเรียนรู้โดยการใช้กรณีศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเผชิญหรือแก้ปัญหาโดยไม่ต้องการให้เกิดปัญหาจริง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลายแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีมุมมองกว้างขึ้น องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เรื่องหรือกรณีที่จะศึกษา ประเด็นคำถาม คำตอบที่หลากหลาย การอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ ปัญหา มุมมองและวิธีแก้ปัญหา

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้กำหนดหัวข้อเรื่องปัญหา หรือสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาท หรือแสดงบทบาทนั้นตามความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ของผู้เรียนที่คิดว่าควรจะเป็น ภายหลังจากการแสดงบทบาทสมมุติจะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกทั้งด้านความรู้ และพฤติกรรมของผู้แสดงเพื่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ มีวัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น ฝึกให้ผู้เรียนใช้ความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ

ในการเผชิญปัญหา ตลอดจนให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนเจตคติ พฤติกรรมและการปฏิบัติตนในสังคมได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม และให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีโอกาสแสดงออกและเรียนรู้อย่างสนุกสนาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติให้มีประสิทธิภาพ ควรคำนึงถึงการเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้อย่างอิสระ ให้อิสระทางความคิดโดยผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้คอยให้คำแนะนำสนับสนุน ให้มีการร่วมมือกันทำงาน ให้มีบรรยากาศสนุกสนาน มีชีวิตชีวา ใช้ความสมัครใจในการเลือกผู้แสดง มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ เช่น ผู้แสดง ผู้สังเกตการณ์ ผู้ทำหน้าที่สรุป เป็นต้น ขณะเดียวกันผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็ควรสร้างข้อตกลงเบื้องต้นหรือสร้างพันธะสัญญา (Commitment) ก่อน เช่น ชี้แจงวัตถุประสงค์ การแสดงบทบาทสมมติ กำหนดกติกาต่างๆ เช่น ขอบเขตการวิพากษ์วิจารณ์ ความสมจริงในการแสดง และกำหนดระยะเวลาการทำงานให้เหมาะสม

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการ (Recreational Activity) เป็นการให้ผู้เข้ารับกรฝึกอบรมร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง โดยเน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เช่น การร้องเพลง การปรบมือเป็นจังหวะพร้อมกัน การร้องเพลงประกอบท่าทางการเล่นเกมสั้นๆ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อมุ่งเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างสัมพันธ์ภาพและความสนุกสนานในระหว่างการฝึกอบรม

6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ฐานกิจกรรม

เทคนิคการใช้ฐานกิจกรรมประยุกต์มาจากกิจกรรมวอล์คแรลลี่ (Walk rally) แต่ไม่ต้องการเล่นแข่งขันกันจริงๆ เพียงแต่ใช้สถานที่ ที่กว้างพอที่จะจัดฐานกิจกรรมได้หลายๆ ฐานครบบตามที่ต้องการ วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ฐานกิจกรรมมีวิธีการ คือ ต้องแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-8 คน

สำหรับในการฝึกอบรมอาสาชวยภาษาชาติใช้วิธีการให้ปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายหน่วยสี่ หน่วยละ 6-10 คน จัดฐานกิจกรรมตามจำนวนกลุ่มที่แบ่ง แต่ละฐานจัดกิจกรรมให้ปฏิบัติโดยมีคำสั่งหรือลายแทงไว้ทุกฐาน กำหนดเวลาการทำกิจกรรมแต่ละฐาน จัดวิทยากรประจำฐานเพื่อแจ้งกติกา หรือช่วยเหลือและสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม กิจกรรมในฐานต้องมุ่งให้เกิดความรู้ และทักษะตามความมุ่งหมายของการฝึกอบรมนั้น ให้เริ่มเข้าฐานกิจกรรมพร้อมกันทุกกลุ่มแล้วหมุนเวียนกันจนครบทุกฐาน หรืออีกแบบหนึ่งให้ทุกกลุ่มเริ่มจากฐานที่ 1-2-3 เรื่อยไปจนครบ เมื่อเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมทุกฐานแล้วให้มีการประชุมใหญ่ รายงาน และสรุปผลการทำกิจกรรมทุกกลุ่ม จากนั้นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงสรุปอีกครั้ง

7. การสาธิต (Demonstration) คือ การแสดงให้ผู้เรียนเห็นถึงการปฏิบัติจริง และเปิดโอกาสให้ผู้รับการอบรมได้ทดลองปฏิบัติตามและซักถามปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นการปฏิบัติจริงในการสาธิต ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สาธิต และผู้เรียนต้องมีจำนวนไม่มากเกินไป

8. กลุ่มฝึกแก้ไขปัญหา (TaskForce Exercise) คือ การมอบหมายให้สมาชิกตั้งแต่ 3-8 คน ร่วมกันทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการแก้ไขปัญหาให้แก่ที่ประชุม เพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้เรียนภายใต้สถานการณ์ที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินการเพื่อทดสอบความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียน และเป็นการวางแผนการเพื่อนำไปใช้ในงาน

9. การจำลองสถานการณ์ (Simulation) คือ แบบฝึกหัดซึ่งจำลองสถานการณ์ในการทำงาน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะและประยุกต์ความรู้ภายในระยะเวลาอันจำกัดและภายใต้สภาพการณ์ที่ไม่มีความเสี่ยง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้

ประยุกต์ความรู้ในสถานการณ์ที่คล้ายจริงโดยสถานการณ์ซึ่งจำลองขึ้นจะต้องมีความสมจริงและง่ายต่อการเข้าใจแต่ไม่่ง่ายเกินไปจนน่าเบื่อ สถานการณ์ที่ใช้ควรส่งเสริมการใช้ความรู้ทักษะที่ได้เรียนมา และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นควรจะมีประโยชน์และนำมาอภิปรายเพื่อหาข้อคิดได้

10. การแสดงแบบพฤติกรรม (Behavior Modeling) คือ การแสดงแบบพฤติกรรมซึ่งใช้ในการจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนทีละขั้น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่แสดง พร้อมทั้งมีการให้ความคิดเห็นหรือวิจารณ์การเลียนแบบนั้นด้วย

เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เสนอแนะเป็นตัวอย่งนี้ ควรนำมาเรียบเรียงเป็นกระบวนการในลักษณะของการตั้งประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ และประสบการณ์ ตลอดจนความถนัด ความสนใจที่แตกต่างกันมาเรียงร้อยเป็นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ตามแนวคิดของโคลบ (Kolb,1984:21) ได้เสนอกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

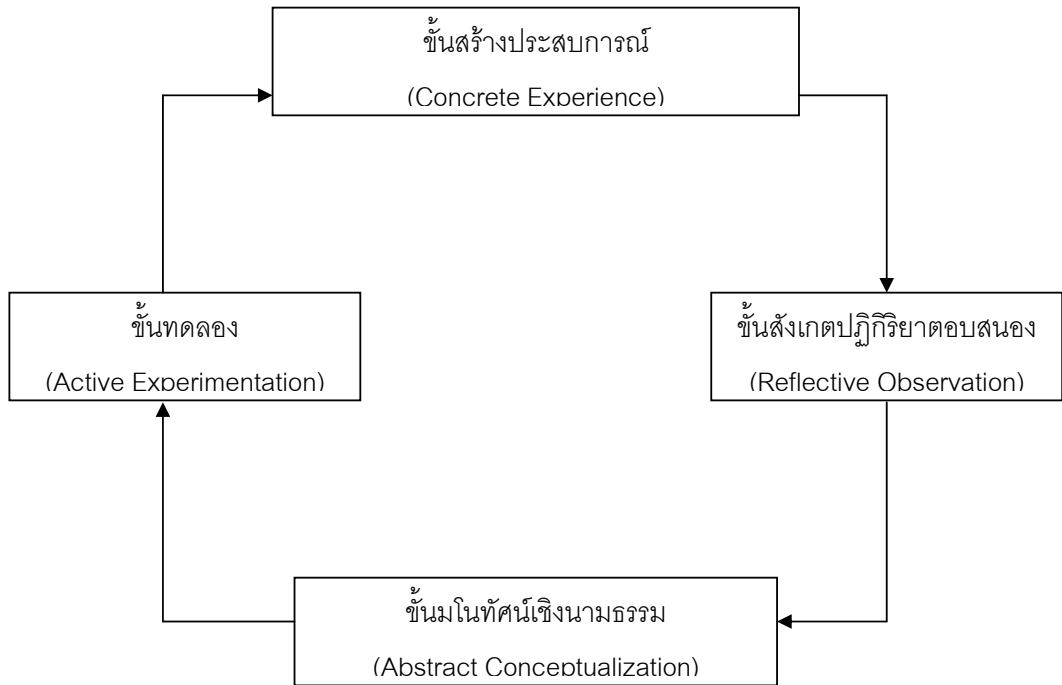
1) ขั้นสร้างประสบการณ์ (Concrete Experience) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม

2) ขั้นสังเกตปฏิกริยาตอบสนอง (Reflective Observation) เป็นขั้นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความแตกต่าง มุมมองอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะการณ์ขณะนั้น แล้วสะท้อนแนวคิดของตนเองออกมาด้วยมุมมองที่หลากหลาย

3) ขั้นมโนทัศน์เชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสรุปความรู้จากการสังเกตและการสะท้อนความคิด บูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับรู้เข้าเป็นทฤษฎีอย่างเป็นเหตุเป็นผล

4) ขั้นทดลอง (Active Experimentation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำหลักการที่สรุปได้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่

กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนนี้สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังภาพ

ภาพที่ 2 : วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ ที่มา: พิมพันธ์ เดชะคุปต์.(2549 : 70).

รูปแบบการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยใช้วิธีสอนที่เน้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จากการกระทำจริง ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่โดยเริ่มจากการรับรู้ปัญหา คิดหาแนวทางแก้ไข ลงมือปฏิบัติจนเกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติ ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ของตนเอง เกิดการปรับเปลี่ยนความรู้เดิมให้เป็นความรู้ใหม่ ซึ่งจะเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิด และการกระทำจนก่อให้เกิดการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ มีความคิดที่เป็นหลักสำคัญ คือเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการกระทำจนทำให้เกิดความรู้ใหม่ปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนทำให้เกิดการ

ขยายของเครือข่ายความรู้อย่างกว้างขวางและมีการสื่อสารด้วยการพูดหรือเขียนเพื่อสังเคราะห์ความรู้

องค์ประกอบของการเรียนรู้จากประสบการณ์

มี 4 ประการ คือ

1) ประสบการณ์ (Experience) โดยผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้

2) การสะท้อนความคิดและอภิปราย (Reflection and Discussion) โดยผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง

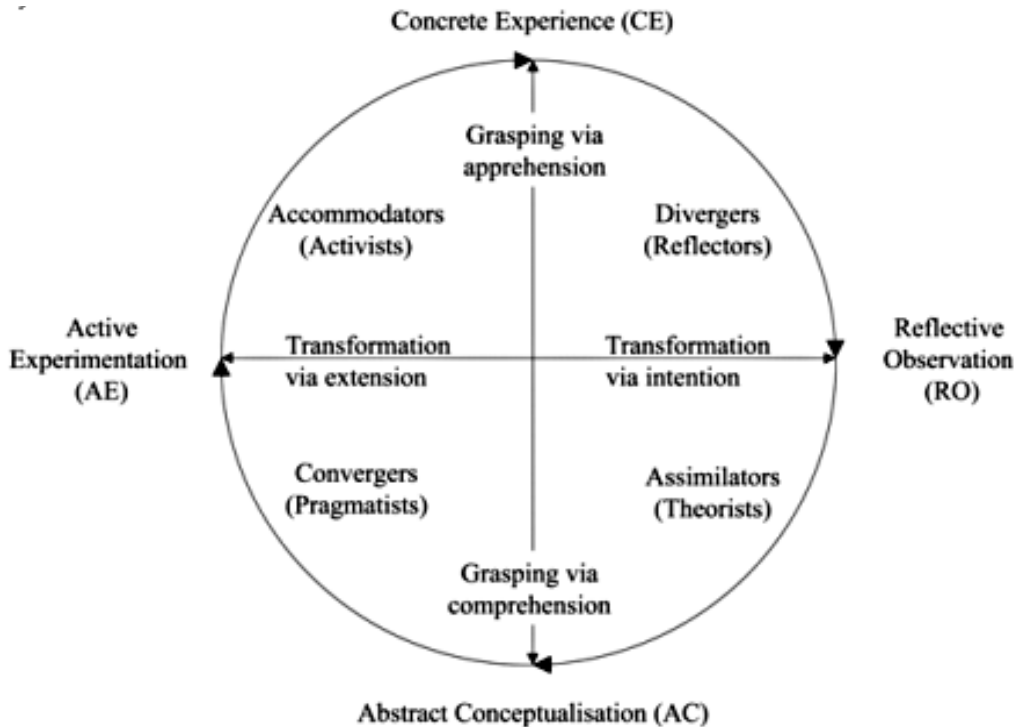
3) ความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด (Understanding and Conceptualization) ผู้เรียนเกิดความเข้าใจนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด

อาจเกิดขึ้นโดยผู้เรียนเป็นฝ่ายริเริ่มแล้วผู้จัดกิจกรรม การเรียนรู้ช่วยเติมให้สมบูรณ์ หรือแนะแนวทาง และผู้เรียนเป็นผู้สานต่อจนเกิดความคิดรวบยอด

4) การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด (Experiment or Application) ผู้เรียนได้นำเอาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะหรือสถานการณ์อื่นๆ จนเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้เรียนเอง

กระบวนการเรียนรู้ที่อธิบายได้จากขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นที่โคลบนำเสนอไว้ ได้แก่ ขั้นการประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ขั้นสังเกตการณ์ตอบสนอง ขั้นมนทัศน์เชิงนามธรรม และขั้นทดลองที่เป็นการนำความคิดรวบยอดจากมนทัศน์ที่เป็นนามธรรมไปทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่นี้ เป็นสองมิติที่แตกต่างกันที่

เป็นตัวแทนของ 2 ลักษณะวิธีที่ตรงข้ามกันนั่นคือ ความเข้าใจและการปรับเปลี่ยน (Transformation) ซึ่งเกิดจากมุมมองของการรับรู้ (Perception) กับการเลียนแบบ (Imitation) ที่ได้จากกระบวนการทำความเข้าใจ (Apprehension Process) กับจินตภาพที่สอดคล้องกัน (Mental Imagery Corresponds) กระบวนการนี้ทำให้เกิดความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติและกระบวนการขยายความเข้าใจ และระหว่างปฏิบัติการทางปัญญากับกระบวนการที่นำไปสู่เป้าหมาย ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในภาพรวมนั้น การเรียนรู้เป็นกระบวนการโดยความรู้ซึ่งเป็นผลผลิตของกระบวนการ ถูกสร้างขึ้นผ่านการปรับเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้เป็นผลจากการรวมและปรับเปลี่ยนประสบการณ์ที่เกิดจากความเข้าใจ (Kolb, 1984: 41) ดังภาพ

ภาพที่ 3 แสดงรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของโคลบ ที่มา: Kolb. (1984: 42). Experiential Learning

จากภาพแสดงให้เห็นว่าในขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์แต่ละขั้น มีกระบวนการที่รวมตัวกันระหว่างการสัมผัสรับรู้กับการสร้างความเข้าใจ และการปรับเปลี่ยนกับการขยายความรู้หรือเจตนารมณ์ของการเรียนรู้ นั่นก็คือ

1. ขั้นประสบการณ์เชิงนามธรรม เป็นขั้นตอนที่เกิดจากการสร้างความรู้สึกรู้สึก(Feeling) จากการสัมผัสประสบการณ์
2. ขั้นสังเกตปฏิกิริยาตอบสนอง เป็นการตอบสนองจากการมอง(Watching)เพื่อสังเกตและปรับเปลี่ยนประสบการณ์ไปตามเป้าหมายหรือเจตนารมณ์ของการเรียนรู้
3. ขั้นมโนทัศน์เชิงนามธรรม เกิดจากการคิด (Thinking) ทำความเข้าใจแนวทางการนำประสบการณ์เชิงรูปธรรมที่ผ่านมาเพื่อสรุปเป็นหลักการหรือแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของการเรียนรู้
4. ขั้นทดลอง เป็นขั้นที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ (Doing) เพื่อปรับเปลี่ยนและขยายองค์ความรู้ในสถานการณ์ใหม่

จากภาพประกอบที่ 8 จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้แต่ละขั้นเป็นตัวแทนของวิธีการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย การสร้างความรู้สึกรู้สึก การสังเกต การคิดและการลงมือปฏิบัติ ขณะที่กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไป จะเกิดการเชื่อมโยงระหว่างวิธีการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันสามารถมีบทบาทร่วมกันในการเรียนรู้ และแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้ก็จะได้ผลผลิตเป็นองค์ความรู้ที่แตกต่างกันตามรูปแบบการเรียนรู้ที่จะนำผู้เรียนให้เรียนรู้ไปตามกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์นี้ รูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของบุคคล (Kolb,1984: 77-78) ได้แก่

1. แบบอบเนกนัย (Divergent)เกิดจากการเชื่อมโยงวิธีการระหว่างการสร้างความรู้สึกรู้สึกและการมองดู (Feeling and Watching) เป็นรูปแบบการเรียนรู้

ที่เน้นการสัมผัสประสบการณ์ด้วยความรู้สึกจากสิ่งที่เห็น แล้วทำความเข้าใจต่อความรู้สึกที่ได้รับจากประสบการณ์นั้น สร้างจินตนาการต่าง ๆ ขึ้น และทำการไตร่ตรองจนมองเห็นภาพรวม ทำให้ได้ผลผลิต คือองค์ความรู้ที่เกิดการไตร่ตรอง หรือทำความเข้าใจหรือความรู้สึกลบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ (Divergent Knowledge) ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบอบเนกนัย (Diverger) จะมีความสามารถในการรับรู้ และสร้างจินตนาการต่างๆ สามารถทำงานดีในสถานการณ์ที่ต้องการความคิดหลากหลายและการไตร่ตรอง จะให้ความสนใจต่อบุคคลต่าง ๆ

2. แบบซึมซับ (Assimilation)เกิดจากการเชื่อมโยงวิธีการระหว่างการสังเกตและการคิด (Watching and Thinking)เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการไตร่ตรองจากสิ่งที่สังเกตเห็น ทำความเข้าใจในประสบการณ์ที่ตนได้รับ และการใช้เหตุผลความคิดองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในรูปแบบนี้เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสรุปเหตุและผล หลักการจากประสบการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าให้เกิดการเรียนรู้ (Assimilative Knowledge) ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบซึมซับ (Assimilator) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสรุปหลักการสนใจในทฤษฎีต่างๆ สนใจในหลักการเชิงนามธรรมมากกว่าการลงมือปฏิบัติ ไม่คำนึงถึงการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้

3. แบบคิดเอกนัย (Convergent)เกิดจากการเชื่อมโยงวิธีการระหว่างการคิดกับการลงมือปฏิบัติ (Thinking and Doing)เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการใช้เหตุผล ความคิด และนำความคิดไปทดลองปฏิบัติ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากรูปแบบการเรียนรู้แบบเอกนัย (Convergent Knowledge) ได้แก่ วิธีการ หรือแนวปฏิบัติ ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบคิดเอกนัย (Converger) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำแนวคิดที่เป็นนามธรรมไปสู่การปฏิบัติ สามารถหาวิธีการที่ดีที่สุดเพื่อการแก้ปัญหา เป็นผู้ที่ใช้เหตุผลขอการทำงานกับวัตถุมากกว่าบุคคล มักมีความสนใจเฉพาะเจาะจงในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4. แบบปรับปรุง(Accommodation)เกิดจากการเชื่อมโยงวิธีการระหว่างการลงมือปฏิบัติกับการสร้างความรู้สึก (Doing and Feeling) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการนำความคิดไปทดลองปฏิบัติ และแสวงหาประสบการณ์ องค์ความรู้ที่ได้จากรูปแบบการเรียนรู้แบบปรับปรุง (Accommodative Knowledge) เป็นประสบการณ์ หรือทักษะที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติและปรับเปลี่ยน พลิกแพลงหลักการให้เหมาะสมกับการปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ ๆ และเกิดความรู้สึกในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัตินั้น ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบปรับปรุง (Accommodator) เป็นผู้ที่ชอบการปฏิบัติทดลอง มักทำงานได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องใช้การปรับตัว มีแนวโน้มที่จะแก้ปัญหาด้วยวิธีที่ตนคิดขึ้นเอง ชอบลองผิดลองถูก ชอบทำงานกับผู้อื่น

จากสาระสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของโคลบ เมื่อนำเอาระบบการเรียนรู้จากประสบการณ์มาใช้ประกอบในกิจกรรมการเรียนรู้ในการฝึกอบรมซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้หนึ่งที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งต่างก็มีประสบการณ์และความถนัดต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันสามารถเรียนรู้ และมีบทบาทร่วมกันในการสร้างองค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ขณะเดียวกันในผู้เรียนแต่ละคนยังได้เรียนรู้ และได้รับโอกาสให้ทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ นอกเหนือจากรูปแบบการเรียนรู้ที่ตนถนัด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ไปตามสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่

ประกอบด้วย ความตระหนักถึงความจำเป็นของการเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ที่สร้างขึ้นและพร้อมที่จะนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ และปรับเปลี่ยนขยายองค์ความรู้ออกไปอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ได้แก่ การจัดให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการเรียนรู้ การจับทบทวนและองค์ประกอบในการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และตรงตามความต้องการของผู้เรียน ขณะเดียวกันการเรียนรู้นั้นต้องสามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน โดยที่ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้ใหญ่ ควร มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ และแนะแนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ คิดเป็นมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนสามารถนำความคิด ความเชื่อและประสบการณ์เดิมของตนมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการดึงเอาประสบการณ์ออกมาเพื่อพัฒนาความคิดใหม่ เจตคติใหม่ ไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากประสบการณ์เกิดขึ้นเมื่อคนได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง แล้วสามารถมองย้อนกลับไปที่ประเมินผลและตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีประโยชน์หรือมีความสำคัญที่จะเป็นความรู้ใหม่ที่จะนำไปใช้ปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชูชัย สมितिไกร. (2554). การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2549). รูปแบบการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย: องค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน. นนทบุรี: เกรท เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในพัฒนาสถานวัยหนุ่มกลาง. ปรินญานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมคิด บางโม. (2551). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. กรุงเทพฯ: วิทยาพัฒนา.

สุดาดี ตีอินทร์ . (2546). กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพ บ้านสูงใต้ -ตำบลคูเมือง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์.(2538). จิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: ธีระป๋อมาวรรณกรรม.

_____. (2544). จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. (2547ก). 19 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

_____. (2547ข). 21 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

อรทัย ศักดิ์สูง . (2552). ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ของ มัลคัม โนลส์ (Andragogy Theory of Malcolm Knowles). สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2558, จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=9042&Key=news_research

Kolb, David A. (1984). Experiential Learning: Experience as the source of Learning and Development. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

การบูรณาการรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการ พัฒนาจิตพิสัยสำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบัน

The Integrating Methods in the Affective Domain for a Current Teaching and Learning

เอกนถน บางท่าไม้*

บทคัดย่อ

หน่วยงานภาครัฐได้มีนโยบายในการพัฒนาประเทศโดยการกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนา
มนุษย์อย่างรอบด้านโดยสิ่งที่สำคัญคือการพัฒนาด้านจิตใจเพื่อพัฒนาคนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เช่น
เดียวกับหน่วยงานด้านการศึกษาที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาจิตพิสัยเนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานในการ
ส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและการอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งในปัจจุบัน การพัฒนารูป
แบบการเรียนการสอนเป็นนวัตกรรมที่มีผู้สนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยจึง
เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ผู้ออกแบบการเรียนการสอนควร
ศึกษาหลักการที่สำคัญ 5 ขั้นตอนนี้ 1) ขั้นการรับรู้ (Receiving or attention) 2) ขั้นการตอบสนอง (Responding)
3) ขั้นการสร้างคุณค่า (Valuing) 4) ขั้นการจัดระบบคุณค่า (Organization) และ 5) ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย
(Characterization by a value) การบูรณาการรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการพัฒนาจิตพิสัยให้มีความ
เหมาะสมจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการจัดการเรียนการสอนได้ทุกรายวิชา เพื่อช่วยกำกับผู้เรียน
เกิดคุณลักษณะนิสัยทางการเรียนที่ดี ตลอดจนการปรับพฤติกรรมทางการเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

The governmental agencies have had policies of a country development by implementing
strategies focusing on human development. The primary key, therefore, is an affective development in
order to improve humans to be a learning center. Similarly, the educational agencies concentrate
on an importance of an affective development because it is a basic factor which promotes learners
to achieve both learning and community living. Currently there are numerous people who are
interested in a teaching development as an innovation, especially on methods in the affective
domain which are vital to promote and to create a better learning. Thus, the educator examined
five important principals as follows: 1) receiving or attention 2) responding 3) valuing 4) organization
and 5) characterization by a value. An appropriate integration of methods in the affective domain
can be applied to teach for all subjects because these methods are able to monitor learners' good
learning manners and appropriate learning behavior adaptation.

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

นโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมจิตพิสัย

คุณลักษณะที่สำคัญของบุคคลในด้านจิตพิสัยเป็นสิ่งที่ประเทศไทยให้ความสำคัญมาโดยตลอด เนื่องจากเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและส่งผลถึงคุณลักษณะนิสัยในด้านการเรียนรู้ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์กรของตนในด้านจิตพิสัยดังจะเห็นได้จาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ถึงฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) โดยมีแนวคิดมุ่งหวังในการให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา กล่าวได้ว่าการพัฒนาคนเนื่องจากการพัฒนาคนจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน “การพัฒนาคน” หมายถึง การพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และของชาติ การกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาคนด้านจิตใจ เพื่อมุ่งให้คนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนใน 3 ด้าน คือ เป็นคนเก่งที่มีปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นคนที่มีความสุขทั้งทางกาย ใจ และทางสังคม ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาคนจึงเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวตน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี ให้เกิดขึ้นในทุกระดับ อันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนโดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” ทั้งนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปัจจุบัน (ฉบับที่ 11) มีใจความสำคัญที่กล่าวถึงประเทศชาติต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของประเทศทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อน จึงมีแนวคิดในการพัฒนาคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป การสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศเพื่อรองรับผลกระทบ

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการพัฒนาประเทศให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย การวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการศึกษาที่เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาจิตพิสัยเนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานในการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและการอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งในปัจจุบันแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด (2555-2559) ที่มีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง เน้นคุณภาพทั้ง 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกัน โดยมีการมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ใหม่ๆ สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการแสวงหาและเผยแพร่ความรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ มีการพัฒนาคนอย่างรอบด้านเพื่อพัฒนาให้คนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของคน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้ ส่งเสริมสร้างสรรคทุนทางสังคมและวัฒนธรรม จำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างเพื่อความเป็นธรรมในสังคม พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) กล่าวได้ว่าแนวนโยบายเพื่อดำเนินการมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาให้คนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพึ่งพาตนเอง พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของคน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้

และการเรียนรู้ ส่งเสริมสร้างสรรคทุนทางสังคมและวัฒนธรรม จำกัด ผลิต ขจัดปัญหาทางโครงสร้างเพื่อความเป็นธรรมในสังคม ดังนั้นการพัฒนาจิตพิสัยซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมตลอดจนการพัฒนาจริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้สอนควรเสริมสร้างให้กับผู้เรียนทั้งในห้องเรียนนอกห้องเรียน และบูรณาการเข้าไปสู่มิติในการเรียนการสอน

ความสำคัญ ความหมายและคุณลักษณะของรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ผู้สอนในปัจจุบันนิยมพัฒนาขึ้น รูปแบบการเรียนการสอนเป็นนวัตกรรมด้านวิธีการ โดยใช้กระบวนการ กลยุทธ์ วิธีสอน กลวิธีในการพัฒนาทางการศึกษา สื่อ กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผล แสดงในรูปแบบแผนภาพ แผนภูมิหรือกราฟิก และมีรายละเอียดที่นำไปสู่การปฏิบัติ โดยการออกแบบของผู้สอนที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้กับผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย เช่น รูปแบบการเรียนรู้แบบรายบุคคล รูปแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม รูปแบบการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เป็นต้น กล่าวได้ว่าการพัฒนาการเรียนการสอนจำเป็นต้องอาศัยวิธีการและดำเนินการให้มีความสอดคล้องกับนวัตกรรมทางการศึกษาอื่นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่าจะนำเสนอในรูปแบบใด ตามบริบทที่ผู้สอนต้องการ จอยซ์และเวล (Joyce and Weil, 1996); เซเลอร์และคณะ (Saylor and Other, 1981) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนไว้ตรงกันว่า รูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบแผนที่น่าไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือการสอนในลักษณะกลุ่มย่อย หรือการสอนพิเศษเพื่อจัดสื่อการสอน มีความหมายรวมถึง หนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์

และหลักสูตรสำหรับรายวิชา ซึ่งแนวทางการออกแบบการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบกำหนดจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยรูปแบบการเรียนการสอนแบบหนึ่งจะมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ จอยซ์และเวล (Joyce and Weil, 1986) ได้จัดกลุ่มของรูปแบบการเรียนการสอน เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มที่เน้นการประมวลผลข้อมูล (The Information Processing Family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้เน้นการค้นหาและประมวลผลข้อมูล ให้รู้ปัญหาและหาคำตอบของปัญหา และให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดและสร้างมโนทัศน์ รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้บางรูปแบบเน้นให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์และทดสอบสมมติฐาน บางรูปแบบมุ่งที่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ บางรูปแบบมุ่งส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาโดยทั่วไป

2. กลุ่มที่เน้นตัวบุคคล (The Personal Family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มุ่งพัฒนาตัวบุคคล พัฒนาทัศนคติและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่อการกระทำตนเอง มีความสามารถในการสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น

3. กลุ่มที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลเน้นการให้กระบวนการประนีประนอมในการแก้ปัญหา เน้นการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น

4. กลุ่มที่เน้นการปรับพฤติกรรม (The Behavioral Systems Family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มุ่งพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน และทักษะในการปฏิบัติ โดยทฤษฎีพื้นฐานที่รองรับรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory)

จากการแบ่งประเภทของรูปแบบทั้ง 4 กลุ่ม จะแสดงให้เห็นได้ว่ากลุ่มที่เน้นตัวบุคคล กลุ่มที่เน้น ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกลุ่มที่เน้นการปรับพฤติกรรม มีเป้าหมายและแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตพิสัยสำหรับการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี โดยความมุ่งหมายที่สำคัญในการพัฒนาจิตพิสัยโดยส่วนมากจะประเมินจากการแสดงพฤติกรรม

องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนโดยทั่วไปมีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญซึ่งผู้พัฒนารูปแบบการสอนควรคำนึงดังต่อไปนี้

1. หลักการของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิดของทฤษฎีที่รองรับรูปแบบการสอน หลักการของรูปแบบการสอนจะเป็นตัวชี้้นำการกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการในรูปแบบการสอน เพื่อให้ผู้ที่จะนำรูปแบบไปใช้สามารถเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

2. จุดประสงค์ของรูปแบบการสอน เป็นส่วนกล่าวถึงเป้าหมายที่สำคัญที่จะให้ผู้สอนทราบถึงเป้าหมายปลายทางการเรียนรู้ที่ได้จากการใช้รูปแบบการสอน

3. เนื้อหา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและเป็นส่วนกำกับการออกแบบการเรียนการสอนตลอดจนใช้ในการลำดับความต่อเนื่องของรูปแบบ โดยเนื้อหาการเรียนการสอนจะนำเสนอไปพร้อมกับวิธีสอน

4. สื่อและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่ผู้สอนหรือผู้พัฒนารูปแบบจะนำมาสอดแทรกกับเนื้อหาและวิธีสอนเพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

5. การวัดและการประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่กำหนดไว้ เช่น ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรม ด้านทักษะกระบวนการ จะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของรูปแบบการสอน

6. เงื่อนไขการใช้รูปแบบ เป็นส่วนที่นำเสนอเกี่ยวกับผู้ใช้รูปแบบว่าจะนำรูปแบบนั้นๆ ควรเตรียมการนำไปใช้อย่างไร ต้องเตรียมชั้นเรียนอย่างไร บริบทเป็นอย่างไร เป็นต้น

7. ข้อจำกัดของรูปแบบ เป็นส่วนที่กล่าวถึงสิ่งๆ ที่รูปแบบไม่สามารถนำไปใช้ภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ได้ เช่น รูปแบบดังกล่าวเหมาะสำหรับผู้เรียนในระดับใด วิชาซีพีใด ใช้ได้ในระยะเวลาใด เป็นต้น

ทิตินา แซมมณี 2557; คีฟส์ (Keeves J. 1997) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรคำนึงสำหรับการพัฒนารูปแบบมี สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ ทดสอบได้ กล่าวคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อทดสอบองค์ความรู้ต่างๆ ที่ผู้สอนจัดให้กับผู้เรียนได้

2. โครงสร้างของรูปแบบจำเป็นต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบนั้นๆ ได้

3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างอิสระสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้

4. รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships) กล่าวได้ว่ากระบวนการออกแบบการเรียนการสอนจะต้องพัฒนาขึ้นอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอนที่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน

ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าการพัฒนารูปแบบจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดขึ้นตามบริบทของการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนา ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

โดยทั่วไปผู้สอนมักจะคำนึงถึงการจัดการ
เรียนการสอนตามขอบข่ายของบลูม แครทวอล และ
มาเซีย (Bloom, Benjamin S. David R. Krathwohl
and Masia, 1973) โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้าน
พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective
Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)
โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่นำหลักการมาประยุกต์
ใช้จึงควรออกแบบให้มีความสมดุลทั้ง 3 ด้าน ซึ่งจะ
ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรอบด้าน ทั้งนี้
ผู้สอนส่วนมากยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องในการ
ออกแบบการเรียน การสอน โดยมักจะนำขอบข่าย
ด้านพุทธิพิสัยเพียงด้านเดียวมาใช้สำหรับการออกแบบ
การสอนในทุกวิชาและทุกเป้าหมายการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการ
สอนที่เน้นพุทธิพิสัยเพียงด้านเดียวมักไม่เพียงพอต่อ
การให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ การพัฒนาจิตพิสัยจึง
ควรมุ่งเน้นขอบข่ายด้านจิตพิสัยโดยเฉพาะเพื่อเน้น
กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้รอบด้าน โดยรูปแบบดัง
กล่าวสามารถกำหนดเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่
มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนโดยมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่
1) ด้านความรู้ คือ ทราบว่าสิ่งที่ดี หรือไม่ดีคืออะไร
มีแนวทางในการพัฒนาจิตพิสัย 2) ด้านทัศนคติ คือ
มีค่านิยมที่ดี ปราศจากอคติในการเลือกค่านิยม และ
3) ด้านพฤติกรรม คือ การแสดงพฤติกรรมพึงประสงค์
โดยเป็นผลจากความรู้อย่างดี และทัศนคติ กล่าวได้ว่าการ
พัฒนาจิตพิสัยเพื่อสร้างค่านิยมที่ดีเป็นสิ่งที่ซับซ้อน
และมีความละเอียดอ่อนต่อการพัฒนาหรือปลูกฝัง
ผู้สอนจึงควรพิจารณาจำเป็นต้องอาศัยหลักการและ
วิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม

การกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการ
พัฒนาจิตพิสัยตามผู้สอนได้กำหนดขึ้นเป็นเป้าหมาย
ที่พึงประสงค์เพื่อจะนำไปสู่การปรับพฤติกรรมทางการ
เรียน ซึ่งมักจะกำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ พัฒนา

ความรู้สึก ทัศนคติ เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม
พฤติกรรมที่พึงประสงค์

การจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญ
เป็นอย่างมากในการกำหนดขึ้นตามรูปแบบการเรียน
การสอนซึ่งในการพัฒนาจิตพิสัยมักจะดำเนินการไป
พร้อมกับการสร้างค่านิยมโดยผู้สอนมักจะนำเสนอ
ผ่านสถานการณ์ หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ที่จะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควบคู่ไปกับผู้เรียน
โดยทฤษฎีการพัฒนาจิตพิสัยตามเป้าหมายการเรียนรู้
ของบลูม (Bloom's taxonomy) แอทเธอร์ตัน
(Atherton J S 2009); บลูม (Bloom 1984); คลาก
(Clark 2001); ทิศนา แชมมณี (2556: 21-22) กล่าว
ตรงกันถึงหลักการของรูปแบบสำหรับการพัฒนาจิต
พิสัย ซึ่งผู้เขียนนำเสนอเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ (Receiving or Attention)
เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะ
ปลูกฝังในตัวผู้เรียนเอง ด้วยการรับฟัง การบันทึก
การจดจำรายละเอียดต่างๆ ผู้สอนจัดประสบการณ์
หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมนั้นอย่าง
ใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหา
ขัดแย้งเกี่ยวกับความเชื่อพื้นฐาน หรือค่านิยมนั้น
โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม การรู้ตัว การเต็มใจ
รับรู้ และการควบคุมการรับรู้

2. ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็น
ขั้นตอนที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยม
นั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะ
หนึ่ง ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนอง
ต่อค่านิยมนั้น เช่น การตอบคำถาม การแสดงความ
คิดเห็น การตั้งเป้าหมาย การให้ความช่วยเหลือ
การนำเสนอ โดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้อื่น
โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม การยินยอม
การตอบสนอง การเต็มใจในการตอบสนอง และความ
พึงพอใจในการตอบสนอง

3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นตอน
ที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้ว

เกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น โดยการให้แสดงพฤติกรรมตามค่านิยมที่เลือก และทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามค่านิยมนั้น ๆ แสดงให้เห็นถึงประโยชน์และโทษของการไม่แสดงพฤติกรรมดังกล่าว โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนยอมรับในคุณค่านั้น แสดงความชื่นชอบในคุณค่านั้น และมีความผูกพันในคุณค่านั้น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม การทดลอง การสาธิต ความรับผิดชอบ ต่อการทำงาน

4. **ขั้นการจัดระบบ (Organization)** เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ได้เห็นคุณค่านั้น เข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตนเอง เช่น การเปรียบเทียบ การแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยง การสังเคราะห์ เมื่อถึงขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะรับค่านิยมและมองเห็นคุณค่าตลอดจนเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยม ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมอื่น ๆ ของตนเอง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียน การสร้างมโนทัศน์ในค่านิยมนั้น และการจัดระบบค่านิยมนั้น

5. **ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a value)** เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่รับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ และติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียนโดยให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัยโดยกระตุ้นให้ มีหลักการในการตัดสินใจ ปฏิบัติตามจนเป็นนิสัยสามารถสังเกตได้จากการแสดงพฤติกรรม การประเมินคุณสมบัติ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยมีประเมินเป็นระยะเวลาเป็นต้น

การบูรณาการหลักการพัฒนาจิตพิสัยกับการออกแบบการเรียนการสอน

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตพิสัยควรคำนึงถึงเป้าหมายทางการเรียนรู้

ว่าจะนำไปพัฒนาจิตพิสัยในคุณลักษณะใดและส่งผลต่อพฤติกรรมในด้านใด ผู้สอนจึงควรศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยและทำการสังเคราะห์ทฤษฎีเพื่อเป็นพื้นฐานในการออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ นโยบายทางการศึกษา แนวคิด หลักการ หลักสูตรและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิในระดับต่าง ๆ ของผู้เรียน วิธีการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ผู้สอนควรได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เฉพาะด้าน และศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเพื่อการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้อง

1. **ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)**

1.1 การวิเคราะห์หลักสูตรการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมถึงการนำไปใช้กับการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

1.2 การวิเคราะห์ผู้สอน ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย การบูรณาการวิธีสอน มีความยืดหยุ่นในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีเวลาในการติดตามและประเมินผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนการตั้งเป้าหมายทางการเรียน การอธิบายวิธีการเรียน และการประเมินผลในการเรียน

1.3 การวิเคราะห์ผู้เรียน โดยศึกษาคุณลักษณะทางจิตวิทยาของผู้เรียน อายุ การศึกษา เพศ ความสนใจ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้การสร้างค่านิยมให้กับตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง ตอบคำถามและเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียน นำไปสู่ชีวิตประจำวัน

1.4 การวิเคราะห์นโยบายส่งเสริมการเรียนการสอนสำหรับการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา โดยนำมากำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภายในสถาบันตลอดจนโครงการที่สถาบันได้จัดขึ้นประกอบกับรูปแบบการเรียนการสอน

2. ขั้นตอนออกแบบการเรียนการสอน (Design)

2.1 กำหนดเนื้อหา โดยการจัดเตรียมเนื้อหารายวิชาที่สอดคล้องโดยสอดคล้องกับเนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตพิสัย ควรมีการกำหนดเนื้อหาที่เน้นการบวนการคิดและการตัดสินใจโดยพิจารณาถึงการคิดแบบมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ การคิดขั้นสูง การคิดแก้ปัญหา และกระบวนการปรับพฤติกรรม เป็นต้น

2.2 กำหนดวิธีสอน โดยควรเลือกวิธีสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียน สื่อการสอน และการประเมินผล ที่มีผลการศึกษาที่สนับสนุนการพัฒนาจิตพิสัย

2.3 กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับรายวิชา โดยผู้ออกแบบกำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการแสดงผล เพื่อที่ผู้สอนสามารถประเมินพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน โดยเน้นกิจกรรมการอภิปราย การแสดงออก การนำเสนอแนวคิด

2.4 กำหนดรายงาน โดยเน้นการบันทึกข้อมูล การแสดงแนวคิด การให้เหตุผล การตัดสินใจ การตระหนัก ให้คุณค่าในสิ่งที่กระทำ มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทั้งของตนเอง และผู้อื่น

2.5 กำหนดการประเมินผล เป็นการกำหนดการประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน สำหรับการจัดการเรียนการสอนควรเน้นการประเมินผล ผู้เรียนแบบรอบด้านในช่องทางที่ผู้เรียนและผู้สอนได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนเต็มใจในการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

3. ขั้นการพัฒนา (Development)

3.1 ดำเนินการออกแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ โดยมีการหาคุณภาพ และประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักสากล

3.2 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนตามที่ได้กำหนดรูปแบบไว้ ผู้สอนอาจใช้สื่อเทคโนโลยี ประกอบ และมีเครื่องมือในการสื่อสารที่สอดคล้องกับรายวิชาและความต้องการของผู้เรียน

3.3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมตามหลักการพัฒนาจิตพิสัยและเทคนิคการพัฒนาพฤติกรรมจากหลักการออกแบบที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมกลุ่ม และผลงานในลักษณะรายบุคคล โดยพิจารณาถึงการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.4 การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวัดผล ผู้สอนดำเนินการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวัดผลต่าง ๆ ได้แก่ การวัดด้านความรู้ โดยใช้แบบทดสอบ แบบประเมินสถานการณ์ การวัดด้านทัศนคติ โดยใช้แบบประมาณค่า แบบประเมินตนเอง แบบประเมินทัศนคติ และการวัดด้านพฤติกรรม โดยใช้แบบสังเกต การสัมภาษณ์

4. ขั้นนำไปใช้ (Implementation)

4.1 เป็นการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้สอนจะเป็นผู้ให้การสนับสนุน กระตุ้น และให้การเสริมแรงในลักษณะต่างๆ การต่อยอดเนื้อหา

4.2 เตรียมพร้อมสำหรับการแก้ไขปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอน และการให้คำปรึกษากับผู้เรียน

5. ขั้นการประเมินผล (Evaluation)

ควรมีการประเมินผลโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการประเมินตนเอง ประเมินโดยผู้สอนกับผู้เรียน ประเมินโดยผู้เรียนกับผู้เรียน หรืออาจมีบุคคลภายนอกชั้นเรียนร่วมประเมิน จะทำให้การประเมินสมบูรณมากยิ่งขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

5.1 การประเมินความรู้เป็นการประเมินสิ่งที่ประเมินผู้เรียนว่าสิ่งใดควรรู้ ควรกระทำหรือไม่โดยส่วนมากจะเป็นการประเมินจากสถานการณ์ การตัดสินใจ การประเมินความรู้ด้านจิตพิสัยโดยตรง

5.2 การประเมินทัศนคติ เป็นการประเมินด้วยการสังเกตตนเอง (Self - evaluation) การแสดงความคิดเห็น การประเมินค่านิยม การให้ค่าน้ำหนักในการตัดสินใจต่าง ๆ โดยส่วนมากการประเมินทัศนคติจะส่งผลถึงการตัดสินใจในการกระทำต่าง ๆ

5.3 การประเมินพฤติกรรม เป็นการประเมินโดยใช้การสังเกตของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียนระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยตนเอง และการประเมินตนเองของผู้เรียน โดยส่วนมากจะประเมินได้จากการเขียนบันทึกประจำวัน บันทึกการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ในการเรียน การอภิปราย ตอบคำถาม การแสดงบทบาทสมมติในลักษณะต่าง ๆ โดยการสังเกตพฤติกรรมในด้านจิตพิสัยจะมีการติดตามผู้เรียนไปสักระยะหนึ่งหลังจากเรียนสำเร็จไปแล้ว และมีการประเมินผลซ้ำเพื่อศึกษาคุณลักษณะนิสัยของผู้เรียนหรือความคงทนในการแสดงพฤติกรรมต่อไป

บทสรุป

รูปแบบการพัฒนาตามหลักการจัดการเรียนรู้จิตพิสัย เป็นสิ่งที่ผู้ออกแบบการเรียนการสอนควรพิจารณาในการพัฒนารูปแบบเนื่องจากพัฒนาการเรียนการสอนในทุกมิติของการศึกษาจำเป็นต้องใช้หลักการพื้นฐานด้านจิตพิสัย กล่าวได้ว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้กับทุกรายวิชา เพื่อช่วยกำกับผู้เรียนเกิดคุณลักษณะนิสัยทางการเรียนที่ดี ตลอดจนการปรับพฤติกรรมทางการเรียนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการนำหลักการต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนารูปแบบควรนำไปบูรณาการกับการสอนของตนเอง ตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยพิจารณาถึงบริบททางการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและตอบสนองความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2554). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559**. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ทิสนา แชมมณี. (2556). **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย**. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2557). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 18 กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 – 2559)**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทพรินทวอนกราฟฟิค จำกัด.
- Atherton J.S. (2009). **Learning and Teaching; Bloom's taxonomy UK**: [Online] Retrieved May 30, 2015, form <http://www.learningandteaching.info/learning/bloomtax.htm>
- Bloom, B. S. (1984). **Taxonomy of Educational Objectives Book 1: Cognitive Domain (2nd edition)**. Addison Wesley Publishing Company.
- Bloom, Benjamin S. and David R. Krathwohl. (1973). **Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals, by a committee of college and university examiners. Handbook 1: Cognitive domain**. New York, Longmans.

- Clark, Donald. (2001). **Learning Domains or Bloom's Taxonomy**. [Online] Retrieved June 12, 2015, form <http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/bloom.html>
- Joyce, Bruce and Weil, Marsha. **Model of Teaching**. 3rd. Englewood Cliffs: Prentice-Hall International Edition, 1986.
- _____. **Models of teaching**. 5th ed. Boston, Mass.: Allyn and Bacon, 1996.
- Keeves, J. (1997). **Models and Model Building**. In Keeves (Ed.) **Educational Research, Methodology, and Measurement: An International Handbook**. Oxford: Pergamon.
- Miller M. **Teaching and Learning in Affective Domain**. In M. Orey (Ed), **Emerging perspective on learning teaching, and technology**. Retrieved June 25, 2015, form <http://epltt.coe.uga.edu>
- Saylor, J. Galen William M. Alexander and Arthur J. (1981). **Lewis Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**. 4th ed. New York: Sanders International.

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

Differentiated Instruction

อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ *
ศศิณัฐ์ สรรคบุรานุรักษ์ *

บทคัดย่อ

ในบริบทของการจัดการศึกษา สิ่งสำคัญที่สุดคือ ผู้สอนต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และทำความเข้าใจในความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนอันนำไปสู่การจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือจัดกลุ่มตามความสามารถ ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียน การสอนทักษะ หรือจัดเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ดี มีประสิทธิภาพ อันจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด แนวคิดทางการศึกษาแนวใหม่จึงเน้นในเรื่องการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction) ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยมุ่งจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ ความสนใจและความพร้อม ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพดีเยี่ยมนั้น ต้องอาศัยผู้ที่มีวิสัยทัศน์ผู้ที่เป็นแรงบันดาลใจ เข้าใจหรือมีความตระหนักและเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

In educational context, responding learners' needs were the most important. Instructors should also understand the differentiated needs of learners in order to provide individual or group learning for different abilities, interests and readiness. While skill teaching or appropriate content providing for specific learners' group would help instructors analyze individual needs and provide suitable and effective instruction to respond individual differences. It would improve learners' progress to achieve learning goals. New instructional concept concerned on providing education which emphasized the individual differences or called "Differentiated Instruction". Differentiated Instruction was based on individual differences which focused on learning environment that provided individual learning according to learners' abilities, interests, and readiness. However, effective differentiated instruction required person who had vision and inspiration understand and aware of this instruction and also being model for providing instruction and managing classroom environment that corresponded to individual differences.

* อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีการกำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไทย เพื่อรองรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี และแก้ปัญหาวิกฤติการณ์ทางการศึกษาไทย มีการกำหนดให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติการเรียนรู้และเต็มศักยภาพ และกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดขึ้นให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและจุดเน้นที่ถือเป็นหัวใจประการหนึ่งของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ คือ การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านกระบวนการคิด รวมไปถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้เน้นเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และในการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดและความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียน

รู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ (กรมวิชาการ, 2545 : 9)
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามศักยภาพตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย การออกแบบและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ 1. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 2. การเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก 3. การจัดกิจกรรมน่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย 4. ความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน 5. การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้ 6. การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ 7. การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง 8. การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ 9. การมีจุดมุ่งหมายของการสอน 10. การเข้าใจผู้เรียน ภูมิหลังของผู้เรียน 11. การไม่มีวิธีการใดวิธีหนึ่งเท่านั้น 12. การเรียนการสอนที่ดีเป็นพลวัต (Dynamic) กล่าวคือมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการสร้างบรรยากาศ การจัดเนื้อหาสาระ เทคนิควิธีการ 13. การสอนในสิ่งที่ไม่ไกลตัวผู้เรียน มากเกินไป (มาเรียม นิลพันธุ์และคณะ, 2555:34-35)

ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องตระหนักถึงเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ความสำคัญและความจำเป็นในการวิเคราะห์ผู้เรียนอันเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2546 มาตรา6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มาตรา10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และมาตรา24 (1) การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้มีนักการศึกษาได้ศึกษาวิจัยความแตกต่างระหว่างบุคคลในหลายประเด็น โดยมีประเด็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้ ดังนี้

1. ความสามารถทางสติปัญญา (Intellectual ability) ความสามารถภายในตัวบุคคลที่พิจารณาได้จากพฤติกรรมที่แสดงออก ที่มีความคล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้อง ในการคิดแก้ปัญหาและการปรับตัว ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (Adaptation) ความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem solving) ความสามารถในการคิดแบบนามธรรม (Abstract thinking) ความสามารถในการเรียนรู้ (Learning ability) เป็นต้น

2. ลีลาการเรียนรู้(Learning Style) หมายถึง พฤติกรรมที่แตกต่างกันของผู้เรียน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่าผู้เรียนเรียนรู้อย่างไร ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนที่ตนถนัดในการเรียนรู้ และในบางกรณีผู้เรียนสามารถปรับตัวหรือวิธีการเรียนรู้

ตามลักษณะของเนื้อหาที่จะเรียนได้ (Kolb,1984 อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์และคณะ, 2555:7)

3. ความรู้ก่อนเรียน(Prior Knowledge) ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมาก่อนที่จะเรียนรู้เรื่องใหม่ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการเรียนรู้ และมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

4. ความเครียด(Anxiety) ระดับความเครียดสูงจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะรบกวนกระบวนการการทำงานของสมองที่เป็นตัวควบคุมการเรียนรู้

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(Achievement motivation) แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัลแต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1. มุ่งหาความสำเร็จ (Hope of Success) และกลัวความล้มเหลว (Fear of Failure) 2. มีความทะเยอทะยานสูง 3. ตั้งเป้าหมายสูง 4. มีความรับผิดชอบในการทำงาน 5. มีความอดทนในการทำงาน 6. รู้ความสามารถที่แท้จริงของตนเอง 7. เป็นผู้ทำงานอย่างมีการวางแผน 8. เป็นผู้ที่ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นวิธีการเฉพาะตัวในการศึกษาของแต่ละคนให้เรียนอย่างลึกซึ้งและรวดเร็วเท่าที่จะทำได้ ซึ่งทำให้ผู้สอนเชื่อได้ว่าผู้เรียนจะมีมาตรฐานที่สูงขึ้น ผู้สอนในห้องเรียนที่มีการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลจะใช้เวลาอย่างยืดหยุ่น มีการเลือกใช้ทฤษฎีที่เหมาะสมและเป็นเพื่อนคู่คิดหรือผู้อำนวยการความสะดวกให้แก่ผู้เรียนเพื่อดูว่าสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียนและสภาพแวดล้อมในการเรียนเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ ผู้สอนจะไม่บังคับให้ผู้เรียนอยู่ในกรอบมาตรฐานที่ตั้งไว้ก่อนหน้านี้อาจเรียกได้ว่าผู้สอนก็คือผู้เรียนที่เรียนรู้จากผู้เรียนของตัวเอง ผู้สอน

เป็นทั้งผู้วินิจฉัยปัญหา ผู้แนะนำทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับผู้เรียน การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นเริ่มต้นด้วยความคิดที่ชัดเจนและยึดหยุ่นที่ประกอบด้วยแนวทางและวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศหรือมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องสะท้อนผลผู้เรียนเป็นรายบุคคลอันเกิดจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อหาวิธีการหรือเทคนิคการสอนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียนด้วย (Tomlinson, 1999:2) ผู้สอนควรพิจารณาวิธีการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายและมีความสอดคล้องกับผู้เรียนเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นต้องอาศัยวิธีการที่มีความหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ กลยุทธ์วิธีการสอน รูปแบบและโครงสร้าง วิธีการการเรียนการสอนที่เสริมสร้าง ความแตกต่าง การวัดและการประเมินผล การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจและความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนการสอนที่ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นแนวความคิดแนวหนึ่งที่ดีที่สุด ในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ระเบียบ การเรียนการสอนที่เสริมสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ ไม่ใช่การจัดการเรียนสอนเป็นรายบุคคล สำหรับคนใดคนหนึ่ง หรือให้คำแนะนำสำหรับบางคน แต่เป็นการจัดกิจกรรมให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนทุกคนที่แตกต่างกัน โดยการกิจกรรมการเรียนให้มีความเท่าเทียมกัน เช่น การสร้างแบบจำลอง หรือสถานการณ์ในการจัดกิจกรรมร่วมกัน การให้คำแนะนำและกลยุทธ์การเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำงานร่วมกัน เมื่อจัดกิจกรรมที่การตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่สามารถแยกความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้แล้วนั้น จะต้องกำหนดขอบเขตในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม เช่น ขอบเขตของเวลา การสร้างความตระหนัก การตัดสินใจ และการ

ดำเนินการ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลให้กับผู้เรียนทุกคนจึงจะถือว่าเป็นความสำเร็จที่ดีที่สุด จุดมุ่งหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการจัดรูปแบบการเรียนการสอนหรือจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนอันจะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อผู้เรียนแต่ละคน (Sally J. Zepeda, 2008) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องที่ผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาต้องเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามกระบวนการที่กำหนดให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 7 - 8)

ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

ในบริบทของการศึกษา คือ การที่ผู้สอนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ผู้สอนเป็นผู้ทำความเข้าใจกับความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนในรูปแบบของการจัดงานกลุ่ม, การสอนทักษะ, หรือการเน้นเนื้อหาเฉพาะกลุ่ม, ส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านหรือวิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถตอบสนองอย่างดีและถูกต้อง

เป้าหมายของการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลคือความสามารถ ความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนอันเกิดจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตร อันส่งผลต่อการเติบโตขั้นสูงสุดของผู้เรียนแต่ละคน อย่างไรก็ตามเมื่อผู้เรียนทั้งชั้นเรียนผ่านหลักสูตรแล้ว ก็จะมีเด็กจำนวนหนึ่งที่ไม่ผ่าน และเป็นธรรมดาที่จะมีผู้เรียนจำนวนหนึ่งเข้าใจบทเรียนตั้งแต่ก่อนเปิดภาคเรียนและมีอีกจำนวนหนึ่งที่เพิ่งเข้าใจบทเรียน

ตอนที่ผู้สอนสอนในห้อง ซึ่งผู้สอนจะมีวิธีให้เกรดเพื่อเป็นการวัดระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ผู้สอนก็ต้องให้เกรดอย่างระมัดระวัง เพราะการให้เกรดรายบุคคลกับผู้เรียนนั้นเป็นตัวชี้วัดการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างไว้ดังนี้

Tomlinson (1999) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นเริ่มต้นด้วยความคิดที่ชัดเจนและยืดหยุ่นที่ประกอบด้วยแนวทางและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องระมัดระวังสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน อันจะนำไปสู่การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน

Tomlinson (1999) การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถ จัดระบบ ระเบียบ และจัดโครงสร้างหรือกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน

Tomlinson (1999) การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ การเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ ผู้สอนเป็นผู้ประสานเรื่องราว เวลาว่าง วิธีการและกิจกรรม ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ร่วมกันหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้รายบุคคลได้

Tomlinson (1999) การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การจัดการกิจกรรมที่การตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่สามารถแยกความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้แล้วนั้น จะต้องกำหนดขอบเขตในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม เช่น เวลา การสร้างความตระหนัก การตัดสินใจ และการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนที่จะสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลให้กับผู้เรียนทุกคนจึงจะถือว่าเป็นความสำเร็จที่ดีที่สุด

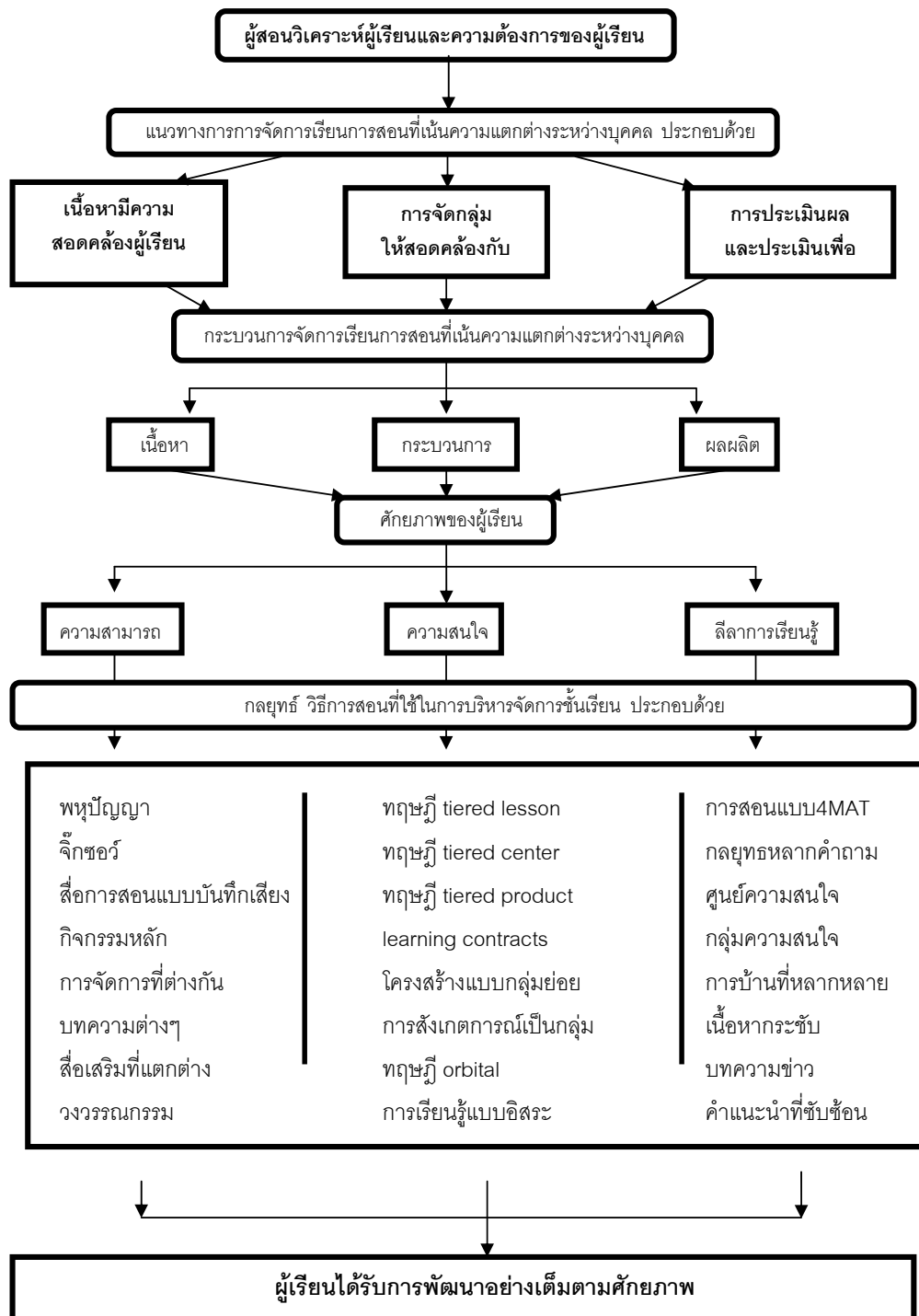
จุดมุ่งหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการจัดรูปแบบการเรียนการสอนหรือจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนอันจะเป็นประโยชน์และเสริมความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

Tomlinson (2000:4) ในบริบทของการศึกษาคือ การที่ผู้สอนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ผู้สอนเป็นผู้ทำความเข้าใจกับความต้องการที่ต่างกันของผู้เรียนอันเกิดจากรูปแบบของการจัดงานกลุ่ม การสอนเสริมทักษะ หรือจัดเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม ส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านและกลยุทธ์ต่างๆที่ผู้สอนสามารถตอบสนองอย่างดีและถูกต้อง

Tomlinson (2010) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ว่า การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องให้การศึกษาดำเนินการอย่างรอบคอบและโดยเจตนาที่จะตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียน การเรียนการสอนที่เสริมสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้เราสามารถมองเห็นการเรียนรู้จากความหลากหลายแง่หลายมุมมองของผู้เรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนสำหรับการจัดการเรียนซึ่งบางครั้งเราอาจจะมองตรงที่ความเหมือนที่แตกต่าง

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลคือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคนเป็นการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ซึ่งสามารถสรุปหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

แผนภูมิภาพที่ 1 : หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของ Tomlinson (2000 : 3)

การเปรียบเทียบระหว่างห้องเรียน

ห้องเรียนแบบเดิม	ห้องเรียนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล
<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้เรียนไม่เผชิญปัญหาใดๆ ● การประเมินเป็นตัวชี้วัดว่าใครทำได้ ● ติดอยู่กับความรู้ที่มี ● ความฉลาดมีความหมายเดียว ● ผู้เรียนไม่ค่อยให้ความสนใจ ● พิจารณาการเรียนรู้อาจจำนวนไม่กี่ตัวเลือก ● ใช้แนวทางเดียวกันทั้งห้องเรียน ● ใช้แผนการสอนควบคุมโครงสร้าง ● ใช้เกณฑ์การตัดสินทักษะจากตำรา ● ใช้การประเมินเป็นบรรทัดฐาน ● เวลาไม่ยืดหยุ่น ● มีแต่ตำราเรียน ● การตีความแนวความคิดมีแบบเดียว ● ผู้สอนเป็นผู้ชี้พฤติกรรมผู้เรียน ● ผู้สอนเป็นผู้แก้ปัญหา ● ผู้สอนให้เกรดโดยอิงภาพรวมของชั้นเรียน ● มีการประเมินผลการเรียนแบบเดียว 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความยากจะถูกศึกษาเป็นพื้นฐาน ● ใช้การประเมินทำความเข้าใจ ● ขึ้นอยู่กับความรู้ที่ปรากฏ ● ความฉลาดเปลี่ยนไปตามพัฒนาการ ● ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดความสนใจ ● มีตัวเลือกในการพิจารณาทุก ● ใช้หลายแนวทางมาประยุกต์ ● ความพร้อม,ความสนใจและผลการเรียนของผู้เรียนเป็นตัวควบคุมโครงสร้าง ● ใช้ทักษะจริงเป็นตัวกำหนดทิศทางในการเรียนรู้ ● ใช้การประเมินแบบ multi-option ● เวลายืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน ● มีสื่อหลายอย่างให้ใช้ในห้องเรียน ● มีการหาแนวความคิดแบบอื่นๆร่วมกัน ● ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนวทางที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้เรียน ● ผู้เรียนช่วยผู้สอนและช่วยกันและกันแก้ปัญหา ● ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางของเป้าหมายของตัวเอง ● ผู้เรียนถูกประเมินในหลายรูปแบบ

แผนภูมิภาพที่ 2 : ตารางเปรียบเทียบการเรียนการสอนห้องเรียนแบบเดิมกับการสอนในห้องเรียนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของ Tomlinson (1999 : 16)

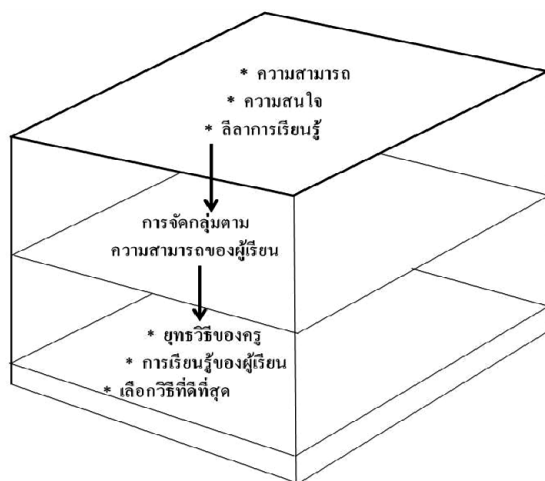
การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

1. การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถยืดหยุ่นได้ ยกตัวอย่างจากเป้าหมายทางการเรียน ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเข้าใจตรงกัน อันประกอบด้วย เวลา เครื่องมือ สื่อการสอน วิธีการจัดกลุ่ม วิธีการเรียนหรือกระบวนการในห้องเรียนต่างๆ ล้วนสามารถปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนได้เพื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อทั้งชั้นเรียนและผู้เรียนรายบุคคล

2. การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นจะเน้นให้ผู้เรียนมีความหลากหลายในห้องเรียน ฉะนั้นจึงทำให้ห้องเรียนมีทั้งคำแนะนำจากผู้สอนและแบบฝึกหัดที่เหมาะสมและการเรียน

การสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นทุกย่างที่ผู้เรียนพูดหรือแสดงออกผู้สอนต้องสรุปผลเป็นการประเมินเพื่อความก้าวหน้าสำหรับผู้เรียนเอง

3. การแบ่งกลุ่มที่ยืดหยุ่นทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้และจะช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้หลากหลายวิธี เช่น งานเดี่ยว งานกลุ่ม และงานของทั้งห้อง บางครั้งผู้เรียนที่มีความสนใจในด้านเดียวกันก็จะมารวมกลุ่มกัน บางครั้งผู้เรียนที่มีความสามารถหรือทักษะใกล้เคียงกันจะมารวมกลุ่มกัน ซึ่งการรวมกลุ่มที่ยืดหยุ่นได้นั้นทำให้เกิดผลที่หลากหลาย ทำให้เกิดการเรียนการสอนที่ตรงเป้าหมาย ดีต่อการเข้าถึงสื่อการสอนและเป็นโอกาสที่ดีที่ผู้เรียนจะเห็นศักยภาพของตนเองโดยผู้สอนจะเป็นผู้ทดสอบผู้เรียนเหล่านั้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย

แผนภูมิภาพที่ 3 : การแบ่งกลุ่มอย่างยืดหยุ่นในห้องเรียนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

Tomlinson (2000 : 6)

ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร: ทีมงานที่ช่วยสนับสนุนการเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

เมื่อวางแผนการพัฒนาบุคลากรที่จะสามารถเปลี่ยนห้องเรียนได้ ผู้นำควรทดสอบความสามารถที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนแบบเน้นความแตกต่าง ผู้นำควรมีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรที่คุ้มค่าการสละ

เวลาของผู้สอนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1. การพัฒนาบุคลากรควรอิงกับระดับความสนใจ (ด้านข้อมูล, ความเข้าใจ, ทักษะ), ความสนใจและระดับการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีโอกาสเข้าร่วมการพัฒนาบุคลากรด้วยการตัดสินใจที่ตรงกับความจำเป็นของตนเอง การพัฒนาบุคลากรควรอยู่ในระดับ

ที่ผู้สอนพอใจ กิจกรรมเหล่านั้นจะมีการเรียนรู้ที่หลากหลายแม้แต่กิจกรรมเบื้องต้นที่ไม่ได้เกี่ยวกับการเน้นความแตกต่าง เช่น การอบรมเบื้องต้นที่ให้ความรู้วิธีการอ่านและอธิบายแล้วให้ผู้เข้าร่วมอบรมตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมกลุ่มใดตามที่ตนเองถนัดเพื่อเป็นการฝึกฝนสิ่งที่สอนจริงที่โรงเรียนนั่นเอง

2. การพัฒนาบุคลากรควรจะนำเสนอทางเลือกที่เน้นตรงกับความต้องการเฉพาะของระดับชั้น โดยเฉพาะและสาขาวิชา ควรพัฒนาบุคลากรรองรับความต้องการและความรู้สึกของทั้งผู้สอนชั้นประถมศึกษาและผู้สอนโรงเรียนมัธยมแม้ว่าหลักการของการเน้นความแตกต่างที่มีหลายกลยุทธ์ที่ขึ้นอยู่กับการทำงานของระดับชั้นและสาขาวิชา ผู้สอนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาที่มุ่งเน้นที่เฉพาะกับระดับชั้นและสาขาวิชา

3. การวางแผนพัฒนาบุคลากรต้องมีผู้ดูแลปัญหาและผู้นำด้านอื่นๆ ที่จะทำงานร่วมกับผู้สอนด้วย ผู้นำควรนำผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในโรงเรียนมาร่วมพัฒนาบุคลากรด้วยรวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ด้านเทคโนโลยี และแนว ทุกด้านล้วนควรจะเข้าร่วมการพัฒนาบุคลากรทั้งสิ้น

4. การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับความแตกต่างควรเน้นการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงและการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความแตกต่างที่มีความหมาย งานหนักที่สุดในห้องเรียนคือการทำให้ผู้เรียนแน่ใจว่าสิ่งที่ทำในห้องเรียนนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เราต้องพยายามสร้างหลักสูตรที่ดีอย่างต่อเนื่องแล้วจึงให้ผู้สอนเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน การพัฒนาบุคลากรนั้นจะเริ่มต้นด้วยการจัดหลักสูตรที่ดีแล้วให้ผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

5. การพัฒนาบุคลากรควรมีการวางแผนเพื่อให้แน่ใจว่ามีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและทักษะในห้องเรียน การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ควรจะให้ผู้สอนที่จะวางแผนที่จะใช้สิ่งที่พวกเขา กำลังเรียนรู้ในห้องเรียนของพวกเขาในการประเมินประสิทธิภาพของสิ่งที่นำมาใช้และเลือกโอกาสการเรียนรู้ใหม่ขึ้นอยู่กับขั้นตอนต่อไปในการเจริญเติบโตของตัวเองการพัฒนาพนักงานที่ถูกออกแบบมาสำหรับการถ่ายโอนยังมีโอกาสและให้กำลังใจสำหรับผู้สอนที่จะทำงานร่วมกันในทุกขั้นตอนเหล่านี้การศึกษาแบบกลุ่ม, การฝึกคู่, การเรียนการสอนร่วม การพัฒนาหลักสูตรและการสังเกตแนวทางที่อาจเป็นหนึ่งในรูปแบบที่มีประสิทธิภาพของการพัฒนาบุคลากรในเรื่องนี้

6. การพัฒนาบุคลากรโดยโรงเรียนหรือเขตพื้นที่ควรจะสอดคล้องกัน ในการพัฒนาบุคลากรที่จัดโดยโรงเรียนหรือเขตพื้นที่จะช่วยให้ผู้สอนได้เรียนรู้วิธีการใหม่ที่จะเข้าร่วมกับความต้องการของผู้เรียน ตัวอย่างเพิ่มเติมของวิธีการที่แตกต่างกันอาจจะมีการประกาศใช้ในห้องเรียนและเข้าใจการเชื่อมต่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูง

7. การพัฒนาบุคลากรโดยต้องยอมรับความพยายามในตัวของผู้สอน เมื่อผู้สอนมีความมุ่งมั่นในการเปลี่ยนโรงเรียนหรือเขตพื้นที่ควรจะให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของตัวเองโดยการให้การสนับสนุนให้ผู้สอนในรูปแบบของการชำระเงินในรูปแบบเงินล่วงหน้าที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรที่พยายามสร้างหลักสูตรที่แตกต่าง โปรแกรมการรับรู้ และอื่นๆ การทำให้แนวความคิดของการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลดำเนินไปได้คือหน้าที่ของผู้บริหารในทุกชั้นของการดำเนินงาน นอกจากนี้การประยุกต์และเข้าถึงความเจริญเติบโตเพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลมาใช้เป็นเป้าหมายของสถานศึกษานั้นก็เป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเช่นกัน

สรุป

หากมองเข้าไปในห้องเรียนจะเห็นภาพสะท้อนของสังคมในประเทศนั้นๆ ส่วนใหญ่ในห้อง

เรียนจะมีผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันสองกลุ่มที่กำลังพยายามแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กันและผู้เรียนเหล่านั้นก็ต้องการผู้สอนที่พร้อมจะยอมรับในสิ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนเป็นและสามารถผลักดันผู้เรียนแต่ละคนให้เรียนรู้ได้เร็วเท่าที่จะทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วห้องเรียนทั่วไปไม่ได้ถูกออกแบบมาให้รับกับความพร้อม ความสนใจ ความสามารถและผลการเรียนที่ต่างกันของผู้เรียนได้ นักการศึกษาส่วนใหญ่ก็ยังคงไม่เห็นภาพว่าห้องเรียนส่วนใหญ่ควรจะเป็นอย่างไร ปัจจุบันนี้เรามีการศึกษาเรื่องการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้นซึ่งทำให้เราสามารถพัฒนาห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นมีแนวความคิดของการเรียนและการสอนที่ผู้สอนบางส่วนเริ่มใช้แล้ว และเพื่อให้อาจารย์หลายท่านออกไปจึงมีการนำไปใช้ได้เกิดประโยชน์ในชั้นเรียน ระดับโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนระบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีการนิเทศ (Supervision) ดูแลติดตาม (Monitor) การโค้ช (Coach) การเป็นที่เลี้ยง (Mentor) ที่เป็นระบบอย่างเข้มแข็ง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545) **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2545.
กระทรวงศึกษาธิการ.(2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545** พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

มาเรียม นิลพันธุ์และคณะ. (2555). **รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล**. ทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554) **แนวทางการส่งเสริมคุณค่าความแตกต่างระหว่างบุคคล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด รุ่งโรจน์อินเตอร์กรุ๊ป.
Kolb, D.A. (1984). *Experiential Learning : Experience as the Source of Learning and Development*. New Jersey : Prentice-Hall Inc.
Sally J. Zepeda. (2008). *Professional Development What Work*. Eye On Education, Inc. NY. www.edugains.ca
Tomlinson, C. (1999). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
Tomlinson, C. (2000). *Leadership for Differentiated School & Classrooms*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
Tomlinson, C. (2010). *Leading and Managing A differentiated classroom*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงที่มีต่อจริยธรรมในวิชาชีพครูของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The Effects of Using Model of Concept Learning for
Development Ethics by Sufficiency Economy for Ethics in
Professional Teacher of the Student in Faculty of Education,
Silpakorn University

กมล โพธิเย็น*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม
ในวิชาชีพครู ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนและหลังจากการใช้รูปแบบการสอน
มโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาระดับของความ
พึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยกำหนดรูปแบบ
การทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)
กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ แบบวัดคุณธรรมจริยธรรม
ในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ
(%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผลการทดลองการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม
จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 ($\bar{X} = 31.37$, S.D. = 1.866, $\bar{X} = 12.60$, S.D. = 1.329) ตามลำดับ 2) นักศึกษามีระดับความ
พึงพอใจในการเรียนด้วยรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 1.329) ตามลำดับ

* อาจารย์ ดร., ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

This research aimed to : 1) Compare the knowledge of Ethics for Professional Teacher before and after using the model in Concept Learning for development of ethics by sufficiency economy for professional teacher. 2) level of the student teacher' satisfaction toward the instructional model. This research is Experimental research by One-Group Pretest-Posttest Design. The participants were 30 student teachers in the second year in Faculty of Education at Silpakorn University. The research instruments were and a satisfaction questionnaire. The obtained data were analyzed by mean, percentage, standard deviation, dependent t-test.

The research results were as follows : 1) The results of the model in Concept Learning for development of ethics by sufficiency economy implementation revealed that the knowledge of ethics for Professional Teacher before and after using the model in Concept Learning for development of ethics by sufficiency economy was significantly different at the level of .01 2) The student teachers' satisfaction toward the instructional model was at the highest level.

บทนำ

ครูที่แท้จริง เป็นผู้ทำแต่ความดี คือ ต้องขยันหมั่นอุตสาหะ พากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่นอดกลั้นและอดทน ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติ ปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ต้องปลื้มตัวปลื้มใจจากความสะอาดสบาย และความสนุกรื่นเริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้มั่นคงแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลางไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้น ทั้งด้านวิทยาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผล

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานแก่ครูอาวุโส เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2523 ที่ได้ัญเชิญมานี้ จะเห็นได้ว่า การเป็นครูที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพให้สมควรเป็นครู ทั้งนี้เพราะครูจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ หรือรอบรู้ในวิชาอาชีพหรือวิทยการนั้นๆ จน แกร่งกล้า สามารถยกระดับขึ้นเป็นผู้ถ่ายทอดวิทยการนั้นๆ บทบาท

หน้าที่ของครูนั้นนอกจากเป็นผู้สั่งสอนวิทยาการแล้วยังเป็นผู้อบรมจริยธรรมให้แก่ลูกศิษย์ สั่งสอนคุณธรรมหลักการประพฤติปฏิบัติในวิชาชีพ ตลอดจนแนวทางในการครองชีวิตของศิษย์ สังคมจึงยกย่องครูในฐานะพิเศษที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาและสร้างสังคม (ธีรศักดิ์ อัครวรร. 2544 : 18-20) ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้ามั่นคงทัดเทียมอารยประเทศได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศอย่างจริงจัง และกลไกหรือตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าไปได้นั้นก็คือ ครู เพราะครูจะเป็นบุคคลที่จะทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ปลูกฝังทั้งวิทยาการแขนงต่างๆ และคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นตัวครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ในตนเองทั้งด้านวิทยาการและคุณธรรมจริยธรรมเหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูงที่สังคมและประเทศชาติคาดหวังไว้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (อ้างถึงใน รุ่ง แก้วแดง, 2542 : 4-6) ได้กล่าวถึงวิกฤตทางการศึกษาในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับครูไว้ว่า ปัจจุบันได้เกิดความเสื่อมในสถาบันครู ครูมีสภาพทางสังคมที่ต่ำลง เสียดุลค่าทางปฐพีบุคคล คนที่มีความสามารถไม่มาเป็นครู ครูผู้สอนคุณธรรมจริยธรรมขาดคุณภาพ สังคมยุคใหม่มีความจำเป็นและเกิดความต้องการครูที่มีคุณภาพและศักยภาพเข้ามาช่วยจัดระบบวิถีชีวิต ทั้งทางวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจ ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวดที่ 7 ได้มีสาระบัญญัติสำคัญที่เกี่ยวกับครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาไว้โดยเฉพาะ โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ผู้ประกอบวิชาชีพนี้จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีเกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพเป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

จากแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะของครูในด้านต่างๆ เช่น ด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านการพัฒนา ว่าจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดคุณลักษณะที่ดีในตัวครูให้ได้

นอกจากนี้ยังมีรายงานการวิจัยของพร รตนถน เพชรวิวรรณ์ (2546 : 141) พบว่า ลักษณะของครูที่นักเรียนไม่ประทับใจ ได้แก่ การทำโทษโดยไม่ฟังเหตุผล เช่น ไล่ออกนอกห้องเรียน ให้อยู่คนเดียวเป็นเวลานาน นักเรียนทำผิดคนเดียวแต่ทำโทษทั้งห้อง รวมถึงการใช้คำพูดที่หยาบคาย พูดจาดูถูกนักเรียน ชูว่าจะหักคะแนน เป็นต้น และยังพบอีกว่าการผลิตและพัฒนาครู รวมถึงการฝึกอบรมอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ เพราะว่าครูที่ผลิตออกมาคุณภาพต่ำ มีความสนใจเรียนรู้และพัฒนาตนเองน้อย (วิทยากร เชียงกูล, 2544 : 87) นอกจากนี้ยังมีการสำรวจพบว่า

ครูในปัจจุบันมีแนวโน้มด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการต่ำ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และครูยังขาดความตระหนักในหน้าที่ความเป็นครู ไม่อุทิศเวลาในการอบรมสั่งสอนนักเรียนอย่างเต็มที่ แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 2)

ในขณะเดียวกันจากรายงานสรุปผลการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 6 ปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547 ก : 25-29) พบว่าการผลิตครูใหม่หลักสูตร 5 ปี ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังในด้านนโยบายและงบประมาณ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน และวิชาชีพครูยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับ ปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ ระบบผลิตครูมีความอ่อนแอ ครูรุ่นใหม่ขาดทักษะในการแก้ปัญหาของนักเรียน มีปัญหาในการปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ขาดจิตวิญญาณในความเป็นครู และได้มีข้อเสนอแนะต่อสถาบันผลิตครูไว้ว่า ควรให้หลักสูตร แนวการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อสร้างครูเก่ง ครูดี และมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยในฐานะที่ประกอบวิชาชีพครูมาตลอดระยะเวลากว่า 25 ปี และเป็นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในสถาบันการผลิตครู ได้มองเห็นปัญหาของผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพดังกล่าวแล้ว เกิดความผิดพลาดจนทำให้ตนเองได้รับความเดือดร้อน โดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และในขณะเดียวกันในบางครั้งก็ยิ่งพบว่า ครูบางส่วนได้แสดงออกถึงการกระทำที่มีเจตนาของความเมตตา ปรารถนาที่จะช่วยเหลือลูกศิษย์ของตนให้ประสบความสำเร็จ แต่การกระทำดังกล่าวกลับทำให้ครูเหล่านั้นเกิดความเดือดร้อน ผิดพลาดเสียหาย ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งที่ครูได้ตั้งใจกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้นขาดความพอเหมาะหรือเกินขอบเขตที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นหลักยึดหรือบรรทัดฐานในการปฏิบัติให้เหมาะสมและเป็นไป

ด้วยความถูกต้องตามสถานการณ์ที่ควรจะเป็น

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นแนวพระราชดำริที่ทรงมุ่งเน้นการปฏิบัติตนที่ตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ 3 ประการด้วยกัน กล่าวคือ ความพอประมาณ คือ การกระทำที่คำนึงถึงความเหมาะสม รอบคอบไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ความมีเหตุมีผล คือ การกระทำที่ได้ผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบถี่ถ้วน คำนึงถึงเหตุปัจจัยแวดล้อมรอบด้าน และการมีระบบภูมิคุ้มกัน คือ การกระทำที่มีการจัดองค์ประกอบในการดำเนินงานโดยการพิจารณาถึงเหตุภายในและภายนอกได้อย่างเป็นระบบและเหมาะสม และพร้อมรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในขณะเดียวกัน การปฏิบัติตนตามหลักการทั้ง 3 ด้านดังกล่าวนี้จะต้องผูกติดอยู่กับเงื่อนไขสำคัญอีก 2 ประการด้วยกัน นั่นคือ การกระทำทั้งหลายจะต้องคำนึงถึง ความรู้ นั่นคือ ความถูกต้องตามหลักการ กฎเกณฑ์ ระเบียบที่กำหนดไว้ และจะต้องคำนึงถึง คุณธรรม คือ ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2538 อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน, 2542 : 53)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า การปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ของคนเป็นครูที่ดีนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ จริยธรรมสำคัญในวิชาชีพ 2 ประการด้วยกัน กล่าวคือ ความเป็นผู้ที่มีเมตตา เอื้ออาทรต่อศิษย์ และความเป็นผู้รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการกระทำทั้งสองประการนี้จะต้องมีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในหลักการสำคัญ 3 ประการที่ผูกติดอยู่กับเงื่อนไข 2 ประการดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การจะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำคัญดังกล่าวในวิชาชีพครูให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลโดยเฉพาะนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรวิชาชีพครูได้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจที่มีความชัดเจนในกระบวนการคิดของแต่ละบุคคลจนในที่สุดก็จะตกตะกอนอยู่ในความเข้าใจที่เรียกว่า ความคิดรวบยอด หรือ

มโนทัศน์ (Concept) การสอนมโนทัศน์ เป็นการสร้างความคิดรวบยอดในประเด็นที่ผู้เรียนกำลังจะเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเพื่อสามารถจัดกลุ่มสิ่งเร้า ตลอดจนประสบการณ์ใหม่ๆ ที่เข้ามาในสมองให้อยู่ในกลุ่มความรู้ ความเข้าใจที่ได้เรียนรู้ไปแล้วได้อย่างถูกต้อง สามารถระบุหรือบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนว่า สิ่งใหม่หรือประสบการณ์ใหม่นั้นจัดอยู่ในกลุ่มสิ่งเร้าหรือประสบการณ์นั้นๆ ได้หรือไม่ อย่างไร ดังที่ สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 10) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์เอาไว้ว่า มโนทัศน์คือความคิด ความเข้าใจที่สรุปเกี่ยวกับการจัดกลุ่มสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดจากการสังเกต หรือการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น แล้วใช้คุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจัดเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ง่าย การสอนมโนทัศน์จะช่วยให้การเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสิ่งที่มีความซับซ้อนเกิดความกระจ่าง ชัดเจน และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำแนกสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้งจนสามารถจัดสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ใหม่ที่กำลังจะเรียนรู้ต่อไปได้ถูกต้องและง่ายยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ให้ผู้เรียนเพื่อเป็นการสร้างความคิดรวบยอดที่ถูกต้องชัดเจนในเรื่องดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวของนักศึกษาได้ง่ายขึ้น

จากข้อมูลหลักฐานที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า คุณภาพของครูปัจจุบันยังไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพียงพอตามที่สังคมคาดหวังและควรจะเป็น คุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาพัฒนาและหาทางปลูกฝังให้ต่อเนื่องอยู่ในตัวของบุคคลที่ก้าวเข้ามาอยู่ในวิชาชีพครู ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบส่วนหนึ่งในสถาบันการผลิตผู้ที่ก้าวเข้าสู่วิชาชีพครูได้มองเห็นความสำคัญและตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบในการปลูกฝังและสร้างเสริมคุณลักษณะของครูที่ดีตามที่สังคมและประเทศชาติคาดหวัง จึงสนใจศึกษาแนวทาง

ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู โดยนำมาผสมผสานเข้ากับแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เน้นในหลักการสำคัญ 3 ประการด้วยกันคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีระบบภูมิคุ้มกัน ซึ่งจะผูกติดอยู่กับเงื่อนไขในด้านความรู้และด้านคุณธรรมและนำมาสร้างแนวทางในการพัฒนาผ่านรูปแบบของการสอนมโนทัศน์ เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครูได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องชัดเจน อันจะทำให้ นักศึกษาดังกล่าวจะมีคุณลักษณะ และคุณสมบัติของครูที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามที่สังคมและประเทศชาติคาดหวังไว้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนและหลังจากการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาระดับของความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ชั้นปีที่ 2 ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 463 101 จิตวิทยาการศึกษา ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2552

จำนวน 256 คน (กองบริการการศึกษา : 2552)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ชั้นปีที่ 2 ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 463 101 จิตวิทยาการศึกษา ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2552 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์คือ เป็นนักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์ 50% ของคะแนนสอบกลางภาคเรียน และขาดเรียนเกิน 80% ของเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในรายวิชานี้

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

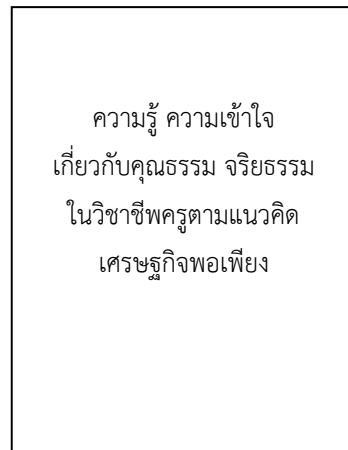
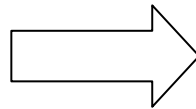
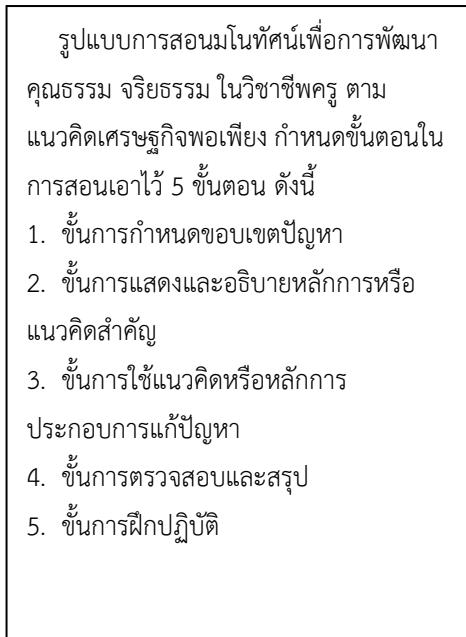
1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2. แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

5. รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยได้กำหนดขั้นตอนในการสอนเอาไว้ 5 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้

1. ขั้นการกำหนดขอบเขตปัญหา เป็นการเสนอประเด็นปัญหาที่จะสอนให้ผู้เรียนได้รับรู้ และมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาดังกล่าวเพื่อสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน
2. ขั้นการแสดงและอธิบายหลักการหรือแนวคิดสำคัญ เป็นการให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดหรือหลักการที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางประกอบการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล

3. ขั้นการใช้แนวคิดหรือหลักการประกอบการแก้ปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนเลือกแนวคิดหรือหลักการที่ได้จากการเรียนรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาในประเด็นที่กำหนดให้

4. ขั้นการตรวจสอบและสรุป เป็นการให้ผู้เรียนตรวจสอบความสมเหตุสมผลของแนวคิดหลักการที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่กำหนดให้เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในประเด็นดังกล่าวอย่างถูกต้อง

5. ขั้นการฝึกปฏิบัติ เป็นการให้ผู้เรียนได้ขยายประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ที่สรุปได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ที่หลากหลายยิ่งขึ้น

6. ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บูรณาการ จริยธรรมในวิชาชีพครูเอาไว้ ดังนี้

การปฏิบัติตนของครูตามหลัก คุณธรรม จริยธรรมวิชาชีพครู	แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	การปฏิบัติตนของครูตามหลักคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
<p>1. ด้านความเมตตา เอื้ออาทรต่อศิษย์ คือ ครูจะต้องเป็นผู้ที่แสดงออกถึงความห่วงใย ความปรารถนาดีและความตั้งใจที่จะช่วยเหลือให้ศิษย์ของตนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน สามารถหลุดพ้นจากปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ ตลอดจนจะต้องทำให้ศิษย์เป็นคนดีของสังคม</p> <p>2. ด้านความรับผิดชอบต่อนักเรียน ครูจะต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่การปฏิบัติตนของครูตามหลักคุณธรรม จริยธรรมวิชาชีพครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การอบรมสั่งสอนศิษย์ การทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสถานศึกษาให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด</p>	<p>1. ความพอประมาณ คือ การประพฤติปฏิบัติตนตลอดจนการกระทำใดๆ ที่คำนึงถึงความเหมาะสมตามกำลังความสามารถ ระยะเวลา และสภาพแวดล้อม มีการจัดลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสม และการกระทำดังกล่าวต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น</p> <p>2. ความมีเหตุผล คือ การประพฤติปฏิบัติตนตลอดจนการกระทำใดๆ ที่คำนึงถึงความ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง รอบคอบถี่ถ้วน มีการคำนึงถึงเหตุปัจจัยรอบด้านเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวต้องไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น</p> <p>3. การมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ การประพฤติปฏิบัติตนที่เป็นการเตรียมพร้อมเพื่อสามารถจัดการกับผลกระทบรอบด้านที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยเกิดจากการสร้างระบบคุ้มกันหรือป้องกันจากการรวบรวมประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการจัดการกับปัญหาต่างๆ</p> <p>ทั้งนี้ การดำเนินการตามแนวทางทั้ง 3 ประการข้างต้นนี้ จะต้องผูกติดอยู่กับเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ</p>	<p>1. ด้านความเมตตาและเอื้ออาทรต่อศิษย์ คือ การที่ครูได้แสดงออกถึงความห่วงใย ความปรารถนาดีและความตั้งใจที่จะช่วยเหลือให้ศิษย์ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน หลุดพ้นจากปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ ตลอดจนทำให้ศิษย์เป็นคนดีของสังคม โดยที่การกระทำดังกล่าวของครูจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามความเป็นจริง ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ใช้การพิจารณาไตร่ตรองการกระทำนั้นด้วยความรอบคอบถี่ถ้วน มีการดำเนินการโดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอกอย่างเหมาะสม มีการเตรียมรับและป้องกันกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความถูกต้องตามกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ และกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพและเป็นไปอย่างซื่อสัตย์ บริสุทธิ์ยุติธรรม</p> <p>2. ด้านความรับผิดชอบต่อนักเรียน คือ การที่ครูได้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน อบรมสั่งสอน การทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยที่การกระทำดังกล่าวของครูจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามความเป็นจริง ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น</p>

การปฏิบัติตนของครูตามหลักคุณธรรม จริยธรรมวิชาชีพครู	แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	การปฏิบัติตนของครูตามหลักคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
	<p>1. เงื่อนไขความรู้ คือ การกระทำหรือการดำเนินการใดๆ ที่คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการ มีการใช้สติยั้งคิดพิจารณา มีความเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจนเป็นไปตามหลักการของเหตุและผล</p> <p>2. เงื่อนไขคุณธรรม คือ การกระทำหรือการดำเนินการใดๆ ที่คำนึงถึงความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบคอบถี่ถ้วน บริสุทธิ์ ยุติธรรม ปราศจากการเอาเปรียบคนรอบข้าง</p>	<p>ใช้การพิจารณาไตร่ตรองการกระทำนั้นด้วยความรอบคอบถี่ถ้วน มีการดำเนินการโดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอกอย่างเหมาะสม มีการเตรียมรับและป้องกันกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพครูและเป็นไปอย่างซื่อสัตย์ บริสุทธิ์ ยุติธรรม</p>

7. การพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) หมวดวิชาชีพครู ฉบับปี พ.ศ.2547 รายวิชา 463 101 จิตวิทยาการศึกษา เพื่อกำหนดเนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ

1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 6 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง ดังโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ในตารางที่ 4

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนี

ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruency : IOC) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการนำไปใช้ เพื่อพิจารณาข้อดีและข้อจำกัดเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.6 สรุปผล และนำข้อมูลทั้งหมดมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาบูรณาการเข้าด้วยกันเป็นคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และกรอบแนวคิดในการสร้างแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 สร้างแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruency : IOC) ทั้งนี้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

2.5 ทดลองใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยคำนวณจากสูตร KR-20 ทั้งนี้ ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.4-0.8 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2-0.6 และค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .83

2.6 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงฉบับสมบูรณ์

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพื่อจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruency : IOC) ทั้งนี้ แบบสอบถามความพึงพอใจที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .67-1.00

3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจมาปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาให้ชัดเจนถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้มีประสิทธิภาพตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงฉบับสมบูรณ์

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้กับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยด้วยตนเอง

2. นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพตามแนวคิด

เศรษฐกิจพอเพียง ทดสอบนักศึกษาก่อนเรียนด้วยรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. ดำเนินการทดลองโดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้หลังการเรียนรู้ตามรูปแบบแต่ละครั้งนักศึกษาจะทำใบงานกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

4. นำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทดสอบนักศึกษาหลังเรียนด้วยรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

5. สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการวิจัยเชิงทดลองขั้นพื้นฐาน (Pre Experimental Design) แบบ One Group Pretest-Posttest Design (Tuckman 199 : 166 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540) ดังนี้

T ₁	X	T ₂
----------------	---	----------------

T₁ แทน การทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงก่อนเรียน

X แทน การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

T₂ แทน การทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียน

การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนเรียนกับหลังเรียน ใช้การทดสอบค่าที (t-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประเมินคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศิลปากร ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอน โดยใช้สถิติ Dependent t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ประเมินคะแนนระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนและหลังจากการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาคุณธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยายดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของ

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนโดยใช้สถิติ Dependent t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างการใช้รูปแบบการสอนโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนและหลังจากการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม ในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนและหลังจากการใช้รูปแบบการสอน

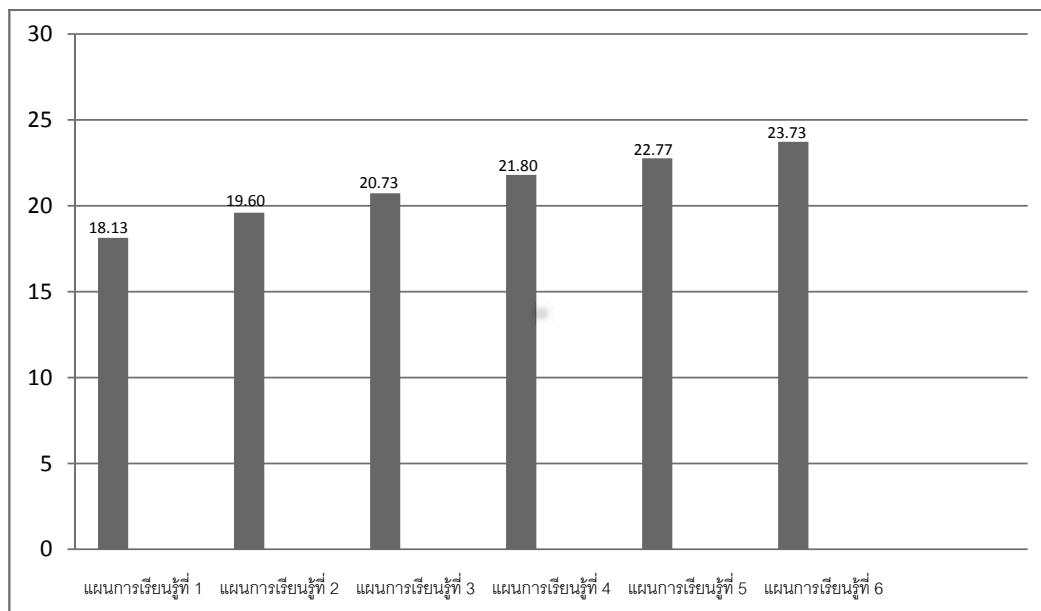
n=30	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	t	sig
ก่อนการสอน	40	12.60	1.329	64.625	.000**
หลังการสอน	40	31.37	1.866		

**p<.01

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนและหลังจากการใช้รูปแบบการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โดยมีคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู หลังจากการใช้รูปแบบการสอน (\bar{X} = 31.37, S.D. = 1.866) อยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการสอน (\bar{X} = 12.60, S.D. = 1.329)

แผนภาพที่ 1 พัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 6 แผนการเรียนรู้คะแนน

จากแผนภาพที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่าง การใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 6 แผน เป็นดังนี้ ($\bar{X} = 18.13$, S.D. = 1.456, $\bar{X} = 19.60$, S.D. = 1.831, $\bar{X} = 20.73$, S.D. = 1.856,

$\bar{X} = 21.80$, S.D. = 1.606, ($\bar{X} = 22.77$, S.D. = 1.612, $\bar{X} = 23.73$, S.D. = 1.143) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ที่ได้รับการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 2 คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

รายการข้อคำถาม	\bar{X}	S.D.	ค่าระดับ	ลำดับที่
1. รูปแบบการสอนนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูชัดเจน	4.77	.430	มากที่สุด	1
2. รูปแบบการสอนนี้มีขั้นตอนของการเรียนรู้ตามลำดับอย่างเหมาะสม	4.77	.430	มากที่สุด	1
3. รูปแบบการสอนนี้ช่วยให้การเรียนรู้ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูง่ายยิ่งขึ้น	4.63	.490	มากที่สุด	5
4. รูปแบบการสอนนี้มีความน่าสนใจ ชวนให้อยากเรียน	4.67	.479	มากที่สุด	4
5. รูปแบบการสอนนี้ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับ	4.73	.450	มากที่สุด	3
6. รูปแบบการสอนนี้มีระยะเวลาที่เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน	4.27	.785	มาก	10
7. รูปแบบการสอนนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง	4.30	.702	มาก	8
8. รูปแบบการสอนนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพครูอย่างชัดเจน	4.30	.750	มาก	8
9. รูปแบบการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูด้วยตนเองได้	4.47	.629	มาก	6
10. รูปแบบการสอนนี้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาความรู้ในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพครู	4.43	.679	มาก	7
รวม	4.53	.215	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.53, S.D. = .215) โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ ข้อที่ 1 รูปแบบการสอนนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู

ชัดเจน และข้อที่ 2 รูปแบบการสอนนี้มีขั้นตอนของการเรียนรู้ตามลำดับอย่างเหมาะสม (\bar{X} = 4.77, S.D. = .430) ข้อที่ 5 รูปแบบการสอนนี้ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับ (\bar{X} = 4.73, S.D. = .450) และข้อที่ 4 รูปแบบการสอนนี้มีความน่าสนใจ ชวนให้อยากเรียน (\bar{X} = 4.67, S.D. = .479)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา การใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สามารถอภิปรายผลจากการวิจัยได้ดังนี้

การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้รับการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีคะแนนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการสอน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ในรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเป็นการเน้นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการเข้าด้วยกัน และในขณะเดียวกันในรูปแบบการสอนครั้งนี้ ผู้เขียนก็ได้นำแนวคิดในเรื่องการสอนมโนทัศน์เข้ามาเป็นแนวทางในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจดังกล่าวเพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนและแม่นยำโดยมีการฝึกถึง 6 ครั้ง โดยในการฝึกแต่ละครั้งก็จะมีฝึกเป็นกลุ่มเพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น จากนั้นก็จะมีฝึกเป็นรายบุคคลอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการย้ำทวนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแม่นยำ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี้ประกอบไปด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนด้วยกัน กล่าวคือ ในขั้นแรกจะเป็นการกำหนดปัญหาโดยนักศึกษาจะต้องร่วมกันอภิปรายเพื่อระบุปัญหาจากกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยกำหนดให้อย่างชัดเจนก่อน จากนั้นในขั้นที่ 2 จะเป็นขั้นการแสดงและอธิบายหลักการหรือแนวคิด

สำคัญ โดยนักศึกษาจะร่วมกันศึกษาและทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากใบความรู้ที่ผู้วิจัยแจกให้ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าวให้ถูกต้องชัดเจนตรงกัน ในขั้นที่ 3 จะเป็นการใช้แนวคิดหรือหลักการประกอบการแก้ปัญหา จะเป็นการให้นักศึกษาได้ร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์ประเด็นจากกรณีศึกษาที่กำหนดให้ จากนั้นในขั้นที่ 4 จะเป็นขั้นการตรวจสอบและสรุปโดยให้ตัวแทนของนักศึกษาและแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปรายและวิเคราะห์กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยกำหนดให้ จากนั้นผู้วิจัยและนักศึกษาจะช่วยกันสรุปประเด็นและเติมเต็มให้ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นในขั้นที่ 5 จะเป็นขั้นการฝึกปฏิบัติโดยผู้วิจัยจะแจกใบงานที่เป็นกรณีศึกษาให้นักศึกษาได้ทำเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นการเน้นย้ำความรู้ ความเข้าใจให้นักศึกษาได้แม่นยำและชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เมื่อสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนครั้งนี้พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนในการวิจัยนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, $S.D.=.215$) ในขณะที่นักศึกษาจะมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับรูปแบบการสอนนี้เป็นรายข้อใน 3 อันดับแรกคือ รูปแบบการสอนนี้ช่วยให้เกิดความรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูชัดเจน และ รูปแบบการสอนนี้มีขั้นตอนของการเรียนรู้ตามลำดับอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.77$ $S.D.=.430$) รูปแบบการสอนนี้มีที่น่าสนใจชวนให้อยากเรียน ($\bar{X}=4.67$, $S.D.=.479$) และ รูปแบบการสอนนี้ช่วยให้การเรียนรู้ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูง่ายขึ้น ($\bar{X}=4.63$, $S.D.=.490$) ตามลำดับ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุบิน ยุระรัช (2556) ที่ศึกษาผลของวิธีการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา EDA 713 สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา ของนักศึกษาในระดับปริญญาเอก ของวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้าน

การจัดการมหาวิทยาลัยศรีปทุม ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2555 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา EDA713 หลังเรียนมีค่าสูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียน และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชา EDA713 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตรา ด่านพาดินชัย (2550) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการเรียนการสอน ความคิดรวบยอดทางภาษาอังกฤษจากการอ่าน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 พบว่า รูปแบบการสอนความคิดรวบยอดทางภาษาอังกฤษจากการอ่านที่พัฒนาขึ้น ประกอบไปด้วยขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการตรวจสอบความรู้ ถ้าพบว่าบกพร่องต้องช่วยขยายความรู้ 2) ขั้นการศึกษาข้อมูลและตัวอย่างเพื่อช่วยให้เกิดความคิดรวบยอด 3) ขั้นการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้วิธีคิดที่หลากหลายจากการเกิดและบรรลุความคิดรวบยอดของเพื่อนร่วมชั้นเรียน 4) ขั้นการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ และผลการตรวจสอบการเกิดความคิดรวบยอดทางภาษาอังกฤษของรูปแบบที่สร้างขึ้นพบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนพัฒนาขึ้น และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้จากผลการวิจัยที่พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการสอน โดยผู้วิจัยได้วัดที่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้านด้วยกันคือ 1) ด้านความเมตตาและเอื้ออาทรต่อศิษย์ และ 2) ด้านความรับผิดชอบต่อนักเรียน โดยผู้วิจัยได้วัดในภาพรวมของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครูของทั้ง 2 ด้านดังกล่าว ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยที่เน้นการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาวิชาชีพครูที่ พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2549) ได้ศึกษาเรื่องคุณวุฒิของครูและคุณภาพงานครูแล้วพบว่า คุณภาพของงานครูในประเทศไทยในด้านการพัฒนาตนเองทางวิชาการและวิชาชีพ ในชีวิตของการเป็นครู ครูส่วนใหญ่มีเวลาในการพัฒนาตนเองพอประมาณ และได้เข้าโครงการประชุมอบรมทางวิชาการในรอบปีที่ผ่านมา 2-3 ครั้ง ซึ่งจากการทำการสำรวจพบว่า ครูส่วนใหญ่ต้องการการได้รับการอบรม หรือสัมมนา จำนวน 3 ครั้งต่อปี โดยเรื่องที่ครูส่วนใหญ่ต้องการได้รับการพัฒนามากที่สุด คือ เทคนิคการจัดการเรียนการสอน ส่วนข้อเสนอแนะจากผลของการศึกษาก็ยังคงเน้นการสำรวจความต้องการพัฒนาของครูอย่างเป็นทางการเพื่อการใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาครูให้สอดคล้องกับความต้องการของครูและการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาครูในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และยังคงสอดคล้องกับที่ พิสมัย กองคำ (2546) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาครูอนุบาลตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีความคาดหวังมากในการพัฒนาครูอนุบาลด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ครูมีความกระตือรือร้น ยิ้มแย้มแจ่มใส มีกิริยาจาสุภาพอ่อนโยน มีความขยันขันแข็งในการปฏิบัติงานและมีความสามารถควบคุมอารมณ์ ด้านความรู้ความสามารถ ได้แก่ สามารถจัดประสบการณ์เด็กก่อนประถมศึกษ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา มีความรู้ด้านจิตวิทยา และสติปัญญาพัฒนาเด็กด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ มีความยุติธรรม รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และที่ กรกนก ทองมี (2549) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

เขต 1 จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูได้แก่ ปัจจัยด้านเทคนิควิธีการพัฒนาครูทั้งการพัฒนาตนเองและการวิจัยในชั้นเรียน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในองค์กร ได้แก่ นโยบายและการบริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูด้านการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สำหรับปัญหาในการพัฒนาครูที่พบมากที่สุดคือ การขาดวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมโดยครูส่วนใหญ่เสนอให้มีการสำรวจความต้องการของครูและควรกำหนดเป้าหมายแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ นอกจากนี้ครูยังต้องการพัฒนาความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ในการนำเสนอความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมวิชาชีพครู ควรจะมีการอธิบายและเน้นย้ำหลักการ กฎระเบียบของมาตรฐานวิชาชีพให้ชัดเจนมากขึ้น โดยครูควรอธิบายหรือบรรยายพร้อมยกตัวอย่างประเด็นต่างๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง แม่นยำและชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือปัญหาได้ถูกต้องชัดเจน

2. ในการระดมสมองในการอภิปรายกลุ่ม ควรจะมีการใช้กระบวนการอภิปรายกลุ่มอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง และแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่ โดยครูจะต้องมีการตรวจสอบว่าทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองต่อกลุ่มหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาชุมชน. (2542). **คู่มือศูนย์เรียนรู้ชุมชน ฉบับประชาชน**. กรุงเทพฯ : บริษัท สุภัชณีญ์ค จำกัด.
ธีรศักดิ์ อัครบรร. (2544). **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ : ก.พลการพิมพ์.

พรตณฤณ เพชรวิยวรรณ. (2546). **การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

รุ่ง แก้วแดง. (2542). **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

วิทยากร เชียงกูร. (2544). **รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2544**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สุบิน ยุระรัช. (2556). **“ผลของวิธีการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา EDA 713 สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษาของนักศึกษาในระดับปริญญาเอกของวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.**

สุมิตรา ด่านพาณิชย์. (2550). **“การพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนความคิดรวบยอดทางภาษาอังกฤษจากการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.”** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต ภาคศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน.

สุวิทย์ มูลคำ. (2547). **ครบเครื่องเรื่องการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

ประเมินผลและถอดบทเรียนโครงการพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง

Coaching and Mentoring Evaluation and Drawing a Lesson Learnt
from One Program of Teacher Development through Processing of
Coaching and Mentoring System

นรินทร์ สังข์รักษา*

เฉลียว บุรีภักดิ์**

สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิตของโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง ของสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10 2) ถอดบทเรียนผลการฝึกอบรมของโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง เป็นการวิจัยเชิงประเมินและถอดบทเรียน ประชากร ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ จำนวน 114 คน รวมทั้งสิ้น 114 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ วิทยากรพี่เลี้ยง จำนวน 2 คน คณะกรรมการบริหารโครงการ 2 คน และสัมภาษณ์กลุ่ม 4 คน รวมทั้งหมด 8 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การจดบันทึกไขว้ความรู้อภิปินิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา รวมถึงการถอดบทเรียนตามหลักการของ AAR

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ในภาพรวมสำหรับคณะกรรมการบริหารโครงการโดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริบท มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ ผู้เข้ารับการอบรม โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือด้านบริบท ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ตามลำดับ 2) ผลการถอดบทเรียน ภาพรวมของโครงการที่ต้องพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต้องการเน้นกระบวนการคิด ผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนำไปสู่ความสำเร็จเป็นไปในทิศทางที่ดี ทั้งองค์ความรู้ วิทยากร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการวิจัยการเป็นพี่เลี้ยงในการ Coaching มีความแตกต่างกันจากงานเดิมของศึกษานิเทศก์ที่มีมหาวิทยาลัยศิลปากร

* * รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** ศาสตราจารย์ ดร. อุปนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

*** อาจารย์ ดร. ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมาช่วยเหลือในการติดตามเป็นพี่เลี้ยง การปฏิบัติที่เป็นเลิศมีจุดเด่น 1) มีทีมที่เข้มแข็งทางวิชาการ 2) การประชุมเตรียมความพร้อมของทีม และสพม. เขต 10 3) การสร้าง นวัตกรรมในการจัดความรู้เกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้ และการวิจัย 4) การได้ใจครูที่ครูมีความตั้งใจ 5) การวางแผนดำเนินการเป็นทีม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระบวนการบริหาร การพูดคุย และการเรียนรู้ร่วมกัน นั่นคือ “การทำงานเป็นทีม” ความทุ่มเทของวิทยากร ความพร้อมของครูและผู้บริหาร รวมถึงศึกษานิเทศก์

This research was aimed to 1) evaluate on context, input factors, process and output of one program of teacher development through processing of coaching and mentoring system and this was implemented in Secondary Educational Service Area No.10 2) draw a lesson learnt from it. The population group studied was accounted to 114 persons and this was classified to one group (114 persons) of teachers, school administrators, supervisors. The key informant persons namely the two mentors and the two managers were purposively selected to in-depth interview. Furthermore the two groups (4 persons/one each group) were invited to joint in the two sessions of group interviewing. The research instruments employed here were structural questionnaire, guideline for in-depth interview and guideline for observation and note taking. The quantitative data was analyzed and presented in frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative data was analyzed by using of the technique of content analysis. And the lesson learnt was draw from this study through the principle of AAR

From the results they were presented as follows: The program was totally evaluated from the program manager team at the highest level. When considering in its more details of each dimension, the context had its highest mean score and the lower mean scores were the input factor, the process and the output respectively. For the trainees the program and each of its dimensions were scored at high level. The input factor had the highest mean score and the lower were the context, the process and the output respectively. From the lesson learnt, the development of achievement in learning was focused to the process of thinking. The results happened in the factors leading to the success as body of knowledge, planning of knowledge management and research were being on their good direction. To be the mentor of coaching it was different from the former performance of supervisors received the guidance from Silpakorn University and Phetchaburi Rajabhat University. To achieve the excellent practices it was on 1) strengthening of academic team 2) meeting for preparation of this team readiness and the participants of Secondary Educational Service Area No.10 3) building up innovation of knowledge management on planning and research 4) possess of teachers who had their attention in teaching 5) planning and implementing as one united team work. The important changes happening from the processes of management, talking and learning together found here were “working together as one united team work”, dedication of facilitators, readiness of teachers, school administrators and supervisors.

บทนำ

การศึกษานับเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ พร้อมรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกได้อย่างเท่าทัน เพราะฉะนั้นการศึกษาจึงถูกให้ความสำคัญในฐานะเครื่องมือหลักที่รัฐและองค์กรทางสังคมจะใช้ในการพัฒนานคนและมนุษย์ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555 : บทนำ) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต โดยให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบเพื่อพัฒนาครูตามสมรรถนะให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพ คุณธรรมในปัจุบันประมาณ 2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาครูที่เน้นการสร้างเสริมเข้มแข็งของสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนการสอนในบริบทที่หลากหลายของลักษณะและขนาดของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching และให้ไปทำตามความต้องการจำเป็นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา ประสานสถาบันอุดมศึกษาเพื่อร่วมเป็นคู่พัฒนา การจัดพัฒนาให้เน้นรูปแบบการพัฒนาฐานโรงเรียนในขณะปฏิบัติการสอน (On the job training) และให้มีระบบสนับสนุนในรูปแบบการ Coaching และ Mentoring โดยให้เน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถด้าน Literacy, Numeracy และ Reasoning Ability ตามระดับชั้น ควบรวมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย ซึ่งจากการประเมินตนเองของโรงเรียนเป้าหมายในการฝึกอบรม (รายงานการประเมินตนเองของสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10, 2555) พบว่ามีปัญหาในเรื่องของการคิด การคำนวณและความสามารถในการใช้เหตุผล อันเป็น

พื้นฐานของคุณภาพการศึกษาที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใหม่ที่มหาวิทยาลัยเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้การสนับสนุนด้านวิชาการ เสริมส่วนขาด เติมเต็มส่วนที่ต้องการ การพัฒนาไปสู่การคิดที่เป็นระบบ (System Thinking) และการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based Learning : RBL) รวมถึงการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาการ (Professional Learning Community : PLC) นับเป็นกระบวนการที่ทันสมัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ซึ่งที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญและการเป็นพี่เลี้ยงที่จะสนับสนุนให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์และผลสำเร็จตามมา

การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากชุดกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ (เชาว์ อินเอย, 2553 : 4) การประเมินโครงการนั้นมีรูปแบบในการประเมินอย่างหลากหลาย รูปแบบการประเมินถูกกำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับเป้าหมายและสาระที่ผู้ประเมินต้องการ การประเมินโครงการรูปแบบชิปป์ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นอีกหนึ่งรูปแบบการประเมินที่มุ่งให้ได้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ โดยทำการประเมินครอบคลุม 4 ด้าน คือ 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) รูปแบบการประเมินชิปป์ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นการประเมินเพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ ทำให้ปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ยังมีการประเมินสรุปเพื่อป้องกัน

สัมฤทธิ์ของโครงการ โดยจะให้รายละเอียดของโครงการที่สมบูรณ์ เข้าใจง่าย สะดวกในการนำไปใช้ในการประเมินและสามารถช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้เป็นอย่างดี จึงเป็นแบบจำลองที่มีผู้นำมาใช้มาก (สำราญ มีแจ้ง, 2544 : 9) ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมิน โครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ปี 2556 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 รวมถึงถอดบทเรียนการดำเนินโครงการดังกล่าวในเชิงลึก เพื่อสนับสนุนการประเมินโครงการดังกล่าวให้รอบด้าน เพื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 สามารถนำข้อเสนอแนะและผลการวิจัยไปพัฒนาและปรับปรุง รวมถึงได้เรียนรู้จากบทเรียนในการฝึกอบรมโครงการของครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ในปีต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ของโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ปี 2556 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10

2. เพื่อถอดบทเรียนผลการฝึกอบรมของโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ปี 2556 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินและถอดบทเรียน

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด/ทฤษฎีวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยโดยมีแนวคิดทฤษฎีดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการโดยใช้แนวคิดของ Stufflebeam (1990 : 159) ที่เรียกว่าแบบจำลอง CIPP ประกอบด้วย บริบท (Context : C)

ปัจจัยนำเข้า (Input : I) กระบวนการ (Process : P) และผลผลิต (Product : P) 2) แนวคิดเกี่ยวกับการถอดบทเรียน แบบเทคนิคการทบทวนระหว่างปฏิบัติ (After Action Review : AAR) ซึ่งเป็นการถอดบทเรียนทั้งโครงการ และ3) โครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ปี 2556 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10 ได้แก่

1. **หลักการและเหตุผล** รัฐบาลได้กำหนดนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต โดยให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบเพื่อพัฒนาตามสมรรถนะให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพ คุณธรรม ในปีงบประมาณ 2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาครูที่เน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนการสอนในบริบทที่หลากหลายของลักษณะ และขนาดของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching และให้เป็นที่ไปตามความต้องการจำเป็นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา ประสานสถาบันอุดมศึกษาเพื่อร่วมเป็นคู่พัฒนา การจัดพัฒนาให้เน้นรูปแบบการพัฒนาฐานโรงเรียนในขณะปฏิบัติการสอน (On the job training) และให้มีระบบสนับสนุนในรูปแบบการ Coaching และ Mentoring โดยให้เน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถด้าน Literacy, Numeracy และ Reasoning Ability ตามระดับชั้น ควบรวมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามแนวทางของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย

2. **วัตถุประสงค์** เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ และทักษะการใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and

Mentoring เพื่อการจัดการเรียนรู้

3. เป้าหมาย ดำเนินการพัฒนาครูศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 114 คน ดังนี้ 1) พัฒนาครู จำนวน 72 คน 2) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน 3) พัฒนาศึกษานิเทศก์ จำนวน 15 คน และ 4) รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา

4. ขอบเขตการดำเนินงาน ที่ปรึกษาต้องดำเนินการพัฒนาหรือฝึกอบรมครูโดยเน้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ ตามเป้าหมายโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ซึ่งสามารถดำเนินการติดตามผลได้อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดขอบเขตการดำเนินการของที่ปรึกษา

5. ระยะเวลาดำเนินการ

ที่	การดำเนินการ	กำหนดเวลา
1	จัดทำแผนการดำเนินงานและพัฒนา	ภายในเดือน เมษายน 2556
2	ออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเตรียมการพัฒนาต้นฉบับสื่อ และเอกสารประกอบการฝึกอบรม	ภายในเดือน เมษายน 2556
3	จัดทำหลักสูตร คู่มือ สื่อ และเอกสารประกอบการฝึกอบรม	ภายในเดือน พฤษภาคม 2556
4	ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรพัฒนาครู ตามเป้าหมาย การพัฒนาปีงบประมาณ 2556	ภายในเดือน มิถุนายน 2556
5	จัดส่ง ผล คะแนนผู้ผ่านและไม่ผ่านการฝึกอบรมและสรุปผล รายงานเบื้องต้นให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 และรายงานผลฉบับร่างต่อสำนักงานเขต	ภายในเดือน กรกฎาคม 2556
6	จัดส่งรายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมพัฒนาฉบับสมบูรณ์	ภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2556

จากที่กล่าวมาสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10 ได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบพี่เลี้ยง Coaching & Mentoring ซึ่งได้ดำเนินการในปี 2556 ดังนั้นจึงต้องมีการประเมินโครงการและถอดบทเรียนการดำเนินการ ดำเนินการประเมินและถอดบทเรียนในช่วง ก.ย.-ธ.ค. 2556 เพื่อให้เห็นในภาพรวมและแบบเจาะลึกของบทเรียนการดำเนินการ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) ที่เน้นเชิงปริมาณ ควบคู่กับการถอดบทเรียน (Lesson Learnt) จากการการทบทวนหลังการปฏิบัติ (After Action Review : AAR) ที่เป็นวิธีเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารของหน่วยงาน หัวหน้ากลุ่มงาน ผู้รับผิดชอบ

โครงการ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring รวมทั้งสิ้นจำนวน 114 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10 จำนวน 2 คน หัวหน้ากลุ่มงานจำนวน 2 คน และผู้ฝึกอบรม จำนวน 8 คน และวิทยากรที่ปรึกษา จำนวน 1 คน รวม 13 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 2 ชุด

ชุดที่ 1 สอบถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าเชื่อมั่น (r) ด้านบริบท =.974 ด้านปัจจัยนำเข้า =.874 ด้านกระบวนการ =.931 ด้านผลผลิต =.899 รวมทั้งชุด=.962

ชุดที่ 2 ผู้เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมและวิทยากร แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก 1 ชุด และแนวทางการถอดบทเรียน 1 ชุด รวบรวมข้อมูลที่ได้และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring

1.1 ผลการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ในภาพรวมสำหรับคณะกรรมการบริหารโครงการโดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริบท มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

ส่วนผู้เข้ารับการอบรม โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ พบว่า

ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบริบท ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ตามลำดับ

1.2 ผลการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ด้านบริบท ของคณะกรรมการบริหารโครงการ โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการ วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนา มีความชัดเจน และการพัฒนาที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถ นำความรู้และทักษะการเรียนรู้และการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เท่ากัน 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การดำเนินการพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ตอบสนองความต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด โครงการมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เท่ากัน 2 ข้อ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมาข้อ การพัฒนาที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถ นำความรู้และทักษะการเรียนรู้และการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมาก ส่วนข้อต่ำสุด คือ การดำเนินการพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ตอบสนองความต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด มีค่าเฉลี่ยมาก

1.3 ผลการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ด้านปัจจัยนำเข้า ของคณะกรรมการบริหารโครงการ โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ทุกข้ออยู่ใน

ระดับมากที่สุด ยกเว้น ข้อ จำนวนหรือระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม และข้อ ระยะเวลาในการ Coaching & Mentoring มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก เท่ากัน

ส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าคะแนนสูงสุด คือ ข้อที่ปรึกษาโครงการมีความเหมาะสม และเป็นผู้มีความรู้และทักษะในการดำเนินการโครงการอยู่ในระดับมาก รองลงมาข้อเนื้อหาในเอกสารหลักและเอกสารเสริมปัญญา (เล่ม 1-2) มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ข้อต่ำสุด คือ ข้อ ระยะเวลาในการ Coaching & Mentoring มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.4 ผลการประเมินโครงการพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ด้านกระบวนการ ของคณะกรรมการบริหารโครงการ โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า 9 ข้ออยู่ในระดับสูงสุด คือข้อ การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน/การวิจัยในชั้นเรียน, การใช้เครื่องมือของการจัดการความรู้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมการฝึกอบรม, วิทยากรมีการเตรียมการและวางแผนการฝึกอบรม, วิทยากรมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่ฝึกอบรม, วิทยากรวางกรอบเนื้อหาได้ตรงประเด็น ชัดเจน, วิทยากรถ่ายทอดความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ เข้าใจง่าย, วิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิทยากรมีตัวอย่างงาน กรณีศึกษา และยกตัวอย่างการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์กับการปฏิบัติงานจริง ความรู้ ความสามารถของวิทยากรทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาข้อ การกำหนดใบงาน/กิจกรรมและรายงานการวิจัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ต่ำสุด คือ ความเอาใจใส่ดูแล การให้คำปรึกษา และแนะนำของศึกษานิเทศก์พี่เลี้ยงระหว่างการจัดกลุ่มอยู่ในระดับมาก

ส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อวิทยากรมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่ฝึกอบรม รองลงมาข้อ วิทยากรมีการเตรียมการและวางแผนการฝึกอบรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อการ Coaching & Mentoring โรงเรียนในกลุ่มเป้าหมาย 2 รอบ

1.5 ผลการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ด้านผลผลิต ของคณะกรรมการบริหารโครงการ โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้ออยู่ในระดับสูงสุดที่สุด 2 ข้อ คือข้อ การดำเนินโครงการให้ความเสมอภาค ความเป็นธรรมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย, ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความเป็นธรรมในการตัดสินผลการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาข้อ ผู้เข้ารับการพัฒนาระบบทัศนวิสัยทัศน์ และองค์ความรู้ที่เหมาะสมต่อโลกยุคใหม่, ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ เจตคติ และคุณลักษณะสอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนต้นแบบ, การดำเนินการฝึกอบรมครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างครบถ้วน, ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในการดำเนินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ต่ำสุด คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้วิทยากร (PLC) ที่เน้นการคิดเชิงระบบได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

ส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้ออยู่ในระดับสูงสุดที่สุด คือ การดำเนินโครงการ ให้ความเสมอภาค ความเป็นธรรมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความเป็นธรรมในการตัดสินผลการพัฒนา อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่ต่ำสุด คือ

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้วิทยากร (PLC) ที่เน้นการคิดเชิงระบบได้อย่างเหมาะสม
อยู่ในระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ผลการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring
ในภาพรวม ของคณะกรรมการบริหารโครงการ

(N=4 คน)

ข้อที่	รายการประเมิน	μ	σ	แปล ความหมาย	ลำดับ ที่
1.	ด้านบริบท	4.80	.58	มากที่สุด	1
2.	ด้านปัจจัยนำเข้า	4.79	.27	มากที่สุด	2
3.	ด้านกระบวนการ	4.46	.28	มาก	3
4.	ด้านผลผลิต	4.40	.58	มาก	4
รวม		4.61	.43	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมิน วิทยาด้าน พบว่า ด้านบริบท มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu =$
โครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง $4.80, \alpha = 0.58$) รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า
Coaching and Mentoring ในภาพรวมสำหรับคณะ $(\mu = 4.79, \alpha = 0.27)$ ด้านกระบวนการ $(\mu = 4.46,$
กรรมการบริหารโครงการโดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ใน $\alpha = 0.28)$ และด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
ระดับมาก $(\mu = 4.61, \alpha = 0.43)$ เมื่อพิจารณาเป็น $(\mu = 4.40, \alpha = 0.58)$

ตารางที่ 2 ผลการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring
ในภาพรวม ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

(N=114 คน)

ข้อที่	รายการประเมิน	μ	σ	แปล ความหมาย	ลำดับ ที่
1.	ด้านบริบท	4.11	.73	มาก	2
2.	ด้านปัจจัยนำเข้า	4.16	.70	มาก	1
3.	ด้านกระบวนการ	4.02	.74	มาก	3
4.	ด้านผลผลิต	3.95	.70	มาก	4
รวม		4.06	.72	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ในภาพรวมสำหรับผู้เข้ารับการอบรม โดยภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.06, \alpha = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ พบว่าด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 4.16, \alpha = 0.70$) รองลงมา คือด้านบริบท ($\mu = 4.11, \alpha = 0.73$) ด้านกระบวนการ ($\mu = 4.02, \alpha = 0.74$) และด้านผลผลิต ($\mu = 3.95, \alpha = 0.70$)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ในภาพรวม ของคณะกรรมการบริหารโครงการและผู้เข้ารับการฝึกอบรม

N=114 คน)

ที่	กลุ่มผู้ประเมิน	μ	σ	แปลความหมาย	ลำดับที่
1.	คณะกรรมการบริหารโครงการ	4.61	.43	มาก	1
2.	ผู้เข้ารับการอบรม	4.06	.72	มาก	2
	รวม	4.33	.57	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ในภาพรวมทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33, \alpha = 0.57$) สำหรับคณะกรรมการบริหารโครงการและผู้เข้ารับการอบรม โดยคณะกรรมการบริหารโครงการมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากกว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ($\mu = 4.61, \alpha = 0.43$) และ ($\mu = 4.06, \alpha = 0.72$) ตามลำดับ

1.6 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาในด้านข้อเสนอนี้เกี่ยวกับโครงการที่มีข้อเสนอแนะมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่

1) **ด้านบริบท** เกี่ยวกับ (1) ด้านลักษณะของโครงการ : โครงการนี้ถ้าทำอย่างต่อเนื่อง จะพัฒนาผู้เรียนได้ดี และเหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน (2) ด้านการจัดการ : เป็นโครงการที่ช่วยให้ครูได้เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ โดยมีวิทยากรที่ชำนาญการ คอยดูแล ทำให้ครูที่ไม่คุ้นเคยกับงานวิจัยได้ ทดลองวิจัยงานอย่างมั่นใจ (3) ด้าน

การดำเนินการและอื่น ๆ : ครูที่ได้รับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ มาใช้ในการพัฒนากับนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เป็นการให้ความรู้กับผู้อบรมเชิงปฏิบัติการ แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริง แล้วจัดทำรายงานการวิจัยซึ่งผู้เข้ารับการอบรมของโรงเรียนมีความตั้งใจในการดำเนินการเป็นอย่างดี

2) **ด้านปัจจัยนำเข้า** เกี่ยวกับ (1)

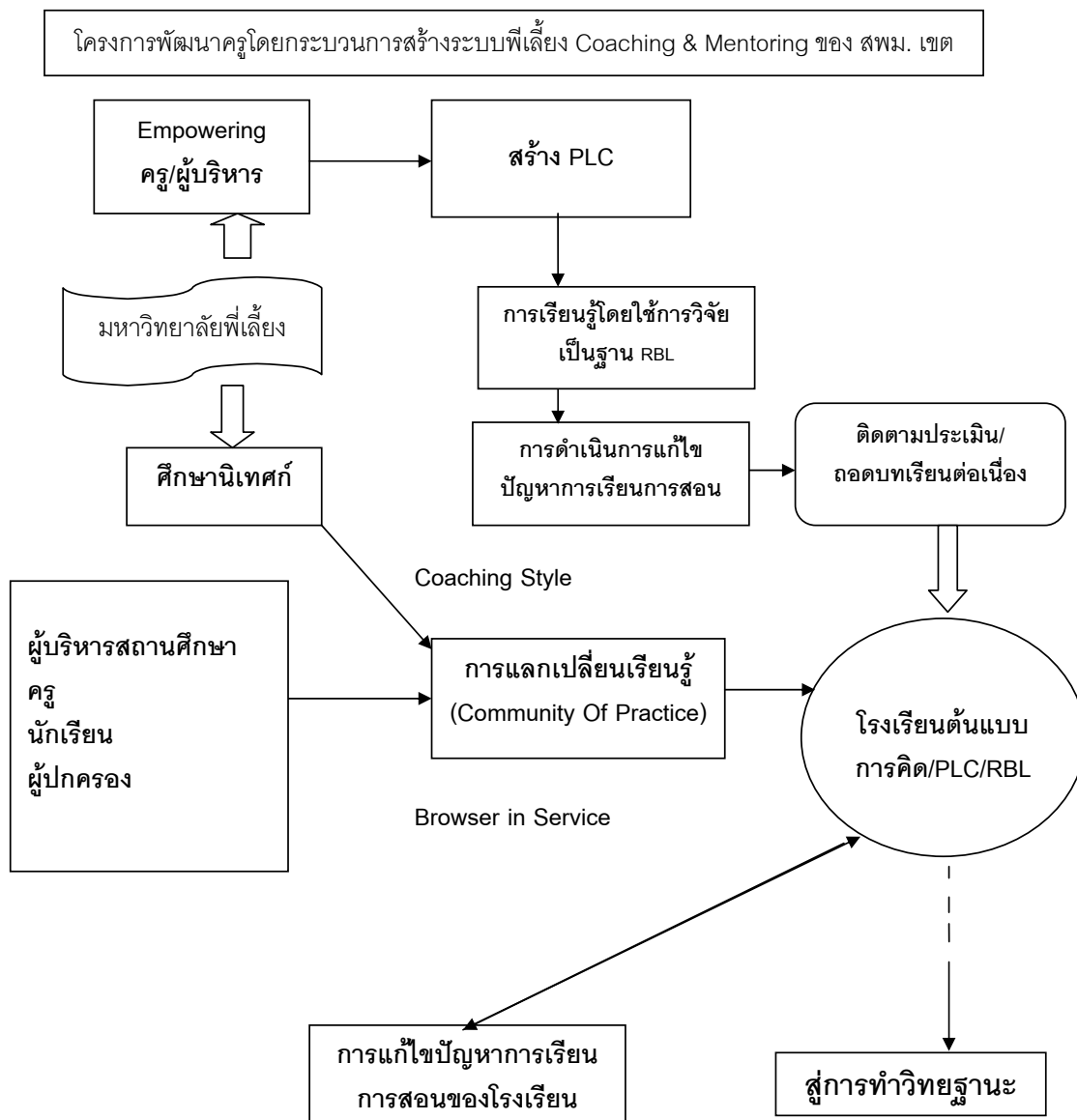
ด้านวิทยากร : วิทยากรที่ปรึกษาโครงการมีความรู้/ความเหมาะสม และตรงกับหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านเอกสาร : เอกสารหลักเนื้อหา/สาระมีความเหมาะสม (3) ด้านผู้อบรม : 1) ผู้เข้ารับการอบรมบางส่วนยังขาดความพร้อม/ความตั้งใจ และ 2) ครูทั้ง 8 กลุ่มสาระฯ ได้รับการพัฒนาระบบทำให้โรงเรียนสามารถส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาครูได้อย่างต่อเนื่อง เท่ากัน ด้านระยะเวลา : ความต่อเนื่องของระยะเวลา เพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย หลักสูตรต่างๆ มีมากเพียงพอต่อการนำไปใช้เป็นฐานในการวิจัย

1) มีทีมที่เข้มแข็งทางวิชาการ 2) การประชุมเตรียมความพร้อมของทีม และสพม. เขต 10 3) การสร้าง Intervention ในการจัดความรู้เกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้ และการวิจัย การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการ Coaching มีจุดเด่นคือ (1) การได้ใจครูที่ครูมีความตั้งใจ (2) การวางแผนดำเนินการเป็นทีม โดยเฉพาะผู้บริหารเข้ารับการฝึกอบรม เดิมร้อยละ รูปแบบการจัดการของโรงเรียน ตามบริบทพื้นฐานของวิชาการที่มีการบูรณาการและประยุกต์ให้เหมาะสม ในด้านนวัตกรรมกระบวนการทำงานสร้างชิ้นงานประกอบด้วย 1) ตัววิชาการต้องเป็นเลิศ 2) การปฏิบัติต้องเป็นเลิศ เป็นจริง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และการวางแผนร่วมกัน มีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการบริหาร การพูดคุย และการเรียนรู้ร่วมกัน นั่นคือ “การทำงานเป็นทีม” ความทุ่มเทของวิทยากร ความพร้อมของครูและผู้บริหาร รวมถึงศึกษานิเทศก์

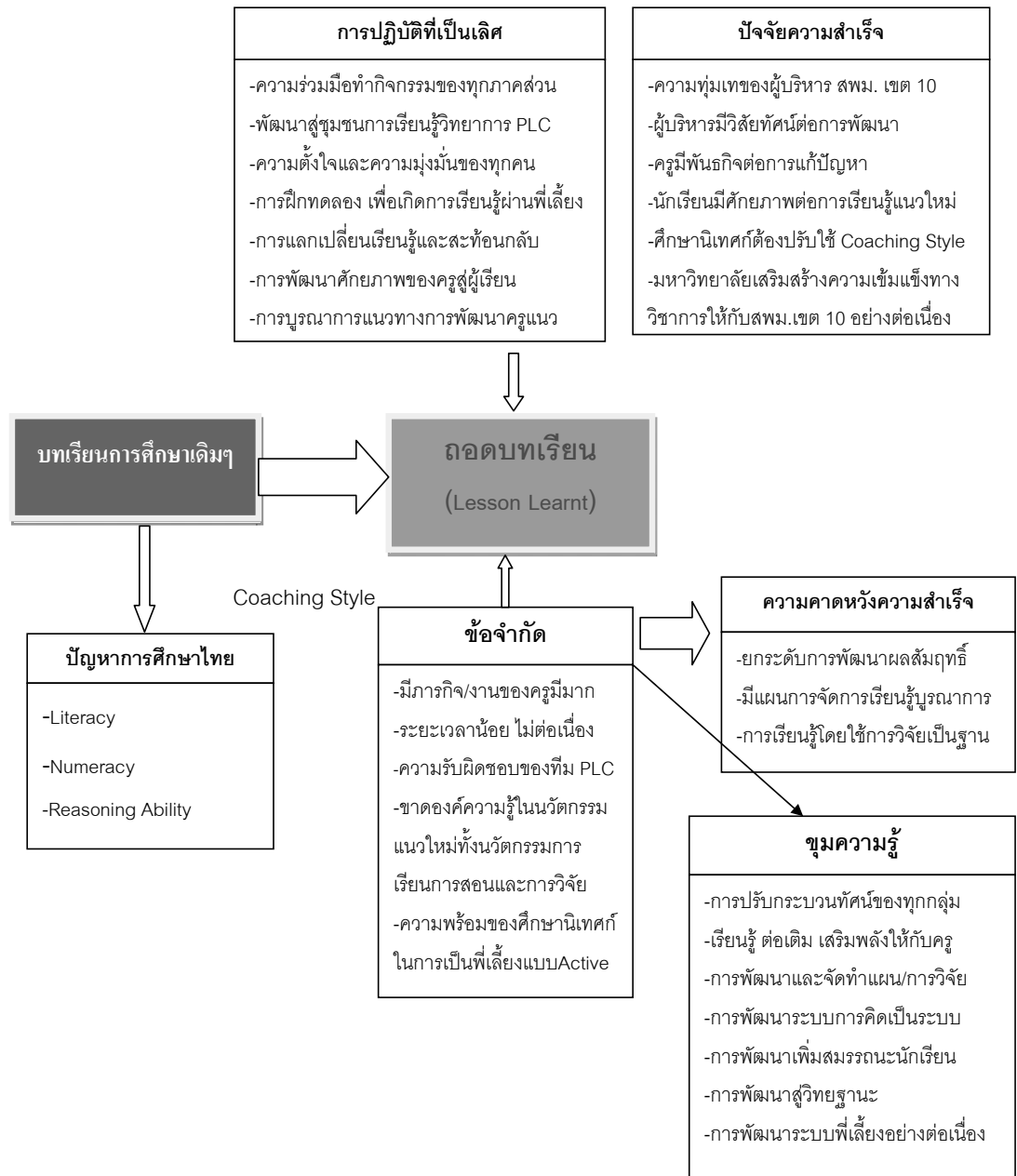
ประโยชน์ในโครงการนี้ได้ ทั้งรูปแบบนวัตกรรม ได้รูปแบบการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาโครงการนี้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และไม่ควรเน้นผล O-Net แต่ควรเป็นการสร้างชุมชนการเรียนรู้วิทยากร เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างครูในโรงเรียนเครือข่ายกับอาจารย์มหาวิทยาลัย เครือข่ายกับชุมชน

บทเรียนที่ได้รับในโครงการนี้สามารถเป็นแนวทางหรือนำไปขยายผลหรือไปพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะการ Coaching ในชั้นเรียน เมื่อมหาวิทยาลัยออกไปจากที่หมดโครงการ ต่อไปศึกษานิเทศก์ต้องมีบทบาทเป็นที่เลี้ยง รวมถึงการขยายผลให้กว้างขวางขึ้น บทเรียนที่ได้รับ ทั้งในแง่องค์กร กระบวนการ สิ่งสำคัญการคิดดี ทำดี พร้อมทั้งจะช่วยงาน สพม. เขต 10 การเตรียมความพร้อมควรมีการข้อมือให้มากกว่านี้ และมองว่าศึกษานิเทศก์ยังต้องเตรียมความพร้อมในการเป็นที่เลี้ยง การขาดทิศทางการดำเนินงานในอดีตที่ผ่านมา การขาดการ Active เตรียมศึกษานิเทศก์ให้ใฝ่เรียนรู้มากกว่านี้ และส่งเสริมให้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่านี้ บทเรียนที่ได้รับ คือความรู้ใหม่ในการ Coaching & Mentoring แต่ความสำเร็จอาจยังไม่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ การพัฒนาควบคู่กับการเรียนการสอน และการจัดสรรเวลาให้เหมาะสม บทเรียนที่ได้ คือกระบวนการ ทั้งด้านวิชาการ การบริหารงาน การวางแผนการเรียน และข้อเสนอกับ 8 กลุ่มสาระ และสามารถนำไปขยายผลต่อไปได้ แต่ต้องดำเนินการต่อไป โครงการนี้เป็นประโยชน์อย่างมาก มีผลถึงผู้เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ สมควรที่จะมีการขยายผลต่อไป บทเรียนที่ได้รับและข้อเสนอที่น่าสนใจ คือ มีประเด็นเรื่องของเวลาที่สอดคล้องกันหลายคน ความต่อเนื่อง ต้องใช้เวลา 3-5 ปี

กรอบมโนทัศน์ที่ได้จากการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบมโนทัศน์จากการวิจัย

แผนภูมิที่ 2 ถอดบทเรียนโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10

1.1 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนในเรื่องของความไม่พร้อมของผู้เข้ารับการอบรมที่มีภาระงานมาก ดังนั้น สพม. เขต 10 ควรมีการคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมตามความสมัครใจ อาจคัดเลือกโรงเรียนขนาดใหญ่ให้เป็นแกนและไม่จำเป็นต้องเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในช่วงระยะเวลาเป็นการกำหนดมาจากกระทรวงศึกษาธิการ จึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเวลา แต่ได้ใช้เวลาในช่วงวันหยุดราชการ

1.2 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนในเรื่องของความไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ ทั้งรูปแบบ วิธีการและเป้าหมาย ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ ดังนั้น ทางสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10 ควรมีการประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้มีความเข้าใจในเบื้องต้น และได้มีการเตรียมตัวเข้ารับการอบรมในรูปแบบใหม่ที่เน้นเชิงปฏิบัติการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ รวมถึงการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับผู้เข้าฝึกอบรม

1.3 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนในเรื่องของการติดตามและประเมินผลภายหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการดังนั้นทางสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10 ควรมีการกำหนดปฏิทินและรูปแบบการติดตามและประเมินผลของศึกษานิเทศก์ ซึ่งทางสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10 ควรได้มีการดำเนินการในเชิงรุกมากขึ้น

1.4 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนในเรื่องโครงการที่ดีและเหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ของครูและผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นการต่อยอดเพิ่มเติมความรู้ส่วนตัว และฟื้นฟูความรู้ในการอบรม

2. ศึกษานิเทศก์

2.1 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนในเรื่องบทบาทของศึกษานิเทศก์ ในการเป็นที่เลี้ยงยัง

น้อย ดังนั้น ควรเพิ่มศักยภาพให้กับศึกษานิเทศก์ในการเป็นที่เลี้ยงมากกว่าการนิเทศแบบเดิมๆ แต่เน้น Coaching Style แบบบูรณาการและหลากหลาย รวมถึงการพัฒนาสู่ชุมชนการเรียนรู้วิทยากร

2.2 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนการเป็นที่เลี้ยงของศึกษานิเทศก์ในการเข้ากลุ่มทำกิจกรรมยังมีบทบาทน้อย ดังนั้นศึกษานิเทศก์ควรมีการเตรียมความพร้อมในการเป็นที่เลี้ยงแบบ Active ควรพัฒนาสร้างชุมชนการเรียนรู้วิทยากร (Professional Learning Community : PLC) และเสริมองค์ความรู้ในนวัตกรรมแนวใหม่ทั้งนวัตกรรมการเรียนการสอนและการวิจัย

2.3 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนในเรื่องของระยะเวลาในการ Coaching ที่ไม่แน่นอนเนื่องจากข้อจำกัดของภารกิจ ทั้งในรอบที่ 1 และ 2 และหลังจากการอบรมเสร็จสิ้นเมื่อที่เลี้ยงมหาวิทยาลัยถอนตัวออกไป ดังนั้น ควรมีการกำหนดความรับผิดชอบของทีม PLC ในการ Coaching หรือใช้วิธีการ Coaching ที่หลากหลาย ในการสื่อสารผ่าน Social Network หรือการใช้รูปแบบ PLC

3. ครูและผู้บริหารสถานศึกษา

3.1 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนในเรื่องของระยะเวลาและภาระกิจการเรียนการสอนของครูที่มาก แต่เป็นนโยบายที่ปูพรมของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นครูและผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเตรียมตัว และจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม และใช้กระบวนการฝึกอบรมช่วยเสริมความรู้เพื่อให้เป็นการพัฒนาในระยะยาวที่จะแก้ไขปัญหาในเรื่องของ Literacy, Numeracy, Reasoning Ability

3.2 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนในการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ต่อการพัฒนา ดังนั้นสิ่งสำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ที่มุ่งเน้นการคิดและการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research - based Learning :

RBL) รวมถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการในรูปแบบใหม่ที่
ไม่เน้นการบรรยาย แต่เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
(Self-constructivism) วิทยาการเติมเต็มส่วนขาด

3.3 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนใน
การพัฒนาวิชาการในรูปแบบ Coaching & Mentoring
ดังนั้นครูและผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาต่อยอด
ไปสู่การจัดทำวิทยฐานะในอนาคตต่อไป อาจมีการจัด
อบรมต่อยอดเพิ่มเติม

3.4 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียนใน
ผลสำเร็จของการอบรมเบื้องต้นที่อาจได้งานวิจัย และ
ตัวอย่างรูปแบบการพัฒนาความคิด แต่ในระยะยาว
ยังต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ใน
ยกระดับการ มีแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ และ
การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ที่อาศัยความร่วมมือ
ของครู นักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง

4. วิทยาการ

4.1 จากผลการวิจัยที่พบบทเรียน
ในเรื่องความรู้ ความเข้าใจในการอบรม โดยเฉพาะ
การคิดที่เป็นระบบ และการวิจัยที่ต้องใช้เวลา ดังนั้น
วิทยาการควรมีการติดตามผลการสะท้อนกลับ
(Reflection) รวมถึงทางกระทรวงศึกษาธิการควร
สนับสนุนงบประมาณให้พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย ได้มี
การวิจัยและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

4.2 จากผลการวิจัยที่พบปัญหาใน
การ Coaching โรงเรียนในกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น
วิทยาการและศึกษานิเทศก์ อาจต้องปรับรูปแบบการ
Coaching แบบ One Stop Service และมหาวิทยาลัย
เสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับสพม.เขต
10 อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการปฏิบัติที่เป็น
เลิศ (Best Practice) ของสถานศึกษาดั้งเดิม เพื่อ
นำวิธีการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำที่ดี มาเป็น
แนวทางให้กับผู้เข้ารับการพัฒนาได้ศึกษาไว้เป็น
แบบอย่าง

2. ควรมีการขยายผลการดำเนินการ
พัฒนาครู โดยกระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยงไปยัง
เครือข่ายกับครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงาน
เขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10

3. ควรมีการศึกษารูปแบบการดำเนินการ
Coaching Style ที่เหมาะสมกับสำนักงานเขตพื้นที่
มัธยมศึกษา เขต 10

4. ควรมีการสังเคราะห์ด้วยวิธี Meta
Analysis ในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการคิด
และการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research –
based Learning : RBL)

เอกสารอ้างอิง

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). **การบริหารองค์การ
และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ:
บริษัทวี. พรินท์ (1991) จำกัด.

เขาว์ อินโย. (2553). **การประเมินโครงการ Program
Evaluation**. กรุงเทพฯ: บริษัทวี. พรินท์
(1991) จำกัด.

เฉลียว บุรีภักดี, สุมาลี พงศ์ติยะไพบุลย์และนรินทร์
สังข์รักษา. (2556). “Coaching & Mentoring
Technique : แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การศึกษาของ
โรงเรียน”ใน**เอกสารเสริมปัญญา เอกสาร**
เพื่อใช้ในการอบรมครูในโครงการพัฒนา
ครูโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง Coaching and
Mentoring หน้า 35-49.

พิสนุ ฟองศรี. (2549). **การประเมินทางการศึกษา :
แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: เทียนฝาย
การพิมพ์.

นรินทร์ สังข์รักษา.(2549). **เอกสารประกอบการ
สอนวิชา 464114 การศึกษาไทย อัดสำเนา**.
_____.(2555). **ตำราประเด็นและแนวโน้มทางการ
ศึกษา นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร**

- นรินทร์ สังข์รักษา.(2555). “ การถอดบทเรียน : เทคนิค
วิธีการเรียนรู้บทเรียนเพื่อการพัฒนาชุมชน”
ใน **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 หน้า 18-33.
- นรินทร์ สังข์รักษา,ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ,จวีร์วรรณ
จันทผลาและไชยยศ ไพโรหิตศิริธรรม (2554)
**รายงานการวิจัย ถอดบทเรียนจาก
โครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิต
พอเพียง ปี 2550-2553**. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- นรินทร์ สังข์รักษาและคณะ. (2554). **รายงานการ
วิจัย ถอดบทเรียนจากโครงการค่ายเรียนรู้
คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง ปี 2550-2553**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการ
อุดมศึกษา.
- นรินทร์ สังข์รักษาและธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ..(2555).
**รายงานการวิจัย ถอดบทเรียนกระบวนการ
เรียนรู้บูรณาการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
พอเพียงแบบก้าวหน้าของวิสาหกิจชุมชน
เพื่อสังคมอยู่เย็นเป็นสุขในจังหวัดราชบุรี**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.(2545). **Benchmarking :
ทางลัดสู่ความเป็นเลิศทางธุรกิจ**.
กรุงเทพฯ : อินโน กราฟฟิกส์.
- สุวิมล ว่องวานิช.(2546).**การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
ในชั้นเรียน**.กรุงเทพฯ : บริษัทด้านสุทธา
การพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10.
(2555). **รายงานการประเมินตนเองของ
สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 10**.
เพชรบุรี อดัดสำเนา.
- สำราญ มีแจ้ง. (2544). **การประเมินโครงการ
ทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: นิชนแอตเวอร์ซิง
กรุ๊ป.
- Castetter,L.J. (1976). **The personnel function in
educational administration**. New York:
Macmillan Publishing.
- Best. J. W. & Kahn J. V. (1998). **Research in
education**. 6th New Jersey : Prentice-Hall.
- Rutman, L. (1982). **Evaluation research methods
: A basic guide** . 7th ed. California: Sage
Publications.
- Rossi, P.H. and Howard E. F. (1982). **Evaluation :
A systematic approach**, 2rd Ed.
California : Sage Publications.
- Stufflebeam, D. L. (1989). **A national study
education evaluation and decision
making**. : s.n.
- Stufflebeam, D. L, and other. (1917). **Education
evaluation and decision making**. Illinois
: Peacock Publisher.
- Yamane, T. (1973). **Statistics : An introductory
analysis**. Tokyo : Harper International
Edition.

ผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก แบบผสมผสาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Effects of Using Hybrid Problem-Based Learning Upon Learning Achievement of Undergraduate Students, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

ณัฐกร สงคราม*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสานกับนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม และศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม จำนวน 30 คน โดยมีระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสานมีความคิดเห็นต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก

The purpose of this research were 1) to compare the achievement score of students learned on hybrid problem-based learning versus students learned on traditional problem-based learning 2) to study students' opinions on hybrid problem-based learning. The samples were undergraduate students, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang. Thirty undergraduate students assigned to the experimental group used online tools to support their learning activities while other thirty undergraduate students assigned to the control group did not. The experiment was carried out for 6 weeks. The data were analyzed using mean, standard deviation and t-test.

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

The research results indicated that there was significant difference in achievement score of students between the control group and the experimental group at the significance level of .05 and a high level of satisfaction with their learning.

บทนำ

แนวคิดของการเรียนแบบผสมผสาน (Hybrid Learning หรือ Blended Learning) กำลังได้รับความนิยมเพราะเป็นการเรียนที่เหมาะสมกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบันและสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ที่ยืด ผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered Learning) โดยแนวคิดดังกล่าวเป็นการนำการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) และแบบออนไลน์ (Online) มาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สะดวก รวดเร็ว และลดข้อจำกัดของสื่อคอมพิวเตอร์ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) บทเรียนมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ (Multimedia for Learning) หรือแม้แต่การเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) ที่มักจะเป็นปัญหาเมื่อนำไปใช้กับรายวิชาที่ต้องลงมือปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการเรียนการสอนแบบผสมผสานอาศัยหลักการเรียนแบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เข้าไปออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์เพื่อช่วยให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Learning) เป็นการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญรูปแบบหนึ่งที่สามารถพัฒนาโครงสร้างความรู้ของผู้เรียนได้ด้วยตนเองโดยใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหา นั่นซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ ค้นคว้า ทดลอง และนำความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ มาบูรณาการเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา ลักษณะการเรียนการสอนเช่นนี้จึงเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการ

นำมาใช้ในการเรียนการสอนสาขาเกษตรศาสตร์

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักโดยการผสมผสานกันระหว่างกิจกรรมการเรียนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียนกับแบบออนไลน์ ซึ่งจะช่วยลดข้อจำกัดของเวลาในห้องเรียนในแต่ละสัปดาห์และเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักให้ดียิ่งขึ้น ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนทางด้านเกษตรศาสตร์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสานกับนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม
- 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน

ขอบเขตของการวิจัย

- 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาพัฒนการเกษตรและการจัดการทรัพยากร ชั้นปีที่ 2 คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนการเกษตรภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง

ออกเป็นกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม จำนวน 30 คน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของทั้งสองกลุ่มยึดตามกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก 6 ขั้นตอนคือ 1) เตรียมความพร้อมผู้เรียน 2) เสนอสถานการณ์ปัญหา 3) กำหนดกรอบการศึกษา 4) ค้นคว้าข้อมูล 5) เลือกแนวทางแก้ปัญหา และ 6) นำเสนอผลงานโดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 6 สัปดาห์

2) ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1) ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน

2.2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3) สมมุติฐานงานวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสานกับนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1) การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม หมายถึง การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องเรียนซึ่งเป็นการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียนผ่านสื่อประกอบการบรรยายและกิจกรรมภายในห้องเรียนเท่านั้น

2) การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน หมายถึง การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักที่บูรณาการการเรียนออนไลน์ (Online) ผ่านระบบเครือข่ายและการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ในห้องเรียนแบบดั้งเดิมเข้าด้วยกัน โดยนอกจากสื่อประกอบการบรรยายและกิจกรรมภายในห้องเรียน

แล้ว ยังสามารถใช้สื่อและเครื่องมือในระบบเครือข่ายมาสนับสนุนกิจกรรมและการมีปฏิสัมพันธ์นอกห้องเรียนได้อีกด้วย

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักจำนวน 6 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นำเสนอรายละเอียดกิจกรรมการเรียน 6 ขั้นตอนตามกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก ใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์ประกอบด้วย สัปดาห์ที่ 1 เตรียมความพร้อมผู้เรียน สัปดาห์ที่ 2 เสนอสถานการณ์ปัญหาและกำหนดกรอบการศึกษา สัปดาห์ที่ 3 ค้นคว้าข้อมูล สัปดาห์ที่ 4-5 เลือกแนวทางแก้ปัญหาและสัปดาห์ที่ 6 นำเสนอผลงาน ซึ่งแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยกิจกรรมหลัก กิจกรรมย่อย เป้าหมาย รายละเอียดของกิจกรรม เครื่องมือหรือวิธีการที่ใช้ รวมทั้งวิธีการประเมินผล โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1.1) วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสรุปออกมาได้ 6 ขั้นตอนกำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องและนำเสนอในรูปแบบตารางแสดงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดทำเป็น 2 ชุด ชุดแรกสำหรับกลุ่มทดลองเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน ซึ่งแสดงรายละเอียดในส่วนของกิจกรรมแบบเผชิญหน้าร่วมกับกิจกรรมออนไลน์พร้อมทั้งเครื่องมือบนเครือข่ายที่จัดเตรียมไว้เพื่อสนับสนุนผู้เรียน ได้แก่ ฐานข้อมูลทางการเกษตร เครื่องมือค้นหาข้อมูล ระบบปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ห้องปฏิบัติการเสมือนจริง เครื่องมือสร้างผังความคิด เครื่องมือจดบันทึก ตารางคำนวณ เครื่องมือสร้าง

การนำเสนอ รวมทั้งเครื่องมือติดต่อสื่อสารระหว่าง ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน เช่น ห้องสนทนา กระดานสนทนา กระดานแสดงผลงาน ส่วนชุดที่สอง สำหรับกลุ่มควบคุมเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม ซึ่งมีแต่รายละเอียด แบบเผชิญหน้าโดยไม่มีกิจกรรม วิธีการหรือเครื่องมือ ออนไลน์เตรียมไว้ให้เหมือนชุดแรก

ตารางที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน
สัปดาห์ที่ 1 - 2 (เป็นกิจกรรมในห้องเรียนทั้งหมด)

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมย่อย	เป้าหมาย	รายละเอียดของกิจกรรม	เครื่องมือ/วิธีการ	การประเมินผล
1. เตรียมความพร้อมผู้เรียน	1.1 ชี้แจงเงื่อนไข	ผู้เรียนเข้าใจเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการเรียนทั้งหมด	ปฐมนิเทศเพื่อให้ผู้เรียนทราบเป้าหมายของการเรียน ขั้นตอน และวิธีการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ รวมทั้งเงื่อนไขสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	ผู้สอน บรรยาย	การซักถาม
	1.2 แบ่งกลุ่มผู้เรียน	ผู้เรียนจัดกลุ่มที่มีความเหมาะสมและแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม	แบ่งกลุ่มย่อย ประมาณ 5-8 คน โดยผลความรู้ ความสามารถ และแบ่งบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม	ใช้เกรดเฉลี่ยรวม (GPA)	การสังเกต
	1.3 ฝึกอบรวม	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เครื่องมือทางปัญญาได้	ฝึกอบรวมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ สาทิตและให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติการใช้งาน เครื่องมือต่างๆ ที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนหรือการทำงานของกลุ่ม	ผู้สอนสาธิตและให้ ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ	การทดลองปฏิบัติ
2. เสนอสถานการณ์ปัญหา	2.1 เกริ่นนำ	ผู้เรียนเห็นความสำคัญและคุณค่าของสถานการณ์ปัญหาที่จะพบ	พูดเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะได้พบ เพื่อให้เห็นความสำคัญและคุณค่า	ผู้สอนนำเข้าสู่การเรียน	การสังเกต
	2.2 นำเสนอสถานการณ์	ผู้เรียนเห็นรายละเอียดของสถานการณ์ปัญหา	นำเสนอสถานการณ์ปัญหาโดยใช้กรณีตัวอย่างที่มีรายละเอียดที่จำเป็นเบื้องต้นต่อการทำความเข้าใจสภาพปัญหา	Animation	การสังเกต

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมย่อย	เป้าหมาย	รายละเอียดของกิจกรรม	เครื่องมือ/วิธีการ	การประเมินผล
	2.3 กระตุ้นผู้เรียน	ผู้เรียนมีความต้องการที่จะแก้ปัญหา	ใช้คำพูดที่ท้าทายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากที่จะแก้ปัญหาจากสถานการณ์	ผู้สอนกระตุ้น	การสังเกต
	2.4 แนะนำแหล่งข้อมูล	ผู้เรียนทราบแหล่งข้อมูลค้นคว้าเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา	แนะนำช่องทางสำหรับสืบค้นข้อมูล ทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในหรือจากแหล่งข้อมูลภายนอก	ผู้สอนแนะนำแหล่งข้อมูล	การซักถาม
3. กำหนดกรอบการศึกษา	3.1 เข้าใจปัญหา	ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ปัญหาได้ตรงกันกับสมาชิกในกลุ่ม	ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาปัญหาที่ได้รับอย่างละเอียด ทำความเข้าใจคำศัพท์และข้อความที่ปรากฏ	ผังความคิด	การสังเกต
	3.2 สร้างสมมติฐาน	ผู้เรียนสร้างสมมติฐานที่น่าจะเป็นไปได้ทั้งหมด	ผู้เรียนระดมความคิดเห็นจากสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เพื่อสร้างสมมติฐาน	ผังความคิด	การสังเกต
	3.3 กำหนดประเด็นการเรียนรู้	ผู้เรียนระบุประเด็นการเรียนรู้ที่ต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	ผู้เรียนร่วมกันระบุประเด็นการเรียนรู้ที่ต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งสารสนเทศต่างๆ เพื่อตอบคำถามจากสมมติฐาน	ผังความคิด	การสังเกต
	3.4 วางแผนงาน	ผู้เรียนวางแผนการปฏิบัติงาน	ผู้เรียนร่วมกันวางแผนงานเพื่อกำหนดกรอบหรือขอบเขตที่จะศึกษา และแบ่งหน้าที่ในการค้นคว้าข้อมูล	ผังความคิด	การสังเกต

สัปดาห์ที่ 3 (เป็นกิจกรรม Online ทั้งหมด)

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมย่อย	เป้าหมาย	รายละเอียดของกิจกรรม	เครื่องมือ/วิธีการ	การประเมินผล
4. ค้นคว้าข้อมูล	4.1 สืบค้น	ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ	ผู้เรียนค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม หรือขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งอาจทดลอง สังเกต คำนวณ	เครื่องมือ ค้นหา/ ฐานข้อมูล	การสังเกต
	4.2 บันทึก	ผู้เรียนบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น	ผู้เรียนทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นเพื่อเตรียมสำหรับนำไปใช้ในการอภิปรายร่วมกัน	เครื่องมือ จดบันทึก	การตรวจสอบบันทึก
	4.3 รายงานความคืบหน้า	ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาข้อมูลที่ได้รับรวมมา	ผู้เรียนแต่ละคนรายงานความคืบหน้าของหน้าที่รับผิดชอบ	เครื่องมือ การสื่อสาร	การสังเกต

สัปดาห์ที่ 4-5 (5.1 และข้อ 5.4 เป็นกิจกรรมในห้องเรียน 5.2, 5.3 และ 5.5 เป็นกิจกรรม Online)

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมย่อย	เป้าหมาย	รายละเอียดของกิจกรรม	เครื่องมือ/วิธีการ	การประเมินผล
5. เลือกแนวทางแก้ปัญหา	5.1 จัดลำดับแนวทาง	ผู้เรียนเรียงลำดับสมมติฐานที่น่าจะถูกต้อง	ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาเลือกสมมติฐานที่น่าจะถูกต้องที่สุด	ผังความคิด	การสังเกต
	5.2 ตรวจสอบ/ทดลอง	ผู้เรียนตรวจสอบหรือทดลองแก้ปัญหาจากแนวทางตามสมมติฐานที่เลือก	ผู้เรียนนำแนวทางที่เลือกไปตรวจสอบหรือทดลองแก้ปัญหาในห้องปฏิบัติการ หรือขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ	ห้องปฏิบัติ การเสมือน/ ตาราง คำนวณ/ ผู้เชี่ยวชาญ	การสังเกต
	5.3 ค้นคว้าเพิ่มเติมฯ	ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงทางเลือกให้สมบูรณ์	ผู้เรียนพิจารณาผลการตรวจสอบหรือทดลองใช้แนวทางการแก้ปัญหาที่เลือก	เครื่องมือ ค้นหา/ ฐานข้อมูล	การสังเกต
	5.4 สรุปผล	ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้	ผู้เรียนร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ และวางแผนการเตรียมข้อมูลและสื่อประกอบการนำเสนอ	ผังความคิด	การสังเกต
	5.5 เตรียมการนำเสนอ	ผู้เรียนผลิตสื่อประกอบการนำเสนอ	ผู้เรียนร่วมกันเตรียมและผลิตสื่อการนำเสนอ	เครื่องมือ สร้างการ นำเสนอ/ ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ	การสังเกต

สพบทภาพ 6 (6.1 และซขบ 6.2 แบบกิจกรรม เนหองเรยน 6.3 แบบกิจกรรม Online)

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมย่อย	เป้าหมาย	รายละเอียดของกิจกรรม	เครื่องมือ/วิธีการ	การประเมินผล
6. นำเสนอผลงาน	6.1 นำเสนอผลงาน	ผู้เรียนนำเสนอผลการแก้ปัญหาของกลุ่มตนเอง	ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการแก้ปัญหาหน้าชั้นเรียน	เครื่องมือสร้างการนำเสนอ	แบบประเมิน
	6.2 วิจารณ์ผลงาน	ผู้เรียนมองเห็นประโยชน์และแนวทางในการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่นๆ	ผู้สอนสร้างบรรยากาศการวิพากษ์วิจารณ์ ชักถามเสนอแนะความคิดเห็นและสรุปแนวทางการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่นๆ	การอภิปราย	การซักถาม
	6.3 เผยแพร่ผลงาน	ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน	ผู้เรียนเผยแพร่ผลงานที่นำเสนอ เพื่อให้เกิดแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนที่อยู่ต่างกลุ่มกัน	เครื่องมือติดต่อสื่อสาร	การสังเกต

หมายเหตุ: แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม ได้ปรับกิจกรรมออนไลน์เป็นกิจกรรมในห้องเรียนทั้งหมดร่วมกับการค้นคว้านอกห้องเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มตามอัธยาศัย

1.2) นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักและการเรียนแบบผสมผสาน จำนวน 3 คนทำการตรวจสอบความเหมาะสมของรายละเอียดกิจกรรมแต่ละขั้นตอน แล้วจึงแก้ไขปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามข้อเสนอแนะซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเด็นการเสนอแนะกิจกรรมและเครื่องมือออนไลน์ที่สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้แผนมีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการทดลองต่อไป

2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่เริ่มด้วยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์

หรือปัญหาทางการเกษตร แล้วมีคำถามแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choice) ที่เป็นการวัดความสามารถของการแก้ปัญหาจากสถานการณ์นั้นๆ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

2.1) สร้างต้นแบบของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย 5 ตัวเลือก โดยมีตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียง 1 ตัวเลือกเกณฑ์การตรวจให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนนตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนนรวมทั้งสิ้น 30 คำถาม 30 คะแนน

2.2) นำต้นแบบของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปให้อาจารย์ด้านเกษตรศาสตร์ จำนวน

4 คน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และปรับปรุงแก้ไขในรายชื่อที่ต่ำกว่า 0.5

2.3) นำต้นแบบของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง อำนาจจำแนก และค่าความยากง่าย ได้ค่าความเที่ยง (ตามวิธี KR-20) 0.766 อำนาจจำแนก 0.13-0.40 ความยากง่าย 0.17-0.93 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.2 และค่าความยากง่ายต่ำกว่า 0.2 และเกินกว่า 0.8 เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้มากขึ้น

3) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสานประกอบด้วยคำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน จำนวน 15 ข้อ ลักษณะของคำถามที่ใช้มีทั้งคำถามปลายเปิดในลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (มากที่สุด = 5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 2 น้อยที่สุด = 1) และคำถามปลายเปิดโดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

3.1) สร้างต้นแบบของแบบสอบถามความคิดเห็นในการเรียนแล้วนำต้นแบบของแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักและการเรียนแบบผสมผสานจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นข้อคำถามและการใช้ภาษา

3.2) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัยแบบสองกลุ่ม (Randomized Control Group Posttest-only Design) โดยทดลองกับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร ชั้นปีที่ 2 คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเกษตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งสิ้น 60 คน

E	X	T ₁
C	-	T ₁

X = การจัดกิจกรรมเรียนการสอนแบบผสมผสาน

T1 = การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

E = กลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน

C = กลุ่มควบคุมที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม

2) ในการจัดกลุ่ม ผู้วิจัยนำค่าเกรดเฉลี่ยรวม (GPAX) ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด มาเรียงลำดับแยกกันจากมากไปหาน้อย เพื่อเป็นเงื่อนไขในการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ที่ได้หมายเลขคู่เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน และผู้ที่ได้หมายเลขคี่เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน

3) ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยชี้แจงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 60 คน โดยเน้นให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปกปิดข้อมูลกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ จากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มดำเนินการตามแผนการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น โดยกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสานและกลุ่มควบคุม

จำนวน 30 คน เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิม แต่ละกลุ่มจะศึกษาเนื้อหาเดียวกัน ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ หลังจากขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการเรียนการสอน 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และให้กลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ค่า t-test independent ในการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนน	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
กลุ่มทดลอง	30	30	23.43	2.17	5.324*	0.000
กลุ่มควบคุม	30	30	19.53	3.37		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนของกลุ่มทดลอง พบว่า นักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน โดยภาพรวมมีความเห็นต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$ S.D. = 0.59) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า หัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด 3 อันดับ คือ 1) กิจกรรมการเรียนกระตุ้นให้ฝึกคิดวิเคราะห์ มากกว่าการท่องจำ 2) กิจกรรม

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งใช้เทคนิคการวิเคราะห์เอกสารสำหรับคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

1) การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า นักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 2)

การเรียนส่งเสริมให้ค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 3) สื่อและเครื่องมือที่เตรียมให้ สนับสนุนการเรียนและการทำงานกลุ่มได้ดี ส่วนหัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ 1) บรรยากาศในการเรียนมีความสนุกสนาน และไม่เครียดจนเกินไป 2) ระยะเวลาในการเรียนมีความเหมาะสม ไม่เร็วหรือนานเกินไป 3) ปริมาณของสมาชิกในกลุ่มมีความเหมาะสมกับการทำงานกลุ่ม (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนของกลุ่มทดลอง

รายการประเมิน	X	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. กิจกรรมการเรียนกระตุ้นให้ฝึกคิดวิเคราะห์ มากกว่าการทำซ้ำ	4.53	0.57	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้ค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.40	0.56	มาก
3. สื่อและเครื่องมือที่เตรียมให้ สนับสนุนการเรียนและการทำงานกลุ่มได้ดี	4.33	0.48	มาก
4. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้บูรณาการความรู้และทักษะด้านต่างๆ ไปใช้ แก้ปัญหาทางการเกษตร รวมทั้งเชื่อมโยงสู่การทำงานในอนาคต	4.30	0.53	มาก
5. รูปแบบการเรียนน่าสนใจ ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน	4.20	0.55	มาก
6. กิจกรรมการเรียนช่วยพัฒนาความสามารถในหลายๆ ด้าน	4.20	0.71	มาก
7. อาจารย์ช่วยชี้แนะและกระตุ้นการทำงานของกลุ่มได้เป็นอย่างดี	4.17	0.75	มาก
8. นักศึกษารู้สึกอิสระที่สามารถวางแผนและควบคุมการทำงานได้เอง	4.10	0.66	มาก
9. การเรียนรูปแบบนี้ช่วยให้เข้าใจเนื้อหามากกว่าการเรียนแบบปกติ	4.10	0.55	มาก
10. นักศึกษามีส่วนร่วมในการให้คะแนนการทำงานของตนและของกลุ่ม	4.07	0.58	มาก
11. สื่อและเครื่องมือที่เตรียมให้ ใช้งานง่าย ไม่ยุ่งยาก สะดวก รวดเร็ว	4.07	0.45	มาก
12. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมการแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.03	0.41	มาก
13. บรรยากาศในการเรียนมีความสุขสนุกสนาน และไม่เครียดจนเกินไป	4.03	0.61	มาก
14. ระยะเวลาในการเรียนมีความเหมาะสม ไม่เร็วหรือนานเกินไป	3.93	0.74	มาก
15. ปริมาณของสมาชิกในกลุ่มมีความเหมาะสมกับการทำงานกลุ่ม	3.87	0.68	มาก
รวม	4.16	0.59	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสานช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนรวมทั้งการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เห็นได้จากผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานสูงกว่าคะแนนนักศึกษาที่เรียนแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะเครื่องมือต่างๆ ในระบบเครือข่ายที่สามารถสนับสนุนการเรียนการสอนให้สะดวกและ

มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วย 1) ฐานข้อมูลการเกษตรซึ่งนักศึกษาใช้ในการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการผ่านเครื่องมือค้นหาจากคำสำคัญและเครื่องมือค้นหาจากหมวดหมู่ โดยอำนวยความสะดวกในการค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้อย่างง่ายและรวดเร็ว 2) ระบบปรึกษาผู้เชี่ยวชาญซึ่งนักศึกษาใช้เป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อปรึกษาผู้เชี่ยวชาญถึงความเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ปัญหาที่กลุ่มเลือก ช่วยให้นักศึกษามองเห็นประเด็นน่าสนใจที่ตนเองมองข้ามหรือไม่ให้ความสำคัญเพื่อปรับปรุงการทำงานของกลุ่ม

โดยเครื่องมือนี้ทำให้นักศึกษาไม่ต้องรอนัดหมาย และสามารถเข้าถึงสมาชิกในกลุ่มได้ทุกคนโดยไม่ต้องผ่านการถ่ายทอดหรือบอกเล่าจากตัวแทนกลุ่มที่ไปขอคำปรึกษาเหมือนการขอคำปรึกษาแบบเผชิญหน้า 3) ห้องปฏิบัติการเสมือนและตารางคำนวณช่วยให้นักศึกษาทำการทดลองแบบพื้นฐานโดยที่ไม่ต้องใช้การทดลองในห้องปฏิบัติการจริง และใช้ในการคำนวณเพื่อตรวจสอบแนวทางการแก้ปัญหาไม่ว่าจะเป็นแนวทางเพื่อลดต้นทุนการผลิต หรือการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ 4) เครื่องมือสร้างผังความคิด ที่ผู้เรียนสามารถใช้เพื่อจำลองโครงสร้างความคิดภายในสมองให้เกิดความเข้าใจชัดเจนร่วมกัน ซึ่งสามารถสร้างและปรับแก้ไขผังความคิดได้ง่าย ทำให้มีการเสนอความคิดเห็นมากขึ้น 5) เครื่องมือจัดบันทึก เมื่อนักศึกษาแต่ละคนบันทึกข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและตรวจสอบลงไป ทำให้เกิดการจัดระเบียบข้อมูลในหน่วยความจำของตนเอง เกิดการกลั่นกรองความคิดของตน สามารถมองเห็นและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดหรือข้อมูลต่างๆ ได้ดี 6) เครื่องมือสร้างการนำเสนอ ที่นักศึกษาใช้ในการสร้างผลงานที่เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่ม เปรียบเสมือนตัวแทนความรู้ที่ค้นพบ ช่วยสะท้อนกระบวนการและกลยุทธ์การสร้างความรู้ของนักศึกษา ก่อนที่จะออกมาเป็นชิ้นงานนำเสนอ นักศึกษาต้องทบทวนข้อมูลที่ค้นคว้าและตรวจสอบมาอย่างถี่ถ้วน ทำให้นักศึกษามองเห็นความสัมพันธ์ของแนวคิดต่างๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และนำความรู้ดังกล่าวเข้าสู่หน่วยความจำถาวรของตนเองได้ 7) เครื่องมือสื่อสารแบบประสานเวลาและเครื่องมือสื่อสารแบบไม่ประสานเวลา เป็นเครื่องมือที่มีการใช้งานมากที่สุด เพื่อการประสานงานภายในกลุ่มและการติดต่ออาจารย์ผู้สอนให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และไร้ข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ 1) ฐานข้อมูลการเกษตรซึ่งนักศึกษาใช้ในการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการผ่านเครื่องมือค้นหาจากคำสำคัญและเครื่องมือค้นหา

จากหมวดหมู่ อำนวยความสะดวกในการค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้อย่างง่ายและรวดเร็ว 2) ระบบปรึกษาผู้เชี่ยวชาญที่นักศึกษาใช้เป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อปรึกษาผู้เชี่ยวชาญถึงความเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ปัญหาที่กลุ่มเลือก ช่วยให้นักศึกษามองเห็นประเด็นน่าสนใจที่ตนเองมองข้ามหรือไม่ให้ความสำคัญเพื่อปรับปรุงการทำงานของกลุ่ม โดยเครื่องมือนี้ทำให้นักศึกษาไม่ต้องรอนัดหมาย และสามารถเข้าถึงสมาชิกในกลุ่มได้ทุกคนโดยไม่ต้องผ่านการถ่ายทอดหรือบอกเล่าจากตัวแทนกลุ่มที่ไปขอคำปรึกษาเหมือนการขอคำปรึกษาแบบเผชิญหน้า 3) ห้องปฏิบัติการเสมือนและตารางคำนวณ ช่วยให้นักศึกษาทำการทดลองแบบพื้นฐานโดยที่ไม่ต้องใช้การทดลองในห้องปฏิบัติการจริง และใช้ในการคำนวณเพื่อตรวจสอบแนวทางการแก้ปัญหาไม่ว่าจะเป็นแนวทางเพื่อลดต้นทุนการผลิต หรือการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ 4) เครื่องมือสร้างผังความคิด ที่ผู้เรียนสามารถใช้เพื่อจำลองโครงสร้างความคิดภายในสมองให้เกิดความเข้าใจชัดเจนร่วมกัน ซึ่งสามารถสร้างและปรับแก้ไขผังความคิดได้ง่าย ทำให้มีการเสนอความคิดเห็นมากขึ้น 5) เครื่องมือจัดบันทึก ซึ่งเมื่อนักศึกษาแต่ละคนบันทึกข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและตรวจสอบลงไป ทำให้เกิดการจัดระเบียบข้อมูลในหน่วยความจำของตนเอง เกิดการกลั่นกรองความคิดของตน สามารถมองเห็นและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดหรือข้อมูลต่างๆ ได้ดี 6) เครื่องมือสร้างการนำเสนอ ที่นักศึกษาใช้ในการสร้างผลงานที่เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่ม ซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนความรู้ที่ค้นพบ ช่วยสะท้อนกระบวนการและกลยุทธ์การสร้างความรู้ของนักศึกษา แต่ก่อนจะออกมาเป็นชิ้นงานนำเสนอ นักศึกษาต้องทบทวนข้อมูลที่ค้นคว้าและตรวจสอบมาอย่างถี่ถ้วน ทำให้นักศึกษามองเห็นความสัมพันธ์ของแนวคิดต่างๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และนำความรู้ดังกล่าวเข้าสู่หน่วยความจำถาวรของตนเองได้ 7) เครื่องมือสื่อสารแบบประสาน

เวลาและเครื่องมือสื่อสารแบบไม่ประสานเวลา เป็น เครื่องมือที่มีการใช้งานมากที่สุด เพื่อการประสาน งานภายในกลุ่มและการติดต่ออาจารย์ผู้สอนให้เป็นไป อย่างสะดวก รวดเร็ว และใช้ข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่

สอดคล้องกับ ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี (2554) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสานสามารถแก้ปัญหา อุปสรรคในการเรียนโดยเฉพาะการเรียนในทศวรรษที่ 21 ที่ต้องการพัฒนาบุคคลไปสู่ยุคแห่งเทคโนโลยี ขั้นสูง สังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมเครือข่าย หรือ ที่Jonassen (1996 อ้างถึงใน พรรณราย เทียมทัน, 2545) กล่าวว่า การใช้คอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมที่สุด คือใช้เป็นเครื่องมือทางปัญญาสำหรับการเข้าถึงข้อมูล และแปลความหมาย รวมทั้งจัดระบบระเบียบข้อมูล ส่วนบุคคล เปรียบเสมือนกับช่างไม้ที่ไม่สามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ หากปราศจากเครื่องมือ ช่วยในการตัดแต่งไม้เพื่อทำเฟอร์นิเจอร์หรือสร้างบ้าน เช่นเดียวกับผู้เรียนที่ไม่สามารถคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าปราศจากการเข้าถึงเครื่องมือที่จะ ช่วยผู้เรียนในการประกอบและสร้างความรู้ ซึ่งผู้เรียน จะทำหน้าที่เป็นนักออกแบบโดยใช้เทคโนโลยีเป็น เครื่องมือวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเข้าไปไปถึงข้อมูล แปลความหมายและจัดระบบระเบียบความรู้ของตนเอง แล้วสร้างตัวแทนสิ่งที่รู้ให้กับผู้อื่น อีกทั้งยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ Xun, Lourdes and Nelson (2010) ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีบนเว็บเป็นเครื่องมือสนับสนุน การเรียนช่วยให้ความสามารถในการแก้ปัญหาของ ผู้เรียนสูงกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้ใช้เครื่องมือดังกล่าว รวมทั้งงานวิจัยของ Li (2005) ที่พบว่านักเรียนที่ใช้ กลุ่มฐานข้อมูลออนไลน์เป็นเครื่องมือสนับสนุน การเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนน ประสิทธิภาพการเรียนในระดับสูงกว่ากลุ่มที่ใช้ ฐานข้อมูลแบบเอกสารและยังได้รับคะแนนผลการ ทดสอบการถ่ายโอนทักษะทางการคิดที่สูงกว่า นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนที่ เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ

ผสมผสานมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียน โดยเห็น ด้วยว่ากิจกรรมการเรียนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ มากกว่าการท่องจำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรวมทั้งสื่อและ เครื่องมือที่เตรียมให้ สนับสนุนการเรียนและการทำงาน กลุ่มได้ดีสอดคล้องกับที่ Barrows and Tamblyn (1980) กล่าวว่า การเรียนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน การเรียนรู้ จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนจนทำให้ ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์

1.1) การจัดกิจกรรมการเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่ซับซ้อนเป็นหลักแบบผสมผสานปัจจัย ด้านผู้เรียนโดยเฉพาะในขั้นการเตรียมความพร้อม นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียน อาจารย์ผู้สอนควรที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของการเรียน ขั้นตอนและวิธีการเรียน รวมทั้งทักษะการใช้เครื่องมือออนไลน์ให้กับนักศึกษา ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมในขั้นตอนต่อไป เพื่อให้ให้นักศึกษา ได้มองเห็นและเข้าใจแนวทางในการเรียนและมีพื้นฐาน การใช้เครื่องมือต่างๆ สนับสนุนกระบวนการเรียน ของตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.2) อาจารย์ผู้สอนนอกจากจะมีบทบาท ในกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้วในส่วนของ การทำกิจกรรมออนไลน์นอกห้องเรียน อาจารย์ ผู้สอนก็ต้องเข้าไปสังเกตการณ์และคอยกระตุ้นผู้เรียน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อคงความสนใจและความต่อเนื่อง ในการทำกิจกรรม ไม่เช่นนั้นอาจทำให้นักศึกษา เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียนแต่ละสัปดาห์ไม่ได้

1.3) รูปแบบการเรียนรู้ที่ซับซ้อนเป็น หลักแบบผสมผสานสามารถนำไปใช้กับสาขาวิชาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางด้านเกษตรศาสตร์ โดยใช้กระบวนการเรียน

การสอนเดียวกันแต่อาจปรับรายละเอียดกิจกรรมแต่ละขั้นตอน รวมทั้งเพิ่มเติมหรือลดเครื่องมือออนไลน์ให้มีความเหมาะสมกับสาขาวิชานั้น ๆ ส่วนสัดส่วนในการผสมผสานนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา ทั้งในแง่ของเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และทักษะที่เกี่ยวข้องของบุคลากร

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรศึกษาว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสาน ส่งผลต่อผู้เรียนที่มีลักษณะ(Characteristics) หรือรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) ที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

2.2) ควรศึกษาแนวทางในการนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักแบบผสมผสานไปใช้เพื่อเสริมสร้างทักษะและกระบวนการคิดต่างๆ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังจากแหล่งทุนเงินรายได้หลักสูตรนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

เอกสารอ้างอิง

- พรรณราย เทียมทัน. (2545). **ผลของการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อความรู้เบื้องต้นและเมตาคognitionชั้นที่มีต่อความสำเร็จในการสืบค้นข้อมูลบนเว็ลด์ไวด์เว็บของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี. (2554). "การเรียนรู้แบบผสมผสานและการประยุกต์ใช้ (Blended Learning and Its Applications)." **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**.11(1):(ตุลาคม-มกราคม)
- Barrows H.S. & Tamblyn R.M. (1980). **Problem-Based Learning: An Approach to Medical Education**. New York: Springer Publishing Company.
- Li, R. (2005). **The effect of databases as cognitive tools in a multimedia problem-based learning environment**.The University of Texas, USA.
- Xun, G., Lourdes, G. P., and Nelson E, (2010). "A cognitive support system to scaffold students' problem-based learning in a web-based learning environment." **The Interdisciplinary Journal of Problem-based Learning**. 4, 1: 30-56.

การศึกษากการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3

A Study on the Use of Language Learning Strategies by the First-Year and Third-Year Students at Chiang Mai University

สุชาติ หินมะลิ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 ที่กำลังเรียนภาษาอังกฤระดับพื้นฐาน และระดับกลางของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤระหว่างเพศ และชั้นปีของนักศึกษ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤ Oxford's Strategy Inventory for Language Learning (SILL) Version 7.0 ซึ่งผู้วิจัยได้แปลเป็นภาษาไทยและปรับคำให้เหมาะสมกับบริบท แบบสอบถามกลยุทธ์การเรียนรู้แบ่งกลยุทธ์การเรียนรู้ออกเป็น 6 ด้าน คือ กลยุทธ์ด้านการจำ กลยุทธ์ด้านพุทธิปัญญา กลยุทธ์ด้านการทดแทน กลยุทธ์ด้านอภิปัญญา กลยุทธ์ด้านอารมณ์ และความรู้สึก ตลอดจนกลยุทธ์ด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม จากประชากรนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤระดับพื้นฐานและระดับกลาง ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การทดสอบแบบแปรปรวนสองทาง (ANOVA) ผลการศึกษพบว่า นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 ที่เรียนภาษาอังกฤระดับพื้นฐาน และระดับกลางใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤในระดับปานกลางในทุกด้านของกลยุทธ์ กลยุทธ์ที่นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 ใช้สูงที่สุดคือ กลยุทธ์ด้านอภิปัญญา ในขณะที่กลยุทธ์ที่นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 ใช้ต่ำที่สุดคือ กลยุทธ์ด้านการจำ นอกจากนี้ ผลการศึกษพบว่า เพศและความแตกต่างของระดับชั้นเรียน ไม่มีผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤของนักศึกษ อย่างไรก็ตาม การศึกษาระบุว่านักศึกษเพศชายใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านพุทธิปัญญา มากกว่านักศึกษเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประการสุดท้าย นักศึกษเพศหญิงใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอารมณ์ และความรู้สึกมากกว่านักศึกษเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

The purposes of this study were to study language learning strategies used by first-year and third-year Chiang Mai University students and to compare the use of the students' learning strategies according to their genders and course levels. The instrument used to collect data was the Oxford's Strategy Inventory for Language Learning (SILL) Version 7.0. The SILL was translated into the Thai language and adapted to suit the Thai context. The SILL consists of six categories: memory, cognitive, compensation, metacognitive, affective and social strategies. 352 subjects were randomly taken from first-year and third-year students enrolled in the foundation and intermediate

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาอังกฤ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

English courses. The data was analysed through an analysis of variance (ANOVA) to find the mean and standard deviation. Results from the survey indicated that first-year and third-year students used English learning strategies moderately in all categories. Metacognitive strategies were most frequently used among the students while they showed the least use of memory strategies. It was also found that the genders and course levels did not affect the use of learning strategies. However, findings showed that males used cognitive strategies significantly more often than females, and females used affective strategies significantly more frequently than males.

บทนำ

ปัจจุบัน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดวิทยาการ ความรู้ ตลอดจนแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นสำหรับคนไทยในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ในประเทศไทยได้พยายามที่จะศึกษาทฤษฎีการสอนเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการใช้ภาษาอังกฤษในระยะเวลาที่รวดเร็ว เหมาะสม อย่างไรก็ตาม องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาแห่งยุโรป (โอดีซีดี) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ได้รายงานผลของเทคโนโลยีที่มีต่อการเรียนการสอนทั่วโลก พบว่าแม้ว่านักเรียนเกือบ 3 ใน 4 ในประเทศที่ได้รับการสำรวจใช้คอมพิวเตอร์ที่โรงเรียน แต่การใช้คอมพิวเตอร์ไม่ได้มีส่วนช่วยปรับปรุงการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ (คม ชัด ลึก กันยายน 2558 น.6)

ด้วยเหตุนี้ จึงมีงานวิจัยที่ได้ศึกษาบททวนปัจจัยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับผู้เรียนในด้านการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา เนื่องจากมีผลการวิจัยที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความ สัมพันธ์ระหว่างการมีกลยุทธ์การเรียนรู้ที่ดีกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาที่สอง (Oxford 1990; Phillip, 1991) ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาจะใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ (Rubin, 1975; Stern, 1983) นอกจากนี้ การสอนกลยุทธ์การเรียนรู้ในชั้นเรียนมีผลทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น (Nunan, 1997) ประการสุดท้าย

กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาที่เหมาะสมจะช่วยพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาและทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น (Oxford, 1990) ในทางตรงกันข้าม ผู้เรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาจะไม่สามารถนำกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนภาษาในแต่ละระดับได้ ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์สอนภาษาได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนภาษาเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้กับการสอนในห้องเรียน แต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนได้แก่กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการใช้กลยุทธ์ การศึกษาและงานวิจัยในหลายๆ ประเทศ ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา กับเพศและระดับชั้นของผู้เรียนโดยการใช้แบบสอบถามกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของ Oxford (Strategy Inventory for Language Learning) (SILL) ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศ มีผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ งานวิจัยระบุว่าเพศหญิงใช้กลยุทธ์การเรียนรู้สูงกว่าเพศชาย (Ehrman and Oxford, 1989; Oxford and Nyikos, 1989; Oxford, 1996, อังโน แพรวพรรณ พึ่งพร้อม, 2552) ในส่วนที่เกี่ยวกับระดับชั้น ของผู้เรียน งานวิจัยมากมาย

ระบุว่าระดับชั้นเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา (El-dib, 2004, อ้างใน แพรพพรพรณ พึ่งพร้อม, 2552) เพราะว่าตามปกติในแต่ละชั้นเรียนจะมี นักศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิง หากการศึกษาวิจัยสามารถระบุกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาที่ นักศึกษาเพศหญิงและเพศชายใช้รวมทั้งการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของนักศึกษาที่มีระดับชั้นการเรียนแตกต่างกันจะมีผลช่วยให้ผู้สอนเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมทำให้การสอนมีประสิทธิภาพและการเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุที่ เพศและระดับชั้นของผู้เรียนมีผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ ผู้สอนภาษาจึงควรที่จะตระหนักถึงปัจจัยดังกล่าวเพื่อที่จะเลือกใช้วิธีการสอน ตำรา และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเพศและระดับชั้นของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.2 เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศและระหว่างชั้นปีของนักศึกษาที่มีผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

3. สมมุติฐานของการวิจัย

3.1 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา

3.2 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 เกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มศึกษา

ประชากร คือ นักศึกษา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 ที่ลง

ทะเบียนเรียนวิชา 001102 และ 001311 ในภาคเรียนที่ 1/2556 จำนวน 3,679 คน กลุ่มศึกษาได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยแบ่งกลุ่มศึกษาออกเป็นกลุ่มตาม Section ที่เปิดสอนและทำการสุ่ม Section ที่เรียนขึ้นมา โดยใช้การสุ่มแบบกลุ่มโดยการจับสลากได้จำนวนกลุ่มศึกษา ชั้นปีละ 176 คน รวมทั้งสิ้น 352 คน

5. วิธีการศึกษา

5.1 ศึกษา รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา Oxford's Strategy Inventory for Language Learning (SILL) Version 7.0 เป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating scale) ประกอบด้วยคำถาม 50 ข้อ ที่ใช้ภาษาเรียบง่าย ถามเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนประเมินตนเอง แบบสอบถามนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางตรงและกลยุทธ์ทางอ้อมได้มีการใช้แบบสอบถามดังกล่าว สอบถามผู้เรียนทั่วโลกเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์เพื่อเรียนภาษาที่สอง และภาษาต่างประเทศ แบบสอบถามดังกล่าวมีค่าตัวเลขความเชื่อถือได้ (Reliability) เท่ากับ .92 (Griffiths, 2003) และมีความเหมาะสมของเนื้อหา (Validity) เท่ากับ .99 (Oxford, 1986; Oxford and Burry – Stock, 1995) Version 7.0 (Oxford, 1990: 293-300) ผู้วิจัยได้แปลแบบสอบถามเป็นภาษาไทย แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน ที่เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ด้านการแปล ตรวจสอบความถูกต้อง หลังจากนั้น จึงให้ผู้เชี่ยวชาญอีก 1 ท่าน ที่เป็นรองศาสตราจารย์ด้านการแปล แปลกลับเป็นภาษาอังกฤษ (Back translation) ขั้นตอนสุดท้าย ให้ผู้เชี่ยวชาญเจ้าของภาษา ซึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต ตรวจสอบความสอดคล้องถูกต้อง เปรียบตรงระหว่างกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาฉบับต้นฉบับ และฉบับแปลกลับเป็น

ภาษาอังกฤษ (Back translation) ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า การแปลกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย มีความถูกต้อง เทียบตรง แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นของกลยุทธ์ทั้ง 6 ด้านระหว่าง .67 - .73

5.3 การทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลคัดเลือกกลุ่มศึกษา

5.3.1 คัดเลือกนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 001102 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 001311 ภาคเรียนที่ 1/2556 จากการสำรวจพบว่า นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาดังกล่าวในภาคเรียนที่ 1/2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,679 คน

5.3.2 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มศึกษาในสัปดาห์ที่ 5 ของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 กลุ่มศึกษา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 001102 (การอ่านและเขียน) จำนวน 176 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 001311 (การอ่านและการเขียน 1) จำนวน 176 คน โดยอธิบายให้นักศึกษาเข้าใจรายละเอียดขั้นตอนวิธีการประเมินการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา

6. ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งระดับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นรายด้าน

กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ	Mean	S.D.	ระดับการใช้
กลยุทธ์ด้านการจำ	2.76	0.53	ปานกลาง
กลยุทธ์ด้านพุทธิปัญญา	3.09	0.65	ปานกลาง
กลยุทธ์ด้านการทดแทน	3.34	0.71	ปานกลาง
กลยุทธ์ด้านอภิปัญญา	3.51	0.74	ปานกลาง
กลยุทธ์ด้านอารมณ์และความรู้สึก	2.97	0.60	ปานกลาง
กลยุทธ์ด้านสังคม	3.23	0.75	ปานกลาง
รวม	3.14	0.50	ปานกลาง

อังกฤษของตนเอง อธิบายความหมายของการประเมินค่าตั้งแต่ระดับ 1 ถึงระดับ 5 ให้นักศึกษาเข้าใจว่าในแบบทดสอบนี้ไม่มีข้อถูกหรือผิด ในการประเมินให้นักศึกษาประเมินจากกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาที่นักศึกษาใช้จริง ไม่ใช่กลยุทธ์ที่นักศึกษาคิดว่าดี การทำแบบทดสอบนักศึกษาไม่ต้องระบุชื่อตัวเอง แต่จะต้องระบุเพศ และชั้นปีที่กำลังศึกษา จะใช้เวลาในการอธิบายและทำแบบทดสอบประมาณ 35 นาที แล้วจึงเก็บแบบสอบถามคืน

5.3.3 การสรุปและวิเคราะห์ผล

- นำ ข้อมูล ที่ได้ มา วิเคราะห์เชิงสถิติด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) และเปรียบเทียบ

- ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลยุทธ์ระหว่างกลุ่ม ทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม และทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและชั้นปีโดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทาง

- หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Sheffe)

* ระดับการใช้กลยุทธ์ และเพศหญิง ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาด้านอภิปัญญา มากที่สุด กล่าวคือ คะแนนเฉลี่ยการใช้กลยุทธ์ด้าน อภิปัญญาเท่ากับ 3.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 นอกจากนี้การศึกษาคั้งนี้พบว่า นักศึกษากลุ่ม ตัวอย่างได้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 ทั้งเพศ ชาย และเพศหญิง ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านความจำ น้อยที่สุดได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.53

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบความแปรปรวนและความแตกต่างรายคู่ของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งระดับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นรายด้าน

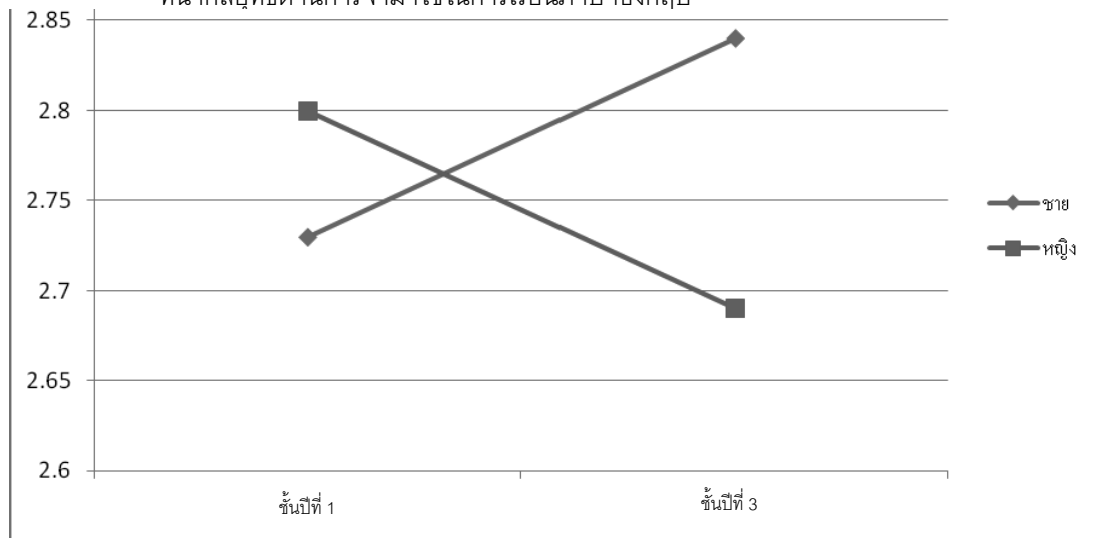
กลยุทธ์การเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ	เพศ		ระดับชั้นปี		เพศ x ชั้นปี		ความแตกต่างรายคู่
	F	n ²	F	Partial Eta Squared	F	Partial Eta Squared	
กลยุทธ์ด้านความจำ	.43	.001	.012	> .001	3.936	.011	ไม่พบนัยสำคัญ
กลยุทธ์ด้านพุทธิปัญญา	5.527	.016	.022	> .001	.744	.002	ชาย > หญิง ชาย 3.17 S.D. 0.66 หญิง 3.01 S.D. 0.64
กลยุทธ์ด้านการทดแทน	.072	>.00	1.002	.003	.345	.001	ไม่พบนัยสำคัญ
กลยุทธ์ด้านอภิปัญญา	.740	.002	1.532	.004	.461	.001	ไม่พบนัยสำคัญ
กลยุทธ์ด้านอารมณ์และ ความรู้สึกร	6.847	.019	.022	>.001	.052	> .001	หญิง > ชาย หญิง 3.05 S.D. 0.62 ชาย 2.88 S.D. 0.57
กลยุทธ์ด้านสังคม	.724	.002	2.094	.006	.044	>.001	ไม่พบนัยสำคัญ

นักศึกษาชายใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านพุทธิ ปัญญามากกว่านักศึกษาหญิง กล่าวคือ นักศึกษา ชายได้คะแนนค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.17 และ 0.66 ในขณะที่นักศึกษาหญิงได้ คะแนนค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.01 และ 0.64 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้พบว่า นักศึกษาหญิงใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอารมณ์ และความรู้สึกมากกว่านักศึกษาชาย นักศึกษาชายได้คะแนน

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.88 และ 0.57 ในขณะที่นักศึกษาหญิงได้คะแนนค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.05 และ 0.62 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชายและหญิง ชั้นปีที่ 1 และ 3 ที่นำกลยุทธ์ด้านการจำมาใช้ในการเรียนภาษาอังกฤษ

7. อภิปรายผล

7. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลและข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

7.1 การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของนักศึกษา

7.1.1 นักศึกษากลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอภิปัญญามากที่สุด

กลยุทธ์ด้านอภิปัญญาเกี่ยวกับวิธีการเรียน เพื่อให้ประสบความสำเร็จ เช่น การตั้งใจเรียน การวางแผนการเรียนด้วยการกำหนดเป้าหมาย หาโอกาสฝึกฝนตลอดจนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ O' Malley et al., (1985) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่านักศึกษาระดับกลางมีแนวโน้มที่จะใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอภิปัญญาว่านักศึกษามากกว่านักศึกษา

ระดับต้น นอกจากนี้การศึกษาของ Chamot (Chamot et al., 1987) ชี้ให้เห็นว่านักศึกษาใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอภิปัญญาเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นของการเรียน การที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอภิปัญญามากที่สุด อาจอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอภิปัญญาที่สุด เพราะกลยุทธ์ด้านอภิปัญญา เป็นกลยุทธ์ทางอ้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา ทำให้ผู้เรียนสามารถจัดการและวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ

2. นักศึกษาบางคน อาจระบุว่าใช้กลยุทธ์ด้านอภิปัญญาเพื่อให้เกิดผลด้านบวกต่อสภาพพจน์ของนักศึกษา นักศึกษาลงทะเบียนเรียนรายวิชา

001102 เป็นวิชาบังคับและรายวิชา 001311 เป็นวิชาบังคับ หรือบังคับเลือก มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลา 4 ปี ทำให้นักศึกษากลุ่มศึกษาใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอภิปัญญามากที่สุด เพราะเป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้สอบผ่านและประสบความสำเร็จในการเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ Hong-Nam และ Leavell (2006) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนระดับต้นและระดับกลางใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอภิปัญญามากที่สุด นอกจากนี้การศึกษาของ อีราภรณ์ พลอยเล็ก (2555) ได้นำเสนอว่านักศึกษากลุ่มที่เรียนเก่งใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอภิปัญญามากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาครั้งนี้ขัดแย้งกับการศึกษาของ อมราวดี ทัพพุน (2554) ที่ได้นำเสนอว่านักศึกษาระดับกลางใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านการทดแทนมากที่สุด นอกจากนี้ ยังขัดแย้งกับการศึกษาของ Al-Qahtani (2013) ที่ได้นำเสนอว่านักศึกษาระดับกลางใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านพุทธิปัญญามากที่สุด

3. นักศึกษากลุ่มศึกษา ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอภิปัญญามากที่สุด เพราะโดยภาพรวมเนื้อหา กิจกรรม และวิธีการสอนของรายวิชา 001102 และ 001311 มุ่งเน้นให้นักศึกษาใช้วิธีการเรียนเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งได้แก่การตั้งใจเรียน การวางแผนการเรียนด้วยการกำหนดเป้าหมาย หาโอกาสฝึกฝนตลอดจนการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง กล่าวคือ ในรายวิชา 001102 นักศึกษาจะฝึกฝนการประยุกต์กลยุทธ์การอ่าน และการเรียนเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพตลอดจนแสดงความสามารถในการเขียนระดับย่อหน้า โดยเขียนประโยคที่ถูกต้องและชัดเจน ในขณะที่ในรายวิชา 001311 นักศึกษาจะฝึกเขียนงานเขียนทางวิชาการระดับย่อหน้าประเภทต่างๆ ที่มีคุณภาพในด้านเอกภาพ ความกลมกลืนต่อเนื่องและความถูกต้องทางไวยากรณ์

7.1.2 นักศึกษากลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาด้านความจำน้อยที่สุดกลยุทธ์ความจำเป็นกลยุทธ์ทางตรงเกี่ยวกับวิธีการเรียนที่

ช่วยให้จำข้อมูลได้ง่าย การที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านความจำน้อยที่สุด อาจอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านความจำน้อยที่สุดเพราะ กลยุทธ์ความจำเป็นกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาทางตรงเกี่ยวกับกระบวนการคิดโดยตรงเกี่ยวกับภาษา กล่าวได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่ต้องใช้กระบวนการคิดโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับภาษา นอกจากนี้จากแบบสอบถามกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของ Oxford กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านความจำไม่ได้หมายถึงการท่องจำคำศัพท์ วลี หรือประโยค แต่หมายถึง การแสดงท่าทางให้สอดคล้องกับความหมายของคำศัพท์ใหม่ การใช้คำสัมผัสช่วยในการจำคำและการสร้างภาษาในใจเกี่ยวกับคำศัพท์ใหม่ ซึ่งเป็นวิธีการที่นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยไม่คุ้นเคย และไม่นิยมใช้จึงมีผลทำให้นักศึกษาใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านความจำน้อยที่สุด

2. นักศึกษากลุ่มศึกษาใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาด้านความจำน้อยที่สุดเพราะ โดยภาพรวมเนื้อหา กิจกรรม และวิธีการสอนของรายวิชา 001102 และ 001311 ไม่ได้มุ่งเน้นให้นักศึกษา จดจำเนื้อหาแต่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย กล่าวคือ ในรายวิชา 001102 นักศึกษาจะฝึกฝนการเดาความหมายของคำศัพท์ใหม่จากบริบท ฝึกใช้ชื่อเรื่องของบทอ่านคาดคะเนเนื้อหาสำคัญของเรื่องที่จะอ่าน ฝึกใช้ประโยคบอกใจความสำคัญ (Topic sentence) เพื่อทราบทัศนคติของผู้เขียน ตลอดจนใช้คำสรรพนามและคำสันธานเพื่อช่วยให้เข้าใจบทอ่านได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่ในรายวิชา 001311 นักศึกษาจะฝึกการอ่านเนื้อเรื่องเพื่อเข้าใจจุดประสงค์และทัศนคติของผู้เขียน ฝึกอ่านเพื่อเข้าใจประเด็นสำคัญของเนื้อเรื่องและจดบันทึกสั้น ๆ ตลอดจนฝึกวิเคราะห์โครงสร้างภาษาที่ผู้เขียนใช้นำเสนอใจความสำคัญและประเด็นต่าง ๆ

7.2 ความแตกต่างระหว่างเพศ และ
ชั้นปีที่มีผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ในส่วนของความแตกต่างระหว่างเพศ
และชั้นปีของนักศึกษาที่มีผลต่อการใช้กลยุทธ์การ
เรียนรู้ภาษาอังกฤษ การศึกษาครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นดังต่อไป้

7.2.1 นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1
มีแนวโน้มในการนำกลยุทธ์ด้านการจำมาใช้ในการ
เรียนรู้ภาษาอังกฤษน้อยกว่านักศึกษาชายชั้นปีที่ 3
ในขณะที่นักศึกษานักหญิงชั้นปีที่ 1 มีแนวโน้มในการใช้
กลยุทธ์ด้านการจำในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากกว่า
นักศึกษานักหญิงชั้นปีที่ 3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่ม
ตัวอย่างถูกแยกเป็น 4 กลุ่ม ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
แต่ละกลุ่มลดลงเหลือประมาณ 80-96 คน กลุ่ม
ตัวอย่างที่มีจำนวนน้อย ส่งผลกระทบต่อค่าอำนาจ
ไปในการตรวจพบนัยสำคัญ (Power)

7.2.2 การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้
ภาษาของนักศึกษาชาย และนักศึกษานักหญิง ผลการ
วิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษานักหญิง
ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติ .05 นักศึกษาชายและนักศึกษานักหญิง
ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาในระดับปานกลาง สอดคล้อง
กับการศึกษาของ Chand (2014) ที่ได้นำเสนอว่า
เพศชายและเพศหญิงใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้ง
กับการศึกษาของ Zare (2010) ที่ได้นำเสนอความ
แตกต่างเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของ
เพศชายและเพศหญิง กล่าวคือ เพศหญิงใช้กลยุทธ์
การเรียนรู้ภาษามากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ Goh
and Foong (1997, อ้างใน แพรวพรรณ พริ้งพริ้อม,
2552) ได้ศึกษาปัจจัยเรื่องเพศ ความสามารถ
ด้านการใช้ภาษา และระดับการใช้กลยุทธ์ของ
นักศึกษาจีนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง
ณ Nanyang Technology University ประเทศสิงคโปร์

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษานักหญิงใช้กลยุทธ์การเรียนรู้
สูงกว่านักศึกษาชายในทุกกลยุทธ์

7.2.3 การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้
ภาษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3

นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา
001102 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียน
รายวิชา 001311 ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาไม่แตกต่าง
กัน แสดงว่าพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาทั้งสอง
ชั้นปีไม่มีความแตกต่าง ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้อง
กับการศึกษาของ แพรวพรรณ พริ้งพริ้อม (2552)
ที่ได้ศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่
2 จำนวน 486 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษา
ทั้ง 2 ชั้นปี ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาไม่แตกต่างกัน
นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษา
ของ Ok (2003, อ้างใน Rahimi et al., 2004) ที่พบ
ว่าระดับชั้นปีของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย
ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้กลยุทธ์การ
เรียนรู้ภาษา แสดงว่า พฤติกรรมการเรียนภาษาของ
นักศึกษาทั้งสองชั้นปีไม่มีความแตกต่าง (แพรวพรรณ
พริ้งพริ้อม, 2552) นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้
สอดคล้องกับแนวคิดของ (Rahimi et al., 2004)
ที่ได้เสนอว่า ตามปกตินักศึกษาไม่ได้เรียนรู้ภาษา
อังกฤษมากนักจากการเรียนในโรงเรียนหรือ
มหาวิทยาลัย ในทางตรงกันข้าม นักศึกษาเรียนรู้
ภาษาอังกฤษได้มากกว่าจากการเรียนพิเศษ หรือจาก
สถาบันภาษา อาจกล่าวได้ว่า ระดับชั้นปีของ
นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ
ต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา แสดงให้เห็นถึง
ประสิทธิภาพที่จำกัดในบริบทการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
ในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทย
อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการ
วิจัยของ Chamot และคณะ (1987, อ้างใน แพรว
พรรณ พริ้งพริ้อม, 2552) ที่พบว่าผู้เรียนใช้กลยุทธ์
การเรียนรู้ภาษาด้านพหูพจน์ลดลง แต่ใช้กลยุทธ์

ด้านอภิปัญญาสูงขึ้นเมื่อระดับชั้นการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับผลการวิจัยของ Ghani (2003, อ้างใน แพรพพรธม พริ้งพริ้อม, 2552) ที่ได้นำเสนอผลการศึกษเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ ชั้นปี เพศ และ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษากับการใช้ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา พบว่าระดับชั้นปีของผู้เรียนมี ผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา

7.2.4 นักศึกษาชายใช้กลยุทธ์ ด้านพุทธิปัญญา มากกว่านักศึกษาหญิง

กลยุทธ์ด้านพุทธิปัญญาเป็นกลยุทธ์ทางตรง เกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างประโยค การใช้เหตุผล และการสรุปความ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษา ชายใช้กลยุทธ์ด้านพุทธิปัญญามากกว่านักศึกษาหญิง อาจอธิบายได้โดยใช้แนวคิดของ De Bie (1987, อ้างใน Ruá, 2006) ที่ได้เสนอไว้ว่า เพศชายมีความ สามารถในการคิดวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็น ได้ดีกว่าเพศหญิงระบบการศึกษาคาดหวังให้ เพศชายมีความมั่นใจในตัวเองและมีความคิด สร้างสรรค์ นอกจากนี้ Anitei (2006) ยังได้นำเสนอ ผลการวิจัยของนักวิจัยหลาย ๆ คนไว้ว่า เพศชายจะ ใช้กระบวนการด้านตรรกะเพื่อเข้าใจกฎเกณฑ์ของ ภาษา ทำให้เข้าใจกฎไวยากรณ์ของภาษาที่เรียนได้ เร็วกว่าเพศหญิง

7.2.5 นักศึกษาหญิงใช้กลยุทธ์ ด้านอารมณ์ และความรู้สึกมากกว่านักศึกษาชาย

กลยุทธ์ด้านอารมณ์ และความรู้สึกเป็น กลยุทธ์ทางอ้อม เกี่ยวกับการลดความเครียด การให้ กำลังใจตัวเอง รวมทั้งการควบคุมอารมณ์ตัวเองด้วย การเขียนบันทึกความรู้สึกและแบ่งปันความรู้สึกกับผู้อื่น อาจอธิบายความแตกต่างดังกล่าวโดยใช้แนวคิด ของ Kramarae (1981, อ้างใน Ruá, 2006) ซึ่งให้ เห็นว่า ผู้สอนคาดหวังให้นักศึกษาหญิงมีความสามารถ ในการแสดงออกมากกว่านักศึกษาชาย สอดคล้อง

กับแนวคิดของ Ru'a (2006) ที่ได้เสนอว่า เพศหญิง สนทนาเพื่อใช้กลยุทธ์ด้านอารมณ์ และความรู้สึก เพราะเพศหญิงได้รับการปลูกฝัง นับตั้งแต่วัยเด็กให้มี ทักษะการสื่อสารสนทนา นอกจากนี้ การศึกษาของ Politzer, 1983; Reid, 1987 (อ้างใน Hong-Nam and Leavell, 2006) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนชาวเอเชีย ได้รับการปลูกฝังให้รับฟังผู้อื่นมากกว่าการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ ประการสุดท้าย การศึกษาของ Ehrman และ Oxford, 1989; Oxford, 1990; Oxford and Ehrman, 1995; Politzer, 1983; Oxford และ Nyikos; 1989; Green และ Oxford, 1995 (อ้างใน Hong-Nam and Leavell, 2006) เพศหญิง ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้านอารมณ์ และความรู้สึกอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความ เชี่ยวชาญด้านภาษา (Language proficiency) ที่มี ผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา แทนระดับชั้น การเรียนรู้ภาษา (Level of language learning) เพราะ ไม่มีความแตกต่างที่ชัดเจนและมากเพียงพอในส่วนที่ เกี่ยวกับระดับชั้นการเรียนรู้ภาษา หากศึกษาเกี่ยวกับ ระดับความเชี่ยวชาญด้านภาษา สามารถคัดเลือก ประชากรกลุ่มศึกษาได้แก่นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษและนักศึกษากลุ่มทั่วไป

2.2 ควรมีการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อ การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาในรายวิชาที่มีการ บูรณาการเนื้อหา (Integrated skills) ครบทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน

2.3 ควรมีการศึกษากการใช้กลยุทธ์ การเรียนรู้ภาษาของนักศึกษาโดยใช้เครื่องมือที่ หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น แบบสอบถามการใช้ กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา การสัมภาษณ์กลุ่มและการ สังเกต เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความเที่ยงตรง มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธีรภรณ์ พลายเล็ก. (2555). รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาลักษณะการเรียนรู้และกลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- แพรวพรรณ พริ้งพัวม. (2552). "การศึกษากการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2." *BU Academic Review*. 8(2),15-26.
- อมราวดี ทัพพูน. (2554). รายงานวิจัยเรื่องกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ:สำนักวิชาพื้นฐาน สถาบันเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น
- Al-Qahtani, Faisal Mona. (2013). "Relationship between English Language, Learning Strategies, Attitudes, Motivation, and Students' Academic Achievement." *Education in Medicine Journal*. 2013, Vol.5, pp.19-29.
- Anitei, Stefan. (2006). *Sex Hormones Influence Language Learning in Men / Women*. Retrieved from <http://news.Softpedia.com/news/Sex-Hormones-Influence-Language-Learning-in-Men-Women-42726.shtml>
- Anugkakul, Guniga. (2011). "A Comparative Study in Language Learning Strategies of Chinese and Thai Students: A Case Study of Suan Sunandha Rajabhat University." *European Journal of Social Sciences*, 19 (2), pp. 163-174.
- Chand, Ali Zakia. (2014). "Language learning strategy use and its impact on proficiency in academic writing of tertiary students." *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 118 (2014), 511-521.
- Clark – Cater, D. (1997). *Quantitative psychological research: a student's handbook*. New York: Psychological Press. Strategies by Persian EFL learners.
- Chamot, A.U. (2005). "Issues in Language Learning Strategy Research and Teaching." *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*. 2004, Vol. 1, No. 1, pp. 14-26.
- Hong-Nam, Kyungsim.,& Leavell, Alexandra G. (2006). *Language learning strategy use of ESL students in an intensive English learning context*. Retrieved December 12, 2013, from <http://www.finchpark.com/courses/grad-dissert/articles/strategies/strategies-intensive-learning.pdf>
- Oxford, R.L. (1990). *Language learning strategies : What every teacher should know*: New York: Newbury House.
- Rahimi, Mohammad, Riazi, Abdolmehdi & Saif, Shahrzad. (2008). "An investigation into the factors affecting strategies by Persian EFL learners." *CJAL*, 11(2): 31-60.
- Ru'a, Paula Lo'pez. (2006). The sex variable in foreign language learning: an integrative approach. *PORTA LINGUARUM* 6, pp.99-114.
- Shmais, W.A., 2003. Language learning strategy use in Palestine. *TESL-EJ* 7 (2), 1-17.

- Su, M. (2005). A Study of EFL Technological and Vocational College Students' Language Learning Strategies and Their Self – Perceived English Proficiency. Retrieved on Jan 20, 2013, from Electronic Journal of Foreign Language Teaching. Website: http://e-flt.nus.edu.sg/v2n_12005/su.htm.
- Wu, Ya-Ling. (2008). “Language learning strategy used by students at different proficiency levels.” *Asian EFL journal*, 10(4).
- Zare, Pezhman. (2012). “Language Learning Strategies among EFL/ESL Learners: A Review of Literature.” *International Journal of Humanities and Social Science*. Vol. 2, No. 5, pp.162-169.

การพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

The Development of Lifelong Learning Activities Model with Community Participation on Museum and Local Learning Resources to Promote the Creative Learning

พรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข*
คีรีบุญ จงวุฒิเวศย์**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย การศึกษาบริบทชุมชน การออกแบบและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ การนำกิจกรรมไปใช้และ ประเมินผลการใช้ การปรับปรุงและสร้างรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินการวิจัยใน 4 พื้นที่ โดยคัดเลือก แบบเจาะจง ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับนักวิจัยชุมชน ครู ผู้นำชุมชน ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ และ ผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ประเด็นสนทนากลุ่ม และแบบ ประเมินการจัดโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเชื่อมโยงเนื้อหาที่จัดแสดงในแหล่งเรียนรู้ นั้น ๆ ให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายของช่วงวัยและความสนใจที่แตกต่างกัน ผ่านกิจกรรม การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่ให้ประสบการณ์ที่สร้างสรรค์แก่ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดคล่อง การคิดไม่เหมือนเดิม การคิดยืดหยุ่นไม่ติดกรอบ และการคิดที่เป็นประโยชน์ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบ ประกอบด้วย วางแผนร่วมกับชุมชน ศึกษาสภาพพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น พัฒนา กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ดำเนินกิจกรรม ประเมินและสรุปผล และนำเสนอเพื่อรับฟังข้อคิดเห็น และเผยแพร่

*อาจารย์ ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The objective of this research was to develop lifelong learning activities model with community participation through the use of museum and local learning resources to promote the creative learning. Research and development was applied in the procedures involved studying the community context, designing and developing learning activities, implementing, evaluating the activities and developing the model. This research was conducted in 4 museums with purposive sampling. The research method was participatory action research. The research team consisted of community researchers, teachers, leaders, museum curators and local wisdom. The research instruments comprised of surveys of the community's basic information, focus group discussion and the project evaluation forms. Data were analyzed using content analysis. The model of lifelong learning activities with community participation on museum and local learning resources to promote the creative learning was emphasis on learning activities with the connection of the museum exhibition and various' of learners which have different aged, needs and interests. Creative learning activities were experience management process for learners' ability to generate innovative ideas to make them think differently, think flexible, think outside the box and think positively. The stakeholder participation should take part in co-think, making a decision, planning, implementing, monitoring, evaluating and benefiting. The model development steps were 1) planning with the community 2) studying the local museum and learning resource profile 3) developing the creative learning activities 4) implementing, evaluating and concluding 5) feedback session and dissemination.

Keywords: Lifelong Learning/ Community Participation/ Local Museum/ Creative Learning

บทนำ

การที่จะสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ด้วยการส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมตระหนักว่า การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ครอบคลุมการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบระบบ และตามอัธยาศัย การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ผู้คนสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รอบตัวจึงเป็นสิ่งจำเป็น พิพธิภักดิ์ และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นต่าง ๆ จึงถูกคาดหวังให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญ เพราะมีส่วนช่วยในการปลูกฝังให้ผู้คนในชุมชนได้สัมผัสถึงมรดกทาง

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตน เป็นการเรียนรู้ชีวิต ยึดโยงผู้คนที่มีความหลากหลายของช่วงวัยและความต้องการในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ให้ใกล้ชิดผูกพันกัน ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วโดยยังคงมีราก มีอัตลักษณ์ของตน แหล่งเรียนรู้อาจถูกนำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้สนใจเกิดความกระหายใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาวิทยาการและความรู้ที่หลากหลายสาขา

อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีพิพธิภักดิ์อยู่จำนวนมาก ทั้งส่วนของภาครัฐ เอกชน และพิพธิภักดิ์ท้องถิ่น แต่พิพธิภักดิ์เหล่านั้นยังมิได้เป็นแหล่งความรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเพลิดเพลิน อีกทั้งไม่

ได้ตอบสนองเป้าหมายให้คนในชาติได้รู้และเข้าใจถึงความเป็นมาของตนเอง พิพิธภัณฑสถานจึงควรเสนอให้เห็นความรู้และความเป็นจริง ควบคู่ไปกับตำนาน ความเชื่อ หรือเหตุการณ์ในท้องถิ่นให้มีลักษณะ เพลิดเพลิน จนเกิดจินตนาการได้ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ จุดประกายความสนใจในเรื่องความจริงและความรู้ ได้ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2549) การจะทำให้พิพิธภัณฑสถาน และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาได้นั้น ควรคำนึงถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ได้พัฒนาความสามารถในการคิดที่เป็นอิสระ ไม่มีรูปแบบตายตัว ใช้ได้ทุกโอกาสทุกเวลา ผู้เรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการบูรณาการในตัวเอง มีความยืดหยุ่นคล่องตัวสูง เปิดทางเลือกให้ผู้เรียนหาคำตอบที่หลากหลาย ชื่อรูปแบบมีนัยเชิงบวก ทำทนาย กระตือรือร้น ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในการคิดที่สันติสุข ผู้เรียนรู้สร้างชิ้นงาน/ผลงาน สิ่งประดิษฐ์แปลกใหม่ที่เป็นรูปธรรม เชื่อมโยงความคิดที่เป็นระบบอย่างมีขั้นตอนจากง่ายไปยาก และจากใกล้ตัวไปไกลตัว และสามารถเชื่อมโยงกับรูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2546)

เมื่อพิพิธภัณฑสถานถูกพิจารณาว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องราวท้องถิ่นให้คนในชุมชน จึงควรดำเนินการโดยคนในชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อคนในชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นหลัก คนภายนอกไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการหรือนักท่องเที่ยว เป็นเพียงส่วนเสริมหรือสนับสนุนในด้านนักวิชาการหรือด้านทุนในการดำเนินงานให้ต่อเนื่องเท่านั้น (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2549) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของการเรียนรู้ นั่นๆ เนื่องจากการมีส่วนร่วมจะช่วยส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ การค้นหาความต้องการ มีความมั่นใจในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจกำหนดทางเลือกในการพัฒนาตลอดจนมีความสามารถและมีอิสระในการตัดสินใจ

กำหนดแนวทางการพัฒนา และระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนทั้งด้านความรู้ ความสามารถของแต่ละคน มีอยู่มาใช้ในการดำเนินการตามที่คิดและตัดสินใจร่วมกัน (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และพรรณภักดิ์ ปลั่งศรีเจริญสุข, 2553) ขณะเดียวกันสถาบันการศึกษาถูกคาดหวังให้มีบทบาทสำคัญในการบริการวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย เช่นที่มีเครือข่ายการทำงานวิชาการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคมโดยมีหลักการพื้นฐานคือ ร่วมคิดร่วมทำแบบหุ้นส่วน ร่วมสร้างประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมใช้ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และร่วมประเมินผลกระทบต่อสังคม โดยอาจเริ่มจากการรับรู้และยอมรับคุณค่า วัฒนธรรม ความรู้และทักษะของสังคม และทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายร่วมกัน (ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์, 2557)

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นชุมชนต่างๆ เป็นชุมพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เป็นอยู่สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่สามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาคน การพัฒนาท้องถิ่นชุมชน เพื่อเป็นทุนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนาโดยดำเนินการในพิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจำนวน 4 แห่ง คือ พิพิธภัณฑสถาน จ.ลพบุรี พิพิธภัณฑ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรี จังหวัดราชบุรี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมุทรสงคราม และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพนมดงรัก จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างคณะผู้วิจัย ผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นักการศึกษา ครู นักเรียน ผู้นำชุมชน ประชาชนทั้งในและนอกท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนงานวิจัยและกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการร่วมกับคณะทำงานวิจัยคัดเลือกพิพิธภัณฑสถาน 4 แห่ง สำหรับดำเนินการทดลองรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยการเลือกแบบเจาะจง จัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานวิจัยกับชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ที่ปรึกษาโครงการ คณะผู้วิจัย และนักวิจัยชุมชน จำนวน 6 คน ประกอบด้วยศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันที่เป็นผู้ทำงานในพื้นที่ ผู้แทนชุมชนที่พิพิธภัณฑสถานตั้งอยู่ และผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพบริบทชุมชนและสภาพพิพิธภัณฑสถานสำหรับเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาโครงการหรือกิจกรรม (R1) โดยเก็บข้อมูลในพื้นที่ด้วยการสอบถามและสัมภาษณ์คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการจัดสนทนากลุ่มในระดับชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็น ให้คำแนะนำ วิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน ระหว่างคณะผู้วิจัย ที่ปรึกษางานวิจัย นักวิจัยชุมชน ผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถาน/แหล่งเรียนรู้ คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (D1) โดยนักวิจัยชุมชนและชุมชนตามแนวทางของผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาสภาพบริบทชุมชน สภาพของพิพิธภัณฑสถานศึกษา และ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งบูรณาการความรู้จากสาขาต่างๆ จัดสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาเบื้องต้นและแนวทางการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้ และร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาข้อสรุปและนำมาปรับปรุงแก้ไขแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชิงสร้างสรรค์ ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยที่ปรึกษางานวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ร่วมวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (R2) โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีการติดตามการดำเนินงานจัดกิจกรรมของพื้นที่ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยคณะผู้วิจัยที่ปรึกษาโครงการวิจัย และนักวิจัยชุมชนต่างพื้นที่เข้าร่วมในโครงการ/กิจกรรมที่จัดขึ้น สรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ข้อมูลจากการเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการสังเกต การสอบถาม และการสนทนากลุ่มย่อย จากนั้นจึงปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถาน ผู้นำ บุคลากรทางการศึกษา และคนในชุมชน คณะผู้วิจัยร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นจึงนำเสนอผลการทดลอง พัฒนาและรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาโครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และคืนข้อมูลแก่ชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น (D2) โดยนำผลการศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 4 มาสรุป เรียบเรียงและประชุมร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้

ในท้องถิ่น จากผล การดำเนินการวิจัยในพื้นที่พิพิธภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 4 แห่ง และนำเสนอรูปแบบและรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และสภาพพิพิธภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ประเด็นการสัมภาษณ์ ผู้รู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ การเรียนรู้ของคนในชุมชน และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ประเด็นการสนทนากลุ่มในระดับชุมชน เพื่อตรวจสอบข้อมูลสภาพบริบทชุมชน สภาพพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ แบบประเมินการจัดโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และประเด็นการสนทนากลุ่ม ในระดับชุมชน เพื่อประเมิน ปรับปรุง และพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ นำแบบประเด็นการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

การตรวจสอบข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย ประกอบด้วย คณะผู้วิจัย จำนวน 2 คน ที่ปรึกษา จำนวน 2 คน และนักวิจัยโครงการวิจัยย่อย นักวิจัยในชุมชน ร่วมกับผู้ร่วมวิจัยในพื้นที่ ทตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปในกรณีผลที่ได้ไม่สอดคล้องกัน มีการตรวจสอบข้อมูลซ้ำอีกครั้ง โดยนักวิจัยในชุมชนร่วมกับผู้ร่วมวิจัยในพื้นที่ นอกจากนี้ มีการตรวจสอบสามเส้าด้านระเบียบวิธีวิจัยโดยมีการตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานวิธี ทั้งวิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อตอบคำถามการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มีการเก็บข้อมูลต่างเวลา ต่างสถานที่ ต่างบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสำรวจแบบมีส่วนร่วม การจัดเวทีสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอในลักษณะการบรรยายความ

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ แบ่งเป็น 3 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) ข้อมูลเบื้องต้นพื้นที่ศึกษา 2) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และ 3) อภิปรายผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชิงสร้างสรรค์

ข้อมูลเบื้องต้นพื้นที่ศึกษา

ในส่วนนี้นำเสนอ ใน 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ สภาพพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แนวทางการพัฒนา และผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

1. สภาพพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 4 แห่งสรุปได้ดังนี้ พิพิธภัณฑ์ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งและบริหารโดยทางราชการและมูลนิธิ จัดแสดงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน และชีวิตของ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร สำหรับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ราชบุรี จัดตั้งและบริหารโดยทางราชการ จัดแสดงนิทรรศการถาวรเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยา

โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม สถานที่และภูมิปัญญา เมืองราชบุรี ขณะที่พักพิภักดิ์บ้านเขายี่สาร และพิภักดิ์ท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง เป็นพิภักดิ์ที่จัดตั้งและบริหารจัดการโดยชุมชนและองค์กรชุมชน จัดแสดงเป็นข้าวของ เครื่องใช้ วิถีชีวิต อาชีพชุมชน เช่น การเผาถ่าน การลมน้ำ การทำนา ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชน

บริบทชุมชนที่พิภักดิ์ตั้งอยู่ พบว่าผู้คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การทำสวน ทำการประมง รองลงมาคือ การค้า การบริการ และอุตสาหกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง การแพทย์แผนไทย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประมงพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภาษา พิธีกรรม ความเชื่อ ด้านการเรียนรู้ของคนในชุมชนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจากรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้จากทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เรียนรู้จากธรรมชาติ จากคำบอกเล่า การสอนสั่ง การทำกรงานอาชีพ ในส่วนของพิภักดิ์และแหล่งเรียนรู้ได้มีการจัดแสดง นิทรรศการ กิจกรรมต่าง ๆ และการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมให้คนทั้งจากภายในชุมชนและภายนอกชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้

ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนและในระดับปัจเจก กิจกรรมที่เข้าร่วม เช่น กิจกรรมของกลุ่ม กิจกรรมทางวัฒนธรรม วันสำคัญ ประจำปี งานบุญประเพณีต่าง ๆ ลักษณะการเข้าร่วม เช่น การเข้าประชุม ร่วมแรง ร่วมบริจาคทรัพย์

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิภักดิ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ใน 4 พื้นที่

พิภักดิ์ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ คือ การนำเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของผล

งาน ม.จ.สิทธิพร กฤดากร และฟาร์มบางเบ็ด มาใช้ในการนำเสนอเรื่องราวในพิภักดิ์ ประสานเครือข่ายในชุมชนและนอกชุมชนร่วมจัดกิจกรรมพิภักดิ์อย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงองค์ความรู้ในพิภักดิ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนโดยรอบ และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและระดมทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาพิภักดิ์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชิงสร้างสรรค์ 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมแสดงเอกลักษณ์ สร้างสรรค์ความมีชีวิตให้กับพิภักดิ์ กิจกรรมสืบค้นคนเคยอยู่ ของเคยใช้ในฟาร์มบางเบ็ด กิจกรรมวันงาน "สืบสานตำนาน ม.จ.สิทธิพร กฤดากร" และกิจกรรมพิภักดิ์ออกแบบได้ด้วยชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและสมาชิกในชุมชน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมเสนอแนวทางการจัดกิจกรรม ร่วมดำเนินการ รวมทั้งร่วมประเมินผล โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความผูกพันเชื่อมโยงระหว่างพิภักดิ์กับผู้คนในชุมชนใกล้เคียงและหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง

พิภักดิ์สถานแห่งชาติราชบุรี

จังหวัดราชบุรี แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย คำนึงถึงความต่อเนื่อง ความสนุกสนาน มีการแข่งขัน สร้างความผูกพัน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมของพิภักดิ์ โดยจัด 2 โครงการ คือ 1) โครงการมัคคุเทศก์วัยใส ย้อนรอยเมืองราชบุรี ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยได้แก่ Walk Rally ไชยริศนา ในพิภักดิ์ การบรรยายนำชมพิภักดิ์สถานแห่งชาติราชบุรี กิจกรรมเรียนรู้หลักการมัคคุเทศก์ การต้อนรับ และศิลปะการพูด กิจกรรมเรียนรู้เรื่องราววัฒนธรรมอุทยานจิตรลดา จังหวัดราชบุรี กิจกรรมนำชมวัดมหาธาตุวรวิหาร ราชบุรี การออกแบบเข็มกลัดมัคคุเทศก์วัยใส การเรียนรู้การใช้แหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญา และกิจกรรมถ่ายทอดผลงานการเรียนรู้

2) โครงการตามรอยประวัติศาสตร์เมืองราชบุรี สร้างสรรค์ความคิดจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติราชบุรี ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยได้แก่ กิจกรรม walk Rally ไซปริศนาในพิพิธภัณฑ์ กิจกรรมออกแบบเข็มกลัดที่ระลึก และกิจกรรมตามรอยประวัติศาสตร์เมืองราชบุรี ทั้งนี้ในการออกแบบกิจกรรมมีการจัดประชุมให้ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ ผู้แทนจากชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งครู อาจารย์จากสถานศึกษา ในระบบและนอกระบบโรงเรียน และสมาชิกของชุมชนที่พิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ ร่วมกันวิเคราะห์และเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรม มีการทดลองและปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกันทั้งสองกลุ่ม

พิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สารจังหวัดสมุทรสงคราม แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ คือ การคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชน มีโรงเรียนและเด็กเป็นผู้ประสานความร่วมมือ เป้าหมายกิจกรรมควรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็ก เยาวชน คนในชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการสืบสานและเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงอนุรักษ์อย่างสร้างสรรค์และความสัมพันธ์อันดีระหว่างพิพิธภัณฑ์ ชุมชน และเครือข่ายการเรียนรู้จากสถานศึกษาต่างๆ โดยจัดโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชิงสร้างสรรค์ คือ โครงการลานวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า 12 สิงหา มหาราชินี ตอน เล่าเรื่องเมืองเก่า เขายี่สาร ผ่านพิพิธภัณฑ์ ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) เล่าเรื่องเมืองเก่าเขายี่สาร 2) ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น 3) ภูมิปัญญานำรู้แหล่งทำกิน 4) สืบสานถิ่นพัฒนาผ้าบ้านกะเตา 5) เก็บไว้เล่าเป็นตำนานสืบสานรัก และ 6) จำหน่ายของดีเขายี่สาร การจัดกิจกรรมมีการเก็บข้อมูล นำเสนอ ระดมความคิด วางแผน และดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการ ครูจากโรงเรียน และผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนหลากหลายวัย มาทำงานร่วมกันโดยมีการแบ่งบทบาทชัดเจน ทำให้สมาชิกในชุมชนมอง

เห็นศักยภาพของกันและกันทั้งคนในวัยเดียวกันและข้ามวัย โดยเชื่อมโยงโครงการกับงานเทศกาลเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเอื้อต่อการระดมทรัพยากรในการจัดงาน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์

ลาวครั่ง จังหวัดนครปฐม แนวทางการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์ที่คนในชุมชนต่างมีส่วนร่วมในการก่อตั้ง เพื่อนำมาส่งเสริมให้ลูกหลานในชุมชนได้เรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์ด้วยวิธีการสนุกสนาน โดยจัดกิจกรรมให้มีการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการทำนาของผู้คนในอดีต จากสิ่งของที่จัดแสดงภายในและบริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑ์ และส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนเป็นนักวิจัยท้องถิ่นมีส่วนร่วมทั้งร่วมศึกษา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมเตรียมงาน ร่วมดำเนินงาน ร่วมประเมิน และที่สำคัญร่วมรับผลประโยชน์ โดยใช้เวทีประชุม เวทีสนทนากลุ่มย่อย การนำสื่อวีดิทัศน์ ประกอบด้วยกิจกรรมในโครงการ ชาวกับวิถีชีวิตคนลาวครั่ง ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมนันทนาการ 2) กิจกรรมสวดมนต์ให้วัวพระ 3) กิจกรรมฐานเรียนรู้เรื่องข้าว แบ่งเป็น 4 ฐาน ได้แก่ การสีข้าว การตำข้าว การผัดข้าว และการหุงข้าวด้วยเตาด่าน 4) กิจกรรมต่อจิ๊กซอว์ภาพเครื่องมือเกี่ยวกับการทำนา 5) กิจกรรมเรียนรู้ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำนา ได้แก่ การรับมานข้าวและการรับขวัญข้าว และ 6) กิจกรรมสะท้อนการเรียนรู้

อาจกล่าวโดยสรุปถึงแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ได้ ดังนี้

- 1) ควรใช้เนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์มาสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ
- 2) ออกแบบกิจกรรมเรียนรู้โดยเชื่อมโยงพิพิธภัณฑ์กับกับแหล่งเรียนรู้ใกล้เคียงกัน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ความต่อเนื่อง ความสนุกสนานของกิจกรรม

- 3) เชื่อมโยงองค์ความรู้ในพิพิธภัณฑ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนโดยรอบ
- 4) ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ อย่างสร้างสรรค์และความสัมพันธ์อันดีระหว่างพิพิธภัณฑ์ชุมชน
- 5) ประสานเครือข่ายในชุมชนและนอกชุมชนร่วมจัดกิจกรรมพิพิธภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง
- 6) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและระดมทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์
- 7) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนหลากหลายวัย มาทำงานร่วมกัน โดยมีการแบ่งบทบาทชัดเจน ทำให้สมาชิกในชุมชนมองเห็นศักยภาพของกันและกันทั้งคนในวัยเดียวกันและข้ามวัย

3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

พิพิธภัณฑ์ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ของพิพิธภัณฑ์ ที่สามารถสื่อสารความรู้ ให้เข้าใจง่ายขึ้น ทำให้พิพิธภัณฑ์ดูมีชีวิตชีวาขึ้น สามารถดึงดูดความสนใจให้อยากเข้ามาเยี่ยมชม กิจกรรมทุกกิจกรรมได้รับความร่วมมือ จากหน่วยงานและคนในชุมชนเป็นอย่างดี เด็กและเยาวชนที่เข้ามาเรียนรู้ที่พิพิธภัณฑ์ได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นที่มีคุณค่าจากอดีตเชื่อมโยงสู่ปัจจุบัน ก่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้นำไปเป็นแบบอย่าง และไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ทั้งยังสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สถานีวิจัย ฯ และพิพิธภัณฑ์ ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ได้สื่อสำหรับจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางการเกษตรและกับวิถีชีวิต

ของคนในชุมชนที่ชัดเจนขึ้น ได้แบบร่างพิพิธภัณฑ์สำหรับการพัฒนาในอนาคตที่เกิดจากการสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ช่วยสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงความรู้ในท้องถิ่นกับพิพิธภัณฑ์เข้าด้วยกัน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ และพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ทำให้คนในชุมชนมีความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา มีความกระตือรือร้น อยากเห็นความก้าวหน้า พร้อมทั้งจะดูแลรักษาและร่วมกันรับผิดชอบในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้าเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก และเยาวชนรุ่นหลังสืบไป

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ราชบุรี จังหวัดราชบุรี

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวราชบุรีมากขึ้น ได้พัฒนาทักษะการสังเกต การวางแผน ความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ด้วยตนเองให้แก่นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการนำชมพิพิธภัณฑ์สนใจและตั้งใจฟังเป็นอย่างดี ชักถามวิทยากร มีการวางแผนการทำงานเป็นทีม สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวจากสิ่งจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์กับจินตนาการของตนเอง อธิบายความรู้ที่นึกคิดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ผ่านผลงานคือเข็มกลัดและภาพวาดที่ร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้น พิพิธภัณฑ์และสถานศึกษาได้แนวทางในการประสานความร่วมมือ ได้รูปแบบการจัดกิจกรรม Walk Rally ตัวอย่างกิจกรรม เอกสารเรียนรู้ประกอบการเรียนรู้สำหรับครูและผู้สนใจเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ราชบุรี และใบงานการเรียนรู้ที่ใช้พิพิธภัณฑ์เป็นฐาน และสามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมไปใช้กับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ การจัดกิจกรรมสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของชุมชนกับพิพิธภัณฑ์ ดังที่มีการเสนอความสนใจที่จะไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ราชบุรีเพิ่มเติม และมีการเสนอความต้องการให้พิพิธภัณฑ์จัดกิจกรรมในรูปแบบนี้อย่างต่อเนื่อง

พิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สารจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์และผลงานที่เกิดจากชาวบ้านที่เป็นวิทยากรและผู้สนใจประดิษฐ์ขึ้น เช่น ของเล่นจากใบจาก ใบมะพร้าว ผ้ามัดย้อม หุ่นสายริโซเคิล มีการรวบรวมสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของบ้านเขายี่สาร โดยจัดเก็บอยู่ที่โรงเรียนวัดเขายี่สารภายใต้การดูแลของสภาวัดนครธรรมตำบลเขายี่สารเพื่อให้บริการข้อมูลทางวัฒนธรรม ผลต่อสมาชิกในชุมชนและผู้สนใจที่เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากการร่วมงาน เช่น การเรียนรู้กับภูมิปัญญาสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ และมีโอกาสทดลองและเรียนรู้โดยเด็ก ๆ มีความเห็นว่าการกิจกรรมนี้มีความสนุกสนาน ให้ประโยชน์มาก วิทยากรมีความเป็นกันเอง เช่นเดียวกับที่ชาวบ้านมาเรียนรู้ตามซุ้มต่าง ๆ และทดลองทำงานประดิษฐ์เหล่านั้น ผลต่อสมาชิกชุมชนได้เรียนรู้และสนุกสนานร่วมกันซึ่งประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ทำให้ได้เห็นศักยภาพของผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่และวัยรุ่น เช่นในการจักสานของผู้สูงอายุที่เพิ่งแสดงให้เห็นในกิจกรรมนี้เป็นครั้งแรกหรือการสร้างสรรค์ฉากและตกแต่งสถานที่ของวัยรุ่นในชุมชนซึ่งที่ผ่านมาไม่เคยมีโอกาสดำเนินทำ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งจังหวัดนครปฐม ได้แนวทางและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ด้วยการเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับข้าวในพิพิธภัณฑ์อย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นข้าวในแปลงนามาถึงข้าวสวยในจาน ได้สื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม ได้แก่ สิ่งของต่างๆ ที่มีวิสัยท้องถิ่นและวิทยากร ร่วมกันระดมมาจัดแสดงเพิ่มเติมเพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สามารถจับต้องได้ นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจกิจกรรม เครื่องมือ และประเพณีเกี่ยวกับข้าว โดยสามารถอธิบายความรู้เหล่านี้ผ่านการอธิบายวาดภาพแสดงรายละเอียดของรูปร่างสิ่งของ ที่แสดงในพิพิธภัณฑ์ ได้อย่างแม่นยำ เข้าใจถึงองค์ประกอบ

รูปร่าง การใช้ประโยชน์ ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในอดีต และมีความประทับใจกิจกรรมแต่ละฐานซึ่งมีวิธีการเรียนรู้ที่น่าสนใจ สนุก ไม่น่าเบื่อ ชุมชนได้แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะทำให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชีวา มุ่งเน้นที่คุณค่าของการเข้าไปเรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์ว่า นอกจากการจัดแสดงสิ่งของ พิพิธภัณฑ์ควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้วิถีชีวิตของชาวลาวครั่งในอดีต ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการนำสิ่งที่จัดแสดงบางส่วนมาใช้ในสาธิต ทดลอง ให้ผู้สนใจหยิบจับทดลองทำได้ ด้วยบรรยากาศผ่อนคลาย สนุกสนาน และผู้สนใจเห็นคุณค่า ของสิ่งของเหล่านั้น

อาจกล่าวโดยสรุปถึงผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ได้ดังนี้

- 1) กิจกรรมที่จัดขึ้น ทำให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชีวาขึ้น สามารถดึงดูดความสนใจให้อยากเข้ามาเยี่ยมชม
- 2) กิจกรรมจัดขึ้นโดยส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คนในอดีต ผ่านสิ่งของที่จัดแสดงภายในและบริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑ์
- 3) สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ สามารถสื่อสารความรู้ ให้เข้าใจง่ายขึ้น เช่น สื่อสำหรับจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางการเกษตรและกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ชัดเจนขึ้น
- 4) กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวจากสิ่งจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์กับจินตนาการของตนเอง อธิบายความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ผ่านผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น เช่น เข็มกลัดและภาพวาด ของเล่นจากใบจาก หุ่นสายริโซเคิล การปั้นดินน้ำมัน การออกแบบลายสัญลักษณ์อิงมังกร
- 5) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นที่มีคุณค่าจากอดีตเชื่อมโยงสู่ปัจจุบัน ช่วย

เสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้นำไปเป็นแบบอย่าง และไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน

6) การจัดการเรียนรู้โดยผู้ใหญ่ออกแบบ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือลูกหลานในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของคนต่างวัย

7) กิจกรรมทุกกิจกรรมได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและคนในชุมชนเป็นอย่างดี

8) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงความรู้ในท้องถิ่นกับพิพิธภัณฑ์เข้าด้วยกัน ทำให้คนในชุมชนมีความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา มีความกระตือรือร้น อยากเห็นความก้าวหน้า พร้อมทั้งจะดูแลรักษาและร่วมกันรับผิดชอบในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้าเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก และเยาวชนรุ่นหลังสืบไป

รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้นี้เป็นข้อสรุปที่พัฒนาขึ้นจากการสรุป วิเคราะห์ และประเมินกระบวนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการประชุมระหว่างทีมผู้วิจัย และนำเสนอ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ หลักการ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ปัจจัย เงื่อนไข ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

หลักการข้อตกลงนิยาม ประกอบด้วย การทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจและสร้างการรับรู้ร่วมกันเกี่ยวกับความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมของชุมชน และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งคำนึงว่ารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะพัฒนาขึ้นนั้นควรมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ตลอด

ชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนสำหรับนำไปใช้ในพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และเพื่อส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เป็นสถานที่ที่นำเสนอและบอกเล่าเรื่องราวของผู้คนในท้องถิ่นชุมชนอย่างมีชีวิตชีวาแทนการเป็นสถานที่เก็บรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ในอดีต

ขั้นตอนการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยพิจารณา 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ดังนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การเตรียมการวางแผนการวิจัย ศึกษาสภาพบริบทชุมชน พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การวิเคราะห์ชุมชน การสนทนากลุ่ม และสรุปแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญได้แก่

1) ประชุม คัดเลือกพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

2) ประชุมนักวิจัยชุมชน/ชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงาน

3) ศึกษาสภาพพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น/วิเคราะห์

ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การออกแบบกิจกรรม การตรวจสอบกิจกรรม และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนสำคัญได้แก่

4) ออกแบบ พัฒนา และตรวจสอบความเป็นไปได้ของกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5) ทดลองใช้/ประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้านผลผลิต ประกอบด้วย ผลการจัดกิจกรรมที่เป็นชิ้นงานสร้างสรรค์ โครงการ/กิจกรรม การคืนข้อมูลสู่ชุมชน การเผยแพร่ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญได้แก่

6) สรุปผลการจัด/ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7) นำเสนอรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

8) เผยแพร่รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อสาธารณชน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบไปใช้ ควรพิจารณาถึงปัจจัยดังนี้

1) ปัจจัยภายใน พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นจะต้องมีความพร้อมในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ด้านเนื้อหาในการเรียนรู้ นอกจากสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานควรมีการรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ ประวัติ วัฒนธรรม ประเพณี ของพิพิธภัณฑสถาน และแหล่งเรียนรู้ของชุมชน หรืออย่างน้อยยังคงพอมีผู้คนในชุมชนที่ยังคงจดจำและสามารถบอกเล่าเรื่องราวเหล่านั้นอยู่

(2) ด้านการบริหารจัดการควรมีแนวทางการให้บริการ การจัดการกิจกรรม และการดูแลสภาพพิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้

(3) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ในการดำเนินงาน เสนอความคิดเห็น กิจกรรมหรือโครงการที่จะใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑสถานเพื่อการเรียนรู้

2) ปัจจัยภายนอก สมาชิกในชุมชน หรือหน่วยงาน องค์กร สถานศึกษา ที่ตั้งอยู่โดยรอบพิพิธภัณฑสถาน เห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมหรือให้ความร่วมมือในการจัดการกิจกรรมและใช้ประโยชน์

เงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ ควรพิจารณาถึงเงื่อนไข ดังนี้

1) พื้นที่ของพิพิธภัณฑสถานหรือแหล่งเรียนรู้ควรมีพื้นที่ที่กว้างขวางเพียงพอต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน หรือมีการสำรวจว่าในท้องถิ่นชุมชนที่พิพิธภัณฑสถานหรือแหล่งเรียนรู้นั้นตั้งอยู่ มีแหล่งหรือจุดเรียนรู้อื่นๆ ที่เชื่อมโยง

กับองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งจะส่วนสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑสถานและชุมชนโดยรอบ

2) ความรู้ ความเข้าใจทัศนคติของหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษา รวมทั้งสมาชิกในชุมชน ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ว่า การเรียนรู้คือชีวิต การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา หากแต่เนื้อหาหรือวิธีการเรียนรู้เหล่านั้น ควรคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละช่วงวัย ซึ่งมีความแตกต่างกัน แต่สามารถทำให้คนแต่ละช่วงวัยสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างสนุกสนาน และทำให้เห็นพลังศักยภาพของกันและกัน จนนำไปสู่ความรู้สึกว่าการเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อแต่เป็นเรื่องที่เรามาพบปะกัน มาร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันความสุขร่วมกัน

3) การประสานงานและระดมทรัพยากร ในการจัดกิจกรรม ควรเริ่มจากการเชื่อมโยงเป้าหมายของการจัดกิจกรรมเข้ากับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการจัดกิจกรรม เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีซึ่งมีการจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถาน ใช้วิธีการประสานงานกับสมาชิกในชุมชน ผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ ผู้นำท้องถิ่น ผู้แทนหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องไปกับบทบาทหน้าที่ของบุคคล หน่วยงาน องค์กรเหล่านั้น

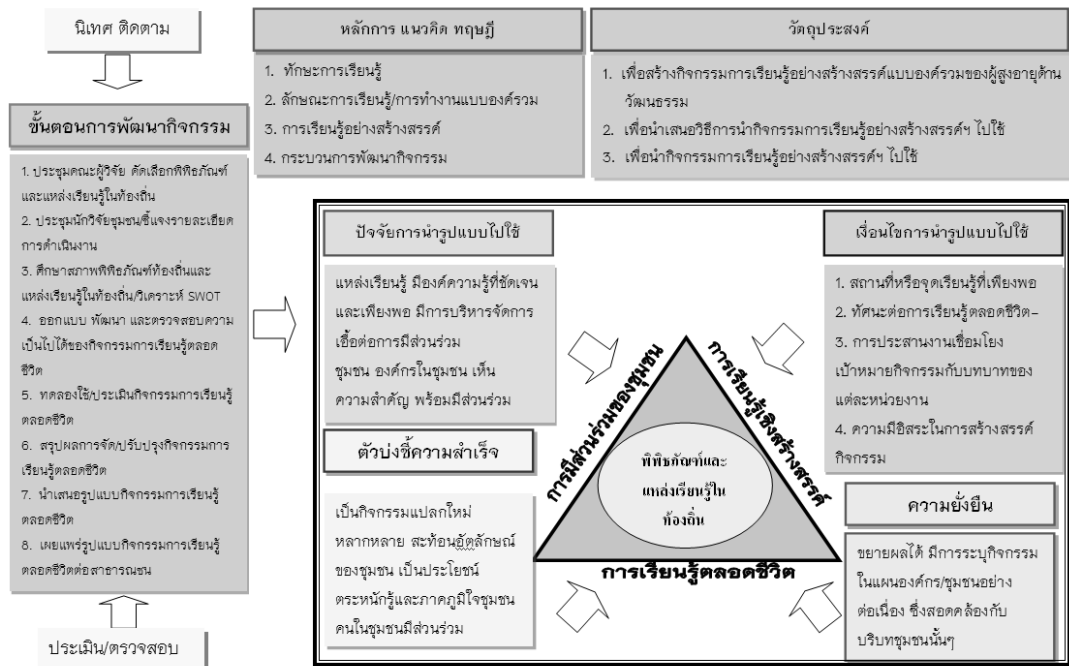
4) ความมีอิสระในการสร้างสรรค์กิจกรรม เพื่อสามารถพัฒนา ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมซึ่งอาจกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่ความยั่งยืนของการจัดกิจกรรมนั้นๆ

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ การนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนไปใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จ คือ กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะต้อง

เป็นกิจกรรมที่ในมุมมองของคนในชุมชนแล้ว มีความแปลกใหม่ มีความหลากหลาย สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน เป็นประโยชน์ สร้างความตระหนักรู้และภาคภูมิใจของคนในชุมชน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนและกิจกรรมนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน

ความยั่งยืน การนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนไปใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ให้มีความยั่งยืน ควรพิจารณาว่า ผู้ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนั้นๆ

จะสามารถนำผลการจัดโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ไปขยายผลต่อได้มากน้อยเพียงใด โดยควรเปิดโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามา มีบทบาทและระบุกิจกรรมในแผนการทำงานขององค์กรหรือแผนพัฒนาของชุมชน อย่างต่อเนื่อง เช่น จัดเป็นเทศกาล หรืองานประจำปี โดยอาจพิจารณาถึงความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนนั้น เช่น เนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับงานเทศกาล งานประเพณี หรืองานประจำปีที่ชุมชนนั้นจัดเป็นประจำ

รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพัภกัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

การอภิปรายผล

การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพัภกัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในพิพัภกัณฑ์ทั้ง 4 แห่ง พบว่าให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความสัมพันธ์กับผู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ใน

ชุมชนตำบลที่พิพัภกัณฑ์ตั้งอยู่เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้และทำให้ชุมชนเห็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เหล่านั้น เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนโดยรอบให้มีความน่าสนใจและน่าประทับใจมากขึ้น ไปพร้อมกับการทำให้ชุมชน

ตระหนักถึงบทบาทของตนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ในชุมชนตนเองมากขึ้น เช่น การให้ภูมิปัญญาในชุมชนมาเป็นวิทยากร และผู้จัดการเรียนรู้ในฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำนาของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง จะเห็นได้จากความภูมิใจ ความสุขที่ได้เป็นผู้จัดและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กๆ ในชุมชน และเป็นโอกาสทบทวนองค์ความรู้ ภูมิปัญญาต่างๆ ที่มีอยู่ให้แม่นยำก่อนจะมาถ่ายทอด และในกรณีเดียวกันกับฐานเรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร ที่คนในชุมชนเป็นผู้จัดสอดคล้องกับ สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548) กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีความเชี่ยวชาญ มีใจรักในศิลปวัฒนธรรม หรืองานที่พิพิธภัณฑ์จัดแสดงโดยจิตวิญญาณ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจพร้อมให้บริการ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เป็นนักสื่อสารและถ่ายทอดที่ดี

ด้านเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติได้ และเพื่อจะอยู่ร่วมกัน มีความเชื่อมั่น ภูมิใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เสนอโดยองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ดังเช่น การพัฒนาและปรับปรุงสื่อและการจัดนิทรรศการเรื่องราวต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร ทำให้ผู้มาเยี่ยมชมได้เรียนรู้อัตชีวประวัติ การดำรงชีวิต การทำงาน และผลงานของ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร แล้วสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต การทำไร่นามสม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการทำการเกษตรแผนใหม่ในปัจจุบันและการจัดแสดงนิทรรศการด้านวิชาการกรเกษตรของหน่วยงานต่างๆ ในกิจกรรมวันงาน “สืบสานตำนานเกษตรหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร” ทำให้ผู้มาร่วมงานได้รับความรู้ในหัวข้อต่างๆ ที่ครอบคลุมทั้งด้านพืช สัตว์ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม สามารถนำความ

รู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้และการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ ในทำนองเดียวกับกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พิพิธภัณฑ์กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อเรียนรู้ร่วมกันที่จะจัดกิจกรรมสำหรับเด็กนักเรียนโรงเรียนทุ่งผักกูดให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของผู้คนจากชุมชนในอดีตที่ผูกพันกับนาและข้าว โดยออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการรับฟังการบรรยายพร้อมการสาธิตและการได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสะท้อนว่าจากนี้ไปจะกินข้าวให้หมดจานเพราะเห็นความลำบากและความยุ่งยากกว่าจะมาเป็นข้าวในจาน

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ราชบุรี และพิพิธภัณฑ์กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง ทำให้นักเรียน นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของชุมชนตนเองสามารถตอบคำถาม ถ่ายทอดเรื่องราวให้กับผู้อื่นได้สะท้อนถึงความสามารถในการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากพิพิธภัณฑ์แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง ถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ออกมาเป็นภาพวาด หรือภาพจินตนาการ นำเสนอชิ้นงานสะท้อนความคิดเห็นของตนเองได้ และสามารถที่จะเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และได้พัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในชีวิต ได้ทักษะการค้นหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำหน้าที่ที่ดีในหมู่คณะ สอดคล้องกับสุชาติ ต้นธนะเดชา (สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ควรเรียนรู้ตลอดชีวิตมีดังนี้ ทักษะการดำรงชีวิต ทักษะวิธีการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะการผลิต และทักษะการจัดการ และเป็นไปตามรายงานของคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เสนอต่อยูเนสโก ปี พ.ศ. 2539 เรื่อง การเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในตน

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ที่กล่าวถึงการเรียนเพื่อรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง และการเรียนรู้เพื่อชีวิต

การมีส่วนร่วมกับชุมชน พบว่า กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของทั้ง 4 พิพิธภัณฑสถาน ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และร่วมวางแผน ขณะที่การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถาน 2 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานบ้านเขายี่สารและพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ลวดครั้ง พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมที่สำคัญทั้งในด้านการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการทั้งร่วมในการเป็นผู้ออกแบบและจัดกิจกรรม ร่วมติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรม รวมถึงการได้รับและใช้ประโยชน์จากแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตฯ ซึ่งแต่ละพื้นที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ สำหรับผู้ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องส่วนใหญ่เป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานและผู้สมาชิกในชุมชนใกล้เคียง ผู้บริหารและครูจากสถานศึกษาใกล้เคียงทั้งจากในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน สมาชิกสภาวัฒนธรรมตำบล รวมถึงผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถาน ประเด็นที่น่าสนใจคือการร่วมรับผลประโยชน์ ส่วนใหญ่เป็นการได้แนวทางในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑสถานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับท้องถิ่นชุมชนในอนาคตต่อไป เห็นศักยภาพของสมาชิกในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นโดยริเริ่มจากคนในชุมชนเอง สำหรับผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่ร่วมกันสร้างความสนุกสนานความมีชีวิตชีวาให้กับพิพิธภัณฑสถานโดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ใกล้เคียง ในการสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่สืบไป สอดคล้องกับพิณวลี อังศุพันธุ์ (2551) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา เสนอว่า

การดำเนินงานของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นให้สามารถทำหน้าที่ดูแลรักษามรดกวัฒนธรรมภายใต้จิตสำนึกรักในท้องถิ่นได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้ มีการนำเสนอความรู้ถ่ายทอดผ่านสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ ภาพวาดลายเส้น ภาพการ์ตูน ตัวมาสคอต ข้าวของเครื่องใช้ในอดีต และวีดิทัศน์ที่พิพิธภัณฑสถาน ม.จ.ลลิตพิพิธภัณฑสถานและกาจัดฐานเรียนรู้เกี่ยวกับข้าวโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัส เรียนรู้และทดลองใช้เครื่องมือเหล่านั้น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายขึ้น ต่างไปจากนิทรรศการที่จัดแสดงไว้ดั้งเดิม ลดทอนบรรยากาศที่ดูเป็นทางการของพิพิธภัณฑสถาน กระตุ้นความสนใจความอยากรู้อยากเห็นของผู้มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถาน สอดคล้องกับแนวคิดของนวลลลิต ทินานนท์ (2547) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นที่สำคัญคือ 1) เพื่อสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม สังคม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตนเองและชุมชนอื่นละแวกใกล้เคียง และในเขตจังหวัดนั้น ๆ 2) เพื่อกระตุ้นจินตนาการ ความอยากรู้อยากเห็น เปิดกว้างทางความคิด และให้โอกาสเด็ก ๆ ได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ตื่นเต้นและน่าค้นหา การเห็นคุณค่าและวิถีคิดแบบใหม่ 3) เพื่อจุดประกายความใฝ่รู้ของคนในชุมชน 4) เพื่อช่วยให้เยาวชนรู้สึกว่าการพิพิธภัณฑสถานเหมือนกับบ้านและเห็นคุณค่า 5) เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและนำศิลปวัฒนธรรมมาใช้ในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออกของมนุษย์

นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมที่กำหนดให้มีการสะท้อนผลการเรียนรู้ในรูปของการออกแบบเข็มกลัดของที่ระลึกในกิจกรรมที่จัดขึ้น ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี และการเขียนผังความคิด การต่อจิ๊กซอว์ การวาดภาพสิ่งที่เรียนรู้จาก

พิพิธภัณฑ์ รวมทั้งการสร้างสรรค์ชิ้นงานประดิษฐ์ของเล่นจากใบจาก ใบมะพร้าว ผ้ามัดย้อม หุ่นสายริโซเคิล ณ พิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร ช่วยส่งเสริมการใช้จินตนาการตนเอง สร้างสรรค์ผลงานใหม่ พร้อมแสดงความคิดเห็น และนำเสนอผลงานของตนเอง ถ่ายทอดผลการเรียนรู้ออกมาเป็นชิ้นงาน ผู้ร่วมกิจกรรมได้ฝึกทักษะการสังเกต และพัฒนาทักษะการสื่อสาร ใช้กระบวนการวางแผน การทำงานร่วมกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน การเรียนรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการจุดประกายความคิดให้ครู และนักเรียน นักศึกษา ในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ หรือผู้เกี่ยวข้องต้องออกแบบกิจกรรม ให้มีความเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของกลุ่มผู้ใช้บริการ และตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 ก) กล่าวว่า กิจกรรมด้านศิลปะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และชวนฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา การรู้จักใช้ความคิดของตนเองในการแสดงออกทางความคิดหลายๆ ด้านความสนุก การกระโดดโลดเต้น การแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึก เป็นการพัฒนาความรู้สึกรักคิดอันจะนำไปสู่การคิดอย่างสร้างสรรค์ต่อไป กิจกรรมศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพลงสี หรือการวาดภาพด้วยนิ้วมือ การฉีกกระดาษ ปะกระดาษ ตัดกระดาษ การพับกระดาษ การปั้นดินน้ำมัน การปั้นแป้ง การปั้นดินเหนียว และการประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นต้น กิจกรรมด้านภาษา ได้แก่ การเล่านิทาน การเล่นเกม การเล่นเกมบทบาทสมมติ กิจกรรมเข้าจังหวะและการแสดงออกด้านจินตนาการ เป็นต้น และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 ก) กล่าวถึงการเรียนรู้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความตระหนัก ขั้นที่ 2 ขั้นระดมพลังความคิด ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน ขั้นที่ 5 ขั้นวัดและประเมิน

ผล และขั้นที่ 6 ขั้นเผยแพร่ผลงาน สอดคล้องกับอุทัย ดุลยเกษม (2553) ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะพื้นฐานประการหนึ่งของมนุษย์ ประชาชนโดยทั่วไปจะรู้สึกมีความพึงพอใจและมีแรงบันดาลใจ ถ้าเขาสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มเปี่ยม การช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และมีความสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ ก็ควรจะเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ และทำในสิ่งที่สร้างสรรค์

กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นใน 4 พื้นที่ มีแนวโน้มที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดเพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนโดยเสริมสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีคุณค่ามากขึ้นจากเดิมที่เป็นแหล่งรวบรวมสิ่งของที่เปี่ยมมรดกทางวัฒนธรรม ข้อมูล ความรู้ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อให้คนภายในได้เรียนรู้และถ่ายทอดแก่คนในรุ่นหลัง ควบคู่ไปกับการสร้างความน่าสนใจให้คนภายนอกชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้ว่า ด้วยกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลิน ส่งเสริมการเกิดจินตนาการอยากรู้ อยากเข้าใจมากขึ้น พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ องค์ครุฑรักษา (2544) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง พิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวต้องการวิธีการจัดแสดงนำเสนอคือ จัดแสดงวัตถุที่จำลองสามารถจับและทดลองสิ่งของที่จัดแสดงได้ ต้องการให้เจ้าหน้าที่นำชม บรรยาย และสาธิต รวมทั้งต้องการให้มีการนำเสนอเนื้อหากว้างๆ ง่ายต่อการเข้าใจ ส่วนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจให้จัดขึ้นในพิพิธภัณฑ์ 3 อันดับ ได้แก่ นิทรรศการตามเทศกาล หรือช่วงเวลาสำคัญ กับกิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม นิทรรศการหมุนเวียนจากพิพิธภัณฑ์อื่นๆ มีการแสดงและการละเล่นให้ชม ในทำนองเดียวกับศรีศักร วัลลิโภดม (2548: บทบรรณาธิการ) กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไม่ควรเป็นสถานที่ให้ความรู้

ความหมายในลักษณะที่แห้งแล้ง ด้วยการเสนอให้เห็นความรู้และความเป็นจริงแบบวิชาการมากเกินไป ควรมีการผูกเรื่องในตำนาน ความเชื่อ หรือเหตุการณ์ ในท้องถิ่นให้มีลักษณะเปล็ดเปล็น จนเกิดจินตนาการได้ เพราะจะทำให้พิพิธภัณฑกลายเป็นสถานที่ซึ่งผู้คนสามารถมาหาความรู้ได้อย่าง เปล็ดเปล็น แตกต่างจากการไปหาความรู้ที่โรงเรียนและตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดังนั้น การทำให้ผู้มาชมพิพิธภัณฑเกิดจินตนาการจึงเป็นเรื่องสำคัญ แต่จินตนาการจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีความเปล็ดเปล็นก่อน ความเปล็ดเปล็นก่อให้เกิดจินตนาการในเรื่องอยากรู้ อยากเข้าใจ และเป็นกลไกที่สำคัญในการเชื่อมโยงบรรดาความรู้และความจริงที่เป็นเสีย ๆ นั้น ให้เป็นองค์รวมแห่งความรู้และความจริงได้

บทสรุป

รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างแหล่งเรียนรู้กับชุมชนโดยการเชื่อมโยงเนื้อหาที่จัดแสดงในแหล่งเรียนรู้นั้นๆ กับองค์ความรู้และวัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ชุมชนที่แหล่งเรียนรู้นั้นตั้งอยู่ ผ่านวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายของช่วงวัยและความต้องการหรือความสนใจที่แตกต่างกัน โดยใช้พิพิธภัณฑและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานในวางแผนและพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

ประกอบด้วยการทำความเข้าใจร่วมกันในหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมของชุมชนและการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบ ประกอบด้วย การวางแผนร่วมกับชุมชน การศึกษาสภาพพิพิธภัณฑและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การพัฒนากิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การดำเนินกิจกรรม ประเมินและสรุปผล และการนำเสนอเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและเผยแพร่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วยปัจจัยภายใน ได้แก่ องค์ความรู้ข้อมูลของสิ่งที่จัดแสดง การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ปัจจัยภายนอก การให้ความสำคัญของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ประกอบด้วย ความเหมาะสมของสถานที่และสภาพแวดล้อม ทัศนคติต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การประสานงานและระดมทรัพยากร และความอิสระในการสร้างสรรค์กิจกรรม สำหรับตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ได้แก่ ความแปลกใหม่ของกิจกรรม ความหลากหลายสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน เป็นประโยชน์ การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และสุดท้ายความยั่งยืนพิจารณาที่ความสามารถในการขยายผล การยอมรับ การระบุงกิจกรรมในแผนการทำงานของชุมชน มีการจัดกิจกรรมตามประเพณีอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ข้อเสนอแนะต่อพิพิธภัณฑและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ การจัดแสดงสิ่งของในพิพิธภัณฑควรมีการอธิบายเชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และจัดลำดับการนำเสนอตามสภาพการเรียนรู้ที่เป็นจริง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑควรคำนึงถึงประเพณีและเรื่องราวที่เป็นของชุมชน เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชน และ

การทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ ควรให้
คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์
เพื่อจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ

1.2 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน ได้แก่

1) ควรมีการจัดเวทีเสวนาวิชาการร่วมกับชุมชน หน่วยงาน
ที่รับผิดชอบ เพื่อขับเคลื่อนแนวคิดการพัฒนา
พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาพิพิธภัณฑ์
ท้องถิ่น ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม 2) ควรมีการ
ทบทวนองค์ความรู้ หรือจัดการความรู้ของชุมชนเพื่อ
สืบเนื่องภูมิปัญญา วัฒนธรรมชุมชน 3) ควรมีการให้
ความรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนเรื่องการบริหาร
จัดการ การดูแลและสำนึกความเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์
และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 4) ควรส่งเสริมให้คนใน
ชุมชนได้ใช้ประโยชน์และเรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หน่วยงานในท้องถิ่นควรมีบทบาท
ในการส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม
และวิถีชุมชนจากพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
2) สถานศึกษา ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้
แหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยร่วมมือ
กับพิพิธภัณฑ์ ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการออกแบบ
กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันให้สอดคล้องกับหลักสูตร
ของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเพื่อขยายผลการ
พัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการศึกษาเชิง
สร้างสรรค์ในภูมิภาคอื่น

2) ควรมีการวิจัย เพื่อพัฒนาเครือข่าย
การวิจัยพัฒนาพิพิธภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์

3) ควรมีการศึกษารูปแบบการมี
ส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
คุณค่าวัฒนธรรมชุมชน

4) ควรมีการวิจัยโครงสร้างการบริหาร
จัดการที่เหมาะสมต่อพิพิธภัณฑ์ชุมชน

5) ควรมีการออกแบบการวิจัยที่
เชื่อมโยงผู้เรียนรู้ในทุกช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น
วัยทำงาน และผู้สูงอายุเพื่อความต่อเนื่อง ยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณที่ปรึกษาโครงการ ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการ
คณะผู้วิจัย นักวิจัยชุมชนที่รับผิดชอบการวิจัย
ในพิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร โดยอาจารย์เดชา บุญชู
และอาจารย์ไพรัช แก้วกาม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกลุ่ม
ชาติพันธุ์ลาวครั้ง โดยอาจารย์สุรัตน์ เพชรนิล และ
อาจารย์ศักดิ์ดา ทวีศรี พิพิธภัณฑ์ ม.จ.สิทธิพร กฤดา
กร โดย ม.ล.สินติสุข กฤดากร และ พิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติราชบุรี โดย น.ส.อัษฎิณี ภูพานิช ขอขอบคุณ
สมาชิกชุมชนทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา
และจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สุดท้าย
ขอขอบคุณชุดโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒน
นวัตกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้
พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการ
เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่สนับสนุนงบประมาณใน
การทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธุ์. (2547).

**โครงการสืบค้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรม
ท้องถิ่น: การเรียนรู้กระบวนการเสริม
ศักยภาพการวิจัยชุมชนในพื้นที่อำเภอ
หัวานใหญ่ และอำเภอหนองสูง จังหวัด
มุกดาหาร.** กรุงเทพฯ: งานวิจัยวัฒนธรรม
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์. (2557). "การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์
จากแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม".

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
11, 1, 2 (มิถุนายน 2556 – มีนาคม 2557):
57-65.

- นวลลอบ ทินานนท์. (2547). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัด นครนายก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และพรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญ สุข. (2553). "หน่วยที่ 5 กระบวนการพัฒนา ชุมชนเกษตร" ใน ประมวลสาระชุด วิชา การพัฒนาชุมชนเกษตร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิณวลี อังศุพันธุ์. (2551). การศึกษาการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่ม ขีดความสามารถของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่ง แก้วแดง. (2545). การบรรยายเรื่อง การปฏิรูป การเรียนรู้เพื่อการพัฒนา"การสร้าง สรรค์ศึกษา" กรณีของประเทศไทย. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2552. จาก [http://library.uru.ac.th/webdb/ images/Create_Edu.htm](http://library.uru.ac.th/webdb/images/Create_Edu.htm)
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2549). "ชี้ทางออกพิพิธภัณฑ์ ไทย." วารสารสื่อพลัง. 14, 3 (กรกฎาคม- กันยายน 2549): 22-25.
- สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้. (2555). สารานุกรมการศึกษาตลอดชีวิต. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2555 จาก [http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/liciti/ longlife.html](http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/liciti/longlife.html)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). การเรียนรู้: ขุมทรัพย์ในตน. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.. (2546). รายงานการประชุมทางวิชาการ เรื่อง การศึกษาเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: กลุ่ม งานศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). การจัดการ เรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดเชิง สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา.
- สิริภาภา รัชตะหิรัญ. (2547). "การดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ ท้องถิ่น: กรณีพิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร" ในเอกสารสรุปการอบรมพิพิธภัณฑ์ ท้องถิ่นและการพัฒนา. วันที่ 4-6 ตุลาคม 2547. เอกสารอัดสำเนา.
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2548). รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต: พิพิธภัณฑ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2553). เอกสารประกอบการ อบรมเรื่อง การแปลงแผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สู่วิธีปฏิบัติ ราชการระดับคณะวิชา/หน่วยงาน. วันที่ 31 พฤษภาคม 2553 ณ โรงแรมรอยัลซิติ้. เอกสารอัดสำเนา.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N. Rural. (1977). Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation. New York: Cornell University.

การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล บาสเกตบอล แอนด์บอลและวู้ดบอล สำหรับประเทศไทย

Professional Standard Development of Sport Coaches in Volleyball, Basketball, Handball and Woodball for Thailand

นพพร จันทรนำชู*
คุณันต์วี พิธพรชัยกุล**
นภสร นีละไพจิตร***
นรินทรา จันทศร***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล บาสเกตบอล แอนด์บอล และวู้ดบอล สำหรับประเทศไทย โดยการศึกษาเอกสาร การวิจัยเดลฟาย การประชุมกลุ่มย่อย และการประชุมวิพากษ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแนวทางการสนทนากลุ่ม จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับกีฬาแต่ละประเภท จำนวน 100 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า มาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาแบ่งเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง และสมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา แบ่งเป็น 3 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1. สมรรถนะทั่วไป จำนวน 29 ข้อ 2. สมรรถนะหลัก จำนวน 27 ข้อ และ 3. สมรรถนะตามหน้าที่ จำนวน 22 ข้อ

The purpose of this study was to develop professional standards of sport coaches in volleyball, basketball, handball and woodball for Thailand. It employed documentary study, Delphi technique, focus group discussion and critical conference with 100 experts and key informants of each type of sport. Research tools included questionnaire and guideline for focus group discussion. The data were analyzed by using frequency, percentage, median, interquartile range and content analysis. The results were as follows: 1) professional standards of sport coaches were classified into 3 levels consisted of primary level, intermediate level and higher level, and 2) professional standard of sport coaches competencies were classified into 3 competencies, i.e. general competency 29 items, core competency 27 items, and functional competency 22 items.

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**อาจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

***อาจารย์ ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา เป็นการกำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม ให้มีระดับความสามารถในการประกอบอาชีพ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติในวิชาชีพ กรมพลศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีพันธกิจ อำนาจหน้าที่ ในการพัฒนาบุคลากรด้านการพลศึกษา สุขภาพ การกีฬา นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬาและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยส่งเสริมและพัฒนาให้มีบุคลากรที่เป็นผู้นำทางการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานเพียงพอ โดยเริ่มดำเนินการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพตั้งแต่ พ.ศ.2554 อย่างต่อเนื่อง ด้วยความร่วมมือกับสถาบันวิชาการต่าง ๆ อาทิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยบูรพา และที่ปรึกษาในระดับชั้นนำ (กรมพลศึกษา, 2558: 10) โดยสถาบันพัฒนาบุคลากรการพลศึกษาและการกีฬาได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จัดทำสื่อ/คู่มือประกอบการฝึกอบรมและจัดการฝึกอบรมผู้ฝึกสอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา นักบริหารจัดการกีฬาและผู้นำนันทนาการ ทั้งนี้ เพื่อให้มีผู้นำทางการกีฬา นันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬาที่มีจำนวนเพียงพอกระจายอยู่ในทุกท้องถิ่น ทุกพื้นที่ในประเทศไทย เพื่อให้การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬามีจุดเน้น เพื่อการพัฒนาด้านคุณภาพมากขึ้น เพื่อเป็นการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ กรมพลศึกษาจึงได้จัดทำมาตรฐานวิชาชีพบุคลากรด้านการกีฬาขึ้น โดยประกอบด้วย หลักสูตร เกณฑ์มาตรฐาน แบบประเมินผล ซึ่งเป็นหลักประกันได้ว่าผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรตามมาตรฐานวิชาชีพและผ่านเกณฑ์การประเมิน จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ เป็นการเตรียมการเข้าสู่อาชีพด้านการกีฬา เพราะการฝึกอบรมตามหลักสูตรมาตรฐานวิชาชีพ กำหนดให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานของอาชีพนั้น ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพ

ของวิชาชีพด้านการพลศึกษาและการกีฬา รวมทั้งยังรับรองคุณสมบัติของบุคลากรด้านการพลศึกษาและการกีฬาด้วย การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล กีฬาแอโรบิค และกีฬาวู๊ดบอล สำหรับประเทศไทยจึงเป็นการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพการกีฬาให้พัฒนาขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อจัดทำมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล ผู้ฝึกสอนกีฬาแอโรบิค และผู้ฝึกสอนกีฬาวู๊ดบอล สำหรับประเทศไทย

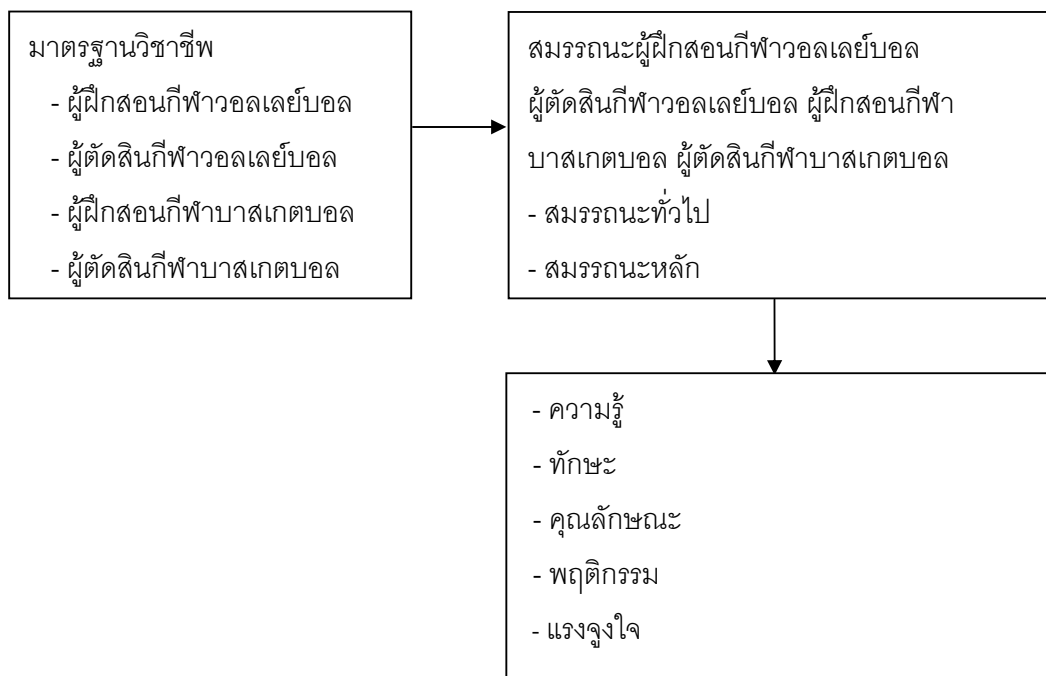
วิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่

1. แนวคิดของแมคเคลแลนด์ (McClelland, 1973) ที่อธิบายองค์ประกอบของสมรรถนะโดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) กับบทบาททางสังคม (Social Role) ภาพลักษณ์ที่รับรู้ตัวเอง (Self-Image) อุปนิสัย (Traits) และแรงกระตุ้น (Motive)
2. แนวคิดของชวาร์ทซ์ (Schwartz, 1975) ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
3. แนวคิดของชเนาะ กสิการ์ (2548) ที่อธิบายความหมายของมาตรฐานวิชาชีพว่าการกำหนดมาตรฐานของสมรรถนะที่คาดหวังว่าคือความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ปฏิบัติ และทักษะด้านความคิดในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิผลตามมาตรฐานที่ต้องการของอาชีพ
4. แนวคิดของสมาคมกีฬาและกายภาพศึกษาแห่งชาติ (National Association

for Sport and Physical Education, 2006) ที่อธิบาย มาตรฐานวิชาชีพระดับประเทศ เป็น 8 มาตรฐาน คือ ด้านปรัชญาและจรรยาบรรณ ด้านความปลอดภัย และการป้องกันการบาดเจ็บ ด้านเงื่อนไขทางกายภาพ ด้านการเติบโตและพัฒนาการ ด้านการสอนและการสื่อสาร ด้านกลวิธีและทักษะทางกีฬา ด้านองค์กร

และการจัดการ และด้านการประเมินผล โดยนำมาประยุกต์กับข้อมูลผู้ฝึกสอนกีฬา ของกรมศึกษา (2548) เพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิด ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา โอลิมปิก บาสเกตบอล แอ็นด์บอล และวู้ดบอล ดังแผนภาพที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเดลฟาย (Delphi Technique) โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ตามข้อเสนอของแมคมิลแลน (Macmillan, 1971) ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬาแต่ละประเภท จากหน่วยงานด้านกีฬา ได้แก่ กรมพลศึกษา การกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬาแต่ละประเภท จากสมาคมและชมรมกีฬา
3. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬาแต่ละประเภท จากสถาบันการศึกษา ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา

4. เป็นผู้ฝึกสอนและผู้ตัดสินกีฬาแต่ละประเภท ทั้งกีฬาขั้นพื้นฐาน และกีฬาเพื่อความ เป็นเลิศ

5. เป็นนักกีฬาแต่ละประเภทที่มี ประสบการณ์การเข้าร่วมการแข่งขัน ทั้งระดับโรงเรียน ระดับสโมสร และระดับชาติ

โดยจัดการวิจัยเดลฟาย จำนวน 3 รอบ ดังนี้ รอบที่ 1 เป็นการนำดัชนีค่าสำคัญจากการ วิจัยเอกสาร มาพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้างด้วยข้อคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามความ คิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและไม่มีกำกวม ขอบเขต ของการตอบคำถาม

รอบที่ 2 เป็นการพัฒนาแบบสอบถามครั้งที่ 1 โดยนำข้อเสนอจากการประชุมระดมความคิดเห็นในการรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 1 มาพัฒนาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ซึ่งแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง สมรรถนะที่จำเป็นต้องมีสำหรับวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สมรรถนะที่จำเป็นต้องมีสำหรับวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาในระดับมาก

3 หมายถึง สมรรถนะที่จำเป็นต้องมีสำหรับวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สมรรถนะที่จำเป็นต้องมีสำหรับวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาในระดับน้อย

1 หมายถึง สมรรถนะที่จำเป็นต้องมีสำหรับวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญมาตรฐานวิชาชีพละ 20 คน

รอบที่ 3 เป็นการพัฒนาแบบสอบถามครั้งที่ 2 โดยเพิ่มการระบุตำแหน่งค่ามัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IR) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ซึ่งต้องมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำร่างมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา

ขั้นตอนที่ 3 การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ของผู้เชี่ยวชาญของมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา มาตรฐานละ 25 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของร่างมาตรฐานวิชาชีพที่ได้พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การจัดประชุมวิพากษ์ร่างมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา มาตรฐานละ 50 คน เพื่อร่วมวิพากษ์ จัดทำหลักสูตรมาตรฐานวิชาชีพและแนวทางการพัฒนาและการประเมินสมรรถนะบุคลากรวิชาชีพกีฬา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การจำแนกระดับและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

ผลของการประชุมระดมความคิดเห็นในส่วนนี้ได้ข้อสรุปว่า มาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาสำหรับประเทศไทย มีดังนี้

มาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง ดังนี้

1. ผู้ฝึกสอนกีฬาระดับต้น สามารถปฏิบัติหน้าที่ฝึกสอนนักกีฬาเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันในระดับโรงเรียนและระดับจังหวัด

2. ผู้ฝึกสอนกีฬาระดับกลาง สามารถปฏิบัติหน้าที่ฝึกสอนนักกีฬา เพื่อเข้าร่วมการแข่งขันในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับภาค

3. ผู้ฝึกสอนกีฬาระดับสูง สามารถปฏิบัติหน้าที่ฝึกสอนนักกีฬา เพื่อเข้าร่วมการแข่งขันในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ

ส่วนที่ 2 สมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา

ผลจากการวิจัยเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬา จำนวน 3 รอบ พบว่า สมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับมากที่สุด แสดงว่าสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และระดับมากที่สุด และสมรรถนะวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาทุกข้อ และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ไม่เกิน 1.50 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกันในสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาทุกข้อ และได้สมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาสำหรับประเทศไทย ดังนี้

1. **สมรรถนะทั่วไป (Generic Competencies) สำหรับผู้ฝึกสอนกีฬา** หมายถึง คุณสมบัตินี้ทั่วไปของผู้ฝึกสอนกีฬาควรมีในการเข้าสู่วิชาชีพทางการกีฬา เพื่อให้บรรลุความสำเร็จขององค์กร และ

<p>เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างจากบุคลากรขององค์กรอื่น เป็นความสามารถพิเศษเฉพาะของแต่ละองค์กรเท่านั้น</p>	<p>6. มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่</p>
<p>1.1 องค์กรประกอบด้านความรู้ จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย</p>	<p>1.4 องค์กรประกอบด้านพฤติกรรม จำนวน 11 ข้อ ประกอบด้วย</p>
<p>1. มีความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยขั้นพื้นฐาน</p>	<p>1. มุ่งมั่น กระตือรือร้น และเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ</p>
<p>2. มีความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน</p>	<p>2. ทำงานอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน</p>
<p>3. มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขั้นพื้นฐาน</p>	<p>3. ใฝ่รู้และแสวงหาแนวทางการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ</p>
<p>4. มีความรู้เกี่ยวกับหลักการการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p>	<p>4. มีจิตอาสาและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม</p>
<p>1.2 องค์กรประกอบด้านทักษะ จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย</p>	<p>5. ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง</p>
<p>1. มีทักษะการใช้ภาษาไทยสามารถฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ดี</p>	<p>6. ยอมรับคำแนะนำและคำติชมของผู้อื่น</p>
<p>2. มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสามารถฟัง พูด อ่าน และเขียนได้</p>	<p>7. เคารพในบทบาท หน้าที่ และสิทธิของตนเองและผู้อื่น</p>
<p>3. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถใช้โปรแกรมพื้นฐานในการสื่อสาร และการแสวงหาความรู้</p>	<p>8. วางตนให้เหมาะสมกับสถานภาพและกาลเทศะ</p>
<p>4. มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p>	<p>9. มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p>
<p>1.3 องค์กรประกอบด้านคุณลักษณะ จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย</p>	<p>10. มีความสุภาพอ่อนน้อม</p>
<p>1. มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ</p>	<p>11. แสดงออกถึงความมีน้ำใจ</p>
<p>2. มีน้ำใจนักกีฬา</p>	<p>1.5 องค์กรประกอบด้านแรงจูงใจ จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย</p>
<p>3. มีบุคลิกภาพที่ดี</p>	<p>1. มีทัศนคติเชิงบวกในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างกัลยาณมิตร</p>
<p>4. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่ม</p>	<p>2. มีความเชื่อในคุณค่าของกีฬา และการออกกำลังกาย</p>
<p>5. มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี</p>	<p>3. มีความภูมิใจในผลการปฏิบัติงาน</p>
	<p>4. ใช้ข้อผิดพลาดเป็นพลังในการพัฒนาตนเอง</p>

2. สมรรถนะหลัก (Core Competencies)

สำหรับผู้ฝึกสอนกีฬา หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะในวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาที่รับผิดชอบที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้การปฏิบัติงานให้บรรลุผล และเป็นคุณลักษณะที่บุคลากรทางการกีฬาในทุกตำแหน่งในกลุ่มงานเดียวกันต้องมี สามารถแสดงลักษณะเฉพาะของบุคคล จำแนกแยกแยะผู้ที่มีผลงานดีเด่น ปานกลาง และสูงออกจากกัน และเป็นสมรรถนะที่สั่งสมและอยู่กับบุคคล

2.1 องค์ประกอบด้านความรู้ จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย

1. มีความรู้เกี่ยวกับประวัติ คุณประโยชน์ ธรรมชาติ พิธีการ ระเบียบ มารยาทในการเล่นและการแข่งขันในชนิดกีฬาที่รับผิดชอบ
2. มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ฝึกสอนกีฬา
3. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทีมกีฬา
4. มีความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้ฝึกสอนกีฬา
5. มีความรู้เกี่ยวกับหลักและกระบวนการจัดการสอนกีฬา
6. มีความรู้เกี่ยวกับองค์กรกีฬา และการจัดการแข่งขันกีฬา
7. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การกีฬาขั้นพื้นฐาน
8. มีความรู้เกี่ยวกับสารต้องห้าม

2.2 องค์ประกอบด้านทักษะ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย

1. มีทักษะกีฬาที่รับผิดชอบ
2. มีทักษะการตัดสินใจเบื้องต้น กีฬาที่รับผิดชอบ
3. มีทักษะการจัดทำแผนการฝึกซ้อมนักกีฬา
4. มีทักษะการสอน การฝึกซ้อม และการประเมินความสามารถของนักกีฬา ทั้งในด้านทักษะ ยุทธวิธีการเล่น และสมรรถภาพของนักกีฬา

5. มีทักษะการสื่อสารและการให้สัญญา เพื่อให้ให้นักกีฬาเข้าใจ และปฏิบัติได้ถูกต้อง

2.3 องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย

1. มีความมุ่งมั่นและศรัทธาในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ด้วยการศึกษาศึกษาและการฝึกสอน
2. มีจิตใจเมตตาและเอื้ออาทรต่อนักกีฬา

2.4 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย

1. แสดงออกตามธรรมเนียมปฏิบัติของกีฬาที่รับผิดชอบ
2. ประพฤติและปฏิบัติงานตนตามจรรยาบรรณของผู้ฝึกสอนกีฬา ที่รับผิดชอบ
3. สามารถปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักกีฬา
4. มีความรับผิดชอบ และตรงต่อเวลา
5. ให้ความเสมอภาคแก่นักกีฬา
6. เข้าร่วมกิจกรรมหรือสนับสนุนกีฬาที่รับผิดชอบเป็นกิจวัตร

2.5 องค์ประกอบด้านแรงจูงใจ จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย

1. มุ่งมั่นในการพัฒนานักกีฬาให้ประสบความสำเร็จ
2. มุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จ
3. มุ่งมั่นในความสำเร็จและความก้าวหน้าของวงการกีฬาที่รับผิดชอบ
4. มีความภูมิใจในวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา
5. มีความสุขกับการปฏิบัติหน้าที่ผู้ฝึกสอนกีฬา
6. มีความสุขและความภูมิใจในความก้าวหน้าและความสำเร็จของนักกีฬา

3. สมรรถนะตามหน้าที่ (Functional Competencies) สำหรับผู้ฝึกสอนกีฬา หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือนกัน แต่ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน และหมายถึง สมรรถนะที่บุคคลที่ทำงานในสายงานใดต้องมีเพิ่มจากสมรรถนะหลัก มีลักษณะเป็นความรู้เฉพาะทาง และทักษะในการปฏิบัติหน้าที่หนึ่งๆ สามารถพัฒนาได้โดยการฝึกอบรมและจากประสบการณ์ทำงาน

3.1 องค์ประกอบด้านความรู้ จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย

1. มีความรู้เกี่ยวกับหลักการสอน การฝึกซ้อม และการประเมินความสามารถของนักกีฬา
2. มีความรู้เกี่ยวกับกติกาเพื่อการฝึกสอน
3. มีความรู้เกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบและวิธีการฝึกซ้อมของนักกีฬา
4. มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกาย การเรียนรู้ ทักษะ และยุทธวิธีการเล่นของนักกีฬา
5. มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะนักกีฬา ที่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของร่างกายและพัฒนาการของนักกีฬา
6. มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการกีฬาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนและพัฒนานักกีฬา
7. มีความรู้ในการคัดเลือกนักกีฬาและการจัดตำแหน่งการเล่นที่เหมาะสม
8. มีความรู้ในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อการฝึกซ้อมและการแข่งขัน
9. มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและข่าวสารเกี่ยวกับกีฬา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
10. มีความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บและการปฐมพยาบาล

3.2 องค์ประกอบด้านทักษะ จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย

1. มีทักษะการเล่นที่สามารถสอน สาธิต และแนะนำในการฝึกซ้อมและแข่งขัน
2. มีทักษะการวิเคราะห์การกำหนดรูปแบบและวิธีการฝึกซ้อม ให้นักกีฬาพัฒนาจนถึงเป้าหมายในการฝึกแต่ละช่วงเวลา
3. มีทักษะการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์การกีฬา เพื่อใช้ในการสอนและการประเมิน การฝึกซ้อม และการแข่งขัน
4. สามารถพัฒนาทักษะนักกีฬาให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของร่างกาย และพัฒนาการของนักกีฬา
5. มีทักษะทางจิตวิทยาการกีฬาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน การแข่งขันและการพัฒนานักกีฬา
6. มีทักษะการจัดทำบันทึกผลการฝึกซ้อมสำหรับนักกีฬา
7. มีทักษะการทดสอบและประเมินผลสมรรถภาพทางกาย เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนา นักกีฬา
8. มีทักษะการทดสอบและประเมินผลการฝึกซ้อมและการแข่งขัน
9. มีทักษะการคัดเลือกนักกีฬา และการจัดตำแหน่งการเล่นที่เหมาะสม
10. มีทักษะการวางแผนกลยุทธ์ในการแข่งขัน
11. มีทักษะการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) เพื่อการฝึกซ้อมและแข่งขัน
12. มีทักษะการป้องกันการบาดเจ็บและการปฐมพยาบาล

4. แนวทางการประเมินสมรรถนะผู้ฝึกสอนกีฬาสำหรับประเทศไทย

1. แนวทางการประเมินสมรรถนะผู้ฝึกสอนกีฬา ตามมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล แอสน์บอล และวูตบอล สำหรับประเทศไทย

1.1 ภาคทฤษฎี สอบข้อเขียน
คะแนนเต็ม 100 คะแนน จะต้องสอบผ่านภาคทฤษฎี
70% โดยสัดส่วนการประเมินสมรรถนะภาคทฤษฎี
ประกอบด้วย

1. สมรรถนะทั่วไป 10%
2. สมรรถนะหลัก 20%
3. สมรรถนะตามหน้าที่ 70%

1.2 ภาคปฏิบัติ คะแนนเต็ม 100
คะแนน จะต้องสอบผ่านภาคปฏิบัติ 80 % โดยสัดส่วน
การประเมินสมรรถนะภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย
สมรรถนะตามหน้าที่ 100%

หมายเหตุ เกณฑ์การสอบผ่าน และสัดส่วน
ของการประเมินสมรรถนะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
ที่ได้กำหนดขึ้นมานี้ เป็นตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจ
แนวทางการพัฒนาและประเมินสมรรถนะผู้ฝึกสอน
กีฬาแต่ละประเภทเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีกระบวนการใน
การกำหนดเกณฑ์การสอบผ่าน และสัดส่วนของการ
ประเมินสมรรถนะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่
เหมาะสม และได้รับการยอมรับจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ต่อไป

2. การประเมินสมรรถนะผู้ฝึกสอน
กีฬาแต่ละประเภทในระดับต้น ระดับกลาง และระดับ
สูง จะกำหนดโดยระดับความยากง่ายของแบบประเมิน
สมรรถนะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3. การประเมินสมรรถนะผู้ฝึกสอน
กีฬาแต่ละประเภทระดับต้นและระดับกลาง จะวัด
จากความรู้และทักษะทั่วไปในการฝึกสอน เช่น การ
ฝึกซ้อม การฝึกทักษะในการเล่นกีฬา การฝึกทักษะ
ในการแข่งขัน การพัฒนาทักษะนักกีฬา

4. การประเมินสมรรถนะผู้ฝึกสอน
กีฬาแต่ละประเภท ระดับสูง จะวัดจากความรู้และ
ทักษะขั้นสูงในการฝึกสอน เช่น ทักษะการฝึกสอน
เฉพาะตำแหน่งการเล่น การจัดการทีมเพื่อฝึกซ้อม
และการแข่งขัน การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส
และอุปสรรคในการฝึกซ้อมและแข่งขัน

5. การประเมินสมรรถนะผู้ฝึกสอน
กีฬาแต่ละประเภทแต่ละระดับ อาจใช้ประสบการณ์
และความสำเร็จในการทำทีมเข้าร่วมการแข่งขันเป็น
ส่วนหนึ่งในการประเมินสมรรถนะ

6. ผู้ฝึกสอนที่ได้รับการประเมิน
สมรรถนะในแต่ละระดับ จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอน
และส่งทีมเข้าร่วมการแข่งขันในรายการที่กรมพลศึกษา
สมาคมกีฬา และการกีฬาแห่งประเทศไทย เป็นผู้รับ
ผิดชอบจัดการแข่งขัน ให้เป็นไปตามที่กำหนด

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่าสมรรถนะมาตรฐาน
วิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล บาสเกตบอล
แฮนด์บอล และวู้ดบอล สำหรับประเทศไทย แบ่งเป็น
3 สมรรถนะ คือ

1. สมรรถนะทั่วไป แบ่งเป็น ความรู้
ทั่วไป (4 ข้อ) ทักษะทั่วไป (4 ข้อ) คุณลักษณะทั่วไป
(6 ข้อ) พฤติกรรมทั่วไป (11 ข้อ) และแรงจูงใจทั่วไป
(4 ข้อ) สอดคล้องกับคณะกรรมการโอลิมปิกแห่ง
ประเทศสหรัฐอเมริกา (2013) จัดทำมาตรฐานวิชาชีพ
โดยแบ่งมาตรฐานเกี่ยวกับหลักทั่วไป ประกอบด้วย
สมรรถนะ ความสมบูรณ์ ความรับผิดชอบในวิชาชีพ
ความเคารพในผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและการให้เกียรติ
ความห่วงใยในสวัสดิภาพของผู้อื่น ความรับผิดชอบ
ในการตัดสินใจ

2. สมรรถนะหลัก แบ่งเป็น ความรู้
หลัก (8 ข้อ) ทักษะหลัก (5 ข้อ) คุณลักษณะหลัก
(2 ข้อ) พฤติกรรมหลัก (6 ข้อ) และแรงจูงใจหลัก
(6 ข้อ) สอดคล้องกับภาณุพงษ์ จำปา (2554) ที่พัฒนา
มาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาฟุตบอลของกรม
พลศึกษา พบว่า มาตรฐานด้านความรู้ มาตรฐาน
การปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน เป็น
มาตรฐานที่มีความเหมาะสมกับวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา
ฟุตบอล

3. สมรรถนะตามหน้าที่ แบ่งเป็น ความรู้ตามหน้าที่ (10 ข้อ) และทักษะตามหน้าที่ (12 ข้อ) ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมกีฬาและกายภาพศึกษาแห่งชาติ (National Association for Sport and Physical Education, 2006) ที่ได้จัดทำมาตรฐานวิชาชีพระดับประเทศสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬาในประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย 8 มาตรฐาน แต่ละมาตรฐานประกอบด้วย 5 มาตรฐานย่อย รวม 40 มาตรฐานย่อย ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 ปรัชญา และจรรยาบรรณ มาตรฐานที่ 2 ความปลอดภัย และการป้องกันการบาดเจ็บ มาตรฐานที่ 3 เจ็บป่วยทางกายภาพ มาตรฐานที่ 4 การเติบโตและพัฒนาการ มาตรฐานที่ 5 การสอนและการสื่อสาร มาตรฐานที่ 6 กลวิธีและทักษะทางกีฬา มาตรฐานที่ 7 องค์กร และการจัดการ และมาตรฐานที่ 8 การประเมินผล ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาสำหรับประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ มีความสอดคล้องกับมาตรฐานผู้ฝึกสอนในระดับสากล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกีฬาประเภทอื่นได้

ข้อเสนอแนะในการนำมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาไปใช้

1. ควรมีการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ฝึกสอนกีฬาที่มีโครงสร้างเนื้อหา ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล แอ็นด์บอล และวู้ดบอล ทุกระดับ

2. ควรร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬา สถาบันการพลศึกษา และสถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรทางการกีฬาในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ฝึกสอน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ สามารถผลิตบัณฑิตตามมาตรฐานวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการยอมรับในมาตรฐานวิชาชีพและการนำมาตรฐานวิชาชีพไปใช้

3. ควรจัดทำวิธีการวัดและประเมินสมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล แอ็นด์บอล และวู้ดบอล ที่สอดคล้องกับระดับมาตรฐานวิชาชีพแต่ละระดับ และใช้วิธีการประเมินสมรรถนะที่มีความหลากหลาย เช่น การใช้ระบบประเมินสมรรถนะผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อมุ่งใจและให้ความสะดวกรวดเร็วในการประเมินสมรรถนะมากขึ้น

4. ควรแต่งตั้งคณะกรรมการและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการประเมิน กำกับ ดูแลการผ่านเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล แอ็นด์บอล และวู้ดบอล

5. ควรจัดประชุมสัมมนาเพื่อชี้แจง และรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล แอ็นด์บอล และวู้ดบอล เช่น สมาคมกีฬา สถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรทางการกีฬา โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจข้อกำหนดและเกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล แอ็นด์บอล และวู้ดบอล เพื่อให้มาตรฐานที่กำหนดสามารถใช้เป็นประกันในการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการกีฬามีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และเป็นหลักประกันแก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้

6. ควรมีกระบวนการขับเคลื่อน เพื่อผลักดันมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล แอ็นด์บอล และวู้ดบอล ให้มีสถานภาพ และมีลักษณะที่เป็นทางการ เช่น การยกย่องกฎหมาย กฎกระทรวง หรือพระราชบัญญัติบุคลากรวิชาชีพทางการกีฬา เพื่อรองรับการบังคับใช้มาตรฐานวิชาชีพบุคลากรทางการกีฬา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเอกสารมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิก บาสเกตบอล แอ็นด์บอล และวู้ดบอล ในต่างประเทศ เพื่อนำมา

สังเคราะห์และประยุกต์ใช้กับมาตรฐานวิชาชีพของ
กรมพลศึกษา

2. ควรทำวิจัยเพื่อประเมิน
องค์ประกอบของสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะหลัก
ของมาตรฐานวิชาชีพให้สามารถประเมิน วัดระดับ
และสามารถนำมาปฏิบัติได้

3. ควรทำวิจัยเพื่อปรับเพิ่มราย
ละเอียดของสมรรถนะตามหน้าที่ ที่สามารถจัดแบ่ง
ระดับของผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสิน ให้มีความชัดเจนและ
สามารถประเมินได้

4. ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของ
ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิต ผู้ใช้ และผู้ประกอบการวิชาชีพ
ทางการกีฬา ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ได้ร่วม
กันพิจารณามาตรฐานวิชาชีพ และปรับปรุงแก้ไขให้มี
ความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2548). **หลักสูตรฝึกอบรมผู้ฝึกสอน**.
กรุงเทพฯ: กรมพลศึกษา.
- _____. (เมษายน, 2558). “แนวทางการจัดตั้งสภาวิชาชีพ
บุคลากร.” **วารสารกรมพลศึกษา**. 10(2):
1-12.
- ชนะ กลสิการ์. (2548). **คุณวุฒิวิชาชีพไทย/มาตรฐานอาชีพ**.
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ภาณุพงษ์ จำปา. (2554). **การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ
ผู้ฝึกสอนกีฬาฟุตบอลของกรมพลศึกษา**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

Macmillan, T.T. (1971). “The Delphi Technique.” Paper
Presented at the annual meeting of the
California Junior Colleges Associations
Committee on Research and Development.
Monterey California (May 3-5): 1-20

McClelland, D.C. (1973). “Testing for competence
rather than for intelligence.” **American
Psychologist**. 28, 1-14 .

National Association for Sport and Physical Education.
(2006). **Quality Coaches, Quality Sports,
National Standards for Sport Coaches**.
(2nd ed.). Reston: VA:

Schwartz, N.E. (1975). “Nutritional Knowledge, Attitude
and Practice of High School Graduated.”
Journal of the American Dietetic Association.
(66): 25-30.

United State Olympics Committee. (2013). **United
State Judo Referee Code of Ethics,
Standards and Conduct**. Retrieved January
2, 2013. from URL: http://usoc.org/~media/USA_Judo/Documents/Referee/RefereeCodeofEthics.pdf

แอปพลิเคชันการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตก Senior Tourism Application in Western Thailand

พรทรัพย์ พรสวัสดิ์*

วรณภา พินิตสุภากมล**

จุรีย์ เจริญธีรบุญรณ์***

จงจันทน์ มหาดเล็ก****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตกรวมทั้งวิเคราะห์รูปแบบแอปพลิเคชันและพัฒนาฐานข้อมูลบนแอปพลิเคชันสำหรับการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบสำหรับผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตกโดยการศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาฐานข้อมูลตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคตะวันตก 4 จังหวัด โดยการวิเคราะห์เอกสารและใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณและแบบสอบถามเชิงลึก ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาฐานข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตกโดยการออกแบบและสร้างแอปพลิเคชันร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการทดลองใช้แอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ มีการประเมินผลการใช้ฐานข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ระดับลึก

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้สูงอายุจำนวน 402 คนจะทำการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและเชื่อถือข้อมูลต่าง ๆ ที่สืบค้นคิดเป็นร้อยละ 59.95 จากแหล่งข้อมูลที่ตนมีความเชื่อมั่น โดยสืบค้นข้อมูลการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.03 กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุเป็นผู้ที่เกิดก่อนยุคที่จะมีการพัฒนาคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ (ก่อน พ.ศ. 2498) แต่ก็ยังมีความสามารถในการเรียนรู้การใช้งานสื่อเทคโนโลยีได้อย่างดีและยังได้แสดงความสนใจในการใช้แอปพลิเคชันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากถึงร้อยละ 82.59 ในการอบรมการใช้งานแอปพลิเคชัน Western Thailand สำหรับผู้สูงอายุพบว่าผู้เข้าร่วมโครงการอบรม มีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านปุ่มคำสั่งในการเลือกและข้อความลิงค์สื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย ใช้ตัวอักษรที่เหมาะสม สามารถอ่านได้ง่ายและชัดเจน นอกจากนี้ยังมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านภาพประกอบต่าง ๆ ที่สื่อความหมายได้ชัดเจนและการจัดองค์ประกอบโดยรวมที่มีความกลมกลืน ดูน่าสนใจและใช้งานง่ายในการประเมินผลฐานข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวจำนวน 12 คนพบว่าแอปพลิเคชันมีประโยชน์มากช่วยทำให้เกิดความสะดวกสบาย ทำให้สามารถเดินทางไปในสถานที่ที่ไม่รู้จักได้ง่ายขึ้น ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาชีวเภสัชศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**** อาจารย์ ดร. หน่วยงานมีปัญญาทางเภสัชศาสตร์ "ประโชติ เปล่งวิทยา" คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The objectives of this research were to study the basic information and the need for seniortourist in the western region and to analyze the application forms and develop database on applications for seniorslow tourism inKanchanaburi, Ratchaburi, Phetchaburi, and PrachuapKhiri Khan. The study was conducted on the Research and Development basis. The procedure of the research comprised of 2 steps which were step 1, study and analyze basic information used for developing database according to the need of tourists, entrepreneurs and involving sectors in the western region in the area of 4 provinces and step 2, develop the tourist database for seniors in the western region by designing and building the application with the involving sectors, organized the workshop for senior tourists. The use of database was evaluated by in-depth interview.

The findings showed that questionnaire answerer were 402 seniors. They searched for tourist places information from the reliable information sources they believed 59.95% by which 43.03% of them search for travelling information. The senior tourist group was born before the development of computer and mobile phone (before 1955). However, they could be able to learn to use technological media well and showed the interest in using applications about 82.59%. In the workshop for using Western Thailand application for seniors, the participants were satisfied most with the tool bottom and the link messages were precise, were easy to understand, and used appropriate letters which were easy to read and obvious. Moreover, the satisfaction was at the most level for the illustrations which conveyed the meaning clearly. The composition management was totally harmonious, interesting, and easy to use. The evaluation of database by in-depth interviewing 12 tourists showed that the application is very useful and convenient and helps to travel to the unknown places more easily. The tourists could also search for the information of the tourist places by themselves.

บทนำ

ในสังคมปัจจุบัน พบว่าประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีจำนวนสัดส่วนของผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปีต่อเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีจำนวนร้อยละเพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัว จากร้อยละ 24 ในปี พ.ศ. 2493 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 33 ในปี 2543 และมีการคาดการณ์ว่าระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึง 2593 ดัชนีผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงมาก โดยเฉพาะเอเชีย ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน จะมีดัชนีผู้สูงอายุเพิ่มมากกว่าสี่เท่า (United Nation, 2556 : 15-22) สำหรับประเทศไทยในประชาคมอาเซียน ร้อยละของประชากรผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. 2555 มากที่สุดคือประเทศไทย (ร้อยละ 10.0) รองลงมาได้แก่

สิงคโปร์ (ร้อยละ 9.0) เวียดนาม (ร้อยละ 7.0) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 6.0) เมียนมาร์ (ร้อยละ 5.0) และมาเลเซีย (ร้อยละ 5.0) สำหรับประเทศฟิลิปปินส์ กัมพูชา และลาวมีร้อยละของประชากรผู้สูงอายุน้อยที่สุดคือร้อยละ 4.0(สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2555) ในประเทศไทยประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 1.2 ล้านคนในปี พ.ศ. 2503 เป็นประมาณ 8.5 ล้านคนในปี พ.ศ. 2553 โดยสัดส่วนที่เป็นประชากรผู้สูงอายุในระยะแรก ๆ เพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วขึ้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ

4.6 ในปี พ.ศ. 2503 เป็นร้อยละ 5.5 ในปี พ.ศ. 2523 และร้อยละ 13.2 ในปี พ.ศ. 2553 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2554 : 8-9) องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2544-2643 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ กล่าวคือ มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก สำหรับประเทศไทยสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่าประเทศไทยได้ถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการลดลงของการตายและการเจริญพันธุ์ ทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนในส่วนประชากรผู้สูงอายุ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2552 : iii) รัฐบาลถือว่าผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่า จึงได้กำหนดให้ทุกวันที่ 13 เมษายน เป็นวันผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา

นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้นับว่ามีส่วนสำคัญต่อรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวนมากเนื่องจากความพร้อมในการใช้จ่ายและใช้เวลาท่องเที่ยวเป็นเวลานาน จากจำนวนนักท่องเที่ยวสูงอายุในปี พ.ศ. 2554 ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่าร้อยละนักท่องเที่ยวมาจากประเทศในแถบอเมริกามากที่สุดเป็นร้อยละ 21 รองลงมาเป็น มาเลเซีย ประเทศในแถบเอเชียเนียบ และลาวคิดเป็นร้อยละ 20, 19, 17 ตามลำดับ การส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวสูงวัยจึงมีความสำคัญที่มีอาจมองข้ามไปได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวสูงวัยมีกำลังซื้อสูง ไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาในการเดินทาง นักท่องเที่ยวสูงวัยเป็นกลุ่มตลาดใหม่ที่สร้างความสนใจจากทะเล ชายหาด และแหล่งช้อปปิ้งมาสนใจวัฒนธรรม ธรรมชาติและอาหาร (Bauer, 2012 : 59-68) นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวในกลุ่มอื่น ๆ โดยพฤติกรรมการท่องเที่ยวเกิดจากแรงจูงใจหรือแรงขับภายในที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะไปเที่ยว ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง แรงจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวสูงวัย ได้แก่ ต้องการหาประสบการณ์

ใหม่ ๆ เยี่ยมชมสถานที่ใหม่ ๆ ต้องการพักผ่อน ต้องการหลีกเลี่ยงความจำเจ ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ต้องการพักผ่อน เยี่ยมเยือนครอบครัวและเพื่อน ต้องการดื่มด่ำกับธรรมชาติที่สวยงาม และต้องการใช้เวลาว่างในการท่องเที่ยว (Lee andTideswell, 2005 : 249-263)

แรงจูงใจมีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว เลือกสถานที่พักผ่อน และการเลือกกิจกรรมที่ทำในระหว่างท่องเที่ยว ในกระบวนการตัดสินใจเลือกของนักท่องเที่ยวข้างต้น มักอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ด้วยเชื่อว่าข้อมูลจะช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจได้ดีขึ้น ทำให้มั่นใจในการตัดสินใจมากขึ้น และช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ แหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวคือประสบการณ์และความจำของนักท่องเที่ยวเอง กระบวนการหาข้อมูลขึ้นอยู่กับสถานการณ์ใช้งาน วัฒนธรรม เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และชั้นทางสังคม นักท่องเที่ยวชาวเยอรมันนิยมหาข้อมูลจากหนังสือนำเที่ยวและมีแนวโน้มที่จะหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและสำนักงานท่องเที่ยวของรัฐบาลมากกว่านักท่องเที่ยวชาวอังกฤษซึ่งนิยมหาข้อมูลจากบริษัทนำเที่ยว (สวีร์นัธล์ โสภณศิริ, 2554) นักท่องเที่ยวสูงวัยมีแนวโน้มที่จะรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองซึ่งข้อมูลมักแตกต่างกับสื่อภายนอก นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักได้รับข้อมูลมาจากครอบครัว เพื่อน คนรู้จัก และเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ข้อคิดเห็นและกิตติศัพท์ของโรงแรมเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกในกลุ่มของนักท่องเที่ยวสูงวัย (Ananth et al., 1992 : 12-24) ผู้สูงวัยมักอ่านหนังสือมากและชอบฟังวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ และวิทยุจึงเป็นสื่อโฆษณาที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงนักท่องเที่ยวสูงวัย ในขณะที่เดียวกันข้อมูลในแผ่นพับและแค็ตตาล็อกจากบริษัทท่องเที่ยวมักไม่ได้รับความสนใจจากผู้สูงวัย (Grande, 1993 : 40-57 inAlén, 2555)

ในโลกยุคเครือข่ายไร้สายการค้นหาข้อมูลของผู้สูงวัยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ผู้สูงวัยหลายท่านมีทักษะและความชำนาญในการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้เป็นอย่างดีจากประสบการณ์ความชำนาญในช่วงวัยทำงาน นอกจากนี้ผู้สูงอายุในยุคปัจจุบันจำนวนไม่น้อยที่เอาเวลาไปนั่งเรียนคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์(สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2552 : iii) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในสหรัฐอเมริกาที่มีอายุตั้งแต่ 50-64 ปีมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4 ในปี พ.ศ. 2551 เป็นร้อยละ 47 และ 60 ในปี พ.ศ. 2553 และ 2556 ตามลำดับ สำหรับผู้ที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1 ในปี พ.ศ. 2551 เป็นร้อยละ 26 และ 43 ในปี พ.ศ. 2553 และ 2556 ตามลำดับ (Pew Research Centre, 2013) จากสถิติผลการสำรวจการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตในแต่ละกลุ่มอายุระหว่าง พ.ศ. 2553-2555 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 50-59 ปีมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7 ในปี พ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 11 และ 12 ในปี พ.ศ. 2554 และ 2555 ตามลำดับ สำหรับผู้ใช้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1 ในปี พ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 2.6 และ 3 ในปี พ.ศ. 2554 และ 2555 ตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 50-59 ปีใช้คอมพิวเตอร์เพื่อความบันเทิงมากที่สุด (ร้อยละ 23) รองลงมาคือท่องอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 21) หาความรู้ (ร้อยละ 19) และทำงาน (ร้อยละ 18) ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีกลับมีการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 30) รองลงมาคือ ท่องอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 22) บันทึง (ร้อยละ 20) และหาความรู้ (ร้อยละ 16) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2013)จากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตของนักท่องเที่ยวของ eMarketer(2013) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ที่

เป็นแหล่งรวมข้อมูลและมีระบบค้นหาข้อมูล รองลงมาจึงค้นหาข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวจากเว็บไซต์เฉพาะของสถานที่นั้น ๆ

จากความต้องการข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยโดยเฉพาะผู้สูงวัยที่เป็นชาวต่างชาติเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้าท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทยสำหรับผู้สูงอายุนั้นยังคงมีน้อย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2013) ข้อมูลมักกระจุกกระจายอยู่ตามแหล่งข้อมูลท่องเที่ยวทั่วไปและมีเนื้อหาที่จำกัดไม่สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเพื่อการท่องเที่ยวได้ ทำให้คณะผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุเชิงสาธารณสุขที่ไม่มีจุดมุ่งหมายในเชิงธุรกิจและมีรายละเอียดมากเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคตะวันตกเพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจของสหภาพเมียนมาร์ที่มีโครงการท่าเรือน้ำลึกทวายซึ่งจะส่งผลให้เมืองหน้าด่านทางตะวันตกอย่างจังหวัดกาญจนบุรีกลายเป็นเส้นทางการค้าแห่งใหม่ของโลก นอกจากนี้จังหวัดกาญจนบุรียังถูกกำหนดให้เป็น 1 ใน 5 พื้นที่ที่จะรองรับนักท่องเที่ยวพักระยะยาวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในระยะแรกโดยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวพักระยะยาวแห่งชาติ (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545 : 35 - 43) นอกจากนี้การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากจังหวัดกาญจนบุรีผ่านทางราชบุรี เพชรบุรีมาจนถึงประจวบคีรีขันธ์ยังสร้างความหลากหลายของกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว ทั้งป่าเขา น้ำตก แม่น้ำ ทะเล หาดทราย และอุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการได้ รวมถึงการเดินทางสะดวกสามารถเลือกเดินทางได้หลากหลายวิธี ทั้งรถประจำทาง รถยนต์ส่วนบุคคลและรถไฟ

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบการวิจัยและพัฒนา ประเภทการวิจัยแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตก
2. วิเคราะห์รูปแบบแอปพลิเคชันสำหรับการท่องเที่ยวที่ได้รับความเร่งรีบสำหรับผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตก
3. พัฒนาฐานข้อมูลบนแอปพลิเคชันด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับความเร่งรีบสำหรับผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตก

สมมติฐานของการวิจัย

จากความจำเป็นของการศึกษาวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้เป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

1. ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวบนแอปพลิเคชันสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ศึกษาสามารถช่วยในการตัดสินใจท่องเที่ยวของผู้สูงอายุได้หรือไม่
2. นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความพึงพอใจฐานข้อมูลบนแอปพลิเคชันที่นำเสนอเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหารและที่พักอยู่ในระดับใด

ผลการวิจัยและอภิปราย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์และความต้องการทางด้านข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิดได้แก่ เครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในภูมิภาคตะวันตก โดยการอ้างอิงจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ในปี 2549 จำนวนรวม 502,593 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยการเปิดตาราง (Krejcie&Morgan, 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 384 คน แต่การวิจัยครั้งนี้กำหนด 402 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) แบบสอบถามมี 2 ชุด ประกอบด้วยแบบสอบถามภาษาไทยและแบบสอบถามภาษาอังกฤษในแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะภาพ และผู้ร่วมเดินทาง ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งของข้อมูล ประเภทของข้อมูลที่สืบค้น รวมทั้งความเชื่อถือของข้อมูลที่รับทราบ และส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว ความถี่ในการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว ความประทับใจและแรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว

2. เครื่องมือเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพโดยการเลือกแบบเจาะจงจากนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทย รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ได้รับความเร่งรีบ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 14 คน โดยการกำหนดกรอบร่างแนวทางการสัมภาษณ์ ได้แก่ แรงจูงใจในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวจุดมุ่งหมายของการเดินทางท่องเที่ยว การแสวงหาและการรับทราบข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งความเชื่อถือในข้อมูลที่ได้รับแหล่งของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวการใช้สื่อสารสนเทศการท่องเที่ยวปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจด้วยเครื่องมือเชิงปริมาณสำหรับการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการณ์และความต้องการทางด้านข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	199	49.50
หญิง	196	48.76
ไม่ตอบ	7	1.74
2. อายุ		
60-64 ปี	206	51.24
65-69 ปี	94	23.38
70-74 ปี	51	12.69
มากกว่า 74 ปี	45	11.19
ไม่ตอบ	6	1.49
3. สัญชาติ		
ไทย	240	59.70
ต่างชาติ	162	40.30
4. การท่องเที่ยวในครั้งนี้น่าเดินทางมาพร้อมกับใคร		
สามีหรือภรรยา	121	30.10
ลูกหรือหลาน	106	26.37
เพื่อนหรือหน่วยงานต่างๆ	92	22.89
กลุ่มทัวร์	46	11.44
ตามลำพัง	31	7.71
ไม่ตอบ	6	1.49
1. โดยปรกติก่อนการเดินทาง ท่านสืบค้นข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวหรือไม่		
สืบค้น	203	50.50
ไม่สืบค้น	197	49.00
ไม่ตอบ	2	0.50
2. ในการท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านได้ค้นหาข้อมูลมาก่อนหรือไม่		
สืบค้น	215	53.48
ไม่สืบค้น	178	44.28
ไม่ตอบ	9	2.24

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3. ท่านเชื่อถือการสืบค้นข้อมูลหรือไม่		
เชื่อถือ	241	59.95
ไม่เชื่อถือ	24	5.97
ไม่ตอบ	127	31.59
4. หากท่านได้สืบค้นข้อมูลมาก่อน ข้อมูลใดบ้างที่ท่านสืบค้น		
รายละเอียดการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	173	43.03
แหล่งข้อบป้ิงในสถานที่ท่องเที่ยว	37	9.20
สถานที่บริการสุขภาพทางเลือก	10	2.49
สถานที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยว	22	5.47
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ	23	5.72
อื่นๆ	33	8.21
ไม่ตอบ	104	25.87
5. การเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านมาโดย		
รถยนต์ส่วนตัว	211	52.49
เช่ารถโดยสาร	105	26.12
รถโดยสารสาธารณะ	53	13.18
รถไฟ	9	2.24
อื่นๆ	24	5.97
6. จำนวนวันในการท่องเที่ยวนี้		
เข้ามา—เย็นกลับ	207	51.49
ค้างแรม	191	47.51
ไม่ตอบ	3	0.75
7. การท่องเที่ยวสถานที่นี้เป็นครั้งที่เท่าใดของท่าน		
ครั้งนี้เป็นครั้งแรก	155	38.56
ครั้งที่ 2	72	17.91
ครั้งที่ 3	37	9.20
ครั้งที่ 4	17	4.23
มากกว่า 4 ครั้ง	120	29.85
ไม่ตอบ	1	0.25

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
8. ท่านประทับใจอะไรในการท่องเที่ยวครั้งนี้		
สถานที่สวยงาม	225	55.97
คนในท้องถิ่น	37	9.20
อาหาร-ผลไม้	20	4.98
ไหว้พระ-ทำบุญ	38	9.45
แหล่งช้อปปิ้ง	14	3.48
วัฒนธรรม	10	2.49
อื่นๆ	11	2.74
ไม่ตอบ	37	9.20
9. ในการท่องเที่ยวครั้งต่อไปของท่าน ท่านมีความประสงค์		
กลับมาเที่ยวที่นี่	352	87.56
ไม่กลับมาเที่ยวที่นี่อีก	10	2.49
เปลี่ยนไปเที่ยวที่อื่น	36	8.96
ไม่ตอบ	3	0.75
10. ความต้องการของท่านในการท่องเที่ยวครั้งนี้ได้แก่		
ชมวิว	24	5.97
เที่ยววันหยุด	109	27.11
ไหว้พระ-ทำบุญ	60	14.93
พักผ่อน	39	9.70
อื่นๆ เช่นถ่ายภาพ ชมวัฒนธรรม เยี่ยมญาติ เป็น	42	10.45
ไม่ตอบ	128	31.84
11. หากมีแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ท่านสนใจจะใช้		
สนใจ	332	82.59
ไม่สนใจ	62	15.42
ไม่ตอบ	8	1.99

การวิจัยเชิงสำรวจด้วยเครื่องมือเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่มีที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีสุขภาพและความพร้อมในการเดินทาง จำนวน 402 คน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเหล่านี้เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และ

ประจวบคีรีขันธ์ จากการวิเคราะห์ผลการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-64 ปี เดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือช่วงอายุ 65-69 ปี ส่วนใหญ่แล้วมักเดินทางท่องเที่ยวกับสามีหรือภรรยา รองลงมาเป็นการเดินทางกับลูกหรือหลาน แม้จะมีความกังวลจากผู้ประกอบการบางส่วนที่แสดงความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุที่คาดว่าข้อมูลจากแอปพลิเคชันจะไม่มีประโยชน์กับนักท่องเที่ยวสูงอายุเนื่องจากการเดินทางอาศัยลูกหลานเป็นหลัก แต่จากผลการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามสูงอายุจำนวน 402 คน จะทำการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและเชื่อถือข้อมูลต่างๆ ที่สืบค้นคิดเป็นร้อยละ 59.95 จากแหล่งข้อมูลที่ตนมีความเชื่อมั่น โดยสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.03 รวมทั้งจากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 52.49 นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่ทำการสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวมักหารายละเอียดการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวซึ่งจำเป็นต้องทราบเส้นทางในการเดินทางเสียก่อน กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเหล่านี้เป็นผู้ที่เกิดก่อนยุคที่มีการพัฒนาคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ (ก่อน พ.ศ. 2498) แต่ก็ยังมีความสามารถในการเรียนรู้การใช้งานสื่อเทคโนโลยีได้อย่างดีและยังได้แสดงความสนใจในการใช้แอปพลิเคชันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากถึงร้อยละ 82.59 ในอีกไม่เกิน 10 ปีนี้คาดการณ์ว่าจะมีผู้สูงอายุที่มาจากยุคเจนเนอเรชั่นเอกซ์ที่ต้องการทราบข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว รายละเอียดการเดินทางและความต้องการการใช้แอปพลิเคชันที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากยุคเจนเนอเรชั่นเอกซ์เป็นยุคเริ่มต้นของระบบดิจิทัลที่มีความตื่นตัวกับเทคโนโลยีทำให้การใช้สมาร์ทโฟนเป็นเรื่องจำเป็นในอนาคต

การวิจัยเชิงลึกด้วยเครื่องมือเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทย รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบ ใช้ภาษาสนทนาเชิงลึกจำนวน 14 คน พบว่าสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุชาวไทยที่มีความพร้อมในช่วงอายุ 60-65 ปี มักเกิด

จากความต้องการการพักผ่อนร่วมกันกับเพื่อนโดยมักเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศ ผู้สูงอายุชาวไทยส่วนหนึ่งต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปกับลูกหรือหลาน ซึ่งในกรณีนี้การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับลูกหรือหลานเป็นหลัก ผู้สูงอายุมักไม่มีบทบาทในฐานะนักท่องเที่ยว แต่จะเป็นผู้ดูแลลูกหลานหรือทรัพย์สิน สำหรับกรณีที่นักท่องเที่ยวเลือกจุดหมายการเดินทางด้วยตนเองจะพบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยมักชอบเดินทางไปไหว้พระศักดิ์สิทธิ์ตามเส้นทางที่สามารถเดินทางได้สะดวก ผู้ที่เดินทางไปไหว้หลวงปู่ทวดที่วัดห้วยมงคล ก็จะเดินทางไปไหว้หลวงพ่อโตทันใจหรือหลวงพ่อบุญรอดที่วัดหนองแวง อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี หลวงพ่อทอง วัดเขาตะเครา อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี รวมทั้งหลวงพ่อบ้านแหลม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม เป็นต้น สำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติมักเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่คุ้นเคย และมักพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งเป็นเวลานาน จากการสำรวจพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีพบว่า มีนักท่องเที่ยวสูงอายุจากเอเชียเดินทางมาเป็นกลุ่มเพื่อตีกอล์ฟเป็นเวลาหลายสัปดาห์ สิ่งสำคัญที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุเลือกจุดหมายการเดินทางท่องเที่ยวคือสภาพแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม โดยเฉพาะภาพที่สามารถบรรยายความรู้สึกของแหล่งท่องเที่ยวได้ จึงจะเป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวสูงอายุ นอกเหนือจากบรรยากาศที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยวแล้วสำหรับนักท่องเที่ยวจากสหภาพเมียนมาร์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นักท่องเที่ยวและแรงงานชาวเมียนมาร์เคารพและศรัทธาจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยว ยกตัวอย่าง เช่น นักท่องเที่ยวและแรงงานชาวเมียนมาร์ เดินทางมางานไหว้พระธาตุอินทร์แขวนจำลอง ที่วัดทับศิลา อำเภอไทรโยค จำนวนมากด้วยความเคารพและศรัทธาในพระธาตุที่จำลองมาจากบ้านเมืองของตนนอกเหนือจากนี้นักท่องเที่ยวจากประเทศเมียนมายังสนใจเดินทางเข้ามากราบ

สักการะพระแก้วมรกต พระคู่บ้านคู่เมืองของไทยอีกด้วย ในด้านการใช้สื่อสารสนเทศการท่องเที่ยว แม้ว่าผู้สูงอายุบางส่วนจะไม่เคยใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน รู้สึกว่าการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนเป็นเรื่องลำบาก ยังมีผู้สูงอายุส่วนหนึ่งมีความคุ้นเคยและสามารถใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนได้ดี บางคนสามารถใช้แอปพลิเคชัน Line เพื่อติดต่อกับเพื่อนในรุ่นเดียวกัน บางคนสามารถกำหนดพิกัด GPS เพื่อค้นหาตำแหน่งของสถานที่ได้ ในอนาคตการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนจะกลายเป็นเรื่องปกติสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 2 ในการศึกษาขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการท่องเที่ยวโดยการออกแบบและสร้างแอปพลิเคชันร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการทดลองใช้แอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ มีการประเมินผลการใช้ฐานข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ระดับลึกซึ่งได้ผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ในการออกแบบและสร้างแอปพลิเคชันสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการวิพากษ์ร่างแอปพลิเคชันร่วมกับผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. สำนักงานกาญจนบุรี รองผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. สำนักงานประจวบคีรีขันธ์ ผู้แทนการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี นักท่องเที่ยวจำนวน 6 คน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 19 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมเน้นความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของแอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบสำหรับผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าแอปพลิเคชันควรมีอักษรขนาดใหญ่ หลีกเลียงอักษรสีอ่อน ควรโฟกัสข้อมูลที่เป็น และควรมีแหล่งบริการ

นักท่องเที่ยวจำนวนมากและหลากหลาย รูปภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวมากที่สุด จะต้องจัดรูปที่สวยงาม ชัดเจน และเป็นรูปที่บรรยายบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างดี รวมทั้งจะต้องสามารถขยายขนาดได้ด้วยและจำนวนรูปภาพไม่ควรมากหรือน้อยจนเกินไป การออกแบบไอคอนควรใช้ภาพไอคอนที่คมชัดและดึงดูด ไม่ก๊ลิ้นไปกับสิ่งแวดล้อม

เมื่อแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นอัพโหลดไว้บน Google Play Store โดยใช้ชื่อแอปพลิเคชัน Western Thailand เป็นที่เรียบร้อยแล้วผู้วิจัยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้สูงอายุโดยส่งหนังสือถึงกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง เพื่อขอเชิญเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบจำนวน 15 คน ซึ่งมีเพศชายจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 20 และเพศหญิงจำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งมีอายุระหว่าง 60-64 ปี ร้อยละ 20 อายุระหว่าง 65-69 ปี ร้อยละ 40 และอายุมากกว่า 70 ปี ร้อยละ 40 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้งานแอปพลิเคชันและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินผลแบ่งระดับตามเกณฑ์การให้คะแนนของ Best มี 5 ระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความพึงพอใจระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความพึงพอใจระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความพึงพอใจระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความพึงพอใจระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

จากผลการประเมินในตารางที่ 2 พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .585) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้เข้าร่วมโครงการอบรม มีความเห็นว่า แอปพลิเคชัน Western Thailand มีปุ่มคำสั่งในการเลือกและข้อความลิงค์สื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่ายมากที่สุด แอปพลิเคชันมีตัวอักษรที่เหมาะสมสามารถอ่านได้ง่ายและชัดเจน นอกจากนี้ยังมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านภาพประกอบต่างๆ ที่สื่อความหมายได้ชัดเจนและการจัดองค์ประกอบโดยรวมที่มีความกลมกลืน

ดูน่าสนใจและใช้งานง่าย ซึ่งทำให้ผู้เข้าอบรมสามารถใช้แอปพลิเคชันเพื่อการสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง นั้นแสดงให้เห็นว่าแอปพลิเคชัน Western Thailand มีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวในภูมิภาคตะวันตกสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาแอปพลิเคชันในครั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมอบรมพบว่าผู้สูงอายุบางคนเคยใช้สมาร์ทโฟนมาบ้าง บางคนคุ้นเคยเป็นอย่างดี และให้ความสนใจแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวอย่างมาก สามารถเรียนรู้ที่จะใช้งานได้ง่าย เข้าใจการสื่อความหมายขององค์ประกอบของแต่ละส่วนได้

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการใช้งานแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว Western Thailand

ประเด็นความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
ด้านองค์ประกอบของแอปพลิเคชัน	4.64	.536	มากที่สุด
1. ภาพประกอบต่าง ๆ สื่อความหมายได้ชัดเจน	4.60	.632	มากที่สุด
2. ภาษาที่ใช้ชัดเจน สามารถสื่อให้ผู้ใช้เข้าใจง่าย	4.47	.516	มาก
3. ตัวอักษรเหมาะสม อ่านง่าย ชัดเจน	4.73	.458	มากที่สุด
4. ปุ่มคำสั่งในการเลือกและข้อความลิงค์สื่อความหมายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย	4.80	.414	มากที่สุด
5. การจัดองค์ประกอบโดยรวมมีความกลมกลืนดูน่าสนใจและใช้งานง่าย	4.60	.632	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ผู้ใช้ได้จากแอปพลิเคชัน	4.42	.621	มาก
1. สามารถสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเอง	4.33	.724	มาก
2. มีประโยชน์ต่อการสืบค้นเพิ่มเติม	4.53	.516	มากที่สุด
3. ก่อให้เกิดความรู้สึที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยี	4.40	.632	มาก
ด้านคุณภาพการในการใช้แอปพลิเคชัน	4.53	.629	มากที่สุด
1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แอปพลิเคชันนี้ในภาพรวม	4.47	.640	มาก
2. ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้แอปพลิเคชันในภาพรวม	4.60	.632	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม	4.59	.585	มากที่สุด

ในการประเมินผลฐานข้อมูลโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักท่องเที่ยวจำนวน 14 คนซึ่งเป็นชาวไทยจำนวน 7 คนและชาวต่างชาติจำนวน 4 คน ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 60-80 ปี รวมทั้งผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ศึกษาจำนวน 3 ราย มีประเด็นการสัมภาษณ์ระดับลึกประกอบด้วย (1) องค์ประกอบของแอปพลิเคชันเป็นอย่างไร (2) ประโยชน์และความสะดวกที่ผู้ใช้ได้จากแอปพลิเคชันมีมากน้อยเพียงใด (3) คุณภาพของแอปพลิเคชันโดยรวมเป็นอย่างไร (4) ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงในการผลิตแอปพลิเคชันซึ่งมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลโดยการสอบถามซ้ำ จากกรณีวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพที่บันทึกด้วยการจดบันทึกภาคสนามพบว่า โดยภาพรวมองค์ประกอบของแอปพลิเคชันมีความเหมาะสม มีปุ่มที่มีขนาดใหญ่ ตัวหนังสือมีขนาดใหญ่ สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เข้าใจได้ง่ายว่ามีแหล่งท่องเที่ยวใดและอยู่ที่ใดบ้างรวมทั้งผู้ใช้สามารถใช้งานได้สะดวก (user-friendly) แต่ในส่วนที่เชื่อมต่อกับแอปพลิเคชันของ google map ยังมีอักษรขนาดเล็กไม่สามารถมองเห็นได้โดยง่าย อีกทั้งนักท่องเที่ยวบางคนยังเห็นว่าแอปพลิเคชันมีภาพประกอบน้อยไป

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าแอปพลิเคชันมีประโยชน์มาก ช่วยทำให้เกิดความสะดวกสบายทำให้สามารถเดินทางไปในสถานที่ที่ไม่รู้จักได้ง่ายขึ้นช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง แต่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยสูงอายุบางส่วนยังรู้สึกไม่คุ้นเคยกับการใช้สมาร์ทโฟนและมักอาศัยลูกหลานในการเดินทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะมักเดินทางเป็นครอบครัวซึ่งอาจทำให้ผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวด้วยประโยชน์ดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้คะแนนคุณภาพของแอปพลิเคชันในระดับดี อีกทั้งยังมีความเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 1 ราย ที่เปรียบเทียบว่าแอปพลิเคชัน Western

Thailand มีประโยชน์มากกว่า Lonely Planet สำหรับนักท่องเที่ยวร้อยละ 25 ที่ยังใช้งานไม่ค่อยเป็นให้คะแนนคุณภาพในระดับปานกลาง

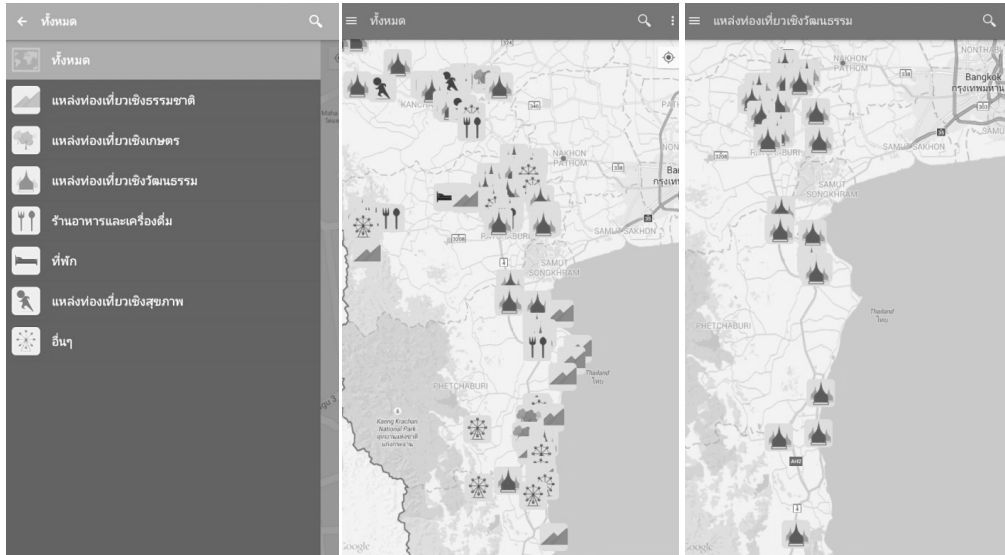
จากผลการประเมินข้างต้นจะพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปสามารถใช้แอปพลิเคชัน Western Thailand เพื่อช่วยในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ในหัวข้อต่อไปจะได้นำเสนอองค์ประกอบของแอปพลิเคชัน Western Thailand ซึ่งถูกออกแบบขึ้นเพื่อการใช้งานที่เรียบง่ายและสะดวกต่อผู้สูงอายุ

แอปพลิเคชัน Western Thailand

แอปพลิเคชัน Western Thailand ในระบบแอนดรอยด์สามารถดาวน์โหลดได้จาก Google Play Store ผู้ใช้สามารถสืบค้นแอปพลิเคชันโดยใช้คำค้น Western Thailand แอปพลิเคชัน ถูกออกแบบให้มีความเรียบง่ายและผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้สะดวก รายละเอียดของ Western Thailand มีดังนี้

1. หน้าแรก เป็นภาพนิ่งสื่อถึงการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยมีภาพการ์ตูนผู้สูงอายุเป็นฉากหน้า พร้อมด้วยข้อความภาษาอังกฤษ Western Thailand ในแถวแรก ซึ่งชื่อนี้จะถูกใช้เป็นชื่อของแอปพลิเคชันด้วย ในแถวที่ 2 เขียนว่า TRAVEL GUIDE และแถวที่ 3 เป็นภาษาไทยเขียนว่า เที่ยวภาคตะวันตก

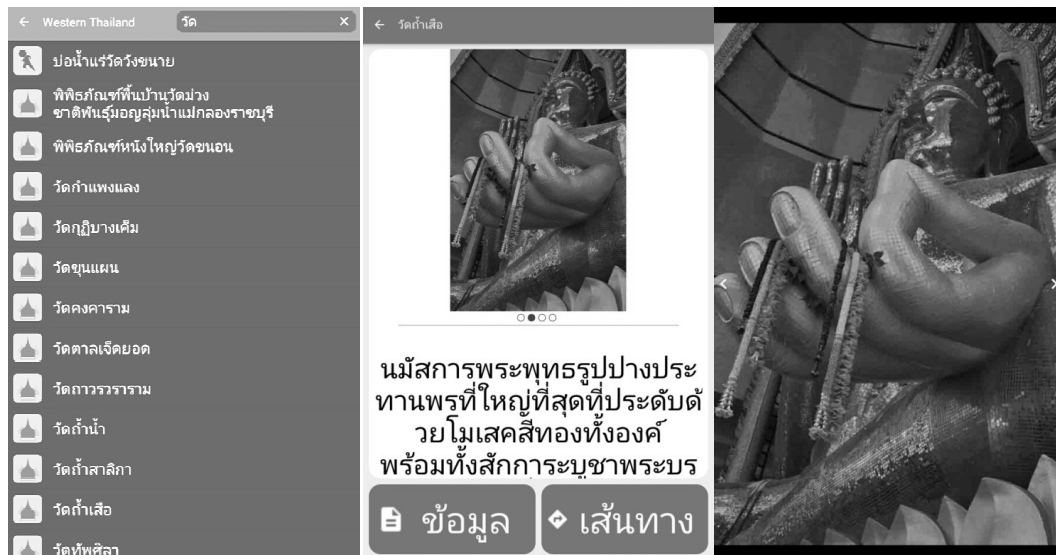
2. เมนูผู้ใช้งานสามารถเลือกแหล่งท่องเที่ยวได้จากเมนูทางด้านซ้ายของแอปพลิเคชันเมนูประกอบด้วย ทั้งหมด แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ อื่นๆ (ดูรูปที่ 1(ก)) หากผู้ใช้เลือกเมนู “ทั้งหมด” บนหน้าแสดงผลจะปรากฏไอคอนของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ดังแสดงในรูปที่ 1(ข)

(ก) (ข) (ค)
รูปที่ 1 เมนูของแอปพลิเคชัน Western Thailand

3. หน้าแสดงผล เป็นหน้าจอหลักที่แสดงตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวบนแผนที่โดยใช้ไอคอนวางบนแผนที่ Google (ดูรูปที่ 1 (ข)) ผู้ใช้สามารถขยายส่วนของหน้าแสดงผลได้โดยใช้ฟังก์ชันเดียวกันกับสมาร์ตโฟน หรือกดเครื่องหมาย + สำหรับขยาย

หรือเครื่องหมาย - สำหรับย่อหากผู้ใช้เลือกบนแถบเมนูเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหน้าแสดงผลจะปรากฏเพียงไอคอนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเท่านั้นดังแสดงในรูปที่ 1(ค)

(ก) (ข) (ค)

รูปที่ 2 การค้นคำ (ก) และข้อมูลของวัดถ้ำเสือ

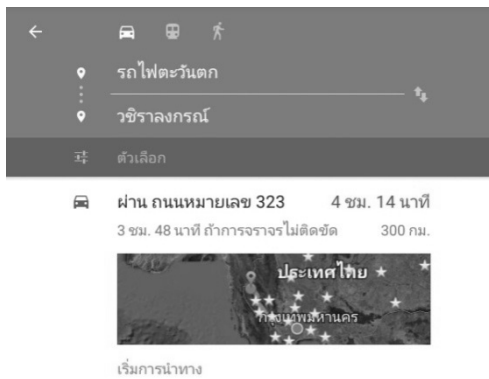
4. แถบค้นหา แถบด้านบนแสดงไอคอนค้นหา ผู้ใช้สามารถกรอกคำค้นหาเพื่อค้นหาแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการ ดังแสดงในรูปที่ 2(ก) เมื่อพิมพ์คำว่า “วัด” แอปพลิเคชันจะแสดงแหล่งท่องเที่ยวที่มีคำว่า “วัด” อยู่ในชื่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด

5. ข้อมูลเบื้องต้น หากผู้ใช้เลือกไอคอนที่ใช้แทนแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงบนหน้าจอของแอปพลิเคชัน ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเบื้องต้น เช่น ชื่อสถานที่ ภาพตัวอย่าง วันและเวลาเปิดบริการ เบอร์โทรศัพท์ เส้นทางและข้อมูลเพิ่มเติมจะแสดงบนหน้าจอด้วยสีเส้นสลายตา เน้นการให้รูปภาพแสดงแทนข้อความและใช้อักษรที่มีขนาดใหญ่ ดังแสดงในรูปที่ 2(ข) ผู้ใช้สามารถสไลด์ที่รูปเพื่อดูรูปตัวอย่างอื่นๆ นอกจากนี้ผู้ใช้อังยังสามารถขยายรูปให้ใหญ่เต็มหน้า

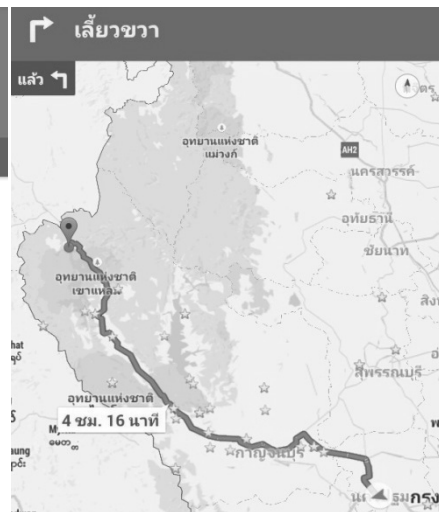
จอโทรศัพท์ ดังแสดงในรูปที่ 2(ค) รวมทั้งสามารถดูรูปได้ทั้งแนวตั้งและแนวนอน

6. ข้อมูล หากผู้ใช้เลือกสัญลักษณ์ในหน้าข้อมูลเบื้องต้น แอปพลิเคชันจะแสดงคำบรรยายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ที่ตั้ง ข้อมูลเพิ่มเติมบนอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์

7. เส้นทาง ผู้ใช้สามารถค้นข้อมูลการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวได้โดยเลือกในหน้าข้อมูลเบื้องต้น แอปพลิเคชันจะคำนวณเส้นทางจากตำแหน่งปัจจุบันไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ใช้เลือกผ่านแอปพลิเคชัน Google Map ดังแสดงในรูปที่ 3(ก) หากผู้ใช้เคลื่อนที่ แอปพลิเคชันจะแสดงตำแหน่งที่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการเคลื่อนที่ของผู้ใช้ ทั้งนี้เฉพาะการใช้งานในส่วนนี้ที่แอปพลิเคชันจะต้องเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (ดูรูปที่ 3(ข))

(ก)

(ข)

รูปที่ 3 การแสดงเส้นทางในแอปพลิเคชัน Western Thailand

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ควรพิจารณาประเด็นต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

1. จากแอปพลิเคชัน Western Thailand ที่มีการวางสัญลักษณ์ไว้บนแผนที่และความสามารถของแอปพลิเคชัน Western Thailand ในการเลือกแสดงเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวตามประเภทที่ต้องการ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทำให้นักท่องเที่ยวสามารถออกแบบการเดินทางตามกิจกรรมที่สนใจโดยเฉพาะการไหว้พระ 9 วัด ด้วยคุณสมบัตินี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารท้องถิ่นควรเร่งจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่อยู่ในเส้นทางกรไหว้พระที่สำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาในพื้นที่นานขึ้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้สูงอายุบางคนมีทักษะการใช้สมาร์ทโฟนได้ดี บางคนสามารถใช้แอปพลิเคชัน Line เพื่อติดต่อกับเพื่อนในรุ่นเดียวกัน บางคนสามารถกำหนดพิกัด GPS เพื่อค้นหาตำแหน่งของสถานที่ได้ หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์สื่อสารให้แก่ผู้สูงอายุในวงกว้างและทั่วถึง ควรมีการจัดกิจกรรมในเชิงรุกเข้าถึงผู้สูงอายุในชุมชนโดยผ่านเครือข่ายชุมชนที่มีอยู่แล้วและสามารถใช้แอปพลิเคชัน Western Thailand เป็นการเรียนรู้อีกหัวข้อหนึ่งเนื่องจากแอปพลิเคชันนี้มีอักษรขนาดใหญ่ เนื้อหาไม่มีความซับซ้อน ผู้สูงอายุที่เพิ่งเริ่มใช้สมาร์ทโฟนสามารถเรียนรู้ได้ง่าย

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ควรสนับสนุนเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้นำแอปพลิเคชัน Western Thailand ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง

4. จากผลการวิจัยที่ได้แอปพลิเคชัน Western Thailand ที่มีการวางสัญลักษณ์ไว้บนแผนที่และความสามารถของแอปพลิเคชัน Western Thailand ในการเลือกแสดงเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวตามประเภทที่ต้องการทำให้นักท่องเที่ยวสามารถออกแบบการเดินทางตามกิจกรรมที่สนใจ เช่น การไหว้พระ 9 วัด การสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัยในปีงบประมาณ 2557 สัญญาเลขที่ RDG 5750064 รวมทั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกาญจนบุรีและสำนักงานประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรีที่ช่วยให้โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). **Senior Travel in Thailand** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2556. จาก www.tourismthailand.org/See-and-Do/Theme-TravelSenior-Travel-in-Thailand
- สวีร์ณัสถ์ โสภณศิริ. (2554). **การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. สำนักพิมพ์อินทนิล กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2545). **รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว : กรณีศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวอายุ 50 ปี ขึ้นไปที่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อน** กรุงเทพฯ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2554). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2554**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2556. จาก www.oppo.opp.go.th/info/Report_OlderSituation54-TH.pdf
- สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2555). **ร้อยละของประชากรผู้สูงอายุในประชาคมอาเซียน อายุ 65 ปีขึ้นไป**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2556. จาก www.oppo.opp.go.th/info/StatP_Asian55.xls

- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2552) . รายงาน การประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนด กรอบการวิจัย เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ : แนวทางและมาตรการรองรับปัญหาใน อนาคต. ส่วนกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่ง ชาติองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, กรุงเทพฯ
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). **กระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร.**[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2556. จากservice. nso.go.th /nso/nso_center/project/search_ center/23project-th.htm
- Alén, E., Domínguez, T., and Losada, N. (2012). **New Opportunities for the Tourism Market: Senior Tourism and Accessible Tourism.** Murat Kasimoglu (a cura di) Visions for Global Tourism Industry-Creating and Sustaining Competitive Strategies, In Tech, Open Access Publisher
- Ananth, M., DeMicco, F.J., Moreo, P.J. and Howey, R.M. (1992). **Marketplace lodging needs of mature travelers.** The Cornell Hotel Restaurant Administration Quarterly, August, 12-24.
- Bauer, I. (2012). Australian senior adventure travellers to Peru :Maximising older tourists' travel health experience.**Travel Medicine and Infectious Disease**10(2) : 59-68.
- eMarketer (2013). **Smartphones take off in urban Thailand.** [Online]. Retrieved January 2014, from www.emarketer.com/Article/Smartphones-Take-Off-Urban-Thailand/1010194
- Grande, I. (1993). **El comportamiento de los consumidoresporgrupos de edad. Implicacionessobre el diseodel mix de marketing.** Distribucin y Consumo12 : 40-57, ISSN 1132-0176.
- Lee, S. H. and Tideswell, C. (2005). Understanding attitudes towards leisure travel and the constraints faced by senior Koreans. **Journal of Vacations Marketing.**11(3) : 249-263.
- Pew Research Centre. (2013). **Senior Internet Usage On Rise.** [Online]. Retrieved September 2013, from blog.kidsgomobile.com/post/57747970151/seniors-are-the-fastest-adopters-of-the-internet
- United Nation.(2013). **World Population Aging 1950-2050, DESA, Population Division,** [Online]. Retrieved September 2013, from www.un.org/esa/population/publications /worldageing19502050/pdf /81chapteriii .pdf

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ ประกอบการสอนภาษาไทย” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Research and Development of Training Workshop Curriculum on
“Creative Media Production used in Teaching Thai Language”
for First-Year Undergraduate Students in Thai Language Program
Humanities and Social Sciences Faculty, Muban Chombueng
Rajabhat University

ปิยณัฐ สุนทรประเสริฐ*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ ประกอบการสอนภาษาไทย” 2) ทดลองใช้หลักสูตร 3) ประเมินผลการใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม แบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการทดสอบ t

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วยเนื้อหา 7 หน่วยการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 12 ชั่วโมง โดยผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม มีความเหมาะสมในทุกรายการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.80–5.00 ส่วนผลการประเมินความสอดคล้อง โดยรวมพบว่าหลักสูตรการอบรมมีความสอดคล้องในทุกรายการ มีค่า IOC อยู่ในระดับ .80–1.00 2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ปรากฏผลดังนี้ 1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ หลังการอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ในทุกหน่วยการเรียนรู้โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 91.95 และได้คะแนนผ่านเกณฑ์ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.29-4.35 และระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.52 - 4.94 3. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมปรากฏผลดังนี้ 1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด

* อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ค่าเฉลี่ย 4.54 2) ผลดำเนินการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้ารับการอบรม มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยรวมอยู่ในระดับ 4.30-4.59 ส่วนผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร มีความคิดเห็นว่าการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติมีความสอดคล้องกันในทุกรายการ โดยค่าเฉลี่ยความสอดคล้องอยู่ในระดับ .96-1.00

The study aimed to 1) develop training workshop curriculum on "Creative Media Production used in Teaching Thai Language" 2) to try out the curriculum 3) to evaluate the use of curriculum. The sample of this study consisted of 46 students who were first-year undergraduate students in Thai Language Program. The tools used were pretest and posttest and satisfaction on the curriculum. The statistics used to analyze the data were: mean, standard deviation and tryout results.

The finding demonstrated that 1. The result of curriculum development was consisted of 7 learning units which took 12 hours. All learning units were appropriate with the mean ranged from 4.80 - 5.00 and IOC of .80 - 1.00. 2. The tryout result showed that 1. the participants' knowledge was increased after the training workshop with the statistical significance level at .01. 2. the participants had the result of training evaluation, which evaluated from all learning units at 91.95% and scored a good level with the mean ranged from 4.29 - 4.35 and an excellent level with the mean ranged from 4.52 - 4.92. 3. The result of using curriculum evaluation revealed that 1) the participants' satisfaction was at highest level with the average of 4.54. 2) The result of curriculum appropriateness evaluated by participants was ranged from 4.30 - 4.59. In addition, the curriculum was consistent with all items at the level of 96 - 1.00.

บทนำ

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2554 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้กำหนดภารกิจหลักไว้ ดังนี้ คือ มุ่งสร้างครูภาษาไทยที่มีใจใฝ่การเรียนรู้ ตระหนักในคุณค่าของภาษาไทย มีความมุ่งมั่นที่จะจัดการศึกษาด้านภาษาไทยที่มีคุณภาพ รวมไปถึงการมีความรู้ความสามารถในการวิจัยทางภาษาไทยและวิจัยทางการศึกษาที่นำไปสู่การเรียนการสอน เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีจิตสาธารณะมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถครองตน ครองคน และครองงานด้วยใจรักในวิชาชีพครู

สำหรับด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้มุ่งเน้นให้นักศึกษามีคุณลักษณะดังนี้ คือ

1. มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลาย ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal) รูปแบบกึ่งทางการ (Non-formal) และรูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal) อย่างสร้างสรรค์

2. มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษปานกลาง และที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีนวัตกรรม

3. มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกที่สอนอย่างบูรณาการ

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึง สื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 22) ไว้ดังนี้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐาน ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้ หลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับ พัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของ ผู้เรียน

จากปัญหาที่พบในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย นักศึกษา ยังไม่สามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนได้อย่าง หลากหลาย โดยเฉพาะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ในรูปแบบ ของสื่อสามมิติ ดังนั้นการพัฒนาทักษะการผลิต สื่อการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาสาขาวิชา ภาษาไทย จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ นักศึกษามีประสบการณ์ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนเชิง สร้างสรรค์ เน้นการพัฒนา ทักษะกระบวนการคิดได้ ด้วยตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนา ผู้เรียนในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างสัมฤทธิ์ ผล รวมทั้งได้ส่งมอบประสบการณ์นำไปใช้ในวิชาชีพ ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

การฝึกอบรมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วย พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ การฝึกอบรมเป็นการถ่ายทอดความรู้ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติในทางที่ถูกที่ควร เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงาน และภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบัน และในอนาคตเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าการฝึกอบรมจะมีวัตถุประสงค์ก็คือ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถ ในการปฏิบัติงาน (กรมวิชาการ, 2538 :18) และ

สมคิด บางโม (2538 :12) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล โดย มุ่งเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และ ทัศนคติ (Attitude) อันจะนำไปสู่การยกมาตรฐาน การทำงานให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้า ในหน้าที่การงาน และองค์บรรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ดังนั้นสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอม บึง ในฐานะผู้รับผิดชอบการพัฒนาบุคลิกภาพของครู ภาษาไทยในอนาคต จึงเล็งเห็นความสำคัญและความ จำเป็นในการจัดอบรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบ การสอนภาษาไทย ให้กับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ในชั้นปีที่ 1 เพื่อนำความรู้ไปใช้พัฒนาตนเอง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานสอน ในโอกาสต่อไป เนื่องจากในปัจจุบันนักศึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย โดยดำเนินการศึกษาหลักการและทฤษฎีในการพัฒนา หลักสูตรการฝึกอบรม โดยพิจารณาเนื้อหา และกิจกรรม การอบรม ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการอบรม จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และนำหลักสูตร ไปทดลองใช้ จากนั้นศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการนำ หลักสูตรไปใช้ เพื่อเป็นการประเมินคุณภาพของหลักสูตร การ โดยการจัดทำเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบ การสอนภาษาไทย" สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขา วิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอน ภาษาไทย" สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชา ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

3. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกระบวนการและวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหลักสูตร โดยการยกร่างและนำเสนอโครงร่างหลักสูตรดังกล่าวต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะ ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ได้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

- เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

1.3 เครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร และแบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 และค่าส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) เท่ากับ 0.09 ส่วนข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสอดคล้อง ผลการประเมินมีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตร

โดยนำหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย” ไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย”

2.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 46 คน โดยเลือกมาแบบเฉพาะเจาะจงเนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สมควรได้รับการพัฒนาในด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน เพื่อเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการเรียนรู้รวมทั้งจะได้ สังคมประสบการณ์ก่อนนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมั่นใจต่อไป

2.3 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม 2) ใบงาน/แบบฝึกปฏิบัติ และชิ้นงาน โดยใช้แบบทดสอบปรนัยที่สร้างขึ้นและผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ (จำนวน 20 ข้อๆ ละ 1 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 20 คะแนน) นำไปใช้ประเมินก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม เพื่อต้องการทราบผลการพัฒนา ส่วนในระหว่างการฝึกอบรมใช้ใบงาน/แบบฝึกปฏิบัติและชิ้นงาน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) สถิติการทดสอบประเมินเปรียบเทียบผลการพัฒนา ก่อนและหลังพัฒนา ใช้ t-test แบบ Dependent

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินการใช้หลักสูตร

โดยประเมินผลจากการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย" ดังนี้

3.1 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ ประกอบการสอนภาษาไทย" หลังจากนำไปทดลองใช้

3.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 46 คน โดยเลือกมาแบบเฉพาะเจาะจง คือผู้เข้ารับการอบรมทุกคน

3.3 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบประเมินความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย" 2) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย โดยเทียบเกณฑ์ Midpoint ของบุญชม ศรีสะอาด (2553)

ผลการวิจัย

1. ผลการทำหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย" สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ทำการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ว่าเหมาะสมหรือไม่ และประเมินความสอดคล้องของร่างหลักสูตรในแต่ละองค์ประกอบ ว่ามีความสอดคล้องกันเพียงใด สรุปเนื้อหาการฝึกอบรม ดังนี้

1.1 โครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 7 หน่วยการเรียนรู้ รวมระยะเวลา 12 ชั่วโมง 2 วัน

1.2 ขอบข่ายเนื้อหาสาระของหลักสูตร ผู้วิจัยประมวลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และการศึกษาหลักสูตรการฝึกอบรมการผลิตสื่อการเรียนการสอน แล้วนำมาสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย" ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหาพร้อมทั้งสิ้น 7 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

1.2.1 หน่วยที่ 1 แนวทางการผลิตสื่อการเรียนการสอน เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นที่จำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย ความสำคัญของสื่อการเรียนรู้อัตลักษณ์ของสื่อการเรียนการสอนที่ดี การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน องค์ประกอบของนวัตกรรมการเรียนการสอน ระบบการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน และกระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

1.2.2 หน่วยที่ 2 สื่อสร้างสรรค์กับการสอนภาษาไทย เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่จำเป็นเกี่ยวกับสื่อสร้างสรรค์ ลักษณะของสื่อสร้างสรรค์ แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ศึกษาตัวอย่างสื่อสร้างสรรค์ประเภทต่างๆ เช่น หนังสือหน้าเดียว หนังสือสี่หน้า หนังสือเล่ม หนังสือเล่มจิ๋ว หนังสือยึด และชิ้นงานสร้างสรรค์ชนิดต่างๆ ที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย

1.2.3 หน่วยที่ 3 ชิ้นงานสร้างสรรค์ พับ ตัด สาน เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ประเภทงานพับกระดาษ การตัดกระดาษ งานสานกระดาษ โดยเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และมีชิ้นงานสำเร็จตามที่กำหนด

1.2.4 หน่วยที่ 4 หลักการสร้างสื่อสามมิติ (POP-UP) เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้น เกี่ยวกับลักษณะของหนังสือสามมิติ (POP-UP) หลักในการสร้างชิ้นงานสามมิติ หนังสือสามมิติ ศึกษาตัวอย่างสื่อสามมิติชนิดต่าง ๆ เช่น นิทานกล่อง หนังสือวงกลม หนังสือคอนโด

1.2.5 หน่วยที่ 5 บัตรอวยพรสร้างสรรค์ เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติในการสร้างบัตรอวยพรสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย การทำบัตรอวยพรในโอกาสต่างๆ เช่น วันเกิด วันปีใหม่ วันแม่ วันพ่อ หรือประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงานในสาระการเรียนรู้การเขียน โดยเน้นการปฏิบัติจริง และมีผลงานสำเร็จตามที่กำหนด

1.2.6 หน่วยที่ 6 การสร้างสื่อหนังสือทำมือ เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติในการสร้างหนังสือทำมือประเภทต่างๆ ที่ได้ศึกษาตัวอย่างไปแล้ว เช่น หนังสือสามมิติ นิทานกล่อง หนังสือวงกลม หนังสือคอนโด โดยเน้นการปฏิบัติจริง และมีผลงานสำเร็จตามที่กำหนด

1.2.7 หน่วยที่ 7 สรุปผลและการนำเสนอผลงาน เป็นการมุ่งเน้นการสรุปความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบ การเรียนการสอนภาษาไทยและนำเสนอผลงานหรือชิ้นงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคล โดยการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน และแสดงวิสัยทัศน์เกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึกรับที่ได้รับ ตลอดจนแนวคิดในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในอนาคต

1.3 สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม ฝ่ายดำเนินการต้องจัดเตรียมวัสดุ/อุปกรณ์/สื่อที่จำเป็นต้องการอบรมตามหลักสูตร เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก โปรเจ็คเตอร์ เอกสารความรู้ประกอบการอบรม วัสดุที่ใช้ในการผลิตสื่อ เช่น กระดาษ เอ 4 กระดาษการ์ดสี กรรไกร กาว สีไม้ และวัสดุสำนักงานที่จำเป็นอื่นๆ

หรือ ตามที่วิทยากรร้องขอ โดยจัดเตรียมให้พร้อมก่อนการฝึกอบรม

1.4 แนวการจัดกิจกรรม การจัดฝึกอบรมมีแนวทางการเรียนรู้หลากหลาย ได้แก่ เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง การประชุมกลุ่มย่อย การระดมสมอง การเรียนรู้แบบบูรณาการ การอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ การสาธิต การศึกษาตัวอย่าง กิจกรรมเกมภาษาไทย การตอบคำถามจากกิจกรรมฝึกทักษะ การนำเสนอผลงาน และการติดตามประเมินผล โดยใช้แบบบันทึกการปฏิบัติงาน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินชิ้นงาน แบบบันทึกการนำเสนอผลงาน

1.5 รูปแบบการฝึกอบรม หลักสูตรฝึกอบรมใช้รูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ เน้นการฝึกปฏิบัติจริงทั้งงานกลุ่มและรายบุคคล มีการระดมสมอง การสาธิต และการศึกษาตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีการสอดแทรกกิจกรรมกิจกรรมนันทนาการ การใช้เกมฝึกทักษะภาษาไทย รวมทั้งการสรุปผลการฝึกอบรมและนำเสนอผลงาน

1.6 การประเมินผล การประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงความก้าวหน้าของผู้เข้าฝึกอบรม ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1.6.1 การประเมินก่อนการพัฒนา ใช้แบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม

1.6.2 การประเมินระหว่างพัฒนา ได้แก่ การประเมินผลงานการปฏิบัติ ชิ้นงานทั้งงานกลุ่มและรายบุคคล

1.6.3 การประเมินหลังการพัฒนา ใช้แบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

1.7. เกณฑ์การประเมิน

1.7.1 ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมจะต้องมีเวลาเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมด

1.7.2 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะตามเนื้อหาของหลักสูตร

1.7.3 มีผลงาน/ชิ้นงานสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

1.8. การประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย

1.8.1 สังเกตพฤติกรรม และระยะเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม

1.8.2 ประเมินผลงานระหว่างปฏิบัติการกิจกรรม

1.8.3 ประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบ การสอนภาษาไทย" สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

2.1 ผลการทดสอบของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบปรนัยที่สร้างขึ้นและผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ (จำนวน 20 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 20 คะแนน) จากผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 46 คน

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการพัฒนา มีผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรมคิดเป็นร้อยละ 35.98 ผลการประเมินผู้เข้ารับการอบรมหลังการพัฒนา มีผลคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรมคิดเป็นร้อยละ 88.04 และมีผลการพัฒนาที่คิดเป็นร้อยละ 52.06

2.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย คะแนนการประเมินความรู้ความเข้าใจทางด้านการผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

	คะแนนก่อนอบรม	คะแนนหลังอบรม	พัฒนา
คิดเป็นร้อยละ	35.98	88.04	52.06

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจทางด้านการผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย ก่อนทดลองใช้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตรแตกต่างกัน โดยผลการประเมินความรู้

หลังทดลองใช้หลักสูตรมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลการประเมินความรู้ก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนการอบรม	46	7.20	2.437	23.422	.000**
หลังการอบรม	46	17.61	1.844		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ผลการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการฝึกอบรม จากใบงาน/แบบฝึกปฏิบัติ/ชิ้นงาน ของผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 46 คน

หน่วยที่	หน่วยที่ 1	หน่วยที่ 2	หน่วยที่ 3	หน่วยที่ 4	หน่วยที่ 5	หน่วยที่ 6	หน่วยที่ 7	รวม
คะแนนเต็ม แต่ละหน่วย	12คะแนน	12 คะแนน	12 คะแนน	12 คะแนน	12 คะแนน	12 คะแนน	12 คะแนน	
รวมคะแนน (46คน)	531	540	496	538	473	501	474	3553
ร้อยละ	96.20	97.83	89.86	97.46	85.69	90.76	85.87	91.95

จากตารางที่ 3 พบว่าคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในทุกหน่วยการเรียนรู้โดยรวมเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 91.95 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก

2.4 ผลการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการอบรม คิดเป็นระดับการประเมิน จากสูงไปหาต่ำ จากจำนวนผู้เข้ารับการอบรม 46 คน พบว่าโดยรวมผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้คะแนนผ่านเกณฑ์ในระดับดีมาก คือ คะแนนอยู่ระหว่าง 76 - 83 คะแนน

หรือ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.52 - 4.94 โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดมี 1 คน คือ คะแนน 83 คะแนน หรือ ค่าเฉลี่ย 4.94 รองลงมาคือ ได้คะแนน 81 หรือค่าเฉลี่ย 4.82 จำนวน 4 คน และผู้ที่ได้คะแนนต่ำสุดมี 2 คน คือ ได้คะแนน 72 คะแนน หรือค่าเฉลี่ย 4.29 ซึ่งอยู่ในระดับดี

3. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย" สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

3.1 ผลการประเมินระดับความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม

ข้อ	ประเด็นการประเมินในแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1	เนื้อหาหลักสูตร และเอกสารการอบรม	4.45	.57	มาก
2	วิทยากร	4.55	.55	มากที่สุด
3	กิจกรรมฝึกอบรม/เนื้อหาในหลักสูตร	4.60	.50	มากที่สุด
4	สถานที่ฝึกอบรม และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.48	.64	มาก
5	ผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่บริการ	4.63	.51	มากที่สุด
	โดยรวม	4.54	.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจมากเป็นอันดับแรก

คือ ผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.63) รองลงมาคือ กิจกรรมฝึกอบรม/เนื้อหาในหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.60) ลำดับที่ 3 คือ วิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.55) และลำดับที่ 4 คือ สถานที่ฝึกอบรม และสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.48) ส่วน

ลำดับสุดท้ายคือ เนื้อหาหลักสูตร และเอกสารการ
อบรม (ค่าเฉลี่ย 4.45)

3.2 ผลการประเมินระดับความพึงพอใจต่อ
การฝึกอบรม จำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า ผู้ตอบ
แบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม
เชิงปฏิบัติการผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอน
ภาษาไทย โดยสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ เนื้อหาหลักสูตร
และเอกสารการอบรม ค่าเฉลี่ย 4.45 อยู่ในระดับ
มาก คิดเป็นร้อยละ 89.03 วิทยากร ค่าเฉลี่ย 4.55
อยู่ในระดับ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.91 กิจกรรม
ฝึกอบรม/เนื้อหาในหลักสูตร ค่าเฉลี่ย 4.60 อยู่ในระดับ
มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.00 สถานที่ฝึกอบรม
และสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ย 4.48 อยู่ในระดับ
มาก คิดเป็นร้อยละ 89.60 และผู้ประสานงานและ
เจ้าหน้าที่บริการ ค่าเฉลี่ย 4.63 อยู่ในระดับ มากที่สุด
คิดเป็นร้อยละ 92.60 และมีค่าเฉลี่ยโดยรวมในทุก
ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.54)

3.3 ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม จาก
การตอบแบบสอบถาม ได้รับข้อมูลตอบกลับ จำนวน
46 ฉบับพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อ
ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
ผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย โดย
สรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ สภาพปัญหาและความจำเป็น
ค่าเฉลี่ย 4.41 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 88.20 หลักการ
ของหลักสูตร ค่าเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับมากที่สุด
ร้อยละ 90.80 จุดประสงค์/จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
ค่าเฉลี่ย 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 91.00
เป้าหมายของหลักสูตร ค่าเฉลี่ย 4.59 อยู่ในระดับ
มากที่สุด ร้อยละ 91.80 ระยะเวลา ค่าเฉลี่ย 4.30
อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 86.00 โครงสร้างของข้อบ
เนื้อหา ค่าเฉลี่ย 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ
91.40 กระบวนการฝึกอบรม ค่าเฉลี่ย 4.55 อยู่ใน
ระดับมากที่สุด ร้อยละ 91.00 สื่อการอบรม ค่าเฉลี่ย
4.58 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 91.60 และการ
ประเมินผลหลักสูตร ค่าเฉลี่ย 4.53 อยู่ในระดับมาก
ที่สุด ร้อยละ 90.60

3.4 ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม
เชิงปฏิบัติการด้านความสอดคล้องของหลักสูตร พบ
ว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรฝึก
อบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการ
สอนภาษาไทย มีความสอดคล้องกัน โดยค่าเฉลี่ย
ความสอดคล้องอยู่ในระดับ .96-1.00 คิดเป็นร้อยละ
96.30-100 จึงสรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสอดคล้อง
ตามประเด็นที่กำหนดในทุกๆหัวข้อ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเชิง
ปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอน
ภาษาไทย" สำหรับนักศึกษาระดับปีที่ 1 สาขาวิชาภาษา
ไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิต
สื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย"
ประกอบด้วย 7 หน่วยการเรียนรู้ รวมระยะเวลา 12
ชั่วโมง หรือประมาณ 2 วัน มีคู่มือการใช้หลักสูตรฝึก
อบรมปฏิบัติการที่มีแนวทางการนำไปพัฒนาผู้เข้ารับ
การอบรมอย่างชัดเจน โดยเน้นการปฏิบัติได้จริง มี
กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ เรียนรู้ด้วย
ตนเอง การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การประชุม
กลุ่มย่อย การระดมสมอง การเรียนรู้แบบบูรณาการ
การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ การสาธิต การศึกษา
ตัวอย่าง กิจกรรมเกมภาษาไทย การตอบคำถามจาก
กิจกรรมฝึกทักษะ การนำเสนอผลงาน และการติดตาม
ประเมินผล มีการประเมินก่อนและหลังเข้ารับการฝึก
อบรม ระหว่างการฝึกอบรม มีเกณฑ์การประเมินที่
ชัดเจน และหลักสูตรการฝึกอบรมได้ผ่านการประเมิน
ตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ
โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร
การอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยรวมพบว่าหลักสูตรการ
อบรมมีความเหมาะสมในทุกๆรายการมีผลเฉลี่ยอยู่ใน
ระหว่าง 4.80-5.00 - และมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ

4.96 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.09 ส่วนผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร การอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยรวมพบว่าหลักสูตรการ อบรมมีความสอดคล้องในทุกรายการ มีค่า IOC อยู่ใน ระดับ .80 – 1.00

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอน ภาษาไทย” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชา ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความ รู้ความเข้าใจด้านการผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการ สอนภาษาไทย ก่อนทดลองใช้หลักสูตรและหลังทดลอง ใช้หลักสูตรแตกต่างกัน โดยผลการประเมินความรู้อ หลังทดลองใช้หลักสูตรมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลการ ประเมินความรู้ก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลการ ประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ ในทุกหน่วยการเรียนรู้โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 91.95 และได้คะแนนผ่านเกณฑ์ในระดับดีถึงดี มาก โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.29 - 4.94

3. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึ กอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบ การสอนภาษาไทย” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขา วิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

3.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึง พอใจต่อการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อ สร้างสรรค์ประกอบการสอนภาษาไทย” เมื่อจำแนก เป็นรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึง พอใจต่อหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่า เฉลี่ย 4.45 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่ามีความเฉลี่ย โดยรวมในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.54

3.2 ผลดำเนินการประเมินหลักสูตร ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจากผู้เข้ารับการอบรม จาก การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า ผู้เข้ารับ การอบรมมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยรวมอยู่ในระดับ 4.30-4.59 ส่วนผลจากการประเมินความสอดคล้อง ของหลักสูตร ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นโดย รวมว่าหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีความ สอดคล้องกันในทุกรายการ โดยค่าเฉลี่ยความ สอดคล้องอยู่ในระดับ 0.96 -1.00

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการ สอนภาษาไทย” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชา ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีข้อค้นพบที่ ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอน ภาษาไทย” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชา ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรฝึ กอบรมเชิงปฏิบัติการ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทาง วิธีการ และวิธีดำเนินการ อบรม ได้ให้คำแนะนำว่า รูปแบบหลักสูตรควรมี ความหลากหลายวิธี โดยทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และควรเน้นให้ ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546 : 24) ที่กล่าวว่า วิธีการฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการฝึ กอบรมเป็นศูนย์กลางโดยเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นผู้กระทำ ผู้ให้การฝึกอบรมเป็นผู้มีบทบาทสนับสนุน

และช่วยเหลือเท่านั้น และสอดคล้องกับ อภิชาติ ประทุมพันธ์ (2556 : สัมภาษณ์) ครูต้นแบบในวิชา ศิลปะได้ให้ความเห็นว่ากรอบการผลิตสื่อการเรียน การสอน ผู้เข้ารับการอบรมควรต้องได้รับการฝึกทักษะ ในด้านศิลปะพื้นฐานจากการปฏิบัติจริงด้วยตนเองเสีย ก่อน ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีในด้านความพร้อมและความ มั่นใจของผู้เข้ารับการอบรมในการสร้างสรรค์ผลงาน

ส่วนในด้านเนื้อหาและกิจกรรมจัดให้มีการ เรียนรู้ในลักษณะภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยให้ ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้หลักการที่ถูกต้องก่อน แล้วจึงให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทั้งงานเดี่ยวและ งานกลุ่ม ตรงกับแนว ความคิดในการจัดเรียนรู้ที่ สมบูรณ์จะต้องมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จึง จะเกิดการเรียนรู้ได้จริง อันเป็นลักษณะของการเรียนรู้ ในผู้ใหญ่ (Barrows 1985 : 17) ดังนั้นลักษณะของ หลักสูตรจึงเป็นเชิงปฏิบัติการ ใช้หลักการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ (Experiential Learning) กิจกรรมการ เรียนรู้เน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participant) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิด ความสนใจที่จะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับยูวดี ภาษา (2536 : 176) ที่เสนอว่า ผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติจริงใน เรื่องที่เรียน ผู้ถ่ายทอดอาจแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นกลุ่มย่อยและอำนวยความสะดวกในกิจกรรมเรียนรู้ ด้วย

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์ประกอบการสอน ภาษาไทย" สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

2.1 ผลการทดสอบก่อนและหลังการ ฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความ เข้าใจหลังการอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนอยู่ในระดับดีทุก คน อาจเนื่องมาจากเนื้อหาสาระหรือกิจกรรมของ

หลักสูตรนี้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิด การเรียนรู้เฉพาะทาง เฉพาะด้านตามจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้แล้วอย่างจำเพาะเจาะจง จึงทำให้โอกาสที่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะบรรลุตามจุดมุ่งหมายจึงเป็น ไปได้สูง (Beach 1980 : 17) สอดคล้องกับงานวิจัย ของวิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551 : 144) ที่ได้ วิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์ เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นความรู้ความคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการออกแบบบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ โดย ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจหลังเข้า รับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้น ผู้เข้าฝึกอบรมยังเห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรมีความ สำคัญต่อตนเอง จึงเกิดความรู้สึกว่าการฝึกอบรมครั้ง นี้ให้ประโยชน์และมีความเป็นตัวของตัวเอง จึงเข้า ร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมด้วยความสนใจ จนเกิดการ เรียนรู้ได้เป็นอย่างดีในที่สุด

2.3 การประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมระหว่างฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า โดยรวมผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้คะแนนในระดับ มากถึงมากที่สุด คือ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 72 - 83 คะแนน จากคะแนนเต็ม 84 คะแนน เมื่อนำมาแปลง เปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ พบว่า มีค่า เฉลี่ยระหว่าง 4.52 - 4.94 โดยก่อนการประเมิน ผู้บริหารจัดการหลักสูตร ได้ประชุมหารือเกี่ยวกับเกณฑ์ ประเมินให้คะแนนในแต่ละกิจกรรม ร่วมกับคณะ วิทยากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tillema (2003 : 359) ที่ทำการวิจัย Auditing Assessment Practice in Organization : Establishing Quality Criteria for Appraising Competencies ได้เสนอว่าในการพัฒนา และติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร การตรวจสอบสมรรถนะต้องกระทำอย่างละเอียด และระมัดระวังในการใช้เครื่องมือการประเมิน และ Johnson (2003 : 24-33) ที่วิจัยเรื่อง Performance

Evaluation of Special Education Administrators : Considerations and Recommendations ได้เสนอว่ากระบวนการประเมินต้องคำนึงถึงความตรงกับงานที่รับผิดชอบ ผลการประเมินมีความเชื่อถือได้ การประเมินมีความสำคัญต่อผู้บริหารและผู้ประเมิน การใช้ประโยชน์นำไปสู่การสร้างเสริมคุณภาพงาน หรือชี้้นำการเปลี่ยนแปลงและการประเมินนั้นมีความเป็นไปได้

3. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์" ประกอบการสอนภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย

ผลการประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมทั้งในด้านความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ และผลการประเมินหลักสูตรการอบรม อยู่ในเกณฑ์ดีมาก หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมากที่สุด และในด้านผลการประเมินระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรที่ดำเนินการ พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหลักสูตรนี้มีลักษณะที่แตกต่างไปจากการอบรมที่เคยจัดขึ้นเนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มีกิจกรรมหลากหลาย มีความต่อเนื่อง และวิทยากรมีความสามารถ กิจกรรมที่ได้ฝึกปฏิบัติผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้ในการเรียน หรือปฏิบัติการสอนได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เข้าฝึกอบรมได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในกลุ่ม มีกิจกรรมที่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เข้าฝึกอบรมได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะประเด็นการฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ผลการประเมินจึงออกมาในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของมนสิข สิริพิสมบูรณ์ (2546 : 114-115) ที่ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ผู้เข้ารับ

การฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับดีมากเช่นกัน และสอดคล้องกับชัยรัตน์ หลายวัชรกุล (2547 : 60- 61) ซึ่งทำวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าผู้เข้าร่วมอบรมทุกคนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การผลิตสื่อสร้างสรรค์" ประกอบการสอนภาษาไทย" นี้เป็นหลักสูตรที่ใช้ได้ผลกับนักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 1 และสามารถปรับใช้กับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยในระดับชั้นอื่น ๆ ได้อีกด้วย รวมทั้งสามารถนำไปปรับใช้ในการอบรม การผลิตสื่อการเรียนการสอนทั่ว ๆ ไปได้อย่างกว้างขวาง แต่ควรปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและกลุ่มของผู้เข้ารับการอบรมจะทำให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2. ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ผู้เกี่ยวข้องควรต้องศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรและทำความเข้าใจให้ชัดเจนในทุกด้าน เช่น หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหาของหลักสูตร สื่อประกอบการอบรม การประเมินผล และเครื่องมือที่ใช้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถดำเนินการพัฒนาผู้เข้ารับการอบรมได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3. เนื่องจากหลักสูตรมีระยะเวลา 2 วัน หากมีความจำเป็นในเรื่องของระยะเวลา สามารถเว้นระยะเป็น ครั้งละ 1 วันได้ แต่ควรมีเวลาห่างกันไม่เกิน 1 สัปดาห์ เพราะหลักสูตรได้แบ่งหน่วยการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน และอาจเป็นผลดีสำหรับผู้ที่ยังไม่มีความรู้พื้นฐานในการผลิตสื่อ สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปฝึกฝนได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

4. ควรใช้วิทยากรที่มีความสามารถและมีความชำนาญในการผลิตสื่อ รวมทั้งต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิชาภาษาไทยและมีความรู้พื้นฐานทางด้านศิลปะด้วย เพื่อทำหน้าที่ได้ทั้งกระบวนการและสามารถบูรณาการศิลปะนำมาใช้ในวิชาภาษาไทยได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากวิทยากรจะต้องเข้าใจในภาพรวมและสามารถให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติประสบการณ์สอนนักเรียนในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นวิทยากรที่มีความชำนาญจะมีส่วนเพิ่มประสิทธิภาพของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น

5. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และเอกสารประกอบการอบรมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะหลักสูตรการฝึกอบรมเน้นการปฏิบัติจริงที่จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จึงควรต้องมีลักษณะ ขนาด คุณภาพ และจำนวนเพียงพอตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ และพร้อมเสมอเมื่อวิทยากรเรียกใช้

6. ผู้ดำเนินการพัฒนา และวิทยากรหลักควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติ และมีทักษะในการพัฒนาในหลักสูตร มีคุณสมบัติเป็นนักจัดการที่ดี รวมทั้งมีเวลาสำหรับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เพื่อสามารถให้ความรู้ ถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำและคำปรึกษา และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้ารับการอบรม ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการฝึกปฏิบัติจริง ให้เป็นไปตามกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ควรเตรียมความพร้อมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนเข้ารับการอบรม เพื่อให้ทราบแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีการจัดกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษาเอกสารประกอบ การทบทวนความรู้ทางด้านศิลปะพื้นฐาน ซึ่งการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีส่วนร่วม

ในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างสบายใจและมีความสุขในการอบรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรในระยะยาว และหลังจากที่ผู้เข้ารับการอบรมได้นำความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมไปใช้ เพื่อศึกษาถึงการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ของผู้เข้ารับการอบรม

2. ควรมีศึกษาและพัฒนาหลักสูตร โดยการนำแนวคิดและเทคนิคการจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติในรูปแบบอื่น ๆ มาใช้ เพื่อค้นหารูปแบบของการอบรมที่เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ

3. ควรมีพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เพื่อนำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการผลิตสื่อการสอนไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จีรพรรณ นิลทองคำ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการเสนอโครงการขอทุนอุดหนุนงานวิจัย จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์พดล วิวรรณมงคล ดร.โกศิน โชติเวศย์ศิลป์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ อินทร์แหยม อาจารย์ประทีน พ้าขุนทด และอาจารย์ศรีอัมพร ประทุมพันธ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของหลักสูตร และได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เป็นประโยชน์ยิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุนันทา สุนทรประเสริฐ ที่ได้กรุณาเป็นวิทยากรในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเองอย่างมีความสุข บังเกิดผลสำเร็จอย่างสูงสุด และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ไพบุลย์วรรณ จิตพัฒนกุล ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำในการดำเนินงานด้วยดีมาโดยตลอด

ทำนุขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ให้งบประมาณสนับสนุนงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). **การประเมินการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว, ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล. (2547). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
มนสิข ลิทธิสมบุญ. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการวิจัยในชั้นเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ยูวดี ภาขา. (2536). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับอาจารย์พยาบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ. (2551). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับปัญหาท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมคิด บางโม. (2544). **เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). **คู่มือการขอกำหนดตำแหน่ง**. กรุงเทพมหานคร : ฉลองรัตน์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อภิชาติ ประทุมรัตน์. (2556). **ครุต้นแบบศิลปะ**. สัมภาษณ์. กรกฎาคม, 10.

Barrows. H.S. (1980). **How to Design a Problem-based Curriculum for the Preclinical Years**. Newyork: S.springer publishing Company.

Beach, D.S. (1980). **Personal : The Management of People at Work**. 3rd ed. New York: Macmillan Publish.

Johnson, L.R. (2003) . "Performance Evaluation of Special Education Administrators: Considerations and Recommendations," **NASPP Bulletin**. 82(9) : 24-32 ; July.

Tillema, H. (2003). **Auditing Assessment Practice in Organization : Establishing Quality Criteria for Appraising Competencies**, **International Journal of Human Resources Development and Management**. Geneva.

การศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา ตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท

A Study of Characteristics of Social Studies Lecturers Based on The Demand of Master's Degree Students

เกศินี คุรุณาสวัสดิ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท กลุ่มตัวอย่าง คือนิสิตระดับปริญญาโทในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาการศึกษและการจัดการเรียนรู้ (วิทยาการการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด ผล
การวิจัยปรากฏว่า 1) ในภาพรวมนิสิตส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้สอนมีคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านส่วน
บุคคล ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ระดับมากที่สุด และ
2) เมื่อแยกแต่ละด้าน คุณลักษณะที่นิสิตมีความต้องการมากที่สุด ดังนี้ 2.1) ด้านส่วนบุคคล ผู้สอนมีคุณสมบัติใน
เรื่องการจบการศึกษาทางสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษามากที่สุด 2.2) ด้านความรู้ความสามารถ
ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ทางด้านสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษาได้อย่างถูกต้องมากที่สุด
2.3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้สอนมีคุณลักษณะที่ไม่ลำเอียงและมีความยุติธรรมกับศิษย์มากที่สุด
2.4) ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายมากที่สุด

The objective of this study was to study characteristics of social studies lecturers based on the demand of master's degree students. The subjects were 20 master's degree students studying Master of Education in the major of Educational Science and Learning Management (Science of Social Studies Learning Management) at Srinakharinwirot University. The instrument used for data collection was a questionnaire developed by the researcher. The results revealed that: 1) the overall Master's degree students require the most lecturers with four characteristics as follows: Personal background, Knowledge, Morality and ethics, and Learning management; 2) When taking each characteristic into account, the most required characteristics were as follows: 2.1) Personal background - lecturers with the qualification in the field of social studies education or teaching social studies were the most required; 2.2) Knowledge – lecturers with the ability to convey social studies knowledge or teaching social studies accurately were the most required; 2.3) Morality and ethics – lecturers with neutrality and impartiality were the most required;

* อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.4) Learning management – lecturers with the variety of learning management were the most required

บทนำ

หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรหนึ่งของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเริ่มรับนิสิตตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นมา และมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรม จริยธรรมมีค่านิยมอันดีงามเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน สามารถนำไปพัฒนาบุคคลและสังคมอย่างเหมาะสม 2) เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถด้านวิทยาการทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ 3) เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีทักษะทางปัญญา มีทักษะการคิด การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาและการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้า สร้างสรรค์ผลงาน การวิจัยทางการศึกษา สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน และ 5) เพื่อสร้างสรค์องค์ความรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการจัดการเรียน การวิจัยทั้งโดยอาจารย์ประจำ อาจารย์ผู้สอนและนิสิต(คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2553) หลักสูตรดังกล่าวจึงให้ความสำคัญกับผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพ มีจิตสำนึกจรรยาบรรณวิชาชีพ ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับที่ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า ภารกิจหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา คือ จุดมุ่งหมายในการสร้างคน เป็นการผลิตบัณฑิตหรือการจัดการเรียนการสอน และตรงกับที่สำนักมาตรฐานและคุณภาพ

อุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558) ระบุเกี่ยวกับภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตบัณฑิตไว้ว่า พันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษาคือ การผลิตบัณฑิต หรือการจัดการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่กำหนด

สำหรับวิทยาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เป็นเอกหนึ่งในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการศึกษาและการจัดการเรียนรู้นั้น จึงต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยการผลิตนิสิตครูสังคมศึกษาให้ได้ตามวัตถุประสงค์นั้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยหลากหลายปัจจัยปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือผู้สอนในหลักสูตรหรือครูของครูจะต้องมีคุณภาพ จึงจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพได้ ดังที่ภณิดา มาประเสริฐ (2555) กล่าวถึงความสำคัญของผู้สอนในเอกสังคมศึกษาหรือผู้สอนนิสิตครูสังคมศึกษาในสถาบันผลิตครูสามารถสรุปได้ว่า การผลิตครูสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่มีคุณภาพทั้งด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้สอน และผู้เรียนที่จะเป็นครู โดยแนวทางการพัฒนาผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาในสถาบันผลิตครูจะต้องดำเนินการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาต้องมีคุณลักษณะเฉพาะของครูสังคมศึกษาเพื่อเป็นแบบอย่างและถ่ายทอดให้กับนิสิตครูนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนต่อไป ดังที่ VanCleaf (1991) และ Maxim (1999) กล่าวตรงกันว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องมีคุณลักษณะเฉพาะของตนเอง และBerliner (1984 อ้างถึงใน VanCleaf 1991) ยังได้สรุป คุณลักษณะของครูสังคมศึกษาที่ดี

ต้องประกอบไปด้วย คุณลักษณะตามลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะที่จะต้องพัฒนาเพื่อนผู้ความเป็นมืออาชีพ และคุณลักษณะตามลักษณะส่วนบุคคล และการอบรม

ดังนั้นคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และปฏิบัติตามภารกิจของหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งในสภาพปัจจุบันกลับพบว่าปริมาณของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่สอนในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการศึกษ และการจัดการเรียนรู้ (วิทยาการการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา) ยังมีไม่เพียงพอ เพราะมีอาจารย์บางท่านเกษียณอายุราชการและบางท่านมีปัญหาสุขภาพ จนทำให้ไม่สามารถมาดำเนินการสอนได้ ส่งผลให้หลักสูตรต้องมีการเปิดรับอาจารย์ใหม่และขอความร่วมมือจากอาจารย์ในหลักสูตรอื่นๆที่เกี่ยวข้องมาช่วยดำเนินการสอน รวมทั้งผู้วิจัยยังพบว่าปัจจุบันมีนิสิตที่อยู่กำลังศึกษาในหลักสูตร มีเพียงจำนวนน้อยหรือยังไม่ถึงครึ่งหนึ่งของนิสิตทั้งหมดที่สอบเค้าโครงปริญญาโทผ่าน จึงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากคุณลักษณะของผู้สอนในวิชาเอก โดยยังไม่มีการทำวิจัยในประเด็นดังกล่าว

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา และเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร รวมทั้งเป็นอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรดังกล่าวจึงต้องการศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท เพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของนิสิต และนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการศึกษ และการจัดการเรียนรู้ (วิทยาการการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรในการวิจัย คือ นิสิตในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการศึกษ และการจัดการเรียนรู้ (วิทยาการการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 28 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกเฉพาะนิสิตที่ยังไม่ได้สอบเค้าโครงปริญญาโทจำนวน 20 คน

เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม หลังจากนั้นก็ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนี IOC (The Index of Item Objective Congruence) และเลือกข้อที่ได้ค่าดัชนี IOC มากกว่า 0.5 ($IOC > 0.50$) จนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ประกอบไปด้วย 2 ตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) และแบบปลายเปิด (Opened-ended)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโทเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านส่วนบุคคล ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านการจัดการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยจัดส่งและรับกลับด้วยตนเอง หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และพบว่าแบบสอบถามที่ได้รับกลับมามีความสมบูรณ์ทุกฉบับ หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนมัธยฐานเลขคณิตของความต้องการของนิสิตเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา ดังนี้

3.50 - 4.00 คะแนน ความหมาย คุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาดังกล่าว นิสิตมีความต้องการระดับ มากที่สุด

2.50 - 3.49 คะแนน ความหมาย คุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาดังกล่าว นิสิตมีความต้องการระดับ มาก

1.50 - 2.49 คะแนน ความหมาย คุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาดังกล่าว นิสิตมีความต้องการระดับ น้อย

1.00 - 1.49 คะแนน ความหมาย คุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาดังกล่าว นิสิตมีความต้องการระดับ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท สามารถนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนิสิตที่ตอบ

แบบสอบถาม

นิสิตที่ตอบแบบสอบถามเป็นนิสิตระดับปริญญาโท ที่อยู่ในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (วิทยาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 20 คน ซึ่งทุกคนยังไม่สอบเค้าโครงปริญญาโท ประกอบด้วย เพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และเป็นเพศหญิง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70 สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี นิสิตส่วนใหญ่จบทางด้วยการศึกษา วิชาเอกสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85 และมีนิสิตที่ไม่ได้จบทางด้านการศึกษาในวิชาเอกสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 โดยจบทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และ การพัฒนาชุมชน

ตอนที่ 2 ความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโทเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา

การนำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นผลการวิเคราะห์ความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโทเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา ทั้งในภาพรวมและค่าคะแนนสูงสุดในแต่ละด้านของคุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ในภาพรวมเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท และตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนสูงสุดในแต่ละด้านของคุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา ตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท ตามลำดับมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ในภาพรวมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา
ตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท

คุณลักษณะผู้สอน เอกการสอนสังคมศึกษาใน ภาพรวม	ความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท (n=20)		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านส่วนบุคคล	3.75	0.31	นิสิตมีความต้องการระดับมากที่สุด
2. ด้านความรู้ความสามารถ	3.86	0.32	นิสิตมีความต้องการระดับมากที่สุด
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.86	0.30	นิสิตมีความต้องการระดับมากที่สุด
4. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.79	0.36	นิสิตมีความต้องการระดับมากที่สุด
รวม	3.82	0.05	นิสิตมีความต้องการระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 1 ปรากฏว่า ในภาพรวม นิสิตระดับปริญญาโทมีความต้องการให้ผู้สอนเอก การสอนสังคมศึกษามีคุณลักษณะทุกด้านในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 3.82$ S.D. = 0.05) มีรายละเอียด ของทุกด้านดังนี้

1) ด้านส่วนบุคคล นิสิตมีความต้องการ ในด้านนี้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.75$ S.D. = 0.31)

2) ด้านความรู้ความสามารถ นิสิต มีความต้องการในด้านนี้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.86$ S.D.=0.32)

3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม นิสิตมี ความต้องการในด้านนี้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.86$ S.D. = 0.30)

4) ด้านการจัดการเรียนรู้ นิสิตมีความ ต้องการในด้านนี้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.79$ S.D. = 0.36)

เมื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบค่าคะแนนใน แต่ละด้าน ผู้วิจัยพบค่าคะแนนสูงสุดในแต่ละด้านที่ น่าสนใจ ซึ่งขอเสนอในตารางที่ 2 แสดงผลการ วิเคราะห์ค่าคะแนนสูงสุดในแต่ละด้านของคุณลักษณะ ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา ตามความต้องการ ของนิสิตระดับปริญญาโท ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนสูงสุดในแต่ละด้านของคุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท

คุณลักษณะผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา ในแต่ละรายด้านที่ได้คะแนนสูงสุด	ความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท (n=20)		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านส่วนบุคคล			
- จบมาตรงกับวิชาเอก(สังคมศึกษา หรือการสอนสังคมศึกษา)	4.00	0.00	นิสิตมีความต้องการ ระดับมากที่สุด
2. ด้านความรู้ความสามารถ			
- ถ่ายทอดความรู้ทางด้านสังคมศึกษา หรือการ สอนสังคมศึกษาได้อย่างถูกต้อง	4.00	0.00	นิสิตมีความต้องการ ระดับมากที่สุด
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม			
- ไม่ลำเอียงและมีความยุติธรรมกับศิษย์	3.95	0.22	นิสิตมีความต้องการ ระดับมากที่สุด
4. ด้านการจัดการเรียนรู้			
- จัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	3.90	0.44	นิสิตมีความต้องการ ระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 2 ปรากฏว่า ค่าคะแนนมากที่สุดของคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาที่นิสิตระดับปริญญาโทมีความต้องการในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านส่วนบุคคล นิสิตระดับปริญญาโทมีความต้องการให้ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษามีคุณสมบัติในเรื่องการจบตรงกับวิชาเอก คือเอกสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษามากที่สุด ($\bar{X}=4.00$ S.D.=0.00)

2) ด้านความรู้ความสามารถ นิสิตระดับปริญญาโทมีความต้องการให้ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาสามารถถ่ายทอดความรู้ทางด้านสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษาได้อย่างถูกต้องมากที่สุด ($\bar{X}=4.00$ S.D.= 0.00)

3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม นิสิตระดับปริญญาโทมีความต้องการให้ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษามีคุณลักษณะที่ไม่ลำเอียงและมีความยุติธรรมกับศิษย์มากที่สุด ($\bar{X} = 3.95$ S.D. = 0.22)

4) ด้านการจัดการเรียนรู้ นิสิตระดับปริญญาโทมีความต้องการให้ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายมากที่สุด ($\bar{X} = 3.90$ S.D. = 0.44)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาตามความต้องการของนิสิตระดับปริญญาโท สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ในภาพรวมนิสิตระดับปริญญาโทส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษามีคุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน อยู่ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านส่วนบุคคล ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการจัดการเรียนรู้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะคุณลักษณะทุกด้านมีความสำคัญและส่งผลต่อการผลิตนิสิตระดับปริญญาโทให้มีคุณภาพ ตามที่ Berliner (1984 อ้างถึงใน VanCleaf 1991) สรุปถึงคุณลักษณะของผู้สอนสังคมศึกษาที่ดีไว้ว่าการเป็นผู้สอนสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีคุณลักษณะหลายด้าน ได้แก่ คุณลักษณะตามลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะที่จะต้องพัฒนาเพื่อให้ผู้มีความเป็นมืออาชีพและคุณลักษณะตามลักษณะส่วนบุคคลและการอบรม สอดคล้องกับภณิดา มาประเสริฐ (2555) ที่ระบุว่าในประเด็นเรื่องคุณภาพของการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษาในสถาบันผลิตครู ระบุว่า ครูของครูจะต้องมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพตามองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และด้านกระบวนการคิด

2. เมื่อแยกแต่ละด้าน คุณลักษณะที่นิสิตมีความต้องการมากที่สุด ดังนี้

2.1 ด้านส่วนบุคคล นิสิตต้องการให้ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษามีคุณสมบัติในเรื่องการจบการศึกษาตรงกับวิชาเอก คือสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษามากที่สุด เพราะเนื้อหาของการสอนสังคมศึกษามีความเฉพาะของตนเองที่ไม่ใช่บุคคลใดก็สามารถสอนได้หรือจบเฉพาะทางด้านสังคมศาสตร์หรือสังคมวิทยา ก็สามารถสอนได้ แต่การสอนสังคมศึกษา เป็นการนำความรู้จากหลากหลายศาสตร์มาบูรณาการเพื่อจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี ดังที่ Chaille & Britain (1991) อ้างถึงใน Maxim (1999) กล่าวถึงความเฉพาะของการสอนสังคมศึกษาไว้ว่าการสอนสังคมศึกษาเป็นการบูรณาการทักษะการค้นหาความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ ในสังคมศาสตร์ โดยครูสังคมศึกษาจำเป็นจะต้องเข้าใจวิธีการศึกษาหาความรู้ของทั้ง นักธรณีวิทยา (Geographer) นักเศรษฐศาสตร์

(Economist) นักรัฐศาสตร์ (Political scientist) นักประวัติศาสตร์ (Historian) สอดคล้องกับลาวัญญ์ วิทยาวุฑฒิกุล (2533) กล่าวว่า สังคมศึกษา หมายถึงทั้งเนื้อหาสาระ ความต้องการของสังคม ความต้องการของผู้เรียนและสาระความรู้ที่มีสังคมศาสตร์ (ส่วนใหญ่) มนุษยศาสตร์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน โดยคัดสรรสาระที่เป็นพื้นฐานเพื่อความเป็นพลเมืองดี และเหมาะสมแก่การเรียนรู้ในระดับโรงเรียนผสมผสานกัน และวลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) กล่าวว่า สังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีลักษณะที่เป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (interdisciplinary integration) โดยบูรณาการความรู้ที่ได้คัดสรรมาจากกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ (ส่วนใหญ่) และมนุษยศาสตร์ ดังนั้นการที่ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาจะตรงกับสาขาวิชาที่สอน จึงเป็นมีคุณลักษณะเฉพาะอาจารย์ในเอกการสอนสังคมศึกษาตามที่ภณิดา มาประเสริฐ (2555) อธิบายว่า แนวทางการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษาในสถาบันผลิตครูจะต้องดำเนินการในด้านปริมาณ โดยการจัดหาคณาจารย์ให้มีจำนวนเพียงพอและตรงกับสาขาของหลักสูตรการผลิตครู รวมทั้งมีการหาคณาจารย์ทดแทนอัตราเกษียณ

2.2 ด้านความรู้ความสามารถ นิสิตระดับปริญญาต้องการให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ทางด้านสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษาได้อย่างถูกต้องมากที่สุด เพราะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของผู้สอนเนื่องจากความรู้ของสังคมศึกษามีหลากหลายประเภท ได้แก่ ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ ความคิดรวบยอดหรือหลักการ และทฤษฎี (ลาวัญญ์ วิทยาวุฑฒิกุล 2553) จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนในการถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อให้ให้นิสิตนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนและการทำปริญญานิพนธ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ VanCleaf (1991) กล่าวถึง ผู้สอนสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ กล่าวคือ ผู้สอนที่มีประสิทธิภาพจะต้องเข้าใจเนื้อหาที่ตัว

เองจะสอน โดยจะต้องเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม เพียงพอ และรอบด้าน พร้อมทั้งจะต้องเลือกหัวข้อที่เหมาะสม ให้ตรงตามระดับชั้นของผู้เรียน เพราะหากผู้สอนไม่เข้าใจในเนื้อหาที่จะสอนก็จะไม่สามารถตอบคำถามของผู้เรียนได้ ผู้สอนจึงไม่สามารถนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องได้

เมื่อพิจารณาด้านส่วนบุคคลและด้านความรู้ความสามารถจะพบว่ามีความสอดคล้องกันเพราะการที่ผู้สอนจบทางด้านตรงสาขาคือสังคมศึกษาหรือเอกการสอนสังคมศึกษา สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา (Maxim 1999) และยังสามารถเป็นหลักฐานที่ใช้ประกอบในการพิจารณาว่าผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาได้เป็นอย่างดี และสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนต่อไปได้ เพราะหากผู้สอนไม่มีองค์ความรู้ทางสังคมศึกษามากพอตั้งแต่ต้น กระบวนการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนย่อมไม่ประสบความสำเร็จ (VanCleaf 1991)

2.3 ด้านคุณธรรม จริยธรรม นิสิตต้องการให้ผู้สอนมีคุณลักษณะที่ไม่ลำเอียงและมีความยุติธรรมกับศิษย์มากที่สุด สอดคล้องจรรยาบรรณวิชาชีพครูในด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ที่ระบุว่าผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ (คุรุสภา 2558) ดังนั้นผู้สอนต้องระมัดระวังในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมและจะเป็นแบบอย่างที่ดีกับนิสิต สอดคล้องกับที่ Berliner (1984 อ้างถึงใน VanCleaf 1991) ที่กล่าวไว้ว่า เรื่องการมีความยุติธรรมและเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นคุณลักษณะตามลักษณะส่วนบุคคลและการอบรมของครูสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการจัดการเรียนรู้ นิสิตต้องการให้ผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากที่สุด เพราะเนื้อหาหลายอย่างของสังคมศึกษาไม่สามารถสอนโดยให้การจดจำได้ เช่น การอ่านแผนที่ การใช้หนังสือแผนที่ รวมทั้งตัวอย่างเหตุการณ์ที่ซับซ้อนในวิชาสังคมศึกษา (VanCleaf 1991) โดยผู้สอนสังคมศึกษาต้องมีความยืดหยุ่น ไม่ยึดติดกับวิธีการสอนเพียงวิธีเดียว จะต้องเข้าใจในความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน แล้วต้องสามารถที่จะพาผู้เรียนไปยังความต้องการของแต่ละคนได้ จึงต้องสามารถสอนได้ทั้งแบบที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง หรือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ดังนั้นการเลือกรูปแบบการสอนที่หลากหลายเป็นสิ่งที่สำคัญในห้องเรียน การสอนด้วยรูปแบบเดียวตลอดนั้นทำให้เกิดข้อจำกัดในการเรียนรู้ ผลจากการวิจัยพบว่าไม่มีวิธีการสอนที่ดีที่สุด เทคนิคการสอนที่หลากหลายจึงเหมาะสมและทำให้วิชาสังคมศึกษาน่าสนใจ (Maxim 1987)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา

1. ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาที่ไม่จบตรงกับวิชาเอกสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษา ควรศึกษาต่อในสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา เพื่อเป็นหลักประกันว่าสามารถถ่ายทอดความรู้ทางการสอนสังคมศึกษาได้อย่างถูกต้อง
2. ผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษาที่จบตรงกับวิชาเอกสังคมศึกษาหรือการสอนสังคมศึกษา ควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอให้มีคุณลักษณะตรงกับตามความต้องการของนิสิต เช่น มีการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย หรือไปเข้าร่วมฝึกอบรมเพื่อหาความรู้ทางการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย แล้วนำมาใช้หรือถ่ายทอดให้กับนิสิตได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับผิดชอบหลักสูตร

1. ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ควรคัดเลือกคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถที่จบตรงทางด้านสังคมศึกษาหรือเอกการสอนสังคมศึกษา เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้สอนดังกล่าวจะมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางสังคมศึกษาได้ถูกต้องและครบถ้วน

2. ผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรให้ความสำคัญด้วยการพัฒนาคุณลักษณะในด้านการจัดการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม ของผู้สอนเอกการสอนสังคมศึกษา โดยจัดให้การประชุมผู้สอนเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ หรือจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรมของครูในยุคนี้อยู่ หรือจัดให้มีการนิเทศภายในขึ้น เพื่อให้ครูได้มีโอกาสพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของนิสิต

เอกสารอ้างอิง

- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2553). **หลักสูตรมการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการศึกษาและการจัดการเรียนรู้** (อัดสำเนา). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คุรุสภา. (2558). **ข้อบังคับคุรุสภาว่าจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://npt2.obec.go.th/TEP>
- ไพฑูริย์ ลินลารัตน์. (2555). **หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภณิดา มาประเสริฐ. (2555). “หน่วยที่ 15 การพัฒนาครูสังคมศึกษาสู่มาตรฐานวิชาชีพ.” ใน **ประมวลสาระชุดวิชา 22754 สาระตตะและวิทยาวิธีทางสังคมสังคม หน่วยที่ 11-15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**, 15-1 – 15-61. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ลาวัลย์ วิทยายุทธภูมิกุล. (2533). **การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม**. กรุงเทพฯ: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลาวัลย์ วิทยายุทธภูมิกุล. (2553). “แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมศึกษา.” ใน **คู่มือฝึกอบรมสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย: โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง**, 1-48. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). “หน่วยที่ 1 สังคมศาสตร์และสังคมศึกษา.” ใน **ประมวลสาระตตะและวิทยาวิธีทางสังคมศึกษา หน่วยที่ 1-5 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**, 1-1 – 1-47. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://www.mua.go.th/users/bhes/DATA%20BHE52558/upload%20file%20IQA/iqa%20manual2557.pdf>

Maxim, G.W. (1999). **Social Studies and the Elementary School Child**. 6th ed. New Jersey: Prentice-Hall.

VanCleaf, D.W. (1991). **Action in Elementary Social Studies**. New Jersey: Prentice-Hall.

บทปริทัศน์หนังสือ

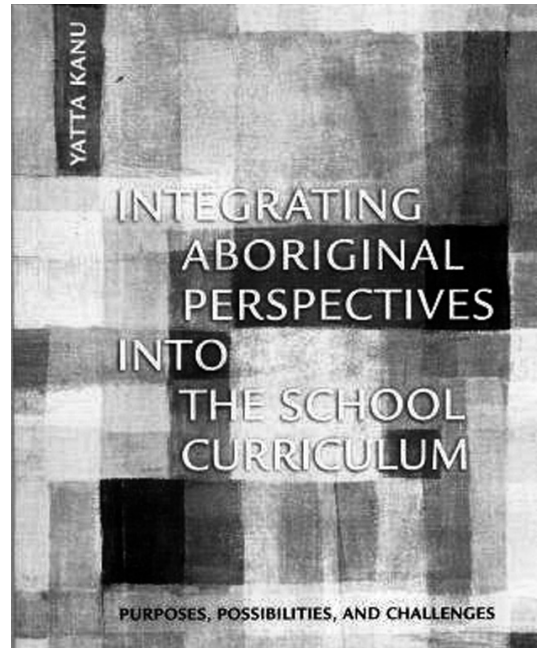
การบูรณาการองค์ความคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิมเข้าสู่ หลักสูตรสถานศึกษา: เป้าหมาย โอกาส และความท้าทาย Integrating Aboriginal Perspectives into the School Curriculum: Purposes, Possibilities, and Challenges

ออมลิน จตุพร*

อมรรัตน์ วัฒนาร**

บทนำ

การบูรณาการองค์ความคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิมเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา: เป้าหมาย โอกาส และความท้าทาย (Integrating Aboriginal Perspectives into the School Curriculum: Purposes, Possibilities, and Challenges, 2011) โดยผู้เขียน Yatta Kanu ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตร การสอน และการเรียนรู้ (Department of Curriculum, Teaching & Learning) Faculty of Education, University of Manitoba ประเทศแคนาดา Kanu เป็นศาสตราจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านหลักสูตร การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครูและการศึกษาเพื่อความเสมอภาคและความยุติธรรมทางสังคมในกลุ่มเยาวชนชายขอบ (Marginalized students) และกลุ่มชนพื้นเมือง (Aboriginal students) ของประเทศแคนาดา ด้วยภูมิหลังของความเป็นนักวิชาการที่มีความถนัดและความเชี่ยวชาญอย่างกว้างขวางส่งผลให้หนังสือฉบับนี้เป็นหนังสือที่มีคุณค่าเชิงวิชาการสำหรับนักการศึกษา นักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน นักวิจัยเชิงคุณภาพ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาที่สนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา

ดั้งเดิมของชนพื้นเมือง (Aboriginal or Indigenous knowledge) มโนทัศน์ยุคหลังอาณานิคม (Postcolonial) แนวคิดการต่อต้านการเหยียดสีผิว (Anti-racism) และความยุติธรรมเชิงสังคมวัฒนธรรม (Socio-cultural justice) ถึงแม้ว่า Kanu มิได้สืบเชื้อสายชาติพันธุ์ดั้งเดิมโดยตรง แต่เธอกลับเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่สืบทอดมรดก

* นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มนี้ซึ่งถูกส่งผ่านการจัดการศึกษาในยุคอาณานิคม เธอเล่าว่า “การศึกษาในยุคอาณานิคมที่ฉันได้รับใน Sierra Leone และต่อมาเป็นการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสหราชอาณาจักรและแคนาดานับเป็นประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่เต็มไปด้วยอคติต่อชาวแอฟริกันผิวดำในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมเนียมปฏิบัติ กล่าวอย่างง่ายก็คือไม่เพียงแต่ชาวแอฟริกันผิวดำ (ชาวแอฟริกันอเมริกัน-ผู้ปริทัศน์หนังสือ) เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงกลุ่มคนที่มีสีผิวและเชื้อชาติที่แตกต่างไปจากชาวผิวขาวอีกด้วย ฉันรู้ดีว่าพวกเขาต้องต่อสู้เพื่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การถูกกีดกันหรือความเป็นตัวตน และการต่อต้านรูปแบบการศึกษาที่มีตะวันตกเป็นศูนย์กลางซึ่งความเข้าใจผิดพลาดที่เคลือบแคลงด้วยอคติทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ต้องทนอยู่กับความทุกข์ที่พวกเขาได้สร้างขึ้น” (Kanu, 2011, p. x)

ประสบการณ์ภูมิหลังที่ Kanu ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาใน Sierra Leone, West Africa ซึ่งปกครองโดยประเทศอังกฤษในยุคอาณานิคมและประสบการณ์ด้านวิชาการของเธอทั้งที่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและต่อมา เป็นนักการศึกษาครูของมหาวิทยาลัยในแคนาดา ไม่เพียงสร้างความเป็นนักวิชาการที่ทุ่มเทให้กับการค้นคว้าวิจัยและการเขียนบทความทางวิชาการให้แก่เธอเท่านั้น แต่ยังทำให้เธอสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนพื้นเมืองอย่างลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น และเพื่อตอบโต้นโยบายทางการศึกษาของผู้กำหนดนโยบายและนักการศึกษาทั้งหลายที่กำหนดประเด็นการขาดโอกาสทางการศึกษาขึ้นมาเพื่อให้ผู้เรียนกลุ่มชนพื้นเมืองได้รับโอกาสทางการศึกษาในระบบการศึกษาที่รัฐจัดให้อย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ Kanu ได้แย้งว่าทฤษฎีที่ว่าด้วยความบกพร่องหรือความไม่สมบูรณ์ของผู้เรียน (Discourse of Deficits) และศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียดเกี่ยวกับความท้าทายและโอกาส

ที่เป็นไปได้หลากหลายระดับ การศึกษาของเธอในครั้งนี้จะช่วยสร้างพื้นที่ทางการศึกษาที่มีความยุติธรรมสำหรับทั้งผู้เรียนและครูอาจารย์ที่เป็นชนพื้นเมืองและมีชนพื้นเมืองให้สามารถเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและการจัดการศึกษาที่มีตะวันตกเป็นศูนย์กลางด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และประวัติศาสตร์ของชนพื้นเมือง ผู้เขียนกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าเพียงแค่หลักสูตรและการจัดการศึกษาตามหลักสูตรไม่สามารถแก้ไขสภาพปัญหาความขาดแคลนที่แท้จริงซึ่งชนพื้นเมืองจำนวนมากจำต้องใช้ชีวิตอยู่ภายใต้บริบทดังกล่าว Kanu เรียกร้องให้นักการศึกษาเอาใจใส่อย่างจริงจังในเรื่องที่ว่าการศึกษาในแง่มุมใด อย่างไรที่จะมีความเหมาะสมต่อผู้เรียนครอบครัว และชุมชนของชนพื้นเมืองเหล่านี้ และจะต้องให้ความเคารพต่อประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชนพื้นเมืองอีกด้วย

อนึ่งบทความบทปริทัศน์หนังสือฉบับนี้ มีการใช้คำศัพท์ที่แปลเป็นภาษาไทยแล้วอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ ผู้ปริทัศน์หนังสือได้ยึดต้นฉบับการใช้คำภาษาอังกฤษและใช้คำแปลภาษาไทยที่มีความหมายตรงกับต้นฉบับมากที่สุด ผู้เขียนใช้คำว่ากลุ่มชนพื้นเมือง (Indigenous peoples) และกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม (Aboriginal peoples) ทดแทนกันตลอดทั้งเล่ม ดังนั้นจึงถือว่าทั้ง 2 คำมีความหมายในลักษณะเดียวกันและใช้แทนกันได้ นอกจากนั้นหนังสือฉบับนี้ผู้เขียนได้เขียนขึ้นภายใต้บริบททางการศึกษาของประเทศแคนาดาซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวตะวันตกผิวขาวและที่เหลือเป็นประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม ซึ่งหมายถึงชนพื้นเมืองในแคนาดา (Aboriginal peoples in Canada) ในปัจจุบันประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดกว่า 600 กลุ่ม ประเด็นหรือข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏตลอดทั้งเล่มจึงเกิดจากบริบททางสังคมที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมดังปรากฏในรายละเอียดต่อไปนี้

เป้าหมาย โอกาส และความท้าทายของการบูรณาการองค์ความคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิมเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา

ในบทที่ 1 “บทนำ: การบูรณาการองค์ความคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิมเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา: เพราะเหตุใดจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญจำเป็น” Kanu แสดงให้ผู้อ่านเห็นอย่างชัดเจนว่าเธอมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนที่ “ให้ชนพื้นเมืองกำหนดวิถีทางแห่งการศึกษาด้วยตนเองอย่างอิสระและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชนพื้นเมืองให้ดีขึ้นทั้งในระดับชาติและนานาชาติ” ผู้เขียนได้พัฒนาโครงการที่ให้ความสำคัญกับการผสมผสานวัฒนธรรม องค์ความรู้ และประวัติศาสตร์ของชนพื้นเมืองเข้าสู่การศึกษาในระบบ ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์ (Critical Theory) ที่วิเคราะห์วิจารณ์ถึงผลกระทบของลัทธิจักรวรรดินิยมและมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกส่งต่อมายังชนพื้นเมืองในปัจจุบัน สำหรับ Kanu นั้นเธอกล่าวถึงความท้าทายสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรกหากองค์ความรู้พื้นเมืองยังคงมีสถานะภาพเป็นองค์ความรู้ชั้นสองหรือด้อยกว่า รวมทั้งไม่ได้ถูกบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรแกนกลางของประเทศ จะส่งผลให้ชาวตะวันตกผิวขาวซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในสังคมยังคงมีเอกสิทธิ์เหนือกว่ากลุ่มชนพื้นเมืองต่อไป และประการที่สอง รัฐบาลควรให้การสนับสนุนองค์ความรู้พื้นเมืองให้เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของทุกคนในสังคม (2011, p. 4)

Kanu พัฒนางานวิจัยของเธอจากข้อสมมติฐานที่ว่า สาเหตุที่ผู้เรียนชนพื้นเมืองที่เรียนในระบบโรงเรียนของรัฐบาลไม่ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพเนื่องจากขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนพื้นเมือง (Kanu, 2002) ผู้เขียนยอมรับถึงผลกระทบเชิงบวกของโรงเรียนประจำที่สามารถช่วยเหลือเยาวชนพื้นเมืองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งสร้างข้อสรุปจากการ

วิจัยที่สนับสนุนว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนของรัฐบาลสามารถหยุดยั้งอัตราผู้เรียนชนพื้นเมืองที่มีแนวโน้มต่อการไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรถ้าทุกฝ่ายร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง และต้องให้คุณค่าต่อมุมมอง วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของชนพื้นเมือง Kanu ได้พิจารณาถึงระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าของเยาวชนพื้นเมืองต่อการดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันโดยใช้มุมมองเชิงจิตวิทยาและมุมมองการเรียนรู้เชิงสังคมวัฒนธรรม รวมถึงประเด็นเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบตามสิทธิและหน้าที่ ประเด็นดังกล่าวนี้ควรได้รับการยกระดับไปสู่การศึกษาถึงความยุติธรรมเชิงสังคม ถ้าสังคมต้องการให้เยาวชนพื้นเมืองได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพในโรงเรียน และได้รับประโยชน์จากสิ่งที่รัฐจัดหาให้เยาวชนพื้นเมืองต้องได้รับการพัฒนาอัตมโนทัศน์เชิงบวก มีความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมหรือการทำโครงการรับใช้สังคมอย่างจริงจัง โดยสถาบันที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการสร้างความเป็นพลเมืองดี เช่น โรงเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรพัฒนาชุมชน “จำเป็นต่อนิยามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีเสียใหม่ ทั้งในเรื่องการเหยียดสีผิว การแบ่งแยกเชื้อชาติ และการจัดโครงสร้างองค์กรและการกำหนดอำนาจหน้าที่การทำงานที่ไม่เสมอภาคด้วยเช่นกัน” (2011, p. 11)

Kanu มีความพยายามอย่างจริงจังที่จะทำให้องค์ความรู้พื้นเมืองเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าต่อทั้งตนเองและสังคมภายนอก เธอได้เสนอมุมมองใหม่ๆ ที่เน้นการขยายฐานองค์ความรู้ในสังคมแห่งความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีกโดยเป็นมุมมองการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในด้านความฉลาด/สติปัญญา (2011, p. 13) รวมถึงการสังเคราะห์งานวิจัยจำนวนมากที่กล่าวถึงความฉลาด/สติปัญญาว่ามีความ

หลากหลาย (พหุปัญญา) ไม่จำกัด และแบ่งปันกันได้ (2011, p. 14) เธอเน้นว่ามนุษย์ได้เรียนรู้อย่างมากจากองค์ความรู้พื้นเมือง เช่น ความรู้เชิงนิเวศ และความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ หาก (เรา) ไม่รู้จักเรียนรู้องค์ความรู้เหล่านั้นก็มิได้มีผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันมากนัก แต่อาจส่งผลให้องค์ความรู้เฉพาะด้านของชาวแคนาดาค่อยๆ สูญหายไป (2011, p. 15) การให้ความสำคัญต่อมุมมองแบบตะวันตกเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้ทั้งหมดและคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ ภูมิปัญญาและมุมมองอื่นๆ นั้นเป็นการสร้างกรอบเพื่อจำกัดองค์ความรู้ ซึ่งไม่เพียงเป็นการทำลายตนเองแต่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เพราะสังคมมนุษย์ในขณะนี้มีความจำเป็นที่จะต้องนำองค์ความรู้ที่ถูกสั่งสมไว้ในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันสูง (2011, p. 15) ดังนั้นการปฏิรูปหลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการขยายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและองค์ความรู้พื้นเมืองด้านต่าง ๆ โดยประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์หลักสูตรเป็นประเด็นที่มีความโดดเด่นเมื่อ Kanu ตั้งคำถามว่าหลักสูตรเพื่อการสร้างความเป็นพลเมืองดีรูปแบบใดที่จะทำให้ชนพื้นเมืองสามารถดำรงอัตลักษณ์ของตนไว้ได้มากที่สุดทั้งด้านองค์ความรู้ ระบบการปกครอง สภาพเศรษฐกิจ อุดมการณ์ แนวปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี และคุณธรรม (2011, p. 18) หนังสือฉบับนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นในการตอบรับการปฏิรูปนโยบายทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการองค์ความคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิมเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับความซับซ้อน อุปสรรค และความเป็นไปได้ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในโครงการดังกล่าวนี้ด้วย

นโยบายทางการศึกษาใหม่ที่กำหนดโดยรัฐทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เช่น Ontario First Nation, Métis and Inuit Education Policy Framework (2007) และในระดับอุดมศึกษา เช่น

Accord on Indigenous Education (2010) โดยสมาคมบัณฑิตคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของแคนาดา ถือเป็นตัวอย่างปัจจุบันซึ่งแสดงถึงการที่รัฐให้ความสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับองค์ความรู้พื้นเมืองและบรรจงไว้ในหลักสูตรแกนกลาง นอกเหนือจากความสำคัญจำเป็นที่ต้องมีการบูรณาการองค์ความรู้พื้นเมืองเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา ดังกล่าวไว้ในบทที่ 1 แล้ว Kanu ได้นำเสนอข้อมูลจากโครงการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่มีความโดดเด่นจำนวน 3 โครงการ โดยดำเนินการระหว่างปี 2002-2007 ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่เขตตัวเมืองของแคนาดา ประเด็นวิจัยที่เธอศึกษามี 4 ประเด็น คือ 1) องค์ความรู้พื้นเมืองอะไรที่สามารถถ่ายทอดแบ่งปันไปสู่สังคมอื่น 2) วิธีการอะไรที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการบูรณาการองค์ความรู้และวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง 3) การบูรณาการมุมมอง/องค์ความรู้พื้นเมืองเข้าสู่หลักสูตรมีผลกระทบต่อประเด็นดังต่อไปนี้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อัตราการเข้าเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และความคงทนในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม และ 4) มุมมองและประสบการณ์ของครูต่อการบูรณาการองค์ความรู้พื้นเมืองเข้าสู่หลักสูตรมีลักษณะอย่างไร

ในบทที่ 2 “ความเข้าใจต่อการบูรณาการมุมมอง/แนวคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิมผ่านทฤษฎีทางการศึกษา” เป็นการให้ภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับมุมมอง/มโนทัศน์การวิจัยที่ Kanu นำมาใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคิดยุคหลังอาณานิคม (Postcolonial theory) ชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) ทฤษฎีเชิงวิพากษ์ (Critical theory) และทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคมวัฒนธรรม (Socio-cultural learning theory) ซึ่งวิธีการวิจัยที่ใช้จะผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเน้นกระบวนการอัตวิพากษ์ (Self-reflection) และแนววิภาษวิธี (Dialectic technique) กระตุ้นให้กลุ่มคนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมสะท้อนในกระบวนการวิจัยอย่างเสมอภาค

ในบทที่ 3 “สื่อกลางทางวัฒนธรรมสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมภายใต้ระบบการศึกษาปกติ” Kanu นำเสนอมุมมอง/ตัวตนของกลุ่มเด็กและเยาวชนชาติพันธุ์ (First Nation and Metis) ซึ่งในที่นี้หมายถึงชนพื้นเมืองในแคนาดาที่ได้รับประสบการณ์การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นแบบใด อย่างไร และมีผลกระทบต่อชีวิตอย่างไร เธอได้อธิบายวิธีการศึกษาวิจัยและผลการวิจัยอย่างลุ่มลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสำคัญของเรื่องเล่า รูปแบบการสื่อสาร ลีลาการเรียนรู้ แนวการสอน และการจัดหลักสูตรที่เคารพต่อความแตกต่างด้านชาติพันธุ์

ในบทที่ 4 “การบูรณาการมุมมอง/แนวคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิมเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา: แนวทางการประยุกต์ใช้ 5 ระดับในชั้นเรียน” Kanu เสนอประเด็นที่ควรนำไปพิจารณาเป็นอย่างยิ่งว่ามุมมอง/แนวคิดของชนพื้นเมืองมิได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หากแต่มีมุมมองที่หลากหลาย กล่าวคือนักวิชาการ นักการศึกษา หรือครูอาจารย์ที่ศึกษาประเด็นเรื่องชนพื้นเมืองต่างก็มีแนวคิดในการบูรณาการองค์ความรู้พื้นเมืองเข้าสู่การศึกษาในระบบแตกต่างกันออกไป และจากแนวคิดที่แตกต่างทั้งในเรื่องเวลา พื้นที่ และการดำรงอยู่ เธอได้ประยุกต์แนวคิดของ Bhabha (1994) ซึ่งเป็นนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมศึกษาและแนวคิดยุคหลังอาณานิคม (Post-colonial Studies) Bhabha เน้นเรื่อง พื้นที่ที่สาม (third space) อันเป็นพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ความแตกต่างทั้งด้านปรัชญา แนวคิด อุดมการณ์ หรือวัฒนธรรมได้รับการเจรจาต่อรองและผสมผสานจนเกิดความพอดี นอกจากนี้ Friesen and Friesen (2002) ให้ความสำคัญกับการบูรณาการโดยการบูรณาการสามารถทำได้ 5 ระดับ ตั้งแต่ 1) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ 2) กำหนดกลยุทธ์การเรียนรู้การสอน/วิธีการสอน 3) กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ 4) การประเมินผล

การเรียนรู้ของผู้เรียน และ 5) กำหนดปรัชญาที่เป็นฐานแนวคิดของหลักสูตร (2011, p. 115)

ในบทที่ 5 “ความสำเร็จของโรงเรียนผ่านการบูรณาการองค์ความรู้ที่เน้นผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมโอกาสแห่งการเรียนรู้และความท้าทายใหม่” ผู้เขียนนำเสนอประเด็นที่มีความลุ่มลึกในด้านผลกระทบจากการบูรณาการองค์ความรู้พื้นเมืองเข้าสู่หลักสูตรโรงเรียน Kanu พบคำตอบอย่างมีนัยสำคัญในเชิงบวกจากเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ในชั้นเรียน เยาวชนกลุ่มนี้ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการองค์ความรู้/มุมมอง/คุณค่าของชนพื้นเมือง ในขณะที่เดียวกันเยาวชนกลุ่มอื่นๆ ไม่ได้ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าในฐานะผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของผลการวิจัยที่อธิบายวิธีการที่ทำให้เยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์เกิดความรูสึกมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในชั้นเรียนที่มีความเอื้ออาทรและความปรารถนาดีต่อกัน อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยของ Kanu พบว่าแม้ว่าการบูรณาการองค์ความรู้พื้นเมืองเข้าสู่หลักสูตรไม่มีน้ำหนักเพียงพอต่อการเพิ่มความคงทนในการเรียนและอัตราการประสบความสำเร็จด้านการเรียนในผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ในระยะเริ่มแรกเธอสนับสนุนอย่างจริงจังว่า การให้ความรู้ความเข้าใจและการจัดระบบขององค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนนั้นเป็นมิติด้านความยุติธรรมเชิงสังคมที่ไม่สามารถลดระดับความเข้มข้นลงได้ (2011, p. 24) ในขณะที่การบูรณาการช่วยยกระดับผลการทดสอบของเยาวชนให้สูงขึ้น รวมถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความมั่นใจในตนเอง และเสริมแรงใจเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ให้เข้าเรียนในโรงเรียนสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ที่มีสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจมั่นคง เธอพบว่าหลักสูตรและการสอนที่สอดคล้องกับถิ่นฐานทางสังคมวัฒนธรรมเพียงด้านเดียวไม่เพียงพอต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้แก่เยาวชนกลุ่มนี้ การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาที่ทำการศึกษาตัวแปรเชิงโครงสร้างระดับมหภาค เช่น การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

ต่างก็มีผลกระทบต่อการศึกษาในระบบโรงเรียนของเยาวชนพื้นเมือง ตัวอย่างเช่น ครอบครัวชนพื้นเมืองจำนวนมากอยู่ในสภาพขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ มีปัญหาความขาดแคลน ได้รับการปฏิบัติในฐานะพลเมืองชั้นสอง ไม่ได้ได้รับเงินสนับสนุนเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน และขาดระบบการสนับสนุนด้านการเงินที่จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนของชนพื้นเมือง ประเด็นเหล่านี้ต้องได้รับการพิจารณาและร่วมแก้ปัญหาอย่างจริงจังและจริงจังจากทุกภาคส่วนของสังคม (2011, p. 140)

ในบทที่ 6 “องค์ประกอบของศาสตร์การสอนเชิงวิพากษ์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโรงเรียนที่เน้นชาติพันธุ์” Kanu ได้นำเสนอฐานทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับนักวิชาการ นักการศึกษา และครูอาจารย์ เพื่อการใช้ประโยชน์และขยายมุมมอง/แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการบูรณาการองค์ความรู้พื้นเมืองเข้าสู่การจัดการศึกษา ฐานทรัพยากรที่ผู้เขียนกล่าวถึงมีความครอบคลุมทั้งสื่ออุปกรณ์ต่างๆ และองค์ความรู้ในตัวคน ฐานทรัพยากรอาจจะไม่เพียงพอต่อความต้องการของทุกคน หากแต่ขึ้นอยู่กับผู้ที่นำไปใช้สามารถปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของตนเองได้ นอกจากนี้ผู้เขียนได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทและผลกระทบเชิงบวกที่ผู้ดูแลผู้แก่ ผู้นำชุมชน และตัวแทนชนพื้นเมืองมีต่อโรงเรียน รวมถึงมุมมอง/แนวคิดของชนพื้นเมืองต้องได้รับการพิจารณาและนำไปใช้จริงในโรงเรียน

ในบทที่ 7 “มุมมองของครูอาจารย์ต่อการบูรณาการมุมมอง/แนวคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิม” Kanu ให้รายละเอียดในบทนี้อย่างลึกซึ้งและแสดงถึงความจริงจังในการพัฒนาการศึกษาของชนพื้นเมือง ประเด็นเรื่องความท้าทาย การต่อต้านขัดขืน และการเหยียดสีผิว ทั้งหมดนี้ยังคงดำรงอยู่ภายใต้ระบบการศึกษาในโรงเรียน รวมถึงครูอาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมและเท่าเทียมกันในสังคมตามนโยบายทางการศึกษาของรัฐ ผู้เขียนมิได้เพิกเฉยต่อความเคลือบแคลงสงสัยที่อาจนำไปสู่

การกดทับหรือปิดบังมิให้ชนพื้นเมืองมีพื้นที่/ตัวตนในการจัดการศึกษา เช่น ความกลัวต่อการฝ่าฝืนกฎหมายหรือจารีตประเพณี นอกจากนั้นการที่นักวิชาการ นักการศึกษา หรือครูอาจารย์ได้ผสมผสานมุมมอง/แนวคิดของชนพื้นเมืองเข้าสู่หลักสูตรโรงเรียนอย่างมีความหมายหรือมีบริบท ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพที่สำคัญมากสำหรับบุคคลที่ทำงานในวงการการศึกษา เธอยังพบว่านักการศึกษา ครูอาจารย์ และเยาวชนทั่วไปมองว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับชนพื้นเมืองที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรและเมื่อนำไปจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนนั้นมีปริมาณมากเกินไป (2011, p.132) เนื่องจากการที่นักการศึกษา ครูอาจารย์ และนักเรียนที่มีชุมชนพื้นเมืองขาดความเข้าใจที่ถูกต้องและมีทัศนคติเชิงลบต่อหลักสูตรและการสอนที่สอดคล้องกับถิ่นฐานทางสังคมวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองนั้น ถ้า Kanu ได้รวบรวมข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับวิธีการที่นักการศึกษาสามารถนำไปใช้จัดการกับแนวคิดที่ไม่ลงรอยกันก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อทุกฝ่าย อาทิเช่น แบ่งแยกให้ชัดเจนระหว่างหวิวัฒนธรรมศึกษา (Multicultural education) และพื้นเมืองศึกษา (Indigenous education) (Hutchinson, 2007; cited in Kanu, 2011, p. 225) หรือการเผยให้เห็นถึง อภิสัทพ์ที่เหนือกว่าของชาวตะวันตกผิวขาว (McIntosh, 1988; cited in Kanu, 2011, p. 226) อย่างไรก็ตาม Kanu แสดงถึงความไม่สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างผลการสำรวจความต้องการของผู้เรียนและครูทุกคนในโรงเรียน และทำการยืนยันว่าประเด็นปัจจัยที่สนับสนุนหรือยับยั้งการบูรณาการมุมมอง/แนวคิดของชนพื้นเมืองเข้าสู่หลักสูตรควรเป็นขอบเขตสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป (2011, p. 226)

ในบทที่ 8 “เส้นทางสู่อนาคต: บทเรียนจากการนำไปใช้” Kanu ได้พิจารณาไตร่ตรองเกี่ยวกับงานที่เธอทำอยู่ รวมถึงกุญแจสำคัญที่เธอได้เรียนรู้จากงานวิจัยและนำไปสู่การแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ด้าน

หลักสูตรสำหรับเยาวชนพื้นเมือง ดังเช่น “livable and imbued with human dignity” ซึ่งหมายถึง ความมีชีวิตชีวาและมีความเป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยม (2011, p. 204) ผู้เขียนนำแนวคิดเกี่ยวกับการอุปมา เปรียบเทียบลักษณะของหลักสูตร 4 ประการมาใช้ ได้แก่ 1) ประสบการณ์ชีวิตและอัตชีวประวัติของบุคคล (currere) 2) การเดินทางเพื่อค้นหาตนเองในเชิงจิตวิญญาณและสร้างความหมายใหม่ให้กับชีวิตของตนเอง (spiritual journey and transcendence) 3) การสนทนาอย่างสลับซับซ้อน (complicated conversation) และ 4) ชุมชนหรือท้องถิ่น (community) โดยกระบวนการของหลักสูตรทั้ง 4 ประการนี้จะเน้น ที่การทำความเข้าใจหลักสูตร (Understanding Curriculum) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาแนวปฏิรูป ที่ Pinar นำมาใช้เพื่อปฏิรูปนิยามและสถานภาพของ ศาสตร์ด้านหลักสูตรในทศวรรษ 1970's เมื่อการ วางแผนและพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Planning and Development) กลับบมีไว้ว่าทศวรรษหลัก (Dominant Discourse) ของการศึกษาในศาสตร์ด้าน หลักสูตรอีกต่อไป (ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาร, 2557, หน้า 160) โดยศาสตร์ด้านหลักสูตร เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ปริมณฑลของการศึกษา ประสบการณ์ทางการศึกษา (Educational Experiences) ที่มีความละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง และเน้นที่ความเข้าใจ อย่างลุ่มลึก (Understanding Curriculum) (Pinar, 1975, p. 32)

วิสัยทัศน์ด้านหลักสูตรที่ Kanu นำมาใช้ พิจารณาประสบการณ์ทางการศึกษาที่เยาวชนพื้นเมือง ได้รับสอดคล้องกับความหมายของ “currere” (Pinar, 2006) ดังที่ Pinar (2012) กล่าวว่า เป็นการศึกษา และทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประสบการณ์ ทางการศึกษาที่ผ่านมาในอดีตของปัจเจกบุคคล (Regressive turn to autobiographical and educational past) ซึ่งอยู่ภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และประวัติศาสตร์ในระดับมหภาค

(Synthesis turn to fragments of experience and larger political-cultural context) ให้ก้าวไปข้างหน้า ด้วยสติ ไม่ล้าสั่น และมีจุดยืนที่ชัดเจน (Progressive turn toward imagined future) เป็นการสร้างจินตภาพ แห่งอนาคตและคิดเชิงวิพากษ์ต่อประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (Analytical turn toward one's educational past, present and future) ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อให้เกิดปัญญาอย่าง แท้จริง Kanu (2011, p. 204) เน้นว่าลักษณะของ หลักสูตรดังกล่าวนี้สามารถเสริมพลังแห่งการเรียนรู้ ให้แก่เด็กและเยาวชนพื้นเมืองได้อย่างแท้จริง

บทส่งท้าย

ท้ายที่สุด งานวิจัยของ Kanu ถือเป็นฐาน ทรัพยากรการเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อการทำมาเข้าใจ ถึงความสำคัญและความท้าทายในการบูรณาการ องค์ความคิดชาติพันธุ์ดั้งเดิมเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา ในฐานะที่เธอเป็นนักวิชาการผู้หนึ่งที่มีความจริงใจ และพยายามสร้างการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงใน ทุกวิถีทางที่เธอสามารถทำได้ อย่างไรก็ตาม ความ ท้าทาย การต่อต้าน หรืออุปสรรคต่างๆ เป็นสิ่งที่ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความ สำเร็จให้ได้ศึกษาและพัฒนางานต่อไป หนังสือฉบับ นี้ได้เสนอมุมมองที่แท้จริงที่ทำงานยุติธรรมเชิงสังคม ในวงการศึกษาสามารถขับเคลื่อนจากระดับนโยบาย รัฐไปสู่การปฏิบัติจริงได้สำเร็จบนพื้นฐานสังคม ที่มีความสลับซับซ้อนและเงื่อนไขต่างๆ ที่ไม่สามารถ ควบคุมได้

Kanu กล่าวทิ้งท้ายว่า “ภายใต้นโยบายการ ผสมกลมกลืนคนในชาติให้มีวัฒนธรรมเดียว เฉพาะ โรงเรียนเท่านั้นที่สามารถจัดการกับปัญหาทางสังคม ให้ดีขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการนำ หลักสูตรเชิงปฏิรูปสังคมไปใช้วิพากษ์และพลิกพื้น นโยบายทางการศึกษาของแคนาดาที่เป็นมรดกตกทอด มาตั้งแต่ยุคอาณานิคม” (2011, p. 224) สำหรับนัก

วิชาการ นักการศึกษา ครูอาจารย์ และผู้ที่สนใจต้องการศึกษาเกี่ยวกับชนพื้นเมืองหรือกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมภายใต้บริบทของนโยบายการศึกษาที่กำหนดโดยรัฐ การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมถึงประเด็นทางพื้นฐานการศึกษา (Foundations of Education) ของประเทศแคนาดาซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในบริบทการศึกษาของประเทศไทย หนังสือฉบับนี้จึงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่คนในวงการการศึกษาที่จะพัฒนาการศึกษาไปสู่สังคมที่มีความยั่งยืนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

อมสิน จตุพร และ อมรรัตน์ วัฒนาร. (2557). "ศาสตร์ด้านหลักสูตร: การบรรจบกันของโลกาภิวัตน์ อุดมการณ์ทางการศึกษา และสหวิทยาการทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์." **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 16(1), 158-171.

Pinar, W.F. (Ed.). (1975). *Curriculum theorizing: The reconceptualists*. Berkeley, CA: McCutchan.

Pinar, W.F., Reynolds, W.M., Slattery, P., & Taubman, P.M. (2006). *Understanding curriculum: An introduction to the study of historical and contemporary curriculum discourse*. New York: Peter Lang.

Pinar, W.F. (2012). *What is curriculum theory?* New York, NY: Routledge.

Bhabha, H. K. (1990). The third space: An interview with Homi Bhabha. In J. Rutherford (Ed.), *Identity, community, culture and difference* (pp. 207-221). London, England: Routledge.

Friesen, J. W., & Friesen, V. L. (2002). *Aboriginal education in Canada: A plea for integration*. Calgary, AB: Detselig Enterprises.

Kanu, Y. (2002). "Understanding curriculum and pedagogy as attunement to difference: Teacher preparation for the 21st century." *Journal of Professional Studies*, 9(2), 50-60.

Kanu, Y. (2011). *Integrating Aboriginal perspectives into the school curriculum: Purposes, possibilities, and challenges*. Toronto, ON: University of Toronto Press.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)
ประจำปี 12 ฉบับที่ 1, 2 (พฤศจิกายน 2557- มีนาคม 2558)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติคม	คาวีรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริบุญ	จงดุฒิเวศย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดารณี	คำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร	ทัศนัยนา
อาจารย์ ดร. นิยะดา	จิตต์จรัส
อาจารย์ ดร. บุญฤทธิ์	ปิยะศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประกอบ	กรณีกิจ
อาจารย์ ดร. ปิยะพงษ์	ไสยโสภณ
อาจารย์ ดร. พลวัต	วุฒิประจักษ์
อาจารย์ ดร. ภัทรพร	ยุทธภรณ์พินิจ
อาจารย์ ดร. มนต์ชัย	พงศกรณฤวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์วาสน์	โกวิทยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มารุต	พัฒนาผล
รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย	วงษ์ใหญ่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ	ปทุมเจริญวัฒนา
อาจารย์ ดร. ศักดิ์สิน	ชองดารากุล
อาจารย์ ดร. ศุภวรรณ	สัจจพิบูล
รองศาสตราจารย์ สมประสงค์	น่วมบุญลือ
รองศาสตราจารย์ ดร. สิริยา	สัมมาวาจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพร	บุญส่ง
อาจารย์ ดร. สุทธิรักษ์	ทรัพย์สิรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวคนธ์	สุดสวาสดี
รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา	รัตนอุบล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอกนถน	บางท่าไม้
อาจารย์ ดร. โอบาส	เกาไศยาภรณ์

แนะนำผู้เขียน

อาจารย์ ดร.กมล โพธิเย็น

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail :kamol.pho2@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนการสอน

อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซอยสุขุมวิท 23 ถ.สุขุมวิท
แขวงคลองเตย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
E-mail :kasinee.kk@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : การสอนสังคมศึกษา หลักสูตรและการสอน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์

35/39 หมู่บ้านสีวลี ถ.ราชพฤกษ์ บางขุนทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130
E-mail :kirboonj@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : การศึกษาผู้ใหญ่ การพัฒนาชุมชน การเรียนรู้ของชุมชน

อาจารย์ ดร.คุณัตว์ พิธพรชัยกุล

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อ.เมือง
จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail :kumat@su.ac.th
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : จิตวิทยาการออกกำลังกายและการกีฬา

อาจารย์ ดร.จงจันท มหาดเล็ก

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ หน่วยภูมิปัญญาทางเภสัชศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail: MAHADLEK_J@silpakorn.ed
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : เภสัชศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรีชัย เจริญธีรบูรณ์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาเภสัชศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

E-mail: CHAROENTEERABOO_J@su.ac.th

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : เภสัชศาสตร์ ชีวเคมี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกร สงคราม

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

E-mail :ksonutth@kmitl.ac.th

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ :เทคโนโลยีการเกษตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อ.เมือง

จังหวัดนครปฐม 73000

E-mail :Plungpanpat@gmial.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ :พัฒนศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

E-mail : narin2100@yahoo.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ :พัฒนศึกษา

อาจารย์ ดร.นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง

จังหวัดนครปฐม 73000

E-mail: Thong_nantawat@hotmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : การพัฒนามนุษย์ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ
เรียนรู้จากประสบการณ์ การฝึกอบรม เทคนิคการสอนผู้ใหญ่

อาจารย์ปิยณัฐ สุนทรประเสริฐ

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
46 หมู่ 3, ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี, 70150
E-mail: -
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ: -

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทรัพย์ พรสวัสดิ์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail: pornsawad_p@su.ac.th
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ :Inverse Problem, Education Mathematics

อาจารย์พรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail :Plungpanpat@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : การส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน การพัฒนาชุมชน

อาจารย์วรรณภา พนิตสุภากมล

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail: PANITSUPAKAMON_W@su.ac.th
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : Mathematical Modeling in Medical Science

อาจารย์ศศิณัฐ สรรคบุรานุรักษ์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail :Jmakapol@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ: ภาษาจีน การสอนภาษาจีน

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จรัส

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาการศึกษาดนตรี คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร 73000
E-mail: Sirina_C@hotmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : การศึกษามนุษย์และสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ หินมะลิ

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 239 ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ 50200
E-mail :-Kanair_4@hotmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : Academic Writing & Critical Reading

นายสุทธิพงศ์ สภาพัตต์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ กองบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail: max2510@hotmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : สื่อเพื่อการเรียนรู้

นาวาอากาศโทหญิงสุธีรา บัวทอง

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ โรงพยาบาลจันทรมุขเกษ
กรมการแพทย์ทหารอากาศ ตำบลกระต๊อบ
อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73180
E-mail: suthena-re@yahoo.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : การพัฒนาชุมชน

อาจารย์อติยศ สรรคบุรานุรักษ์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail :-
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : ศิลปะ

อาจารย์ออมสิน จตุพร

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ 17/1 หมู่ 4 ตำบลบางประมง

อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ 60170

E-mail :-ajarm.hon@hotmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : เทคโนโลยีการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกนรินทร์ บางท่าไม้

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

E-mail :-Eknarin.b@gmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ : เทคโนโลยีการศึกษา

การเสนอบทความเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นวารสารวิชาการ โดยกำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีการศึกษาละ 2 ฉบับ (มิถุนายน-ตุลาคม และ พฤศจิกายน-มีนาคม) คณะศึกษาศาสตร์จัดพิมพ์ขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ ข้าราชการ นักวิชาการศึกษาและนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้มีโอกาสเสนอผลงาน วิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยน วิทยาการในสาขา ศึกษาศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง

เรื่องเสนอเพื่อตีพิมพ์

ผลงานวิชาการที่รับตีพิมพ์ อาจเป็น บทความ วิชาการ บทความวิจัย บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review) บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคย ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ใน ระหว่างพิจารณาของวารสารอื่น บทความที่นำเสนอ เพื่อตีพิมพ์จะต้องผ่านการกลั่นกรองและพิจารณา จากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ ของบทความนั้นๆ ในลักษณะ Peer Review ผู้ทรงคุณวุฒินี้ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นอกจากนี้บทความที่ได้รับการ ตีพิมพ์ต้องได้รับความเห็นชอบจากกอง บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีสิทธิ์ในการแก้ไข บทความตามความเหมาะสม

การเตรียมต้นฉบับ

บทความวิชาการ บทความวิจัย หรือบทปริทัศน์ หนังสือ อาจนำเสนอเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ก็ได้ ให้พิมพ์ต้นฉบับด้วยกระดาษขนาด A 4 หน้าเดียว โดยใช้ฟอนท์ Angsana UPC ขนาด 16 ความยาวประมาณ 10-15 หน้า ให้ส่งบทความพร้อม

แผ่นดิสเกตต์ได้ที่บรรณาธิการ

บทความทุกประเภทต้องมีส่วนประกอบ ทั่วไปดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (ครบทุกคนกรณี ที่เขียนหลายคน) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด และตำแหน่ง ทางวิชาการ (ถ้ามี) ของผู้เขียนทุกคน
3. หน่วยงานที่สังกัด (สาขาวิชา/ภาควิชา คณะพร้อมสถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ และ E-mail Address)
4. ชื่อเรื่องประจำหน้า (running title) หรือชื่อเรื่องย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความวิชาการหรือบทความวิจัยต้อง มีส่วนประกอบเพิ่มเติมคือ ต้องมีบทคัดย่อ (abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวรวมกัน ประมาณ 200 คำ โดยโครงสร้างของบทความวิชาการ ควรประกอบด้วย บทนำ ตัวบทความหลัก บทสรุป และเอกสารอ้างอิง บทความวิจัยควรประกอบด้วย บทนำ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา อภิปรายผลสรุป/ ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

บทปริทัศน์หนังสือ มีความยาวรวมประมาณ 5-10 หน้า ส่วนโครงสร้างของบทความให้เหมาะสมกับ บทปริทัศน์หนังสือและตอนท้ายให้มีเอกสารอ้างอิง เช่นกัน กรณีที่มีตารางหรือรูปประกอบ ต้องแยกออก จากเนื้อเรื่อง รูปถ่ายอาจเป็นภาพสี ขาว-ดำ สไลด์

ภาพวาด ควรวาดด้วยหมึกอินเดียนิ่งค์ หรือ เป็นไฟล์คอมพิวเตอร์ (JPEG, GIF) หรือภาพที่ปริ้นต์ จากเครื่องพิมพ์เลเซอร์

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

กรณีผู้เขียนต้องระบุแหล่งที่มาของข้อมูลใน เนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-

ปี(author-date in text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่งที่อ้างถึง พร้อมปีที่พิมพ์เอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิงเพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และอาจจะระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างก็ได้หากต้องการ กรณีที่อ้างมาแบบคำต่อคำต้องระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างทุกครั้ง และให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (reference) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนอ้างอิงในการเขียนบทความจัดเรียงรายการตามลำดับตัวอักษรผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อเอกสารอ้างอิงสำหรับบทความที่นำเสนอเป็นภาษาไทย และ Reference สำหรับบทความที่นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychology Association) (หาอ่านเพิ่มเติมได้จากหนังสือ Publication Manual of the American Psychological Association) ดังตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงต่อไปนี้

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ฉบับพิมพ์). สถานที่พิมพ์: ผู้จัดพิมพ์

บำรุง ไตรรัตน์. (2534). *การออกแบบงานวิจัยสาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์*. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Carver, R. P. (1984). *Writing a publishable research report in education, psychology, and related disciplines*. Springfield, IL : Charles C Thomas.

2. บทความในวารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ลำดับที่), เลขหน้าที่บทความปรากฏในวารสารที่อ้าง.

สุกรี รอดโพธิ์ทอง. (2535). *การออกแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน*, *วารสารรามคำแหง*, 15, 13, 40-49.

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal* :

Practice and Research, 45, 2, 10-36

3. บทความ/เรื่อง/ตอน ในหนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณานุกรม (บรรณานุกรม), ชื่อหนังสือ (หน้าที่บทความปรากฏ). สถานที่พิมพ์ : ผู้จัดพิมพ์.

เสรี ลีลาภัย. (2542). เศรษฐกิจชาตินิยมในประเทศไทยกำลังพัฒนาและสถานการณ์ในประเทศไทย. ใน *ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ* (บรรณานุกรม), 1999 *จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย* (หน้า 90-141). กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bjork, R.A.(1989). Retrieval inhibition as and adaptive mechanism in human memory. In H.L. Roediger III & F.I.M. Crail (Eds.), *Varieties of memory & consciousness* (pp. 309-330). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

4. บทความเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต

4.1 วารสารอินเทอร์เน็ต

4.1.1 วารสารอินเทอร์เน็ตที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารปกติด้วย (Internet articles based on a print source)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ลำดับที่), เลขหน้าที่บทความปรากฏในวารสารที่อ้าง, วัน เดือน ปี ที่สืบค้นจากที่อยู่ของเว็บไซต์

VandenBos, G., Knapp, S., & Doe, J. (2001). Role of reference elements in the selection of resources by psychology undergraduates. *Journal of Bibliographic Research*, 5, 117-123. Retrieved October 13, 2001, from <http://jbr.org/articles.html>.

4.1.2 วารสารอินเทอร์เน็ตที่พิมพ์เผยแพร่เฉพาะในอินเทอร์เน็ต (Internet articles)

ชื่อผู้แต่ง, (ปี,เดือนที่พิมพ์). ชื่อบทความ ชื่อวารสาร, ปีที่ (ลำดับที่หรือลำดับบทความ), วัน เดือน ปี ที่สืบค้น, จาก ที่อยู่ของเว็บไซต์

Fredickson, B.L. (2000, March 7). Cultivating positive emotions to optimize health and wellbeing. *Prevention & Treatment*, 3, Article 0001a. Retrieved November 20, 2000, from <http://journalsapa.org/prevention/volume3/pre00300001a.html>.

4.2 บทความหรือเอกสารเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต
(Nonperiodical documents on the Internet)

ชื่อผู้แต่ง, (ปี, เดือน ที่พิมพ์). ชื่อบทความ.

วัน เดือน ปี ที่สืบค้น, จากที่อยู่ของเว็บไซต์
Glueckauf, R.L., Whitton, J., Baxter, J., Kain, J., Vogelgesang, S., Husson, M., et al. (1988, July). Videocounseling for families of rural teens with epilepsy project update. Retrieved October 8, 1988, from http://www.telehealth.net/subscribe/newsletr_4a.html#1.

ใบบอกรับเป็นสมาชิก

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าพเจ้า.....

ขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำหนด..... ปี

ตั้งแต่ปี..... ฉบับที่..... ถึงปีที่..... ฉบับที่.....

โดยจัดส่งไปที่.....

.....
.....
.....
.....

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้จัดส่งธนาคัต/ตัวแลกเงิน มูลค่า..... บาท
มาด้วยแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร
(.....)

อัตราค่าสมาชิก 1 ปี (2 ฉบับ) ส่งเป็นธนาคัตหรือตัวแลกเงิน มูลค่า 150 บาท

ส่งจ่ายในนาม นางนิตยา จิตรคำ สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 ส่งจ่าย ณ ปณ. สยามจันทร์
โทรศัพท์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 0-3425-5095

